

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 5 Ιουλίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 933

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Στη σκιά του ΝΑΤΟ η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής της Ε.Ε.

«Συμπλήρωμα» της Συμμαχίας το άρθρο 42.7 – Σε χαμηλές πτήσεις οι προσδοκίες της Λευκωσίας

Συμπεράσματα της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας Ε.Ε. επιβεβαιώνουν την υπεροχή του ΝΑΤΟ έναντι της ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής, η οποία περιορίζεται σε «συμπληρωματικό» ρόλο. Η

προσέλευση της Ε.Ε. προς το ΝΑΤΟ διαβιάστηκε ήδη προς τη Συμμαχία, ενόψει και της Συνόδου Κορυφής, στην Τουρκία. Στο πλαίσιο των συζητήσεων, 5 κράτη-μέλη τάχθηκαν κατά οποιασδήποτε

«επικάλυψης» των δράσεων του ΝΑΤΟ, ενώ Τσεχία, Ρουμανία και Λουξεμβούργο, αισθάνθηκαν την ανάγκη να τοποθετηθούν κατά της δημιουργίας «ευρωπαϊκού στρατού». Οι εξελίξεις δεν ευνοούν τις

επιδιώξεις της Λευκωσίας, η οποία επένδυσε στην ευρωπαϊκή ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής, ως αποτέλεσμα της πρόσφατης επίθεσης και της πτώσης drone στις βρετανικές βάσεις. **Σελ. 4**

ΔΗΣΥ

Αννίτα Vs Αβέρωφ για τις Προεδρικές

Η **Αννίτα Δημητρίου** αποτελεί αυτή τη στιγμή το δυνατό χαρτί της παράταξης, με το οποίο μπορεί να επηρεαστεί μια τρίτη σερί νίκη, με το Προεδρικό να τη χαρακτηρίζει υπολογίσιμο αντίπαλο. **Σελ. 5**

ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ

10 δις. έσοδα από το Φ.Α. σε ορίζοντα 15ετίας

Ο κ. **Δαμιανός** αναφέρει ότι τα έσοδα από τα κοιτάσματα «Αφροδίτη», «Γλαύκος» και «Πήγασος» υπολογίζονται σε πέραν των 10 δις. σε ορίζοντα 15 ετών. Λέει επίσης ότι το ΔΗΚΟ έχει υποψήφιο για το 2028. **Σελ. 6**

ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΕΣ

Η νομική πτυχή και τα στερεότυπα

Στερεότυπα και μισογυνισμός, που δεν σταμάτησαν ποτέ να αναπαράγονται στην κοινωνία μας και να συγκαλύπτονται, οδηγούν στις γυναίκοκτονίες. Ο νομικός όρος και ο ρόλος της κοινωνίας. **Σελ. 7**

ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

Ελλείψεις σε ελέγχους

Η «Κ» **εξετάζει** το θέμα των ελέγχων στις στέγες ηλικιωμένων, αλλά και το κενό που εντοπίζεται αναφορικά με τα περιστατικά ατόμων με ψυχικά νοσήματα που «αναγκάζονται» να νοσηλεύονται σε γηροκομεία. **Σελ. 10**

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΑΠΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ, ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Οι αφιλόξενες μητροπόλεις και οι καύσωνες

Μαρτυρίες από το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία και τη Γερμανία για το πώς οι κάτοικοι των μεγαλουπόλεων βιώνουν την αφόρητη ζέστη, που μάλλον τους βρήκε απροετοίμαστους. Όπως αναφέρει στην «Κ» κάτοικος του Λονδίνου, οι υποδομές της χώρας έχουν κατασκευαστεί για ένα κλίμα που δεν υπάρχει πλέον και πρέπει να αλλάξουν. **Σελ. 22**

F-35

Δύσκολη αναχαίτιση

Λίγο πριν από τη σύνοδο του ΝΑΤΟ, και το ραντεβού Τραμπ-Ερντογάν, η «Κ» αποκαλύπτει το παρασκήνιο στο Καπιτώλιο, όπου η ελληνική ομάδα –το «Hellenic Caucus»– βιώνει τη μεγαλύτερη δοκιμασία από τη συγκρότησή της. **Σελ. 19, 20**

ΥΔΑΤΙΚΟ

Οι απώλειες που κοστίζουν

Οι αφρατώσεις έχουν μειώσει το πρόβλημα, όμως δεν το έχουν επλύνει οριστικά. Μονόδρομο αποτελεί η χρήση νερού από τα φράγματα. Για το υδατικό μίλαει σε συνέντευξη της στην «Κ» η Ξένια Λοϊζίδου. **Σελ. 8, 9**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Υπηρεσίες για όλους

Ενα σύγχρονο κράτος, εκτός από ασφάλεια και ίσες οικονομικές ευκαιρίες, οφείλει να παρέχει στους πολίτες του ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, σύγχρονες μεθόδους νοσηλείας και να στέκεται με όλους τους θεσμούς του στο πλάι εκείνων που το έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Μάλιστα, όσο πιο περίπλοκη γίνεται η κοινωνία μας τόσο και η Πολιτεία θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται και να αναδιοργανώνεται. Γι' αυτό χρειάζεται εγρήγορση και συνεχής έγνοια κυρίως για τη μερίδα των πολιτών που δεν έχουν τη δυνατότητα να αποταθούν αλλού, παρά μόνο στους θεσμούς.

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.
NUROFEN EXPRESS 120
ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΗΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΗΤΗ

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος.
Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.
#ΚοινόΚυπρίων
Τράπεζα Κύπρου

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΚΡΙΣΙΜΗ ΚΑΜΠΗ

Χάνει τη μάχη προσέλκυσης εργαζομένων

Έντονες ελλείψεις εργαζομένων σε κρίσιμους τομείς της οικονομίας εντοπίζονται στην αγορά εργασίας. Κενά καταγράφονται σε οδηγούς, νοσηλευτές και μάγειρες, καθώς η χώρα έχει χάσει την ελκυστικότητά της για Ευρωπαίους εργαζόμενους. **Οικονομική, σελ. 4**

Η Εκάβη είναι κομματιασμένη

Η **σκυνοθέτρια** Τατιάνα Στεπαντσέκο-Μπογκντάνα έρχεται στην Κύπρο, στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος 2026, σκυνοθετώντας την «Εκάβη» του Ευριπίδη και μιλάει στην «Κ» για το μυστήριό της. **Τέχνες, σελ. 4**

Αρχαίο δράμα

Λειτουργήσα με τη συγκίνηση ως πυξίδα

Η **μουσικός** Nama Dama φτιάχνει τη μουσική στην παραγωγή του ΘΟΚ, «Ιών» του Ευριπίδη, σε σκυνοθεσία Θωμά Μοσχόπουλου, και λέει στην «Κ» πως αυτή η τραγωδία δεν σου χαρίζει εύκολα τη μουσική της. **Τέχνες, σελ. 3**

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

ΜΝΗΜΟΝΕΥΟΝΤΑΣ

Η Σεβγκιούλ Ουλουντάγ έφυγε από τη ζωή, έχοντας αγωνιστεί ώστε το φως να ανατέλλει πάντα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Η Τ/κ δημοσιογράφος και ακτιβίστρια Σεβγκιούλ Ουλουντάγ έφυγε από τη ζωή την περασμένη Κυριακή 28 Ιουνίου, σε ηλικία 67 ετών. Το κενό που αφήνει δυσαναπλήρωτο, το οποίο μεγάλωσε ακόμα περισσότερο τώρα, μετά τον θάνατο του Ξενοφώντα Καλλή, ο οποίος πέθανε το 2023.

Τη Σεβγκιούλ Ουλουντάγ τη συνάντησα για μία και μοναδική φορά, το 2019, όταν τιμήθηκε μαζί με τον δημοσιογράφο Ανδρέα Παράσκο με το βραβείο πρωτοποριακής δημιουργίας «ΓΙΑΝΝΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ» για τις έρευνές τους σε θέματα αγνοουμένων.

Η συνάντησή μας ήταν τυπική, στο πλαίσιο μιας κοινωνικής εκδήλωσης. Εκείνη την ημέρα η Σεβγκιούλ Ουλουντάγ δέχθηκε εκατοντάδες συχαρητήρια και έκανε άλλες τόσες χειραψίες (όπως και ο Ανδρέας Παράσχος), και δυστυχώς δεν είχα την ευκαιρία να της μιλήσω λίγο περισσότερο.

Είχαμε προηγουμένως ανταλλάξει κάποια μηνύματα, με την ευκαιρία της επίσκεψής της στα Χανιά της Κρήτης, για δέκατη μάλιστα φορά. Ασχολούμενος ωστόσο με την κατεχόμενη Κοινότητα του Νέου Χωριού Κυθρέας, λίγο μετά τη συνάντησή μας, μάθαμε με τον κοινοτάρχη, τον Χρίστο Λαμπρία, πως είχαν σωθεί, ήδη από τον Αύγουστο του 1974, μερικά βιβλία από την κοινοτική βιβλιοθήκη του Νέου Χωριού, τα οποία φύλασσε ως κόρη οφθαλμού ο μακαριστός πατήρ Διομήδης, εφημέριος του χωριού και ιερέας στην προσφυγική εκκλησία του Αγίου Χαράλαμπος στην Αγλαντζιά. Τα βιβλία παραδόθηκαν, καταλογογραφήθηκαν, το Κοινοτικό Συμβούλιο κυκλοφόρησε σχετική έκ-

δοση, αλλά η απορία μας ήταν αν είχαν σωθεί και άλλα...

Χωρίς δεύτερη σκέψη, απευθύνθηκα στη Σεβγκιούλ Ουλουντάγ, μέσω μηνύματος σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, ζητώντας τη βοήθειά της, έχοντας υπόψη μου φυσικά πως μερικές εκατοντάδες χαμένα βιβλία δεν είναι

Η Σεβγκιούλ Ουλουντάγ πολεμούσε να διαλύσει το «κι εξαφανίστηκε, χωρίς κανείς να μάθει πού και πώς, αφήνοντας σ' εμένα οδυρμούς κι οδύνες» («Οδ.» 1.242-3).

τίποτε μπροστά στους αγνοούμενους. Και όμως, ακόμα και γι' αυτό, το μικρό, το ασήμαντο, η Σεβγκιούλ έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Όχι μόνο έκανε τηλεφωνήματα σε γνωστούς της στο χωριό, αλλά δημοσίευσε και σχετικό άρθρο στην εφημερίδα «Γενί Ντουζέν», όπως και στον «Πολίτη», όπου αρθρογραφούσε, δείχνοντας έμπρακτο ενδιαφέρον. Τελικά, δεν βρέθηκαν τα βιβλία, αλλά η Σεβγκιούλ προσπάθησε, την ίδια ζέση που έδειχνε για το μείζον, έδειχνε και για το ελάσσον... γιατί μάλλον δεν το λογάριζες ως τέτοιο. Την απασχολούσε έντονα και η καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου, αλλά και η απώλεια πνευματικών θησαυρών και αντιμετώπιζε τις «υποθέσεις» αυτές με την ίδια σοβαρότητα και υπευθυνότητα που έδειχνε στο ανθρωπιστικό ζήτημα των αγνοουμένων.

Η Σεβγκιούλ Ουλουντάγ έκανε πολύ περισσότερα απ' όσα της αναλογούσαν. Είδε πολλά και άσχημα, έκλαψε και λυπήθηκε, και δεν πότηκε ποτέ, έβρισκε τη δύναμη να κοιτάζει μπροστά και να βοηθάει όσο μπορούσε να κλείνουν πληγές, συσσωρεύει πόνο και θλίψη.

Φυσικά, η Σεβγκιούλ Ουλουντάγ μεταξύ των πολλών της ευεργεσιών προς τη μνήμη εκείνων που χάθηκαν, είχε ασχοληθεί και πιο πριν με το Νέο Χωριό Κυθρέας, όταν βοήθησε καταλυτικά στην εύρεση ομαδικού τάφου επτά Νιοχωριτών/σών στο χωριό - η εκταφή των λειψάνων έγινε το 2010. Πρόκειται για τον τάφο όπου εντοπίστηκαν επτά λείψανα κατοίκων του

χωριού, που είχαν παραμείνει στο Νέο Χωριό (αγνοείται ακόμη η τύχη της 37χρονης Ελενίτσας Ζερβού), καθώς και σε άλλες περιπτώσεις. Η Κοινότητα του Νέου Χωριού Κυθρέας την ευχαριστεί.

Η Σεβγκιούλ Ουλουντάγ έκανε πολύ περισσότερα απ' όσα της αναλογούσαν. Είδε πολλά και άσχημα, έκλαψε και λυ-

Μερικές εκατοντάδες χαμένα βιβλία δεν είναι τίποτε μπροστά στους αγνοούμενους. Και όμως, ακόμα και γι' αυτό, το μικρό, το ασήμαντο, η Σεβγκιούλ έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

πήθηκε, και δεν πότηκε ποτέ, έβρισκε τη δύναμη να κοιτάζει μπροστά και να βοηθάει όσο μπορούσε να κλείνουν πληγές, συσσωρεύει πόνο και θλίψη. Συνέχιζε όμως ακάθεκτη, παρόλες τις δυσκολίες και τα εμπόδια που έβρισκε μπροστά της, πίστευε με την ψυχή της σε αυτό που έκανε - είχε ανεπτυγμένη ενσυναίσθηση, επιζητούσε τη δικαιοσύνη και αγωνιζόταν γι' αυτή.

Η Σεβγκιούλ Ουλουντάγ πολεμούσε να διαλύσει το «κι εξαφανίστηκε, χωρίς κανείς να μάθει πού και πώς, αφήνοντας σ' εμένα οδυρμούς κι οδύνες» («Οδ.» 1.242-3). Σε κάποια από τις συνομιλίες μας, λόγω ενός μεταφραστικού λάθους σε κάποια ανάρτησή μου που διάβασε, αφού εξηγηθήκαμε και διαπιστώθηκε η μεταφραστική ανακρίβεια, η Σεβγκιούλ μού έγραψε: «see how we can communicate? there is no problem we cannot solve in Cyprus!». Και πράγματι το πίστευε, μακάρι να το πίστευαν και άλλοι πολλοί, απ' ολόκληρο το νησί.

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

5-7-1936

Αγεφύρωτων χάσμα: Ο Αμερικανός γεωρυσιαστής Ντιλ εζήτησε διαζύγιον διότι η σύζυγός του εκπρόχθη εναντίον της υποψηφιότητάς του προέδρου Ρούζβελτ. Ο γεωρυσιαστής εδήλωσε ότι όταν ενημερώθη επίστευσε ότι η σύζυγός του ήτο πιστή οπαδός του Προέδρου. [...] Ο γεωρυσιαστής προσέθεσε ότι η σύζυγός του είναι ωραία και συμπαθησάτη αλλά οι λόγοι που ξεφώνησε εναντίον του Προέδρου εδημούργησαν μεταξύ των αγεφύρωτων χάσμα.

Φαινή ιδέα: Από σήμερον λοιπόν θα τρώγουμε «μπαγιάτικο» ψωμί διότι μεταξύ των άλλων φαινών ιδεών οι οποίες ανεπτύχθησαν, ο της προηγουμένης ημέρας άρτος είναι περισσότερο εύπεπτος, από τον άρτον της ίδιας ημέρας. Την γνώμην αυτήν ανέπτυξαν και καθηγηταί του Πανεπιστημίου οι οποίοι κατέληξαν εις το συμπέρασμα ότι ο πρόσφατος άρτος είναι δύσπεπτος, ο δε της προηγουμένης εύπεπτος.

Μη προαθέμενος: Αι αγγλικά αρκαί της Μάλτας διέταξαν το κλείσιμον του καθολικού ιταλικού σχολείου και ότι ο γενικός πρόξενος της Ιταλίας μαρκήσιος Ντι Φαράντι, όστις είχε κατηγορηθί ως συλλέγων μουσικάς πληροφορίας διά την ναυτικήν πολιτικήν της Αγγλίας, ανεχώρησε χθες εκ Μάλτας μη προαθέμενος να επιστρέψη.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Ο Πρόεδρος, ο Χάμπουργκερ και το Μουντιάλ

Παρατήθηκε ο Χρίστος Μυλωνόπουλος. Εξαίρεθηκαν γενικοί εισαγγελέας και βοηθός. Όπως πάμε στο τέλος θα αυτοεξαιρεθεί και ο Αναστασιάδης από όλα. Τον έχουμε κουράσει.

Στον ΔΗΣΥ δηλώνουν πως πάνε με δικό τους υποψήφιο για το 2028. Τον Δίπλωρο τον ρωτήσατε; Διότι ο ίδιος μπορεί να θεωρεί πως το κόμμα έχει ήδη τον δικό του υποψήφιο και αυτός είναι ο Νίκος της καρδιάς μας. Όχι ο κουμπάρος, ο άλλος Νίκος, ο διάδοχος. Μέχρι και περιέργες δημοσκοπήσεις αναμένεται να δούμε το επόμενο διάστημα που θα προσπαθούν να σηρώσουν προς εκείνη την κατεύθυνση. Τα τρολ σκουπίζουν τα ηλεκτρολόγια και παίρνουν θέσεις μάχης.

Ο Καρούσος δηλώνει πως ο ΔΗΣΥ πρέπει να έχει τον δικό του υποψήφιο μέχρι τον Οκτώβριο. Το θέμα είναι αν τόση σπουδή δίνει αρκετό χρόνο σε πιθανούς ενδιαφερόμενους να οργανωθούν για να αντιμετωπίσουν επί ίσοις όροις την πετιέ βασιλίτσα. Η αλεπού της Αργάκας έχει στήσει ήδη πολιτικό γραφείο, ανακοίνωσε μάλιστα, προχθές, και κανάλι στο WhatsApp! Ο Παμπορίδης ζηγίζει τα δεδομένα και το σκέφτεται. Ο Φαίδωνας, όποια κι αν είναι η απόφαση του δικαστηρίου, δύσκολα θα επανακάμψει. Είναι πάντως προφανές πως οι επόμενες μάχες δεν θα δοθούν στα μαρμαρένια αλώνια μα κυρίως στα σόσιαλ, με όσα αυτό συνεπάγεται, με όσους Φειδιές αναγκαστούμε να φάμε στη μάπα.

Είπα μάπα και θυμήθηκα τη μάπα. Ο

Θα κερδίσουμε Γουορβίζιον και Μουντιάλ.

Τραμπ ασχολήθηκε με κόκκινη κάρτα που δέχθηκε παίκτης των ΗΠΑ, κάνοντας έξαλλος ανάρτηση, ενώ ο Χριστοδουλίδης πήγε σε τηλεοπτική εκπομπή και σούπερ άνετος δήλωσε «γιατί να μη διεκδικήσει η Κύπρος το Μουντιάλ;» Τι να πει κανείς; Μάπα το καρπούζι.

Διαβάζω πως ο Χάμπουργκερ αποφυλακίστηκε με προεδρική χάρη. Μένει τώρα να δούμε τι θα γίνει με τον Κλαμπ Σάντουιτς και τον Χαλλούμι με ρόστο. Πάντως η πρώην βουλευτρία

Αλεξάνδρα Ατταλίδου έκανε την πιο κάτω μυστηριώδη ανάρτηση: «Πρόεδρε, τι σας έκανε να είστε τόσο “μεγαλόψυχος” (τα εισαγωγικά δικά της) με τον συγκεκριμένο κατάδικο; Δώστε απαντήσεις διότι οι φήμες οργιάζουν». Wait a minute. Ποιος φήμες δηλαδή; Μήπως έδειξε εύνοια στον Χάμπουργκερ διότι είναι αλλεργικός στα Τσιζμπουργκερ; Ας μας διαφωτίσει κάποιος, παρακαλώ.

Βγήκε το νέο χρονοδιάγραμμα για το

Λιμάνι και τη Μαρίνα Λάρνακας. Μεγαλεπήβολο. Με εντυπωσιακές μακέτες. Με μαμούθ προϋπολογισμό που βέβαια, μέχρι την περάτωση του έργου, θα τριπλασιαστεί (το έχουμε ξαναδεί το έργο). Να τα κινώσουμε όλα όσα προηγήθηκαν, τις σκανδαλώδεις συμφωνίες, τις προθεσμίες που δεν τηρήθηκαν ποτέ, την κοροϊδία από όλους τους αρμόδιους φορείς. Ακούστε όμως, αν έχετε τον Θεό σας, τον χρονικό ορίζοντα της ολοκλήρωσης του έργου: 2045! Ναι, καλά διαβάσατε. Ζήσε Μάη μου να φας τριφύλλι. Όσο είμαστε μιας κάποιας ηλικίας, θα το δούμε μόνο σε μακέτες και μετά από ψηλά, από τα συννεφάκια του ουρανού, έχοντας αποδημήσει σε άλλον κόσμο, εν τώπω κλωερώ. Ζωή σε λόγου σας.

Το υφυπουργείο Τουρισμού πληροφορεί μέσω ανακοίνωσής του πως μετά την κατάρρευση της ακατάλληλης πολυκατοικίας στη Λεμεσό, ενημέρωσε πλατφόρμες τύπου Air B&B ώστε να μην τις χρησιμοποιούν πια! Θα ήταν κωμικό αν δεν ήταν τόσο τραγικό. Δηλαδή κάπου έλεος.

Ο Βρετανός δικαστής των Βάσεων είπε στους Κύπριους δημοσιογράφους -σε περιλήψη- πως στην υπόθεση του θανάτου των δύο παιδιών από τη Βουλγαρία αυτός θα αποφασίζει ποιοι θα μπορούν να παρακολουθήσουν τη δική και τι θα επιτρέπεται να γράψουν. Κατά τα άλλα νομίζαμε πως η αποικιοκρατία τέλειωσε το 1960. Τι μας έλεγε Πρόεδρε για κάποια συζήτηση που πρέπει κάποτε να ανοίξει για το καθεστώς των Βάσεων;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλικού: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετιών: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

**BIG BANG
ORIGINAL
UNICO**

H

U

B

L

O

T

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

Υποταγμένη στο ΝΑΤΟ η «ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής» της Ε.Ε.

«Συμπλήρωμα» της Συμμαχίας το άρθρο 42.7, προσγειώνει τις προσδοκίες της Λευκωσίας – Με βούλα Συμπερασμάτων των 27 κρατών-μελών

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Στις 7-8 Ιουλίου πραγματοποιείται στην Τουρκία η Σύνοδος Κορυφής του ΝΑΤΟ και η Ε.Ε. έχει ήδη φροντίσει να καταστήσει σαφές, ότι η Βορειοατλαντική Συμμαχία αποτελεί τον βασικό πυλώνα ασφάλειας της ευρωπαϊκής οικογένειας, περιορίζοντας και με βούλα Συμπερασμάτων την «ευρωπαϊκή ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής», σε «συμπληρωματικό», επικουρικό ρόλο, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα «επικαλύψεων». Τα Συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ) της Ε.Ε. και τα οποία έχει στη διάθεσή της η «Κ», επιβεβαιώνουν τη «συμπληρωματικότητα του άρθρου 42 παρ. 7 με το ΝΑΤΟ», όπως άλλωστε αυτή (η συμπληρωματικότητα) αναδεικνύεται και από την ίδια τη Συνθήκη της Ε.Ε., που καθιστά αναμφισβήτητη την πρωτοκαθεδρία της Συμμαχίας, σε επίπεδο μάλιστα «πρωτογενούς δικαίου», έναντι της «ευρωπαϊκής ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής».

Κατά συνέπεια, τα Συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας της Ε.Ε., τσιμεντώνουν και πολιτικά τον περιορισμένο ρόλο της «ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής», την οποία η Λευκωσία είχε επιστρατεύσει τους προηγούμενους μήνες, θεωρώντας ότι θα μπορούσε να τύχει επίκλησης σε περίπτωση που υποστεί επίθεση η Κυπριακή Δημοκρατία, προκειμένου να εξασφαλίσει τη συνδρομή των ευρωπαίων εταίρων της. Ωστόσο, η εν λόγω ρήτρα που επιστρατεύθηκε από τον ίδιο τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ως αποτέλεσμα της επίθεσης που είχε δεχθεί η Κύπρος και της πτώσης drone στο έδαφος των βρετανικών βάσεων, περιορίζεται πλέον και μέσω των Συμπερασμάτων της ΕΠΑ –στην υποθήκευση των οποίων συμμετείχε και η Λευκωσία– σε ένα «συμπληρωματικό» ρόλο έναντι των δράσεων του ΝΑΤΟ.

Πρακτικά, η εξέλιξη αυτή, προσγειώνει τις προσδοκίες της κυπριακής κυβέρνησης, καθώς καθιστά σαφές ότι το πλαίσιο του ΝΑΤΟ αποτελεί την «απόλυτη πυξίδα» για τα 23 κράτη-μέλη της Ε.Ε., τα οποία τυγχάνει να είναι και μέλη της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας. Ως εκ τούτου, σε μια υποτιθέμενη επίθεση κατά της Κύπρου, οι «23» εκ των «26» εταίρων της Λευκωσίας στην Ε.Ε. (με προφανή εξαίρεση την Ελλάδα), αναμένεται να λειτουργήσουν με γνώμονα το πλαίσιο δράσεων που καθορίζει το ΝΑΤΟ, στο οποίο ως γνωστόν συμμετέχει και η Τουρκία, διαθέτοντας μάλιστα τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό της Συμμαχίας, μετά τις ΗΠΑ. Αν μάλιστα συνυπολογιστεί ότι οι λοιποί 3 εταίροι της Κύπρου στην Ε.Ε. (Αυστρία, Ιρλανδία Μάλτα) τηρούν κατ' επιλογή και συνεπεία «αυτοεξαιρέσεις» στάση «ουδετερότητας», καθιστά-

Η κυπριακή κυβέρνηση είχε ανεβάσει τόσο ψηλά τον πήχη γύρω από τον ρόλο που θα μπορούσε να διαδραματίσει η «ευρωπαϊκή ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής», ώστε εκ του αποτελέσματος δεν μπορεί πλέον να τον υπερβεί και αναγκάζεται να συνθηκολογήσει με το δάπεδο.

ται σαφές ότι η μοναδική χώρα της Ε.Ε. που επιδιώκει να προσδώσει καθεστώς απόλυτης αυτονομίας στην «ευρωπαϊκή ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής» και να δημιουργήσει μέσω της συνθήκης «συλλογικής άμυνας», είναι η Κύπρος.

Εξ ου και διεργασίες εντός Ε.Ε. ήταν αρνητικά προδιαγεγραμμένες, όπως βεβαίως αρνητικό είναι και το αποτέλεσμα στο οποίο κατέληξαν. Κόντρα στις επιδιώξεις της κυπριακής κυβέρνησης, που είχε ανεβάσει τόσο ψηλά τον πήχη γύρω από τον ρόλο που θα μπορούσε να διαδραματίσει η «ευρωπαϊκή ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής», ώστε εκ του αποτελέσματος δεν μπορεί πλέον να τον υπερβεί και αναγκάζεται να συνθηκολογήσει με το δάπεδο.

Όχι στις «επικαλύψεις»

Πέραν των Συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε η ΕΠΑ, σε σχέση και με τη «ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής», οι συζητήσεις που έγιναν μεταξύ των 27 εταίρων της Ε.Ε., είναι αποκαλυπτικές της τάσης που επικρατεί. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», πέντε κράτη-μέλη, η Λιθουανία, η Λετονία, η Εσθονία, η Τσεχία και η Πολωνία, υπέδειξαν ότι θα πρέπει να αποφευχθεί «οποιοσδήποτε επικάλυψη» της ρήτρας 42 παρ. 7, με τις δομές του ΝΑΤΟ. Η Κύπρος, η Ελλάδα και η Πορτογαλία κατά κύριο λόγο, αν και δεν αμφισβήτησαν τη «συμπληρωματικότητα» της Ε.Ε. έναντι του ΝΑΤΟ, επεδίωξαν να αφήσουν ένα ανοικτό παράθυρο γύρω από

την περαιτέρω ανάπτυξη των δυνατοτήτων της Ε.Ε., κάτι πάντως που δεν έτυχε θερμής υποδοχής. Άλλωστε, προς αποφυγή παρεξηγήσεων, ομάδα κρατών-μελών, περιλαμβανομένων της Τσεχίας, της Ρουμανίας αλλά και του Λουξεμβούργου, αισθάνθηκαν την ανάγκη να απορρίψουν οριστικώς και καθέτως «αφηγήματα περί δημιουργίας ευρωπαϊκού στρατού».

Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και ο γενικός διευθυντής

Η Ε.Ε. διαβεβαιώνει το ΝΑΤΟ ότι χαρτογραφεί απλώς τις δυνατότητές της, σε σχέση με τη διαχείριση υβριδικών απειλών, ώστε να λειτουργεί «συμπληρωματικά» προς τη Συμμαχία.

του Στρατιωτικού Επιτελείου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Director General, EU Military Staff – DG EUMS), στρατηγός Van der Laan ο οποίος, όπως πληροφορείται η «Κ», επισήμανε ότι οι προσπάθειες της Ε.Ε. πρέπει να επικεντρωθούν στην καλύτερη υποστήριξη των κρατών-μελών και στην προστασία των πολιτών, «παρμένοντες ξεκάθαρα συμπληρωματικές προς το ΝΑΤΟ και αποφεύγοντας επικαλύψεις...».

Ο Cosmin Dobran, διευθυντής της Διεύθυνσης

Peace, Partnerships and Crisis Management της ΕΥΕΔ, εξέφρασε την ανησυχία του για τις «άσκοπες» (unnecessary), όπως τις χαρακτήρισε συζητήσεις περί «ευρωπαϊκού στρατού» και για τις επαναλαμβανόμενες εντάσεις στις σχέσεις Ε.Ε.–ΝΑΤΟ, με ό,τι κάποιος μπορεί να αντιληφθεί.

Τα Συμπεράσματα της ρήτρας 42 παρ. 7

Όπως συνάγεται από τα Συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν ομόφωνα τα 27 κράτη-μέλη, στην Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας της Ε.Ε., η «συμπληρωματικότητα» της ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής της Ε.Ε. (άρθρο 42 παρ. 7), έναντι των δράσεων του ΝΑΤΟ, όχι απλώς δεν αμφισβητείται, αλλά αντίθετα εδραιώνεται. Καθιστώντας για άλλη μια φορά σαφές, ότι η Βορειοατλαντική Συμμαχία διατηρεί την πρωτοκαθεδρία και ότι η ευρωπαϊκή ρήτρα έπεται, λειτουργώντας επικουρικά. Τα Συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν τα κράτη-μέλη (26 Μαΐου), αναφέρουν:

1) Η Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας «ενημερώθηκε από το Διευθυντή (σ.σ. Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας SECDEFPOL στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικών Δράσεων) Maciej Stadejek σχετικά με τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη συζήτηση βάσει σεναρίου (σ.σ. προσομοίωσης) της 4ης Μαΐου και σχετικά με τα πιθανά επόμενα βήματα», αναφορικά με την ευρωπαϊκή ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής.

2) Έλαβε γνώση της «Έκθεσης Μετά την Άσκηση (After Action Report) για την άσκηση βάσει σεναρίου της 4ης Μαΐου, καθώς και του Σημειώματος Πολιτικής σχετικά με τα προτεινόμενα επόμενα βήματα μετά την άσκηση της 4ης Μαΐου 2026, με στόχο τη συνέχιση των προπαρασκευαστικών εργασιών για την πρακτική εφαρμογή του άρθρου 42(7) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)».

3) «Κάλεσε την ΕΥΕΔ, σε συντονισμό με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, όπου απαιτείται, να διοργανώσει περαιτέρω συζητήσεις βάσει σεναρίων, προκειμένου να εξεταστούν οι πρακτικές πτυχές εφαρμογής του άρθρου σε διαφορετικά σενάρια, συμπεριλαμβανομένων των υβριδικών απειλών, να δοκιμασθεί η αξιοποίηση των μέσων και μηχανισμών των κρατών-μελών και της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 222 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), καθώς και η συμπληρωματικότητα του άρθρου 42(7) με το ΝΑΤΟ».

4. Κάλεσε την ΕΥΕΔ, σε συντονισμό με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής:

α) να επικαιροποιεί και να αναθεωρεί σε τακτική βάση, κατά περίπτωση, την απογραφή των διαθέσιμων εργαλείων σε επίπεδο Ε.Ε. (που υπάγονται στις αρμοδιότητες της Υπάτης Εκπροσώπου και της Επιτροπής) και να τη θέτει στη διάθεση των κρατών μελών·

β) να παρουσιάσει στην ΕΠΑ ένα μη δεσμευτικό εγχειρίδιο αναφοράς (compendium), με σεβασμό στην εμπιστευτικότητα και διατήρηση της απαιτούμενης ευελιξίας, παρέχοντας παράλληλα καλύτερη κατανόηση της εφαρμογής του άρθρου 42(7), αποκλειστικά σε σχέση με την ενδεχόμενη υποστήριξη που θα μπορούσε να παροσχεθεί σε επίπεδο Ε.Ε., εφόσον αυτή ζητηθεί από το θιγόμενο κράτος μέλος, σε πλήρη συμμόρφωση με την παράγραφο 2 του άρθρου 42(7) της ΣΕΕ.

5. Θα επανέλθει στο ζήτημα των επόμενων βημάτων. Όπως είχε δημοσιεύσει η Οικονομική «Κ», η άσκηση προσομοίωσης που είχε γίνει στις 4 Μαΐου, κινήθηκε σε «ρηκά νερά», εξαντλώντας τα σενάρια της σε μια ενδεχόμενη εκδήλωση υβριδικής επίθεσης σε δύο κράτη-μέλη της Ε.Ε., ένα εκ των οποίων ήταν η Κύπρος. Ωστόσο, η εν λόγω άσκηση προσομοίωσης απέφυγε να αγγίξει την καυτή πατάτα μιας ενδεχόμενης στρατιωτικής επίθεσης εναντίον ενός κράτους-μέλους της Ε.Ε., (όπως είναι η Κύπρος), από μια νατοϊκή χώρα, (όπως είναι η Τουρκία), κάτι στο οποίο προφανώς εστιάζει η Λευκωσία, προκειμένου να εξασφαλίσει μια ουσιαστική δέσμευση στήριξης εκ μέρους της ευρωπαϊκής οικογένειας, για παν ενδεχόμενο.

Πίστη στο ΝΑΤΟ και χείρα φιλίας στον Ερντογάν

Η **πρωτοκαθεδρία** του ΝΑΤΟ, έναντι των οποιωνδήποτε δυναμικών δράσεων της Ε.Ε., όχι απλώς δεν αμφισβητείται αλλά προτάσσεται από τις Βρυξέλλες και τα ισχυρά κράτη-μέλη της Ένωσης. Ενόψει της Συνόδου Κορυφής του ΝΑΤΟ στην Τουρκία αλλά και υπό το φως του ψυχρού κλίματος που επικρατεί με τον Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος οδηγεί τις ΗΠΑ σε αποστασιοποίηση από την ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας και ασφάλειας, προωθώντας μια πολιτική αποσύνδεσης (decoupling).

Πριν την άσκηση προσομοίωσης της 4ης Μαΐου επί της «ευρωπαϊκής ρήτρας αμοιβαίας συνδρο-

μής», η ύπατη εκπρόσωπος Κάγια Κάλας, φρόντισε να διαμνύσει προς τον γ.γ. του ΝΑΤΟ Μαρκ Ρούτε ότι η Ε.Ε. δεν επιδιώκει την οικοδόμηση ενός «ανταγωνιστικού ΝΑΤΟ», παρέχοντας διαβεβαιώσεις ότι η Ε.Ε. χαρτογραφεί απλώς τις δυνατότητές της, σε σχέση με τη διαχείριση υβριδικών απειλών, ώστε να λειτουργεί συμπληρωματικά προς τη Βορειοατλαντική Συμμαχία.

Σε κάθε περίπτωση λοιπόν, η Ε.Ε. κινείται στο πλαίσιο της «Αρχής της Συμπληρωματικότητας» έναντι του ΝΑΤΟ, ενώ αρκετά κράτη-μέλη, περιλαμβανομένων της Γερμανίας, εμφανίζουν τάση

συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις του Τραμπ για αύξηση των δαπανών τους για την άμυνα. Την 1η Ιουλίου, στο πλαίσιο επίσκεψης του Μαρκ Ρούτε στη Γερμανία, η κυβέρνηση Μέρτς κατέστησε σαφές ότι οποιαδήποτε ευρωπαϊκή αμυντική δράση ή πρωτοβουλία (σ.σ. όπως για παράδειγμα το Άρθρο 42.7 της Ε.Ε.) οφείλει να υποτάσσεται στην ηγεσία και τον σχεδιασμό του ΝΑΤΟ, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις βλέψεις της Λευκωσίας.

Στις τοποθετήσεις της Γερμανίας, θα πρέπει αφενός να συνυπολογιστεί ότι ο εγκεκριμένος αμυντικός προϋπολογισμός

για το 2026, ανέρχεται στα 82,69 δισεκατομμύρια ευρώ (περίπου το 15% του συνολικού κρατικού προϋπολογισμού). Και αφετέρου, να καταγραφεί το γεγονός ότι ο Μαρκ Ρούτε, γ.γ. του ΝΑΤΟ, προσκλήθηκε και συμμετείχε σε συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου της γερμανικής κυβέρνησης σε μια κίνηση χωρίς ανάλογο προηγούμενο.

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της άμυνας των ισχυρών κρατών της Ε.Ε. αλλά και της διασφάλισης της πρωτοκαθεδρίας του ΝΑΤΟ, εντάσσεται και η στοχευμένη επίσκεψη στην Τουρκία, της ύπατης εκπροσώπου της Ε.Ε.

Κάγια Κάλας και των επιτρόπων Διεύθυνσης Μάρτα Κοσ και Μετανάστευσης Μάγκνους Μπρούνερ. Η αποστολή των τριών αξιωματούχων της Ε.Ε. επεδίωκε, μεταξύ άλλων, να υπομνήσει τη σημασία που αποδίδεται στον ρόλο της Τουρκίας, ως της χώρας με τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό στη Βορειοατλαντική Συμμαχία και με μια ισχυρά εξελισσόμενη αμυντική βιομηχανία. Στην οποία προσβλέπουν τόσο οι Βρυξέλλες, όσο και κράτη-μέλη της Ε.Ε., θεωρώντας ότι είναι σε θέση να καλύψει το κενό που δημιουργείται στην ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας και ασφάλειας,

συνεπεία της αποστασιοποίησης των ΗΠΑ. Κάτι που προϋποθέτει ανταλλάγματα προς το καθεστώς Ερντογάν, το οποίο έχει ήδη εξασφαλίσει τη συμμετοχή τουρκικών αμυντικών βιομηχανιών, μέσω «ευρωπαϊκών κοινοπραξιών», στο κοινό εξοπλιστικό πρόγραμμα SAFE της Ε.Ε.

Την ίδια ώρα, κύκλοι της Ε.Ε. αφήνουν να διαρρεύσει ότι τα όποια αιτήματα της Ε.Ε. προς την Άγκυρα μπαίνουν στο ψυγείο και στο επίκεντρο τοποθετείται η ενίσχυση των ευρωπαϊκών σχέσεων, με ό,τι αυτό συνεπάγεται και με ό,τι κάποιος μπορεί να αντιληφθεί.

Το σενάριο να έχει απέναντί του στις επερχόμενες Προεδρικές τον Αβέρωφ Νεοφύτου κρίνεται ως το ευνοϊκότερο για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Αυτό προκύπτει λαμβάνοντας υπόψη πως, ακόμη και σήμερα, υψηλόβαθμα στελέχη του ΔΗΣΥ δηλώνουν ξεκάθαρα ότι σε ένα τέτοιο δίλημμα η ψήφος τους θα πάει υπέρ του Νίκου Χριστοδουλίδη.

Ανασχηματισμός με γνώμονα τις Προεδρικές

Οι εν δυνάμει υποψήφιοι του ΔΗΣΥ και τα διλήμματα του ΔΗΚΟ

της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Σε κινήσεις επί χάρτου για τη σύνθεση του νέου Υπουργικού Συμβουλίου, το οποίο θα τον οδηγήσει στις Προεδρικές του 2028, προχωρά ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Έχοντας ως δεδομένη την απομάκρυνση της υπουργού Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος Μαρίας Παναγιώτου, η οποία διορίστηκε στη δημόσια εκπαίδευση, αλλά και την κομματική εικόνα όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά τις βουλευτικές εκλογές, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναμένεται εντός του μήνα να προβεί σε ανακοινώσεις.

Κανείς, ωστόσο, δεν γνωρίζει αν τελικά θα προχωρήσει σε ευρείας κλίμακας ανασχηματισμό, καθώς παραμένει φειδωλός στις τοποθετήσεις του επί του θέματος, ακόμη και σε στενούς του συνεργάτες. Άγνωστο παραμένει, επίσης, πώς θα ανταποκριθεί τελικά στα αιτήματα του ΔΗΚΟ, του μοναδικού κόμματος που τον στηρίζει και κατ'εφευδα να μπει εντός Βουλής.

Στην τελευταία συνάντηση των δύο πλευρών, ο Νικόλας Παπαδόπουλος κατέστησε σαφές πως επιθυμεί το 30% των θέσεων, δηλαδή τέσσερα υπουργεία και δύο υφυπουργεία. Βέβαια, το ζήτημα του ποιο εκπροσωπούν το ΔΗΚΟ στην κυβέρνηση ερμηνεύεται διαφορετικά από τις δύο πλευρές.

Στο κόμμα υπάρχει η ισχυρή άποψη ότι θα πρέπει να επιλεγόταν κομματικά στελέχη, όπως ο υπουργός Ενέργειας Μιχάλης Δαμιανού και ο υπουργός Υγείας Νεόφυτος Χαράλαμπιδης. Αντίθετα, η κυβερνητική πλευρά σημειώνει πως σε κάποιες περιπτώσεις διορίστηκαν πρόσωπα για τα οποία η ηγεσία του ΔΗΚΟ τοποθετήθηκε θετικά, όπως ο υφυπουργός Έρευνας Νικόδημος Δαμιανού. Μάλιστα, κατά τη διάρκεια της συζήτησης, η οποία θα συνεχιστεί την επόμενη εβδομάδα, ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται να ζήτησε να δοθεί σε δημόσιο στέλεχος είτε το υπουργείο Οικονομικών είτε το υπουργείο Εσωτερικών. Παράλληλα, τονίστηκε πως πριν από την οποία απόφαση θα πρέπει να προηγηθεί διαβούλευση, ακόμη και παράδοση ονομάτων από πλευράς κόμματος.

Πάντως, αυτό που ξεκαθαρίστηκε είναι πως μέσα από τους διορισμούς που θα περάσουν από το Προεδρικό, θα δοθεί το μήνυμα ότι, πέραν του ΔΗΚΟ, ο Νίκος Χριστοδουλίδης θέλει κοντά του τη ΔΗΠΑ και την ΕΔΕΚ. Παρά το γεγονός πως τα δύο αυτά κόμματα βρίσκονται εκτός Κοινοβουλίου, στόχος είναι να ενδυναμωθεί ο κεντρικός χώρος, τον οποίο ο Πρόεδρος επιθυμεί δίπλα του στις Προεδρικές του 2028.

Για τον λόγο αυτό, άλλωστε, θεωρείται δύσκολη η απομάκρυνση του μέχρι πρότινος βουλευ-

τή της ΔΗΠΑ και νυν υπουργού Εργασίας Μαρίνου Μουσιούττα. Επιπλέον, εντός του υπουργικού σχήματος αναμένεται να παραμείνει ο Βασίλης Πάλμας, στενός συνεργάτης του Προέδρου, αν και παραμένει ανοικτό το ενδεχόμενο για εσωτερική μετακίνησή του.

Για το υπουργείο Γεωργίας ακούστηκε έντονα το όνομα του πρώην βουλευτή ΔΗΚΟ Αμμοχώστου Χρίστου Σενέκη, μια σκέψη που ο Νίκος Χριστοδουλίδης φαίνεται να μοιράστηκε με τον Νικόλα Παπαδόπουλο στην κατ'ιδίαν συνάντησή τους. Ωστόσο, τις τελευταίες μέρες έπεσαν και άλλα ονόματα στο τραπέζι, ακόμη και υψηλόβαθμων στελεχών του συγκεκριμένου υπουργείου.

Πάντως, η νέα σύνθεση του Υπουργικού Συμβουλίου, όπως και τα νέα Δ.Σ. των ημικρατικών οργανισμών, είναι αυτά που θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό την επόμενη μέρα στις σχέσεις ΔΗΚΟ - Προεδρικού. Οι ίδιοι, πάντως, αναφέρουν πως πρωταρχικός τους στόχος είναι η βελτίωση της συνεργασίας τους μέσα από σταθερά κανάλια επικοινωνίας, τα οποία αναζητούν από το 2023, χωρίς ωστόσο αυτό να έχει καταστεί μέχρι σήμερα κατορθωτό.

Το φλερτ ΔΗΣΥ - ΔΗΚΟ

Το ΔΗΚΟ μπορεί να διεμύνησε στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη πως θέλει να βρίσκεται δίπλα του το 2028, ωστόσο δεν κρύβει το φλερτ -έστω και σε αρχικά στάδια- με τον ΔΗΣΥ για μία ενδεχόμενη συνεργασία. Βέβαια, αυτό θα εξαρτηθεί κατά μεγάλο ποσοστό από το ποιος θα είναι ο υποψήφιος του μεγαλύτερου σήμερα κόμματος.

Όπως σημειώνεται, μέχρι αυτή την ώρα δεν έχει γίνει οποια-

δήποτε προσέγγιση από πλευράς Συναγερμικών για συνεργασία. Παράλληλα, το γεγονός ότι παραμένουν ανοικτά όλα τα ενδεχόμενα σε ό,τι αφορά το πρόσωπο που θα λάβει το χρίσμα, δυσχεραίνει τους χειρισμούς του Νικόλα Παπαδόπουλου, ακόμη και αν έχει την πρόθεση να προχωρήσει σε σχετική συζήτηση εντός των συλλογικών οργάνων του κόμματός του.

Πάντως, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αναμένεται να κάνει εκ νέου προσπάθεια περαιτέρω ανοίγματος προς τον ΔΗΣΥ, το κόμμα από το οποίο προέρχεται. Αυτό επιδιώκει να το πετύχει και μέσω της νέας σύνθεσης του Υπουργικού Συμβουλίου, διορίζοντας στελέχη που προέρχονται από τον συγκεκριμένο πολιτικό χώρο. Αν και θα ήθελε δίπλα του πρόσωπα της πρώτης γραμμής των οποίων εκτιμά το έργο, όπως η πρώην υφυπουργός Πρόνοιας Αναστασία Ανθούση και ο πρώην υφυπουργός Πολιτισμού Γιάννης Τουμαζής, γνωρίζει καλά πως ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν είναι εφικτό. Για τον λόγο αυτό, περιορίζεται στην προσέγγιση προσωπικοτήτων από τον χώρο της Δεξιάς, όχι όμως ενεργών στελεχών του κόμματος.

Ο ρόλος του ΔΗΣΥ

Την ίδια ώρα, στον ΔΗΣΥ είναι πολλοί εκείνοι που πιέζουν να τρέξουν άμεσα οι διαδικασίες για όσους επιθυμούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον ώστε να λάβουν το χρίσμα για το 2028, θέτοντας πιθανότατα τον Οκτώβριο ως τον μήνα διεξαγωγής των εσωκομματικών εκλογών.

Σημειώνεται, μάλιστα, πως αυτή την ώρα ο ΔΗΣΥ θα πρέπει να κινηθεί τάχιστα, ώστε να περιοριστεί η ψιθυρολογία και

τα οποία φαινόμενα εσωστρέφειας. Παράλληλα, καλείται να ολοκληρώσει τις εσωτερικές διεργασίες του, μιας και οφείλει να σταθεί με σοβαρότητα και υπευθυνότητα απέναντι στα μεγάλα προβλήματα του τόπου, αλλά και στις πιθανές εξελίξεις που θα αναπτυχθούν στο Κυπριακό, αποδεικνύοντας τον ρόλο που έχει να διαδραματίσει η μεγαλύτερη πολιτική δύναμη της χώρας.

Πάντως, όπως όλα δείχνουν, αν και ήταν επιθυμία πολλών να αποφευχθεί μια τέτοια διαδικασία, το κόμμα δεν θα γλιτώσει τις εσωκομματικές εκλογές, αφού οι ενδιαφερόμενοι για να λάβουν το χρίσμα του υποψηφίου για τις Προεδρικές θα είναι πέραν του ενός. Ο πρώην πρόεδρος του ΔΗΣΥ, Αβέρωφ Νεοφύτου, μέσα από κινήσεις και τοποθετήσεις του τις προηγούμενες μέρες (ενώ εγκαίνισε και το επίσημο κανάλι του στο WhatsApp), εντείνει τη φημολογία πως θα είναι υποψήφιος. Μάλιστα, είχε ήδη τηλεφωνική επικοινωνία με στελέχη της ηγεσίας για να τους εκφράσει την πρόθεσή του, διαμνύοντας πως δικαιωματικά θα πρέπει να είναι αυτός ο εκλεκτός του κόμματος το 2028.

Άλλωστε, δεν παύει να υπενθυμίζει πως έχει ρόλο και λόγο να διαδραματίσει, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την καλή σχέση που διατηρεί με τον πρόεδρο της Άμεσης Δημοκρατίας Φειδία Παναγιώτου, αλλά και την επιρροή που άσκησε ώστε το κόμμα να στηρίξει την Αννίτα Δημητρίου για την Προεδρία της Βουλής.

Βέβαια, το σενάριο να έχει απέναντί του στις επερχόμενες Προεδρικές τον Αβέρωφ Νεοφύτου κρίνεται ως το ευνοϊκότερο για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Αυτό προκύπτει λαμβάνοντας υπόψη πως, ακόμη και σήμερα, υψηλόβαθμα στελέχη του

ΔΗΣΥ δηλώνουν ξεκάθαρα ότι σε ένα τέτοιο δίλημμα η ψήφος τους θα πάει υπέρ του Νίκου Χριστοδουλίδη.

Την υποψηφιότητά της αναμένεται να θέσει και η πρόεδρος του κόμματος, Αννίτα Δημητρίου. Αν και επίσημα δεν έχει ανοίξει τα χαρτιά της, είναι ξεκάθαρο πως τούτη την ώρα μπορεί να εξαργυρώσει το 27,1% που έλαβε η παράταξη στις βουλευτικές εκλογές, ενώ σε εσωκομματικές συζητήσεις, ακόμη και στην παρουσία στελεχών της Νέας Δημοκρατίας, δεν έκρυψε την πρόθεσή της.

Άλλωστε, μέσα από την ομιλία της για τα 50χρονα του ΔΗΣΥ θέλησε να κάνει ηγετική εμφάνιση, κάνοντας λόγο για τον νέο κύκλο που ανοίγει, ενώ απευθύνθηκε ξεχωριστά στον κάθε ψηφοφόρο τιμώντας, όπως είπε, τους ανθρώπους στα σημάδια και τις γειτονιές, τις οργανώσεις, τους εργαζομένους, τη νεολαία και τους ομογενείς.

Από τα πλείστα κομματικά στελέχη -ασχέτως προσωπικών πεποιθήσεων- γίνεται αντιληπτό πως η Αννίτα Δημητρίου αποτελεί αυτή τη στιγμή το δυνατό χαρτί της παράταξης, με το οποίο μπορεί να επιτευχθεί μία τρίτη σερί νίκη απέναντι στον Νίκο Χριστοδουλίδη, αλλά και στον υποψήφιο του ΑΚΕΛ.

Ωστόσο, η ίδια επιλέγει να κρατά χαμηλούς τόνους και, παρά τις πιέσεις που δέχεται να προχωρήσει άμεσα σε εξαγγελία, κάνει και δεύτερες σκέψεις. Πριν από τις τελικές αποφάσεις θα πρέπει να ζυγίσει όλα τα δεδομένα, αν και τη δεδομένη στιγμή αποτελεί πρόσωπο που δεν έχει να χρεωθεί τίποτα από το παρελθόν του ΔΗΣΥ - κάτι που καταγράφεται στα υπέρ της. Την ίδια ώρα, βέβαια, θα πρέπει να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει όποια βαριδιά πιθανώς προκύψουν. Η βαρύτητα της υποψηφιότητας της Αννίτας Δημητρίου κρίνεται και από το γεγονός πως το Προεδρικό την αντιμετωπίζει ήδη ως σοβαρό αντίπαλο. Παράλληλα, μεγάλο ενδιαφέρον αναμένεται να υπάρξει από τις δημοσκοπήσεις σε σχέση με το ποιος κερδίζει την παράσταση νίκης. Τα πρώτα δείγματα φαίνεται να την ευνοούν και αυτό, όπως σημειώνουν στελέχη του ΔΗΣΥ, θα πρέπει να συζητηθεί αναλυτικότερα και σε μία πιθανή συνάντηση με τον Αβέρωφ Νεοφύτου, αλλά και με οποιονδήποτε άλλον ενδιαφέρεται να κατέλθει ως υποψήφιος, με γνώμονα πάντα το καλό της παράταξης.

Μάλιστα, στελέχη της ηγετικής πυραμίδας πάνε ένα βήμα παρακάτω, σημειώνοντας ότι αν η Αννίτα Δημητρίου διατηρήσει καθαρό προβάδισμα στην παράσταση νίκης, τότε πιο εύκολα θα ανοίξει ο δρόμος και για μία ενδεχόμενη συνεργασία με το ΔΗΚΟ ενόψει των Προεδρικών.

“
Πριν από τις τελικές αποφάσεις η Αννίτα Δημητρίου θα πρέπει να ζυγίσει όλα τα δεδομένα, αν και αυτή τη στιγμή αποτελεί πρόσωπο που δεν έχει να χρεωθεί τίποτα από το παρελθόν του ΔΗΣΥ - κάτι που καταγράφεται στα υπέρ της. Την ίδια ώρα, βέβαια, θα πρέπει να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει όποια βαριδιά πιθανώς προκύψουν.

“
Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αναμένεται να κάνει εκ νέου προσπάθεια περαιτέρω ανοίγματος προς τον ΔΗΣΥ, το κόμμα από το οποίο προέρχεται. Αυτό επιδιώκει να το πετύχει και μέσω της νέας σύνθεσης του Υπουργικού Συμβουλίου, διορίζοντας στελέχη που προέρχονται από τον συγκεκριμένο πολιτικό χώρο.

Μέσα από τους διορισμούς που θα περάσουν από το Προεδρικό θα δοθεί το μήνυμα ότι, πέραν του ΔΗΚΟ, ο Νίκος Χριστοδουλίδης θέλει κοντά του τη ΔΗΠΑ και την ΕΔΕΚ, ενώ αναμένεται να κάνει εκ νέου προσπάθεια περαιτέρω ανοίγματος προς τον ΔΗΣΥ, το κόμμα από το οποίο προέρχεται.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ****ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ**, υπουργός Ενέργειας και αντιπρόεδρος ΔΗΚΟ

Το ΔΗΚΟ έχει υποψήφιο για το 2028

Εάν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αποφασίσει να επαναδιεκδικήσει, τότε το κόμμα θα πρέπει να τον στηρίξει

Υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για εμπλοκή στην κυπριακή ΑΟΖ και από την κοινοπραξία BP-ADNOC, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο υπουργός Ενέργειας Μιχάλης Δαμιανός.

Απαντήσεις σε κρίσιμα ζητήματα που αφορούν το χαρτοφυλάκιο του αλλά και τις σχέσεις κυβέρνησης-ΔΗΚΟ δίνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο Μιχάλης Δαμιανός, υπουργός Ενέργειας και αντιπρόεδρος του ΔΗΚΟ. Ερωτηθείς ποιο θα είναι τελικά το όφελος από το κυπριακό φυσικό αέριο, αναφέρει ότι τα έσοδα για την Κυπριακή Δημοκρατία από τα κοιτάσματα «Αφροδίτη», «Γλαύκος» και «Πήγασος» υπολογίζονται σε πέραν των 10 δισεκατομμυρίων σε ορίζοντα 15 ετών. Αποκαλύπτει επίσης ότι υπάρχει έντονο ενδιαφέρον από την κοινοπραξία BP-ADNOC για εμπλοκή στην κυπριακή ΑΟΖ και σημειώνει ότι θα γίνει νέος γύρος αδειοδότησης πριν από το 2028. Διαχωρίζει τη θέση του από τον πρόεδρο του ΔΗΚΟ Νικόλα Παπαδόπουλο για το επίπεδο της συνεργασίας κυβέρνησης-ΔΗΚΟ και επισημαίνει ότι το ΔΗΚΟ έχει υποψήφιο για το 2028...

—Προαναγγείλατε νέο γύρο αδειοδότησης στην κυπριακή ΑΟΖ. Υπάρχει ενδιαφέρον από μεγάλες εταιρείες;

—Ο νέος γύρος θα γίνει πριν από το τέλος του έτους 2028. Έχουμε βολιδοσκοπηθεί από αρκετές πολύ μεγάλες εταιρείες.

—Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένοι;

—Υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για εμπλοκή στην κυπριακή ΑΟΖ και από την κοινοπραξία BP-ADNOC.

—Έχουν εκφράσει ενδιαφέρον για συγκεκριμένα τεμάχια;

—Όχι, δεν μας έχουν αναφέρει συγκεκριμένα τεμάχια. Εξέφρασαν, ωστόσο, ενδιαφέρον και για αγορά ήδη αδειοδοτημένων τεμαχίων από εταιρείες που έχουν υφιστάμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης. Δεν μπορώ να αναφερθώ σε περισσότερες λεπτομέρειες.

—Ανακοινώσατε και διαπραγματεύσεις με την κοινοπραξία Exxon Mobil-Qatar Energy για απευθείας ανάθεση των τεμαχίων 4 και 10Α.

—Σημαντική εξέλιξη, καθώς στους προηγούμενους γύρους αδειοδότησης δεν υπήρξε ενδιαφέρον για το τεμάχιο 4, μέρος του οποίου διεκδικεί η Τουρκία.

—Έχετε λάβει διαβεβαιώσεις από τους Αμερικανούς;

—Εάν η Exxon ξοδέψει δισεκατομμύρια για εγκαταστάσεις εξόρυξης φυσικού αερίου, τότε θα το αξιοποιήσει.

—Μπορεί οι γεωτρήσεις να γίνουν σε τμήμα του τεμαχίου 4 που δεν διεκδικεί η Τουρκία, όπως έγινε και σε άλλο τεμάχιο;

—Θα μπορούσε αναλόγως με το πού βρίσκονται τα κοιτάσματα.

—Γιατί είναι σημαντική η δήλωση εμπνευσμένης για τα κοιτάσματα «Γλαύκος» και «Πήγασος»;

—Γιατί η κοινοπραξία Exxon Mobil-Qatar Energy δείχνει την εμπιστοσύνη της στην κυπριακή ΑΟΖ και στην Κυπριακή Δημοκρατία και το αποδεικνύει στην πράξη κινούμενη με γοργούς ρυθμούς. Η τελική επενδυτική απόφαση αναμένεται το 2029 και η έναρξη παραγωγής το 2033.

—Το πρώτο κυπριακό φυσικό αέριο αναμένεται από το κοιτάσμα «Κρόνος» εντός 2028. Θα μεταφερθεί σε τερματικό της Αιγύπτου και από εκεί θα εξαχθεί στην Ευρώπη. Πότε θα εισρεύσουν τα πρώτα έσοδα στα ταμεία της Δημοκρατίας και για τι ποσά μιλάμε;

—Ο καταμερισμός των εσόδων γίνεται βάσει συμβολαίων μεταξύ κράτους και εταιρειών. Πρώτα, κατά κύριο λόγο, καλύπτεται το κόστος των εταιρειών και ακολουθώντας οι δύο πλευρές μοιράζονται ό,τι απομένει, με βάση τις συμφωνίες που έχουν υπογράψει κατά την αδειοδότηση του τεμαχίου. Η Δημοκρατία θα λάβει τα πρώτα έσοδα το 2029 —ίσως και νωρίτερα— αλλά θα είναι αρχικά χαμηλά καθώς

—Θέλουμε οπωσδήποτε να ολοκληρωθεί το τερματικό στο Βασιλικό και να έχουμε αέριο πριν από το 2030, γιατί στα τέλη του 2029 κάποιες γεννήτριες της ΑΗΚ πρέπει να αποσυρθούν, άρα θα διασφαλίσουμε την επάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας.

—Σχετικά με τη διαφορά με το Ισραήλ για τα κοιτάσματα «Αφροδίτη» και «Ισά», ευελπιστούμε να ολοκληρωθούν όλες οι εκκρεμότητες μέχρι το τέλος Ιουλίου.

—Είναι απομακρυσμένο ενδεχόμενο να έρθει στην Κύπρο αέριο κατευθείαν από τα κυπριακά κοιτάσματα, διότι οικονομικά είναι πιο συμφέρον για τις εταιρείες να το στέλνουν στην Αίγυπτο για υγροποίηση, από το να επενδύσουν χρήματα για εγκαταστάσεις στην Κύπρο.

—Τελικά η ηλεκτρική διασύνδεση θα μειώσει την τιμή του ρεύματος ή προωθείται κυρίως για να αρθεί η ηλεκτρική απομόνωση της Κύπρου;

—Θεωρώ ότι δεν θα επιφέρει μείωση στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος. Ωστόσο, πρόκει-

ταί για ένα μικρό κοίτασμα. Το όφελος από τον «Κρόνο» είναι ότι η Κύπρος θα μπει στον χάρτη των χωρών-παραγωγών φυσικού αερίου και ιδιαίτερα για ένα κοιτάσμα το οποίο ανακαλύφθηκε πρόσφατα.

—Από τη στιγμή που οι ποσότητες των κυπριακών κοιτασμάτων θεωρούνται μικρές για την αγορά της Αιγύπτου και της Ευρώπης αλλά αρκετές για τις ανάγκες της Κύπρου, γιατί δεν φέρνουμε στην Κύπρο το φυσικό αέριο κατευθείαν από τα δικά μας κοιτάσματα για παραγωγή ηλεκτρισμού;

—Με βάση τα αρχικά συμβόλαια αδειοδότησης, οι εταιρείες καταθέτουν πρόταση για το πώς είναι καλύτερα εμπορεύσιμο ένα κοιτάσμα. Καμία εταιρεία μέχρι τώρα δεν εισηγήθηκε τι μεταφορά του φυσικού αερίου στην Κύπρο, παρόλο που αυτό πάντα ζητείται, διότι κάτι τέτοιο θα απαιτούσε τεράστιο κόστος νέων υποδομών. Προτιμούν την οικονομικά συμφέρουσα επιλογή της Αιγύπτου, όπου υπάρχουν ήδη εγκαταστάσεις.

—Γιατί δεν προχωρούμε τότε τη διασύνδεση με το Ισραήλ;

—Το Ισραήλ επιθυμεί τη διασύνδεση Κύπρου-Ισραήλ. Μέχρι στιγμής, όμως, τίθεται το ερώτημα κατά πόσο τα 657 εκατομμύρια ευρώ για την υλοποίηση της διασύνδεσης Κύπρου-Κρήτης θα μπορούσαν να διοχετευτούν στο κομμάτι Κύπρου-Ισραήλ, κάτι που είναι δύσκολο.

—Από τη στιγμή που δεν αναμένουμε κάποια μεγάλη εξέλιξη τα επόμενα χρόνια που θα μειώσει τη τιμή του ηλεκτρισμού, σκεφτείτε κάτι που θα μπορούσε να βοηθήσει τους καταναλωτές;

—Με την εγκατάσταση συστη-

—Συνεπώς, δύσκολα θα έρθει στην Κύπρο φυσικό αέριο κατευθείαν από τα κυπριακά κοιτάσματα.

—Γι' αυτό το ενδεχόμενο γίνονται συνεχείς προσπάθειες, αλλά η δική μου άποψη είναι ότι αυτό είναι ένα απομακρυσμένο ενδεχόμενο, διότι οικονομικά είναι πιο συμφέρον για τις ίδιες τις εταιρείες να το στέλνουν στην Αίγυπτο για υγροποίηση, από το να επενδύσουν χρήματα για εγκαταστάσεις στην Κύπρο.

—Γιατί το τερματικό στο Βασιλικό δεν σχεδιάστηκε με τρόπο ώστε να μπορεί να δεχθεί και κυπριακό φυσικό αέριο κατευθείαν από τα κοιτάσματα;

—Για αρκετούς λόγους, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού από προγενέστερες κυβερνήσεις, αλλά πιστεύω κυρίως επειδή δεν ήταν επαρκή τα κοιτάσματα ώστε να μπορεί να υποστηριχθεί μια επένδυση για εγκαταστάσεις μεταφοράς φυσικού αερίου από την ΑΟΖ μας.

—Αρα η Κύπρος θα εισάγει πάντα φυσικό αέριο από τρίτους.

—Θα αγοράζει φυσικό αέριο από τις αγορές. Μπορεί βεβαίως να εισάγει και το δικό της. Να μεταφέρεται στην Αίγυπτο για υγροποίηση, να υγροποιείται και να καταλήγει στον «Προμηθέα» για επαναεριοποίηση και στη συνέχεια να διοχετεύεται στους σταθμούς της ΑΗΚ και άλλων παραγωγών για ηλεκτροπαραγωγή.

—Πού βρίσκεται η διαδικασία για το τερματικό στο Βασιλικό;

—Είμαστε στο τελικό στάδιο διαμόρφωσης των όρων της προσφοράς και ευελπιστούμε ότι μέχρι το τέλος του χρόνου θα έχει κατακυρωθεί το συμβόλαιο σε εργολάβο. Το σημαντικό είναι να μην υπάρξουν νομικές εμπλοκές που θα επιφέρουν νέα καθυστέρηση. Θέλουμε οπωσδήποτε να ολοκληρωθεί το έργο και να έχουμε φυσικό αέριο πριν από το 2030, γιατί στα τέλη του 2029 κάποιες γεννήτριες της ΑΗΚ πρέπει να αποσυρθούν, άρα θα πρέπει να διασφαλίσουμε την επάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας.

—Εάν όμως δεν είναι έτοιμο το τερματικό μέχρι τότε, ποιο είναι το σχέδιο για να διασφαλιστεί η επάρκεια;

—Έρχονται δύο νέες γεννήτριες της ΑΗΚ το 2028 και μία το 2029, αλλά δεν επαρκούν χωρίς την έλευση φυσικού αερίου. Συνεπώς, η μόνη επιλογή θα ήταν να ζητήσουμε παράταση στη λειτουργία των υφιστάμενων μονάδων της ΑΗΚ μέχρι να ολοκληρωθεί το τερματικό. Αυτή δεν θα ήταν όμως μια καλή επιλογή, αλλά ενδεχομένως η μόνη.

—Έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες για την ποσοποίηση του «Προμηθέα» ως πλωτής μονάδας επαναεριοποίησης φυσικού αερίου;

—Το πλοίο είναι σε θέση να λάβει την τελική ποσοποίηση, αλλά θα πρέπει να μεταφερθεί αλλού για να γίνουν οι απαραίτητες δοκιμές. Κάθε πράγμα, όμως, στην ώρα του. Προς το παρόν βρίσκεται σε λιμάνι στη Μαλαισία, καθώς εκεί το κόστος των καυσίμων και το εργατικό κόστος είναι χαμηλότερα από ό,τι αν ήταν ελλιμενισμένο στην Κύπρο. Για όλα αυτά λαμβάνονται υπόψη οι εισηγήσεις των συμβούλων της ΕΤΥΦΑ, οι οποίοι είναι ειδικόι στα θέματα αυτά. Συνολικά, το μηνιαίο κόστος ανέρχεται στις 190 χιλιάδες δολάρια.

—Και θα συνεχίσουμε να πληρώνουμε αυτά τα χρήματα κάθε μήνα μέχρι να ολοκληρωθεί το τερματικό. Υπάρχουν εναλλακτικές επιλογές για αξιοποίηση του πλοίου;

—Υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για αξιοποίηση του «Προμηθέα» από τρίτους. Θα μπορούσε να ενοικιαστεί. Ωστόσο, πέραν των νομικών παραμέτρων, για τις οποίες πρέπει να λάβουμε υπόψη τις προτάσεις των τεχνικών της ΕΤΥΦΑ, υπάρχει και το ενδεχόμενο να χαθεί ένα μέρος της ευρωπαϊκής χορηγίας.

10 δισ. σε ορίζοντα 15 ετών από «Αφροδίτη», «Γλαύκο» και «Πήγασος»

—Ποιο θα είναι τελικά το όφελος για τον κυπριακό λαό από το κυπριακό φυσικό αέριο;

—Το όφελος θα είναι οικονομικό, καθώς τα έσοδα για την Κυπριακή Δημοκρατία από τα κοιτάσματα «Αφροδίτη», «Γλαύκος» και «Πήγασος» υπολογίζονται σε πέραν των δέκα δισεκατομμυρίων σε ορίζοντα 15 ετών.

—Πότε θα ξεπεραστούν τα εμπόδια για το «Αφροδίτη» για να μπορεί να προχωρήσει η αξιοποίησή του;

—Η λήψη τελικής επενδυτικής απόφασης για το κοιτάσμα «Αφροδίτη» τοποθετείται στο δεύτερο εξάμηνο του 2027. Συνεπώς, το 2031 υπολογίζουμε να έχουμε το πρώτο φυσικό αέριο από το κοιτάσμα «Αφροδίτη». Σχετικά με τη διαφορά με το Ισραήλ για τα κοιτάσματα «Αφροδίτη» και «Ισά», ευελπιστούμε να ολοκληρωθούν όλες οι εκκρεμότητες μέχρι το τέλος Ιουλίου. Πρόσφατα συμφωνήθηκαν σχεδόν τα πάντα σε ό,τι αφορά στο εμπορικό σκέλος και απομένει το νομικό κομμάτι, που ευελπι-

στώ ότι θα ολοκληρωθεί μέχρι τέλος Ιουλίου.

—Οι κυβερνήσεις Κύπρου και Ελλάδας αποφάσισαν επικαιροποίηση των τεχνοοικονομικών παραμέτρων του έργου GSI και γι' αυτό αποτάθηκαν στην ΕτΕΠ. Πότε θα γνωρίζουμε το κόστος ολοκλήρωσης του έργου;

—Αναμένουμε την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

—Εάν προκύψει αύξηση του κόστους, ποιος θα επωμιστεί το επιπλέον βάρος;

—Με βάση τη συμφωνία που υπάρχει εδώ και χρόνια και την οποία έχουμε κληρονομήσει από την προηγούμενη κυβέρνηση, μετά την αφαίρεση της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, το κόστος επιμερίζεται κατά 63% στον Κύπριο καταναλωτή μέσω των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος και κατά 37% στον Ελλαδίτη καταναλωτή. Άρα, μία χώρα του ενός εκατομμυρίου κατοίκων, όπως η Κύπρος, επιμίζεται τα δύο τρίτα του έργου. Σε περίπτωση που το κόστος του έργου είναι αυξημένο, υπάρχει και η

σκέψη να επιδιώξουμε πρόσθετη ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, όμως αυτό δεν είναι εύκολο.

—Τελικά η ηλεκτρική διασύνδεση θα μειώσει την τιμή του ρεύματος ή προωθείται κυρίως για να αρθεί η ηλεκτρική απομόνωση της Κύπρου;

—Θεωρώ ότι δεν θα επιφέρει μείωση στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος. Ωστόσο, πρόκει-

ται για ένα πολύ σημαντικό έργο για την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας, καθώς μειώνει ουσιαστικά τον κίνδυνο ανεπάρκειας ηλεκτρικής ενέργειας. Παράλληλα, έχει μεγάλη γεωστρατηγική αξία για την Κυπριακή Δημοκρατία, καθώς με την πλήρη υλοποίησή του το Ισραήλ θα συνδεθεί, μέσω της Κύπρου, με το ηλεκτρικό δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

—Ο Νικόλας Παπαδόπουλος δήλωσε ότι το ΔΗΚΟ δεν είναι ικανοποιημένο από την κυβερνητική συνεργασία και ότι εναπομένει στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να τη βελτιώσει. Ασπάζεστε αυτή τη θέση;

—Δεν ασπάζομαι αυτή τη θέση διότι η κυβέρνηση υλοποιεί με επιτυχία το πρόγραμμα διακυβέρνησης που είχε συμφωνηθεί προεκλογικά με το ΔΗΚΟ.

—Έστειλε και μια επιστολή ο κ. Παπαδόπουλος στον κ. Χριστοδουλίδη, ζητώντας μεταξύ άλλων συζήτηση για τον επικείμενο ανασχηματισμό και για τον διορισμό

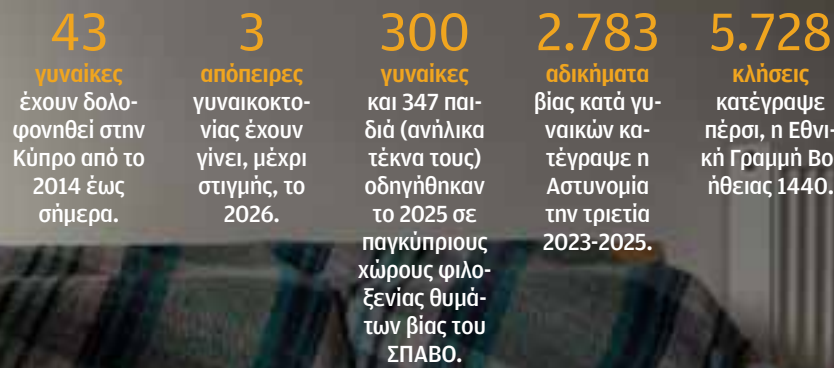
διοικητικών συμβουλίων ημικρατικών οργανισμών.

—Είναι λογικό το ΔΗΚΟ να ζητάει περισσότερη συμμετοχή στην κυβέρνηση, καθώς είναι το μοναδικό κοινοβουλευτικό κόμμα που τη στηρίζει. Αλλά πρέπει να έχουμε υπόψη ότι ο ανασχηματισμός αποτελεί αρμοδιότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας και οι διορισμοί στους ημικρατικούς γίνονται στο πλαίσιο λειτουργίας του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου.

—Αρχισαν οι συζητήσεις για τις προεδρικές εκλογές και στο παρασκήνιο άφηνεται να vonηθεί από το ΔΗΚΟ ότι υπάρχει ως επιτυχία και η συνεργασία με τον ΔΗΣΥ. Δεν είναι δεδομένη η στήριξη Χριστοδουλίδη αν αποφασίσει να επαναδιεκδικήσει;

—Το ΔΗΚΟ έχει υποψήφιο για το 2028. Εάν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αποφασίσει να επαναδιεκδικήσει, τότε το ΔΗΚΟ θα πρέπει να τον στηρίξει. Το πρόγραμμα διακυβέρνησης υλοποιείται με επιτυχία και ως εκ τούτου, το ΔΗΚΟ θα πρέπει να στηρίξει και πάλι την υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη.

Θύματα γυναικοκτονιών στην Κύπρο τα τελευταία 6 χρόνια

Οι γυναικοκτονίες δεν είναι απλώς αριθμοί

Τα κυπριακά δεδομένα, η σημασία της νομικής αναγνώρισης του όρου και ο ρόλος της κοινωνίας

Της **ΑΝΤΡΙΑΝΑΣ ΠΑΝΤΕΛΗ**

«**Φύε** που δαμέ, εν η γυναίκα μου». Η φράση αυτή αναπαράχθηκε με σοκ στη δημόσια σφαίρα από την Τρίτη, 30 Ιουνίου, όταν αστυνομικός στη Λεμεσό, αφού προσπάθησε να απομακρύνει περαστικό με αυτά τα λόγια, πυροβόλησε τη σύζυγο του έξω από σχολείο και ακολούθως έθεσε τέρμα στη ζωή του. Όμως, η φράση αυτή δυστυχώς δεν αποτελεί έκπληξη καθώς αποτυπώνει με ακρίβεια τα στερεότυπα και τον μισογυνισμό που δεν σταμάτησαν ποτέ να αναπαράγονται στην κοινωνία μας και να συγκαλύπτονται.

Στην Κύπρο, από το 2014 έως το 2026, έχουν δολοφονηθεί 43 γυναίκες. Από αυτές τις 43 γυναίκες, σύμφωνα με στοιχεία της Αστυνομίας, οι 17 γυναικοκτονίες διαπράχθηκαν την περίοδο 2020-2025. Το 2026 –μέχρι τον Ιούλιο– έχουν γίνει τρεις απόπειρες γυναικοκτονίας. Με αφορμή λοιπόν και το πιο πρόσφατο περιστατικό μιλούν στην «Κ» για τη σημασία της νομικής αναγνώρισης της γυναικοκτονίας, για το προφίλ των γυναικοκτόνων όσο και για τον ρόλο που διαδραματίζει η κοινωνία στην αποτροπή τους, η ανώτερη εισαγγελέας του Στέμματος στην Αγγλία, στο Τμήμα Βίαιων και Σοβαρών Σεξουαλικών Εγκλημάτων, Γεωργιάνα Παντελή, και ο υπεύθυνος Επιτροπής Νομικών Θεμάτων του Παγκύπριου Συλλόγου Ψυχολόγων, Γιώργος Μεταξάς.

Δεν είναι «οικογενειακή υπόθεση»

Το ζήτημα της έμφυλης βίας δεν είναι στατικό και σε αυτό έρχονται να προστεθούν και νέοι παράγοντες της ψηφιακής εποχής, όπως η διαδικτυακή σφαίρα μισογυνισμού, γνωστή και ως mansphere, που προωθεί ως πρότυπα ανδρισμού άτομα ύποπτα για εμπόριο γυναικών (π.χ. Andrew Tate). Οι γυναικοκτονίες και οι απόπειρές τους, ως το τελευταίο στάδιο της έμφυλης βίας, δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως απομονωμένα «σοκαριστικά και τραγικά» συμβάντα, αλλά ως προβληματικές παραστάσεις της χρόνιας φθοράς της κοινωνίας μας όπου πρέπει να δοθεί η απαραίτητη σημασία και να αναληφθούν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και αποφάσεις.

Η σημασία της νομικής αναγνώρισης

Ο όρος γυναικοκτονία χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη «δολοφονία μιας ή περισσότερων γυναικών από έναν ή περισσότερους γυναικούς, επειδή είναι γυναίκες», σύμφωνα με την καθηγήτρια Diana E.H. Russell, η οποία γνωστοποίησε τον όρο το 1976. Στην Κυπριακή Δημοκρατία το αδίκημα της γυναικοκτονίας προστέθηκε τον Ιούλιο του

2022 με τροποποιητικό Νόμο (Ν. 117(Ι)/2022) στον βασικό Νόμο (Ν. 115(Ι)/2021) (Ο περί της πρόληψης και καταπολέμησης της ενδοοικογενειακής βίας και περί Συναφών Θεμάτων Νόμος του 2021). Το δικαστήριο κατά την επιμέτρηση και επιβολή της ποινής για το αδίκημα της γυναικοκτονίας λαμβάνει υπόψη και 10 επιβαρυντικούς παράγοντες, π.χ. αν η άσκηση βίας έγινε από ερωτικό σύντροφο.

«Το νομικό πλαίσιο για τη γυναικοκτονία δεν υπάρχει για να ξεχωρίσει ή να προσδώσει μεγαλύτερη «αξία» στη δολοφονία γυναικών από άλλα εγκλήματα», σύμφωνα με την κα Παντελή, προσθέτοντας πως η νομική αναγνώριση της γυναικοκτονίας δεν αποσκοπεί τόσο στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, όσο στη βελτίωση της λειτουργίας του δικαστικού συστήματος και στην εξασφάλιση δίκαιης μεταχείρισης των θυμάτων, τα οποία κανονικά οι θεσμοί πρέπει να προστατεύουν από τη μισογυνιστική κοινωνία.

«Σε μια χώρα όπου οι δολοφονίες γυναικών είναι τόσο συχνές και κανονικοποιημένες που δεν προβάλονται στις ειδήσεις και δεν ερευνώνται, προέχει η νομική αναγνώρισή τους ως γυναικοκτονίες, από άλλες χώρες που έχουν ήδη τις απαραίτητες συστημικές δομές και εφαρμόζουν τα κατάλληλα μέτρα», εξήγησε η κα Παντελή.

«Για παράδειγμα», πρόσθεσε, «στην Αγγλία δεν αναγνωρίζεται νομικά ο όρος γυναικοκτονία. Ωστόσο, ανάλογα με την περίπτωση, αν μια γυναίκα στοχοποιηθεί λόγω του φύλου της, είναι πιθανό να ληφθεί υπόψη ως παράγοντας για αύξηση της ποινής». Η κα Παντελή παρατηρεί πως «η ίδια η δομή των αγγλικών συστημάτων δεν είναι σεξιστική, τουλάχιστον όχι αποκάλυπτα, σε αντίθεση με την Κύπρο – ειδικά αν κρίνουμε από τους χειρισμούς υποθέσεων των αρχών, οι οποίοι καταδικάζονται σε διεθνές επίπεδο, όπως οι πρόσφατες υποθέσεις της Βρετανίδας στην Αγία Νάπα και της Ν.Τ. με την καταδίκη της Κύπρου στο ΕΔΑΔ». Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με στοιχεία του Γραφείου της Επιτροπής Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρώπινων Δικαιωμάτων στην Κύπρο, εξετάζονται καταγγελίες από το 2018 μέχρι το 2026 για τους χειρισμούς των αρμόδιων υπηρεσιών σε 33 υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας και 16 υποθέσεις σεξουαλικής παρενόχλησης στον χώρο εργασίας.

Χώρες που αναγνωρίζουν ποινικά τη γυναικοκτονία οδηγήθηκαν σε αυτό το σημείο «από ένα συνδυασμό πολιτικών συνθηκών, διεθνών νομικών κριτικών και πιέσεων από τη δημόσια σφαίρα», είπε η κα Παντελή. Το Μεξικό, όπου επίσης εργάστηκε η κ. Παντελή, αποτελεί μία από αυτές τις περιπτώσεις. «Στην πόλη Σιουδάδ Χουάρες από τη δεκαετία

Όταν βαφτίζουμε έναν φόνο «έγκλημα πάθους», στην ουσία ξεπλένουμε τον έλεγχο και την ιδιοκτησία που ασκεί ο άντρας στη γυναίκα με το άρωμα του ρομαντισμού, εξηγεί ο ψυχολόγος Γιώργος Μεταξάς.

Τα ευρωπαϊκά δεδομένα

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, περισσότερες από 1.000 γυναίκες δολοφονούνται κάθε χρόνο υπό συνθήκες που συχνά υποδηλώνουν έμφυλο κίνητρο, ενώ οι δράστες είναι τις περισσότερες φορές σύντροφοι ή μέλη της οικογένειας, σύμφωνα με την Υπηρεσία Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Εκτός αυτού, περίπου μία στις τρεις γυναίκες έχει υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία κατά την ενήλικη ζωή, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat.

του 1993 μέχρι και το 2005 βρέθηκαν σε διάφορα σημεία της πόλης πέραν των 300 πτωμάτων γυναικών από διαφορετικά εγκλήματα. Το Inter-American Court of Human Rights αποφάνθηκε πως στο κράτος του Μεξικού υπήρχε συστηματικό πρόβλημα σεξισμού που απλωνόταν σε όλα τα στρώματα της κοινωνίας και σε όλους τους θεσμικούς και εξουσιαστές. Τότε αναγκάστηκε το Μεξικό να εντάξει νομικό πλαίσιο για τις γυναικοκτονίες».

Οι δικαστικές διαδικασίες

Εύλογο ερώτημα για το σύστημα της Κύπρου αποτελεί το κατά πόσο προχωρούν οι δικαστικές διαδικασίες για τις 17 γυναικοκτονίες που διαπράχθηκαν τα τελευταία έξι χρόνια. Η πληροφορία αυτή, η οποία θα έπρεπε να ήταν άμεσα διαθέσιμη για λόγους εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος, λόγω της γραφειοκρατίας που διέπει τη χώρα, απαιτεί μεγάλη προσπάθεια εξεύρεσης, έτσι δεν κατέστη δυνατή η εφημερίδα να εξασφαλίσει εγκαίρως τις απαραίτητες πληροφορίες. Παρατηρείται επίσης πως δύσκολα εντοπίζονται άτομα που παρακολουθούν στον βαθμό που

Ιδιοκτησία, έλεγχος, εξουσία

«Είναι η γυναίκα μου», είπε ο άντρας στη Λεμεσό, σύμφωνα με τον αυτόπτη μάρτυρα, ως «εύλογο» επεξήγηση της βίαιης συμπεριφοράς του. Στην ψυχολογία, το «μου» δεν δηλώνει σχέση, δηλώνει ιδιοκτησία, λέει ο κ. Μεταξάς.

Μια γυναικοκτονία είναι η κορύφωση ενός μακροχρόνιου μοτίβου ελέγχου, που χτίζεται πάνω σε βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις ιδιοκτησίας, εξήγησε ο κ. Μεταξάς. «Ο θύτης παρουσιάζεται ως προστάτης, την ώρα που είναι ο ίδιος η απειλή». Ο κ. Μεταξάς παραθέτει ως ερμηνεία αυτής της συμπεριφοράς τα δύο μοντέλα του ψυχαναλυτή Έρικ Φρομ: ο τρόπος του «έχω» και ο τρόπος του «είμαι». Στο μοντέλο του «έχω», αγαπώ σημαίνει ελέγχω. Ο άλλος είναι κτήμα, προέκτασή μου. Τον χρειάζομαι για να υπάρχω – και αν τον χάσω, καταρρέω. Στο μοντέλο του «είμαι», αγαπώ σημαίνει μοιράζομαι, σέβομαι. Ο άλλος είναι ξεχωριστή ύπαρξη, με δικό του δικαίωμα στο «όχι». «Τα μοντέλα συμπεριφοράς αυτά αφομοιώνονται από την παιδική ηλικία», επισήμανε ο ψυχολόγος.

«Άντρες που σκοτώνουν γυναίκες έχουν στην αντίληψή τους τη γυναίκα ως κατώτερο εν, θεωρούν πως έχουν συγκεκριμένα δικαιώματα πάνω τους. Υποτιμούν το φύλο της γυναίκας, την αντίληψή της και την αυτονομία στο σώμα και στις αποφάσεις της», είπε από την πλευρά της η κα Παντελή. Πολλοί άντρες υποστηρίζουν πως η γυναίκα δεν δικαιούται να πει «όχι» ή ακόμη και να πει, τότε είτε δεν έχει σημασία, είτε δεν τον εννοεί, ανέφερε.

Ο άντρας, συνέχισε η κα Παντελή, αποκτηνώνει τη γυναίκα στο μυαλό του και κρίνει ότι έχει το δικαίωμα να τη βλάψει. Τη θεωρεί κτήμα του, σαν ένα ζώο ή κάποιο άλλο περιουσιακό στοιχείο. Κίνητρο ενός άντρα με τοξική αρρενωπότητα, αποτελεί και ο εύθραυστος εγωισμός του, επισήμανε. Έτσι μπορεί να θέλει να εκδικηθεί μια γυναίκα, να την «τιμωρήσει» για να «υπερασπιστεί την τιμή του» επειδή ντροπιάστηκε με κάποιο τρόπο.

«Σε πολλές περιπτώσεις», πρόσθεσε «είναι και μια επίδειξη έλεγχου και εξουσίας ενός άντρα πάνω σε μια γυναίκα. Τα σεξουαλικά εγκλήματα δεν έχουν σχέση με σεξουαλική επιθυμία, «πάθος» ή «υπερβολική αγάπη». Ο άντρας θέλει να επιβάλει έλεγχο στη γυναίκα και είναι ένας από τους λόγους που ο βιασμός χρησιμοποιείται σε πολέμους ως όπλο. Είναι μια τακτική ταπεινώσης του εχθρού για επίδειξη ισχύος, ανωτερότητας και εξουτελισμού ηθικής της ομάδας που δέχεται τη βία».

Αλλαγή αντίληψης

«**Οφείλουμε** ως κοινωνία να διαφοροποιήσουμε δραστικά τον

τρόπο αντίληψης που έχουμε στις σχέσεις», τόνισε ο κ. Μεταξάς, λέγοντας πως η πρόληψη πρέπει να είναι πολυεπίπεδη. Σε ατομικό επίπεδο, λέει, χρειάζεται να μάθουμε να αναγνωρίζουμε τα πρώτα σημάδια κινδύνου: υπερβολική ζήλια, έλεγχος –πού είσαι, με ποιον μιλάς, τι φοράς– απομόνωση από φίλους και οικογένεια, λεκτική υποτίμηση. Ο καθένας μας μπορεί να αποτελέσει υποστηρικτικό παράγοντα για τα άτομα που το έχουν ανάγκη, ακούγοντας την πραγματική απάντηση στην ερώτηση «είσαι καλά;».

Σε θεσμικό επίπεδο, πρέπει να ενσωματώνουμε μηχανισμούς και εργαλεία, των οποίων τη λειτουργία θα ελέγχουμε συστηματικά. «Πόσο έτοιμοι είναι οι θεσμοί μας –από την Αστυνομία και τις κοινωνικές υπηρεσίες μέχρι τα νοσοκομεία και τα σχολεία– να αξιολογήσουν εγκαίρως την επικινδυνότητα μιας κατάστασης;», διερωτάται ο κ. Μεταξάς. «Η αξιολόγηση κινδύνου δεν είναι υπόθεση διαίσθησης. Απαιτεί επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό, εξειδικευμένα εργαλεία και συνεχή εκπαίδευση».

Σε επίπεδο κουλτούρας, οφείλουμε να αναρωτηθούμε πού αφομοιώνεται αυτή η συμπεριφορά. «Δεν γεννιέται κανείς με το σόκμα «είναι δική μου, θα την ελέγχω». Αυτό μαθαίνεται στα παιδικά υπνοδωμάτια, όταν ακούμε «τα αγόρια δεν κλαίνε», στις σχολικές αυλές, όταν η εμμονική συμπεριφορά ενός αγοριού προς ένα κορίτσι βαφτίζεται «ρομαντική» και στα οικογενειακά τραπέζια, όταν ακούμε «τι του έκανε και την έδειρε;», επισήμανε ο κ. Μεταξάς.

Σύμφωνα με την ψυχολογία, η ικανότητα να αντέχουμε τη ματαίωση, χωρίς να εκραγούμε, δεν είναι έμφυτη. «Διδάσκεται με ένα από τα σταθερά και στοργικά οριζήματα από την παιδική ηλικία. Ένας άνθρωπος που δεν έμαθε ποτέ να διαχειρίζεται το «όχι», που δεν έμαθε ότι ο άλλος είναι ξεχωριστή ύπαρξη με δική του βούληση και όχι προέκταση του εαυτού του, είναι ένας άνθρωπος επικίνδυνος», είπε ο ψυχολόγος. «Όταν βαφτίζουμε έναν φόνο «έγκλημα πάθους», στην ουσία ξεπλένουμε τον έλεγχο και την ιδιοκτησία με το άρωμα του ρομαντισμού».

Τα δεδομένα και μόνο καταδεικνύουν πως το φαινόμενο των γυναικοκτονιών δεν είναι ένα προσωπικό ζήτημα που πρέπει να λυθεί μέσα στην «οικογένεια», του «άλλου», και όχι «δικό μας». «Η βία κατά των γυναικών έχει συγκεκριμένα μοτίβα σκέψης. Αυτά τα μοτίβα τα συναντάμε οριζήματα, σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και σε όλες τις κοινωνίες. Όσο καθαρίζουμε τη συνειδησή μας αποδιδόντάς τα μόνο στους «άλλους», τόσο αφήνουμε τη ρίζα του προβλήματος να θριβεύει μέσα στο ίδιο μας το σπίτι», κατέληξε ο κ. Μεταξάς.

ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΝΕΡΟΥ

5 Μόνιμες (ΜΜΑ)

Λάρνακας: 60.000 κ.μ./ημέρα

Δεκέλειας: 60.000 κ.μ./ημέρα

Βασιλικού: 60.000 κ.μ./ημέρα

Επισκοπής: 40.000 κ.μ./ημέρα

Πάφου: 15.000 κ.μ./ημέρα

(20.000 για κάλυψη ποσότητας που δεν παρήχθη συμβατικά λόγω καταστροφής της μονάδας)

4 Κινητές (ΚΜΑ)

Μονής: 15.000 κ.μ./ημέρα

Λιμάνι Λεμεσού: 10.000 κ.μ./ημέρα

Γαρούλλης: 10.000 κ.μ./ημέρα

Κισσόνεργα: 12.000 κ.μ./ημέρα

ΣΥΝΟΛΟ: 282.000 κ.μ./ημέρα

ΗΜΕΡΗΣΙΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ

Επαρχία Λεμεσού: 85.000-100.000 κ.μ./ημέρα

Επαρχίες Λευκωσίας - Λάρνακας - Αμμοχώστου: 190.000-230.000 κ.μ./ημέρα

Επαρχία Πάφου: 45.000-55.000 κ.μ./ημέρα

ΣΥΝΟΛΟ: 385.000 κ.μ./ημέρα

Αρνητικό το ισοζύγιο παραγωγής-ζήτησης πόσιμου νερού

Οι εννέα αφαλατώσεις δεν καλύπτουν τις ημερήσιες ανάγκες ύδρευσης

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Σε οριακά επίπεδα αναμένεται να κινηθεί και το φετινό καλοκαίρι το υδατικό ισοζύγιο πόσιμου νερού, η παραγωγή του οποίου από αφαλατώσεις δεν φαίνεται να καλύπτει τις αυξημένες ανάγκες ύδρευσης ένεκα τουρισμού. Οι τεράστιες προσπάθειες που καταβλήθηκαν κατά την περσινή χρονιά να αποτραπεί σε πρώτη φάση η περιπτώση λειψυδρίας και στη συνέχεια να δημιουργηθεί ένα ικανοποιητικό υπόβαθρο που να τερματίζει την οριακή παραγωγή και ζήτηση πόσιμου νερού, έχουν μειώσει το πρόβλημα, όμως δεν το έχουν επιλύσει οριστικά.

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, το ημερήσιο υδατικό έλλειμμα από τις μονάδες αφαλάτωσης που έχουν εγκατασταθεί, ανέρχεται στις 103.000 κ.μ. νερού χωρίς να έχουν ληφθεί υπόψη αστάθμητοι παράγοντες που μπορούν να το αυξήσουν, όπως ενδεχόμενες βλάβες στις μονάδες αφαλάτωσης που θα τις θέσουν εκτός λειτουργίας αλλά και το ποσοστό του ατιμολόγητου νερού, όπως βλάβες του δικτύου διανομής, το οποίο υπολογίζεται σε ποσοστό 31% των διαθέσιμων ποσοτήτων. Με τα δεδομένα αυτά η χρησιμοποίηση νερού από τα φράγματα θεωρείται μονόδρομος ως επικουρική ενίσχυση των τρεχουσών αναγκών, με ενδεχόμενη λήψη μέτρων που θα περιορίζουν την άσκοπη καταπόνηση για καθημερινές δραστηριότητες πέραν από τις οικιακές ανάγκες. Επίσημα από το Τμήμα

Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) υποστηρίζεται ότι δεν συντρέχουν λόγοι ανησυχίας, μιας και για το φετινό καλοκαίρι οι υπολογισμοί που γίνονται δείχνουν πως ο συνδυασμός παραγωγής αφαλατωμένου νερού και φραγμάτων θα καλύψει τις εποχικές ανάγκες.

Το δυναμικό των αφαλατώσεων

Το βάρος κάλυψης των αναγκών ύδρευσης του πληθυσμού θα σηκώσουν και φέτος οι μονάδες αφαλάτωσης, μόνιμες και κινητές, που σε ιδανικές συνθήκες μπορούν να καλύψουν το 80% της συνολικής ζήτησης πόσιμου νερού. Κάνοντας μια σύγκριση των στόχων που είχαν τεθεί κατά την περσινή χρονιά μετά το πέρας της προσωρινής αντιμετώπισης του υδατικού προβλήματος, πέραν των τεσσάρων κινητών μονάδων από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) δεν έχουν προστεθεί νέες μονάδες, εκτός από μια κινητή στην Επισκοπή, με δυνατότητα παραγωγής 10.000 κ.μ./ημέρα (σε διαπραγμάτευση για να αυξηθεί σε 15.000 κ.μ./ημέρα) η οποία βρίσκεται στο στάδιο της εγκατάστασης που αναμένεται να ολοκληρωθεί τον ερχόμενο Σεπτέμβριο. Από τις 12 μονάδες αφαλάτωσης που ήταν ο αρχικός σχεδιασμός κατά την τρέχουσα περίοδο, λειτουργούν εννέα μόνιμες και κινητές, δυναμικότητας 235.000 κ.μ. την ημέρα. Με εξαίρεση την Πάφου οι υπόλοιπες περιοχές τροφοδοτούνται από τον νότιο αγωγό στον

Οι ημερήσιες ανάγκες ύδρευσης των πέντε Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης ανέρχονται στις 385 χιλιάδες κυβικά μέτρα, οι οποίες σε μεγάλο ποσοστό καλύπτονται από τις εννέα μονάδες αφαλάτωσης που λειτουργούν.

Παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν από την περσινή χρονιά προκειμένου να υπερκαλυφθεί η ζήτηση, η παραγωγή αφαλατωμένου νερού είναι μειωμένη κατά 103 χιλιάδες κ.μ. νερού.

οποίο καταλήγει η μεγαλύτερη ποσότητα αφαλατωμένου νερού.

Τα ελλείμματα

Από τα στοιχεία που υπάρχουν τα μόνα ασφαλή συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν ως προς την επάρκεια νερού αφορούν την Πάφου, η οποία, εν αντιθέσει με τις υπόλοιπες πόλεις, λαμβάνει αφαλατωμένο νερό μόνο από δύο μονάδες, μία μόνιμη και μία κινητή. Οι δύο αυτές μονάδες είναι συνολικής δυναμικότητας 27.000 κ.μ. την ημέρα. Ποσοτήματα πολύ κάτω από τις ημερήσιες ανάγκες της επαρχίας, που το ΤΑΥ σε περιόδους αιχμής τις ανεβάζει στις 55.000 κ.μ. νερού. Κατά την περσινή χρονιά τα ελλείμματα ύδρευσης καλύφθηκαν οριακά και από κρατικές γεωτρήσεις. Φέτος το υδατικό ισοζύγιο της επαρχίας Πάφου θα ενισχυθεί και από φράγματα, με πρώτο αυτό του Ασπρόκρεμμου, η πληρότητα του οποίου είναι στο 41,3%, που ισοδυναμεί με αποθηκευμένη ποσότητα νερού περίπου στα 21,6 εκατομμύρια κ.μ. Αύξηση 19,5% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Γάγγραινα τα δίκτυα και οι απώλειες

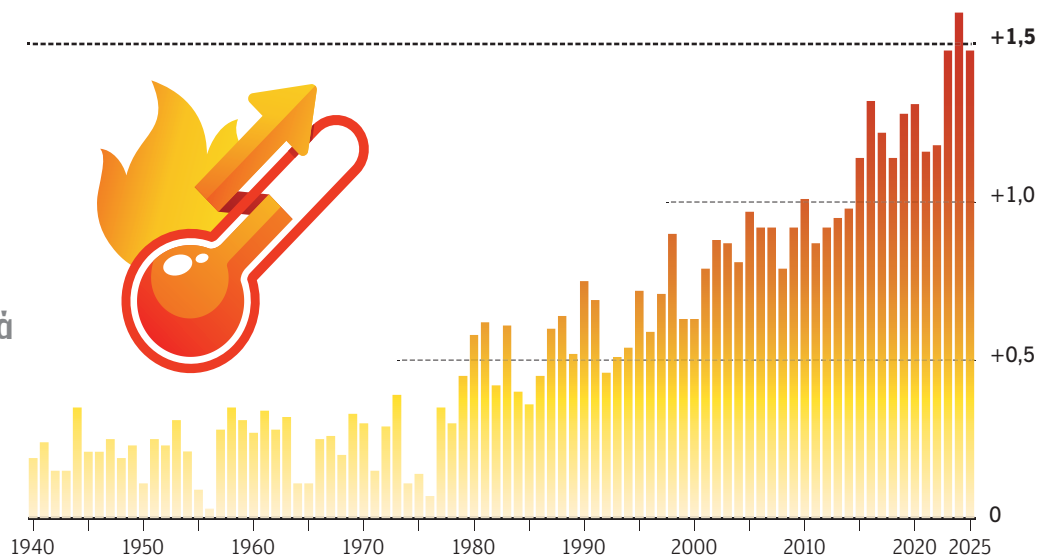
Στα ελλείμματα που παρατηρούνται στο υδατικό ζήτημα θα πρέπει να προστεθούν και οι απώλειες μεγάλων ποσοτήτων νερών, που ενώ διοχετεύονται, ποτέ δεν φθάνουν στους παραλήπτες ΕΟΑ. Πρόκειται για την κατηγορία του ατιμολόγη-

του νερού όπως κατηγοριοποιείται από τους ΕΟΑ. Δηλαδή, ποσότητες νερού που δεν τιμολογούνται, παρέχονται δωρεάν, ή αφορούν βλάβες του δικτύου ύδρευσης ή και ακόμα κλοπών.

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία από το ΤΑΥ, οι απώλειες νερού που αφορούν τους πέντε ΕΟΑ έχουν υπολογιστεί σε ποσοστό 31% και σε δειγματοληπτικό έλεγχο σε έξι κοινότητες στο 30%. Σε παγκύπρια βάση οι απώλειες εκτιμάται ότι ανέρχονται σε ποσοστό 33%. Σε απόλυτους αριθμούς, αν λάβουμε υπόψη πως οι συνολικές ημερήσιες ανάγκες είναι 385.000 κ.μ. νερού, οι απώλειες ανέρχονται στις 127.050 κ.μ. νερού. Ποσότητα ιδιαίτερα υψηλή για μια Κύπρο που δεν έχει την πολυτέλεια χαλαρής διαχείρισης των υδάτινων πόρων της. Οι απώλειες νερού θεωρούνται το δεύτερο φλέγον ζήτημα μετά την παραγωγή αφαλατωμένου νερού, η αντιμετώπιση του οποίου θα έδινε μια σοβαρή ανάσα ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Στο κομμάτι αυτό θα πρέπει να προστεθεί και η απουσία χρήσης φθηνής ηλεκτρικής ενέργειας για τη λειτουργία των μονάδων αφαλάτωσης. Σημειώνεται πως οι εννέα αφαλατώσεις λειτουργούν με ηλεκτρικό ρεύμα από το δίκτυο της ΑΗΚ, το οποίο παράγεται από ορυκτά καύσιμα (μαζούτ), ρυπογόνα και κοστοβόρα, η δε τιμή παραγωγής νερού από αφαλατώσεις διαφέρει και εξαρτάται από τη μέθοδο και τα χαρακτηριστικά του συστήματος που χρησιμοποιεί ο κατασκευαστής της κάθε μονάδας αφαλάτωσης.

Παγκόσμια ετήσια αύξηση της θερμοκρασίας της επιφάνειας του αέρα πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα

Από το 1940

ΠΗΓΗ: C35/ECMWF | ΔΕΔΟΜΕΝΑ: ERA5 - Περίοδος αναφοράς: Προβιομηχανική (1850-1900)

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Το 2024 παραμένει το θερμότερο έτος

Τα τρία τελευταία έτη (2023-2025) συγκαταλέγονται στα θερμότερα που έχουν καταγραφεί παγκοσμίως, συνοδευόμενα από ακραία καιρικά φαινόμενα (έντονους καύσωνες, ισχυρές καταιγίδες και καταστροφικές πυρκαγιές) σε πολλές περιοχές του κόσμου. Το 2025 ήταν το τρίτο θερμότερο έτος που έχει καταγραφεί, μόλις 0,01 °C χαμηλότερα από το 2023, ενώ το 2024

παραμένει το θερμότερο έτος και το πρώτο που ξεπέρασε το όριο του +1,5 °C σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα.

Η Ευρώπη το 2025 κατέγραψε το τρίτο θερμότερο έτος της ιστορίας της και οι πολιτικές περιοχές βίωσαν ακραίες συνθήκες, με την Ανταρκτική και την Αρκτική να σημειώνουν τις υψηλότερες ετήσιες θερμοκρασίες που έχουν καταγραφεί.

Της **ΡΑΦΑΕΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

«**Το υδατικό** είναι κατά βάση πολιτικό πρόβλημα και δείχνει την ανεπάρκεια των πολιτικών που υιοθετούνται διαχρονικά, αλλά και του πολιτικού συστήματος να λάβει έγκαιρα τα σωστά μέτρα και δράσεις για το μεγαλύτερο πρόβλημα της Κύπρου μετά το εθνικό», ανέφερε σε συνέντευξή της στην «Κ», η δρ Ξένια Λοϊζίδου, πολιτικός μηχανικός, ακτομηχανικός, υδραυλικός.

Γυρίζοντας μας στο 2000, δηλαδή 26 χρόνια πριν, υπενθυμίζει πως από τότε το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων είχε επισημάνει την ανάγκη η Κύπρος να μειώσει την εξάρτησή της από τις βροχοπτώσεις αλλά και την ανάγκη εξεύρεσης εναλλακτικών λύσεων, λόγω της κλιματικής αστάθειας. Χαρακτηριστική, ήταν η αναφορά της πως υπάρχει σημαντική απόκλιση μεταξύ εξαγγελιών και εφαρμογής πολιτικής. Παράλληλα, χαρακτηρίζει προβληματικό το γεγονός πως ενώ οι αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους διαθέτουν υψηλό επίπεδο γνώσης, αυτό δεν αξιοποιείται επαρκώς.

Ερωτηθείσα αν μπορεί να ληφθούν άμεσες λύσεις, η δρ Λοϊζίδου εξέφρασε την αντίθεσή της για τέτοιες προσεγγίσεις, υπογραμμίζοντας ότι το πρόβλημα απαιτεί συνολική και όχι αποσπασματική προσέγγιση. Όπως ανέφερε, μεταξύ των διαθέσιμων υδατινων πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν, συγκαταλέγονται το ανακτημένο νερό από τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων, οι αφρατώσεις, καθώς και η επιδιόρθωση του υφιστάμενου δικτύου ύδρευσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνει στις απώλειες των δικτύων, οι οποίες, όπως αναφέρουν οι ΕΟΑ είναι γύρω στο 25% αλλά φτάνουν ακόμη και το 60%.

Σχολιάζοντας την ικανοποιητική βροχοπτώωση, η οποία καταγράφηκε το 2026 και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί σωστά, η δρ Λοϊζίδου επεσήμανε πως η φετινή βροχή ήταν ποιοτική, ωστόσο, σύμφωνα με την ίδια, ένα αντίστοιχο φαινόμενο πιθανώς να επαναληφθεί έπειτα από χρόνια. Γι' αυτό τον λόγο, τόνισε την ανάγκη η Κύπρος να απεξαρτηθεί από τις βροχές και να υιοθετήσει ένα πιο βιώσιμο μοντέλο διαχείρισης υδατινων πόρων.

Μέτρα που πρέπει να ληφθούν

Η συντήρηση και αποκατάσταση των «γερασμένων» φραγμάτων και η ανασυγκρότηση του πρωτογενούς τομέα αποτελούν δύο από τις πλέον επείγουσες προτεραιότητες για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Κύπρος, υποστηρίζει η δρ Λοϊζίδου. Η ίδια δεν έκρυψε την έντονη ανησυχία της για την κατάσταση στην οποία βρίσκονται τα φράγματα της χώρας, υπογραμμίζοντας ότι η άμεση επιδιόρθωση, αναβάθμιση και ορθολογική διαχείρισή τους συνιστούν αδήριτη ανάγκη.

Παράλληλα, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για την εντεινόμενη απερήμωση της Κύπρου, η οποία, όπως ανέφερε, αγγίζει πλέον το 80% του εδάφους της χώρας. Το φαινόμενο αυτό, σημείωσε, μετατρέπει το έδαφος σταδιακά σε σκόνη, σε έρημο, ανίκανη να συγκρατήσει το νερό. Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε στην

Δύο από τις πλέον επείγουσες προτεραιότητες για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Κύπρος είναι η συντήρηση και αποκατάσταση των «γερασμένων» φραγμάτων, καθώς και η ανασυγκρότηση του πρωτογενούς τομέα, υποστηρίζει η δρ Λοϊζίδου.

Υδατικό: Πρόβλημα που χρονολογείται

Από το 2000 το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων είχε επισημάνει την ανάγκη η χώρα να μειώσει την εξάρτησή της από τις βροχοπτώσεις

εγκατάληψη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, δύο δραστηριοτήτων που για δεκαετίες αποτέλεσαν βασικούς πυλώνες της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της Κύπρου. Όπως επισήμανε, η χώρα καταγράφει σήμερα το υψηλότερο ποσοστό εγκατάληψης γεωργικής γης στην Ευρώπη, με αποτέλεσμα να καλλιεργείται μόλις το 20% των διαθέσιμων εκτάσεων. «Αποτελέσματα αυτού είναι οι γαίες να απερημώνονται και μην μπορούν να απορροφήσουν το νερό, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πλημμύρες και φωτιές».

Το ντελικατέσεν της Ευρώπης

Η Κύπρος θα μπορούσε να αποτελέσει το «ντελικατέσεν της Ευρώπης» στα αγροτικά προϊόντα, ανέφερε χαρακτηριστικά η δρ Ξένια Λοϊζίδου και αυτό λόγω της υψηλής πλιοφάνειας και της ποιοτικής σύστασης του εδάφους της χώρας. Κάνοντας αναφορά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας, υπογράμμισε ότι η ανησυχία δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στον αφθώδη πυρετό, αλλά να επεκτείνεται και σε μια σειρά άλλων ασθενειών και παραγόντων, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά τη γεωργική παραγωγή και τη βιωσιμότητά της.

Ερωτηθείσα κατά πόσο απαιτείται αναθεώρηση του γεωργικού μοντέλου στην Κύπρο, έκανε λόγο για την ανάγκη ουσιαστικών αλλαγών, επισημαινοντας ότι τα κίνητρα προς τους νέους για ενασχόληση με τον πρωτογενή τομέα παραμένουν εγκλω-

Η δρ Λοϊζίδου λέει ότι συχνά λαμβάνονται αποσπασματικές αποφάσεις, χωρίς την ύπαρξη ενός συνεκτικού στρατηγικού σχεδιασμού για τον αγροτικό τομέα.

βισμένα σε ένα γραφειοκρατικό πλαίσιο, το οποίο στην πράξη λειτουργεί αποτρεπτικά. Παράλληλα, ασκώντας κριτική στις υφιστάμενες πολιτικές, η δρ Λοϊζίδου σημείωσε ότι συχνά λαμβάνονται αποσπασματικές αποφάσεις, χωρίς την ύπαρξη ενός συνεκτικού στρατηγικού σχεδιασμού για τον αγροτικό τομέα.

«Χαρά του τσιμέντου»

«Οι πόλεις μας είναι η χαρά του τσιμέντου», είναι ο χαρακτηρισμός που χρησιμοποιεί,

αναφερόμενη στον τρόπο δόμησης των πόλεων στη χώρα μας. Όπως εξήγησε, το τσιμέντωμα των πόλεων μας δημιουργεί θερμικές νησίδες, δηλαδή αυξάνεται η ήδη υψηλή θερμοκρασία που συμβαίνει λόγω της κλιματικής αλλαγής, καθώς επίσης δημιουργεί τις συνθήκες για πλημμύρες στη διάρκεια των έντονων βροχοπτώσεων, αφού δεν υπάρχει ελεύθερο έδαφος για να απορροφήσει το νερό. Ασκώντας κριτική στις αντιφάσεις της κρατικής πολιτικής, σημείωσε ότι την ώρα που το Υπουργείο προτρέπει τους πολίτες να καταγγέλλουν τη σπατάλη νερού, οι Δήμοι αφήνουν συστήματα άρδευσης να λειτουργούν ανεξέλεγκτα, ενώ νέες αναπλάσεις εξακολουθούν να περιλαμβάνουν εκτεταμένες εκτάσεις γρασιδιού, μια υδροβόρα επιλογή, την οποία χαρακτηρίζει κατηγορηματικά λανθασμένη.

«Κλιματικός ασθενής»

Αναφορικά με την εγκατάσταση των αφρατώσεων και κληθείσα να σχολιάσει την τοποθέτησή της, πως δεν μπορούμε να στηριχθούμε μόνο σε αυτές, επισήμανε το γεγονός πως οι αφρατώσεις που κατασκευάζονται στην Κύπρο είναι βαριές βιομηχανικές μονάδες που καταναλώνουν ηλεκτρική ενέργεια από ορυκτούς πόρους. Ως εκ τούτου, απαιτούν σημαντικές χερσαίες υποδομές και έχουν μεγάλες εκροές άλμης στη θάλασσα, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση έως και την καταστροφή σημαντικών οικοτόπων, που έχει αλυσιδωτές επιπτώσεις στη μείωση της ποιότητας του παράκτιου νερού.

Αναφερόμενη στο γεγονός ότι στην Κύπρο τέτοιου είδους βιομηχανίες δεν στηρίζονται στην πλιακή ενέργεια αλλά στα ορυκτά καύσιμα, τόνισε πως αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνεται το αποτύπωμα του άνθρακα έχοντας ως συνεπακόλουθο φουσκωμένα πρόστιμα στους λογαριασμούς της ΑΗΚ, τα οποία αγγίζουν τις τσέπες των καταναλωτών.

Παράλληλα, η δρ Λοϊζίδου σημείωσε πως οι αφρατώσεις όπως και όλες οι βαριές επεμβάσεις πρέπει να αποτελούν την ύστατη λύση.

Ιδιαίτερη ήταν η αναφορά της στις αντιδράσεις που υπάρχουν γύρω από την αφρατώση στην περιοχή του Μαζωτού, με την ίδια να τις θεωρεί απόλυτα δικαιολογημένες, καθώς, όπως είπε, πρόκειται για τις τελευταίες «παρθένες ακτές» που υπάρχουν στη νότια ακτή της Κύπρου. Χαρακτηρίζοντας την Κύπρο ως «κλιματικό ασθενή», τόνισε τη σημαντικότητα της διατήρησης των περιοχών αυτών, οι οποίες έχουν σημαντικό ρόλο στο χτίσιμο της κλιματικής ανθεκτικότητας. Αποτελεί το «ανοσοποιητικό σύστημα», της χώρας μας, προσθέτει.

Οι κυματοθραύστες

«Η θάλασσα εκδικείται»: Αυτή τη φράση χρησιμοποίησε, κληθείσα να σχολιάσει, την αντίθεσή της για την ανεξέλεγκτη τοποθέτηση κυματοθραυστών στις παραλίες της Κύπρου. «Κατεβάζουμε ολόκληρα βουνά από πολύτιμους ασβεστόλιθους, για να κατασκευάσουμε έργα που είτε δεν χρειάζονται, είτε είναι ακατάλληλα και δημιουργούν μια σειρά από προβλήματα στις προσκειμένες ακτές». Μερικά από αυτά τα προβλήματα, σύμφωνα με την ίδια, είναι οι διαβρώσεις, η υποβάθμιση της ποιότητας του θαλασσινού νερού όπως και σοβαρά θέματα ασφάλειας. Σε αυτό το σημείο αναφέρθηκε στο πρόσφατο περιστατικό πνιγμού των δύο νέων κοριτσιών στην Ορόκλινη, εκφράζοντας την αντίθεσή της για τη γενικευμένη υλοποίηση αυτών των έργων, εξηγώντας πως οι κυματοθραύστες είναι μία εκ των πολλών λύσεων και είναι η πιο βαριά λύση που θα έπρεπε να χρησιμοποιείται με φειδώ.

Οι βαριές λύσεις, όπως τονίζει η δρ Λοϊζίδου, επιφέρουν επιπτώσεις που είναι μη αναστρέψιμες. Σύμφωνα με την ίδια, μη αντιστρέψιμες θα είναι οι επιπτώσεις στην ευρύτερη περιοχή του Λατσιού από την επέκταση του αλιευτικού καταφυγίου, όπου θα πρέπει να αναμένεται σημαντική μείωση της ποιότητας των νερών στην ευρύτερη περιοχή και πολλά άλλα.

Παράλληλα, αναφέρει ότι η Κύπρος είναι ένα νησί με πολύ ευάλωτο φυσικό σύστημα. Τονίζει δε, ότι οι ανθρώπινες επεμβάσεις σε συνδυασμό με την κλιματική αλλαγή δημιουργούν ένα εκρηκτικό μίγμα υποβάθμισης, «που τις επιπτώσεις του τις ζούμε και θα τις ζούμε με επιδείνωση». Καταλήγοντας εφιστά την προσοχή στις επεμβάσεις αλλά και στην υλοποίηση των σωστών πολιτικών. «Να αγαπήσουμε ξανά τον τόπο μας και να τον προστατεύσουμε. Αν συνεχίσουμε business as usual και όλα στον βωμό του χρήματος, σίγουρα δεν θα πάμε καλά. Αλλά πάντα ελπίζω».

Η Κύπρος θα μπορούσε να αποτελέσει το «ντελικατέσεν της Ευρώπης» στα αγροτικά προϊόντα, ανέφερε χαρακτηριστικά η δρ Ξένια Λοϊζίδου και αυτό λόγω της υψηλής πλιοφάνειας και της ποιοτικής σύστασης του εδάφους της χώρας.

Τα γερασμένα φράγματα, οι ανεπαρκείς υποδομές και η εγκατάληψη της υπαίθρου επιδεινώνουν ακόμα περισσότερο την κατάσταση της κλιματικής αποσταθεροποίησης.

DUOMAX

ΠΑΡΑΚΕΤΑΜΟΛΗ 500mg + ΙΒΟΥΠΡΟΦΑΙΝΗ 150mg

ΔΙΠΛΗ

αντιμετώπιση του πόνου

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ

ανακούφιση

Του **ΕΚΤΟΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

«**Το Υπουργικό** Συμβούλιο ενέκρινε πρόταση του υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας για σκοπούς βελτίωσης του σχεδίου επιδότησης για διαμονή και φροντίδα σε στέγες ηλικιωμένων». Αυτά ανέφερε, μεταξύ άλλων, η ανακοίνωση του υφυπουργείου τις προηγούμενες μέρες σε μια προσπάθεια να αποσαφηνιστούν οι όροι και ο τρόπος εφαρμογής του σχεδίου που «τρέχει». Ένα σχέδιο το οποίο έρχεται να βοηθήσει χαμπλοσυνταξιούχους, καθώς η επιδότηση για διαμονή σε στέγες, από €745 αυξάνεται σε €1.300 τον μήνα, ωστόσο τα προβλήματα δεν σταματούν εδώ.

Η «Κ» φέρνει στο προσκήνιο το θέμα για τους ελέγχους στις Στέγες Ηλικιωμένων, αλλά και το κενό που εντοπίζεται αναφορικά με τα περιστατικά ηλικιωμένων ατόμων με ψυχικά νοσήματα που «αναγκάζονται» να νοσηλεύονται σε στέγες που δεν μπορούν να παρέχουν την κατάλληλη φροντίδα. Ο πρόεδρος του Παρατηρητηρίου Τρίτης Ηλικίας Κύπρου, Δήμος Αντωνίου, τοποθετείται στην «Κ» σημειώνοντας πως «αν υπήρχε σωστός έλεγχος, δεν θα έπρεπε να δέχονται τέτοια περιστατικά, ωστόσο δεν υπάρχουν σωστές δομές που να μπορούν να φιλοξενήσουν τέτοια περιστατικά, οπότε οι συγγενείς αναγκάζονται να ακολουθήσουν αυτή την οδό». Από την πλευρά της, η υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας, Κλέα Χατζηστεφάνου Παπαέλληνα, τονίζει στην «Κ» πως στόχος της κυβέρνησης είναι η πρόληψη, η έγκαιρη ανανέωση προβλημάτων και η συνεχής βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των συνανθρώπων μας που έχουν ανάγκη.

Τριάντα μία στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων φιλοξενούν και άτομα με ψυχικά νοσήματα λόγω έλλειψης άλλων εξειδικευμένων δομών.

ρητηρίου Τρίτης Ηλικίας Κύπρου, Δήμος Αντωνίου, τοποθετείται στην «Κ» σημειώνοντας πως «αν υπήρχε σωστός έλεγχος, δεν θα έπρεπε να δέχονται τέτοια περιστατικά, ωστόσο δεν υπάρχουν σωστές δομές που να μπορούν να φιλοξενήσουν τέτοια περιστατικά, οπότε οι συγγενείς αναγκάζονται να ακολουθήσουν αυτή την οδό». Από την πλευρά της, η υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας, Κλέα Χατζηστεφάνου Παπαέλληνα, τονίζει στην «Κ» πως στόχος της κυβέρνησης είναι η πρόληψη, η έγκαιρη ανανέωση προβλημάτων και η συνεχής βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των συνανθρώπων μας που έχουν ανάγκη.

Για ψυχιατρικούς λόγους...

Συνομιλούσα πρόσφατα με τον Β. για τον πατέρα του, ο οποίος διαμένει σε στέγη ηλικιωμένων, όχι λόγω κινητικών προβλημάτων ή γηρατειών, αλλά για ψυχιατρικούς λόγους. Όπως μου εξήγησε, πρόσφατα διαγνώστηκε με ψυχωσική διαταραχή και άνοια, έτσι αναπόφευκτα είναι το μόνο μέρος που θα μπορούσε να νοσηλευτεί καθώς ο ίδιος δεν μπορεί λόγω δουλειάς να τον φροντίζει. Η πιο πάνω περίπτωση δεν θα πρέπει να θεωρείται μοναδική στην Κύπρο, αφού αρκετοί είναι οι ηλικιωμένοι με ψυχικά νοσήματα, ακόμα και νεαροί που «αναγκάζονται» να γίνουν τρόφιμοι σε μια στέγη ηλικιωμένων προκειμένου να περάσουν το υπόλοιπο της ζωής τους. Άλλωστε το ίδιο το υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας έρχεται να επιβεβαιώσει την πιο πάνω πρακτική, καθώς σύμφωνα με ενημέρωσή της «Κ», σε 31 στέγες ηλικιωμένων φιλοξενούνται και άτομα με ψυχικές ασθένειες. Στέγες, οι οποίες κά-

Οι έλεγχοι στις στέγες ηλικιωμένων αποτελούν ένα ουσιαστικό εργαλείο διασφάλισης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, αναφέρει στην «Κ» η υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας, Κλέα Χατζηστεφάνου Παπαέλληνα.

Ασθενείς με ψυχικές ασθένειες σε στέγες ηλικιωμένων

Η έλλειψη εξειδικευμένων δομών και τα ερωτήματα που προκύπτουν για την επάρκεια των ελέγχων από το κράτος

ποιες φορές δεν διαθέτουν ούτε τις κατάλληλες υποδομές για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις τους. Εδώ προκύπτει το ερώτημα, αν υπάρχει η ανάγκη για εξειδικευμένους χώρους για άτομα με ψυχικές ασθένειες, πέραν από το Νοσοκομείο Αθαλάσσας, αφού αυτό δεν είναι δομή φιλοξενίας, αλλά νοσηλευτικό ίδρυμα. Έχουμε δει πάρα πολλά τέτοια παραδείγματα, με άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα να νοσηλεύονται σε στέγες ηλικιωμένων, αναφέρει στην «Κ» ο κ. Αντωνίου, ωστόσο απορρέουν αρκετά προβλήματα από αυτή την πρακτική, όπως για παράδειγμα πριν από δυο χρόνια, όταν άτομο με ψυχική ασθένεια χτύπησε ηλικιωμένο.

Η προσωρινή λύση

Ως ένα προσωρινό μέτρο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί το Νοσοκομείο Αθαλάσσας όπου μπορούν να φιλοξενηθούν άτομα με ψυχικά προβλήματα, ωστόσο αυτό μπορεί να γίνει για μικρό χρονικό διάστημα. Εξάλλου, το Νοσοκομείο Αθαλάσσας, έχει σχεδόν εξαντλήσει τις δυνατότητές του, καθώς οι καταγγελίες για υπερπληθυσμό και κακές συνθήκες πληθαίνουν, ωστόσο το σημαντικότερο πρόβλημα είναι πως είναι νοσηλευτήριο και όχι κέντρο φιλοξενίας. Πρέπει να υπάρχουν δομές προκειμένου να δίνεται συνέχεια στη θεραπεία και την επίβλεψη αυτών των ατόμων, αναφέρει ο πρόεδρος του Παρατηρητηρίου Τρίτης Ηλικίας

στην «Κ». Τα ψυχιατρικά περιστατικά είναι περίπλοκα, γι' αυτό χρειάζονται δομές και εξειδικευμένο προσωπικό, συμπληρώνει.

Η έσοχη λύση

Δεδομένου ότι ηλικιωμένοι με ψυχιατρικά προβλήματα δεν θα μπορούσαν να περάσουν το υπόλοιπο της ζωής τους είτε στο Νοσοκομείο Αθαλάσσας είτε στο σπίτι τους, τότε οι συγγενείς τους καταφεύγουν στην έσοχη λύση, που δεν είναι άλλη από τις στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων, ωστόσο αυτό εγείρει άλλα προβλήματα. Ο Β., μιλώντας στην «Κ», σημειώνει πως η εν λόγω στέγη που φιλοξενεί τον πατέρα του περιορίζεται σε βασικά και αραιά προγράμματα για την ψυ-

χαγωγία των ηλικιωμένων, ενώ προκύπτουν ζητήματα καθαριότητας, όπως εξηγεί. Αναφέρει ακόμα πως θα έπρεπε να υπάρχουν εξειδικευμένα προγράμματα για την ψυχαγωγία τους, ωστόσο σε γενικό πλαίσιο είναι ευχарιστημένος, αν και δεν παραβλέπει το γεγονός ότι θα έπρεπε να υπάρχει εξειδικευμένη στέγη. Επιπλέον, εντοπίζει πρόβλημα στις ώρες κατάκλισης, καθώς οι ηλικιωμένοι είναι υποχρεωμένοι να πηγαίνουν για ύπνο στις επτά το απόγευμα. Υπάρχει η δυνατότητα να γίνουν εξειδικευμένες δομές για ψυχιατρικά περιστατικά ηλικιωμένων; Θέσαμε το ερώτημα στον κ. Αντωνίου και η απάντησή του ήταν πως «δεν είναι θέμα αν υπάρχει η δυνατότητα, η κυβέρνηση θα πρέπει να προχωρήσει

στη δημιουργία τους, καθώς τα ψυχιατρικά περιστατικά αυξάνονται χρόνο με τον χρόνο».

Απουσία ποιοτικών ελέγχων

Μπορεί να θεωρηθεί ως μια λύση η τοποθέτηση ενός ατόμου που πάσχει από μια ψυχική νόσο, σε στέγη ηλικιωμένων, ωστόσο το ζήτημα δεν τελειώνει εκεί. Καλά ενημερωμένες πηγές που μίλησαν στην «Κ» έκαναν λόγο για απουσία ποιοτικών ελέγχων στις στέγες. «Το να γίνεται έλεγχος για το αν υπάρχουν κλιματιστικά ή πυροσβεστήρες, αν και αναγκαίο, αυτό δεν θα πρέπει να θεωρείται επαρκής έλεγχος εν έτει 2026».

Η υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας, Κλέα Χατζηστεφάνου Παπαέλληνα, τονισε πως οι έλεγχοι στις στέγες ηλικιωμένων αποτελούν ένα ουσιαστικό εργαλείο διασφάλισης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, προσθέτοντας πως η φροντίδα και η προστασία των ηλικιωμένων αποτελεί δείκτη πολιτισμού και κοινωνικής ευαισθησίας. Επιπλέον, σημειώνει πως «ως υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, επενδύουμε στη συνεχή αναβάθμιση των υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και στη διασφάλιση της αξιοπιστίας κάθε ηλικιωμένου». Παρόλα αυτά, οι ίδιες πηγές σημειώνουν ότι παλαιότερα καταρτίστηκε ένα προσχέδιο προκειμένου να πραγματοποιούνται έλεγχοι για την ποιότητα των υπηρεσιών, ωστόσο αυτό κατέληξε σε ένα συρτάρι. Ζητήματα επίσης προ-

κύπτουν και με το φαγητό, καθώς έρευνες έδειξαν ότι αρκετοί ηλικιωμένοι δηλώνουν ότι υποσιτίζονται, καθώς δεν ελέγχεται κατά πόσο δίνεται δυνατότητα σίτισης σε ώρες άλλες εκτός του προγράμματος ή στη βάση των διατροφικών τους συνθηκών. Μια ακόμη σημαντική πτυχή αφορά και το προσωπικό που εργάζεται στις στέγες, καθώς αρκετές προσλαμβάνουν προσωπικό από τρίτες χώρες, χωρίς να γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα στα επίπεδα που προνοείται από τη νομοθεσία, ενώ άλλο ένα ζήτημα είναι ο σεβασμός στις θρησκευτικές πεποιθήσεις αλλά και η επάρκεια στα προγράμματα ψυχαγωγίας.

Θεωρούμε ότι γίνονται έλεγχοι, παλιά είχαμε καταγγελίες για παραμέληση ή κακοποίηση ηλικιωμένων, εντούτοις αυτές έχουν εξαφανιστεί, σημειώνει στην «Κ» ο πρόεδρος του Παρατηρητηρίου Τρίτης Ηλικίας Κύπρου, Δήμος Αντωνίου, ωστόσο να υπάρχουν κενά. Ρωτώντας τον για τα κενά, αναφέρει το εξειδικευμένο προσωπικό, αφού πρόσωπα που

Καλά ενημερωμένες πηγές που μίλησαν στην «Κ» σημειώνουν την απουσία ποιοτικών ελέγχων στις στέγες ηλικιωμένων.

έρχονται από το εξωτερικό δεν γνωρίζουν ελληνικά ούτε αγγλικά, ενώ δεν είναι καταρτισμένα στον χειρισμό ανθρώπων.

Πέραν των 1.000 ελέγχων σε ένα χρόνο

Για το θέμα των ελέγχων στις στέγες, το υφυπουργείο Πρόνοιας ανέφερε στην «Κ» πως πραγματοποιούνται πέραν των χιλίων επιθεωρήσεων σε στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων τον χρόνο. Οι επιθεωρήσεις σε όλες τις στέγες γίνονται απροειδοποίητα ως επί το πλείστον σε μηνιαία βάση και όπου εντοπίζονται παραβιάσεις ή προκύπτουν ανησυχίες επιδιώκονται συχνότερες ενέργειες και όπου απαιτείται γίνεται και συνεργασία και με άλλες υπηρεσίες.

Σύμφωνα με το υφυπουργείο, κατά τις επιθεωρήσεις αξιολογείται κατά πόσο η στέγη λειτουργεί στο πλαίσιο της σχετικής νομοθεσίας και τηρεί όσα προνοούνται σε αυτή. Ελέγχονται, μεταξύ άλλων, τα προσόντα προσωπικού, η συχνότητα της ιατρικής παρακολούθησης των νοσημάτων, η τήρηση των προβλεπόμενων αρχείων και μητρώων, η συμμόρφωση με τον εγκεκριμένο αριθμό νοσηλευτών και μητρώων, η κατοχή των απαιτούμενων ποιοτικών καταλληλότητας καθώς και η επάρκεια φροντιστών/νοσηλευτών σε σχέση με τον αριθμό των νοσηλευτών. Επιπλέον, μέσω των επιθεωρήσεων που γίνονται στις στέγες, διασφαλίζεται ότι οι ένοικοι υποβάλλονται σε ιατρική εξέταση τουλάχιστον ανά δεκαπενθήμερο, ενώ σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης παρέχεται άμεσα η αναγκαία ιατρική περίθαλψη και αγωγή. Επίσης, σε όλους τους ένοικους παρέχεται η ευκαιρία για αναψυχή και δημιουργική απασχόληση μέσω ομαδικών προγραμμάτων εντός της στέγης.

ΑΡΘΡΟ

Οι 2.0 γονείς στα κάγκελα

Της **ΝΑΤΑΣΣΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Αν πιστεύετε ότι στην Κύπρο του 2026, οι γονείς περί των 40 και 50 είναι αραχτοί και light, πλανάστε πλάνην οικτράν. Περὶ του λόγου το αληθές, θα ήταν ωφέλιμο να πραγματοποιήσετε μια επίσκεψη σε γήπεδο κατά τη διεξαγωγή αγώνων –ή, έτι χειρότερα, σε προπονήσεις– ποδοσφαίρου, καλαθοσφαίρας και άλλων αθλημάτων, σε ομάδες ηλικιών από έξι μέχρι και 18 ετών, ή ακόμα, απλώς να συνομιλήσετε με γονείς που στέλνουν τα παιδιά τους σε κάποια ακαδημία. Πραγ-

ματικά, είναι αξιοθαύμαστο πόσο μίνι Ronaldo και Le Bron κυκλοφορούν ανάμεσά μας...

Αρχίζουμε λάθος και καταλήγουμε σε τραγικό λάθος. Πολλές φορές, οι λόγοι για τους οποίους κάποιοι θα εγγράψουν το παιδί τους σε μια αθλητική ακαδημία, είναι προσωπικοί. Κάτι που δεν έκανε ο ίδιος, δικές του παιδικές αναμνήσεις. Άλλες φορές, είναι επιθυμία του παιδιού, το οποίο είτε έχει κλίση σε κάποιο άθλημα, είτε απλώς του αρέσει. Τα αθλήματα εμπεριέχουν το έμφυτο ταλέντο, χωρίς να σημαίνει ότι όταν λείπει αυτό δεν μπορεί κάποιος να προ-

οδεύσει. Το ταλέντο χαρακτηρίζεται από κάποια σωματικά και βιολογικά πλεονεκτήματα που έχει ένα άτομο. Σε συνδυασμό με σκληρή δουλειά και πειθαρχία, αυτό το άτομο ξεχωρίζει. Φυσικά, αν το ταλέντο υπάρχει και δεν το εκμεταλλευτεί, πολύ πιθανόν να μείνει πίσω, σε σχέση με έναν άλλον, λιγότερο ταλαντούχο, αλλά περισσότερο εργατικό. Παρόλα αυτά, το ταλέντο είναι ταλέντο. Και φαίνεται.

Δεν είμαστε όλοι καλοί σε όλα. Και είναι εντάξει. Σπάνια έχω ακούσει να βγαίνει από το στόμα ενός γονιού η αλήθεια: «εί-

ναι μέτριος, του αρέσει, παίζει, αθλείται, είναι χαρούμενος, δεν είναι μπροστά από μια θόνη όλα μέρα και αυτό αρκεί». Με το πιέζουμε τα παιδιά μέσα από το πέπλο της υποστήριξης και προστασίας, με τηλεφωνήματα, επιστολές σε αρμόδιους, ειδικά σε σχέση με τις Εθνικές Ομάδες, καβγάδες, τους κάνουμε ζημιά. Οι προπονητές δεν είναι εκθροί. Όπως παντού, υπάρχουν αξιολογοί και μη αξιολογοί προπονητές ως προς τις γνώσεις και την όλη συμπεριφορά, όμως, σε γενικές γραμμές, δεν πορευόμαστε με την ιδέα ότι ένας προπονητής

έχει προσωπική αντιπάθεια με κάποιο συγκεκριμένο παιδί. Το γήπεδο παρέχει ένα εξαιρετικό πλαίσιο για ανάπτυξη αρετών όπως η ευγενής άμιλλα, η πειθαρχία, η συνέπεια, το ομαδικό πνεύμα.

Με τις αρνητικές αντιδράσεις δεν μαθαίνουμε στα παιδιά να έχουν αυτοπεποίθηση, αλλά να καλλιεργούν κόμπλεξ ανωτερότητας, κατωτερότητας, το σύνδρομο του μάρτυρα, το αίσθημα της αδικίας χωρίς υπόσταση και ζήλια. Τα απομακρύνουμε από το γνώθι σαυτόν, το μόνο πράγμα που χρειάζεται να απο-

κτήσουν στη ζωή τους, για να γίνουν ολοκληρωμένοι άνθρωποι. Να πιστεύουν στις ικανότητές τους, χωρίς να ξεχνούν τις δυνατότητές τους. Μόνο όταν γνωρίζουμε και τις αδυναμίες μας μπορούμε να προοδεύσουμε. Εξάλλου, μιλάμε για παιχνίδι. Σημασία έχει το παιχνίδι, οι σχέσεις μεταξύ προπονητών και συμπαίκτων, το αίσθημα ότι ανήκουν, η ομαδικότητα, του δρόμου η χαρά. Τα υπόλοιπα είναι κατάλοιπα γονέων.

Υγ. Το κείμενο είναι αφιερωμένο στον Κύριο Βίκεν, παράδειγμα προς μίμηση.

ETK0
GATE TO MODERN CULTURE
LIMASSOL

JULY 6
19:30 TILL LATE

TICKETS €10
INCLUDING ONE COCKTAIL

MAIN PARTNER

PARTNERS

EVENT SUPPORTER

wizguide

MEDIA PARTNER

ORGANISER

Σαν να μην πέρασε μια μέρα

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Μέσα σε λίγες μόνο ημέρες ο ΔΗΣΥ κατάφερε να διαψεύσει τις προσδοκίες όσων πίστεψαν ότι είχε πραγματικά αντιληφθεί το μήνυμα της κάλπης, βγάζοντας προς τα έξω μια παράταξη που αντί να υπερασπίζεται τους θεσμούς, βιάζεται να επιστρέψει σχεδόν αντανάκλαστικά στις ίδιες εκείνες άμυνες που την οδήγησαν στη μεγαλύτερη κρίση αξιοπιστίας της τελευταίας δεκαετίας.

Η κ. Αννίτα Δημητρίου δήλωσε σχετικά με το πόρισμα για το «Κράτος Μαφία» ότι «όλα να διερευνηθούν», ότι υπάρχει «μψιδενική ανοχή», ότι «δεν καλύπτουμε κανέναν» και ότι πρέπει να αφαιρεθεί η Δικαιοσύνη να κάνει τη δουλειά της. Μάλιστα! Αν λοιπόν το εννοεί και αυτή είναι πράγματι η θέση του ΔΗΣΥ, τότε πώς είναι δυνατόν ο δημόσιος λόγος του κόμματος να μην

εκπροσωπείται από τη θεσμική νηφαλιότητα που επιχειρεί να περιγράψει η πρόεδρος του, αλλά από τον μικροπολιτικό λόγο του κ. Δίπλου που σπεύδει παντού να εξηγήσει ότι «οι περισσότεροι ισχυρισμοί καταρρέουν», ότι πρόκειται για «ενδεχόμενα αδικήματα», ότι δεν δόθηκε η ευκαιρία στον Νίκο Αναστασιάδη να ακουστεί, ότι η συζήτηση κινδυνεύει να εξελιχθεί σε «λαϊκό δικαστήριο» και, φυσικά, ότι το ΑΚΕΛ κάνει τα ίδια και χειρότερα;

Και δεν είναι μόνο το περιεχόμενο αυτών των τοποθετήσεων που προβληματίζει κάθε σκεπτόμενο πολίτη. Είναι –κυρίως– η πολιτική κουλτούρα που αποκαλύπτουν. Τη στιγμή που η κοινωνία περιμένει από τον ΔΗΣΥ να επιδείξει τη σοβαρότητα για την οποία μέχρι πρότινος πανηγύριζε προσπαθώντας να πείσει ότι επανεργία την αυτογνωσία και θεσμική υπευθυνότητά του, το κόμμα επέλεξε μέσα από τον λόγο του κ. Δίπλου και την άτολμη στάση της κ. Δημητρίου, να μεταφέρει τη συζήτηση στο γνήσιο γήπεδο της κομματικής αντιπαράθεσης, των συμπληρωμάτων και της πρόδηλης υπεράσπισης

προσώπων. Σαν να μην πέρασε μια μέρα. Σαν να μην διδάχθηκε τίποτα η παράταξη από όσα προηγήθηκαν. Και για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, το πιο απογοητευτικό δεν είναι ο λόγος του κ. Δίπλου. Ο κ. Δίπλος ήταν πάντοτε ο κ. Δίπλος.

Το πραγματικό πρόβλημα είναι ότι αυτός ο λόγος κατέληξε, για ακόμη μια φορά, να είναι ο πολιτικός λόγος του Δημοκρατικού Συναγερμού. Την ίδια ώρα μάλιστα που στο κόμμα υπήρξε και μια διαφορετική προσέγγιση –αυτή του κ. Δημητρίου– που

επιχείρησε να ανεβάσει τη συζήτηση εκεί όπου πραγματικά βρίσκεται το πολιτικό διακύβευμα: στη διάκριση ανάμεσα στην ποινική και την πολιτική ευθύνη. Αντί η προσέγγιση αυτή να αποτελέσει αφετηρία ενός σοβαρού εσωκομματικού προβληματισμού, χαρακτηρίστηκε «βεβιασμένη». Και η ηγεσία δεν βρήκε ούτε μία λέξη για να την υπερασπιστεί. Καμία προσπάθεια να εξηγηθεί ότι άλλο η ποινική διερεύνηση και άλλο η πολιτική λογοδοσία. Καμία διάθεση από την κ. Δημητρίου να δοθεί ο τόνος που θα περίμενε κανείς από ένα κόμμα που διακηρύσσει ότι κάτι έμαθε από τα λάθη του. Αντ' αυτού, επέλεξε να μεταφέρει τη συζήτηση από την ουσία του πορίσματος στην υπεράσπιση του τέως Προέδρου, στις «σκευωρίες και συκοφαντίες», στα «λαϊκά δικαστήρια» και στους γνήσιους συμπληρωματικούς με το ΑΚΕΛ. Έτσι θεωρεί η αρχηγός του ΔΗΣΥ ότι θα ξανακερδίσει το κόμμα την εμπιστοσύνη των πολιτών; Επαναφέροντας και ενισχύοντας τον δικαστικό και εν πολλοίς τοξικό λόγο; Προστατεύοντας πρώτα τα πρόσωπα και μετά τους θεσμούς; Και κατεβάζοντας το επίπεδο του δημόσιου λόγου στο δάπεδο μιας κομματικής σύγκρουσης; Έτσι αντιλαμβάνεται τη λογοδοσία και την πολιτική ευθύνη η ηγεσία του ΔΗΣΥ; Οι ηγεσίες, ωστόσο, εδώ είναι που δοκιμάζονται και όχι στις γενικόλογες δηλώσεις που χωρούν σε κάθε περίπτωση.

Και όταν λες «όλα στο φως» και «μψιδενική ανοχή», τότε δεν μπορείς την ίδια στιγμή να επιτρέψεις να καθορίζεται η δημόσια εικόνα του κόμματός σου από μία επιχειρηματολογία που μιλάει περισσότερο με προσπάθεια αποδυνάμωσης του πολιτικού βάρους του πορίσματος, παρά με υπεράσπιση της ανάγκης να διερευνηθούν όλα. Και η οποία αναμφίβολα κάνει τον «νέο ΔΗΣΥ», να θυμίζει τον παλιό θλιβερό εαυτό του.

elenixenou11@gmail.com

Η συγχρονισμένη (καλλιτεχνική) κολύμβηση κερδίζει ολοένα και περισσότερους άνδρες. Ειδικά τις ημέρες με καύσιμα.

Κάτι σαν οιστρικός κύκλος

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Δεν είναι όπως αυτούς που ήδη ξέρουμε. Δεν είναι όπως ο ιός της εποχικής γρίπης – για να αναφέρω ένα παράδειγμα, ο

οποίος ξέρεις πότε περίπου κάνει την εμφάνισή του και λαμβάνεις, αν θες, τα μέτρα σου, εμβολιάζεσαι, φροντίζεις να περιορίσεις την έκθεσή σου σ' αυτόν, ενισχύεις το ανοσοποιητικό σου. Ούτε όμως με τη συμπεριφορά ενός «άγνωστου», «νέου» ιού, μοιάζει η συμπεριφορά του. Αυτών που εμφανίζονται ξαφνικά μεν, σπάνια δε, και προσλαμβάνουν διαστάσεις πανδημίας με ταχύτατους ρυθμούς. Παρόλο που, συχνά-πυκνά, κι αυτός διασπείρεται ταχύτατα, προσβάλλοντας μεγάλο τμήμα του πληθυσμού. Ο υπερπατριωτικός ιός –περι αυτού ο λόγος– μοιάζει πιο πολύ με τον οιστρικό κύκλο της γάτας. Που είναι μεν εποχικός (τα εποχικά πολυσιστρικά ζώα εμφανίζουν οίστρο τη χρονική περίοδο που η διάρκεια της ημέρας είναι μεγαλύτερη των δέκα ωρών, που στην περίπτωση της χώρας μας είναι από τα μέσα Ιανουαρίου έως και τα μέσα Οκτωβρίου) όμως ποτέ δεν ξέρεις πόσους οιστρικούς κύκλους θα έχει μια γάτα. Διότι ο αριθμός τους εξαρτάται από το αν η γάτα θα ζευγαρώσει ή όχι στον πρώτο οίστρο της περιόδου των οίστρων. Αν ναι, τότε η γειτονιά θα σουχάσει στους 2-3 οίστρους. Αν όμως δεν ζευγαρώσει και δεν εκθωνείται, άστα να πάνε. Κάθε 10 με 20 ημέρες, την πάνει νέος οίστρος. Κατάλαβετε; Εύχομαι το παράδειγμα να είναι αρκετά διαφωτιστικό, διότι μόνο έτσι θα αντιληφθείτε πώς βρεθήκαμε (ετεροχρονισμένα να πω; Άκαιρα να πω;) σε νέο πεδίο αναταράξεων εξάτίας της... «συμμοχίας» του 77χρονου Τουρκοκύπριου εικαστικού Emin Ciznel

σε ομαδική έκθεση στο Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας (NiMAC). Καθώς πρόκειται, λένε, για εκείνον που σχεδίασε την ψευδοσημαία του τουρκοκυπριακού ψευδοκράτους το 1983, σε ηλικία 34 ετών.

«Συμμετοχή» εννοούμε τη συμμετοχή στον έργο του Ciznel, το οποίο χρονολογείται από το 2006, ανάμεσα σε πολλά άλλα έργα καλλιτεχνών, στο πλαίσιο του θέματος που πραγματεύεται η έκθεση. Ειρήσθω εν παρόδω, το συγκεκριμένο έργο είναι αγορασμένο από την Κυπριακή Δημοκρατία από το 2007, δηλαδή αποτελεί μέρος της Κρατικής Συλλογής και παραχωρήθηκε στο NiMAC αποκλειστικά ως δάνειο για τους σκοπούς της έκθεσης. Καταλαβαίνετε, λοιπόν, γιατί κατέφυγα στο παράδειγμα του οιστρικού κύκλου της γάτας προκειμένου να βοηθήσω να αντιληφθείτε πώς βρεθήκαμε στο νέο πεδίο αναταράξεων. Αν και τώρα που το ξανασκέφτομαι, θα μπορούσα να χρησιμοποίησω κάτι απλούστερο και πιο άμεσο: την παροιμία «δουλειά δεν είχε ο διάολος...», με τις πολλές παραλλαγές της. Όλο και κάποια θα έχετε ακούσει. Προσωπικά μ' αρέσει εκείνη που λέει: «Δουλειά δεν είχε ο διάολος και ζύγιζε τα καλάμαλιά του». «Κουμπώνει» τέλεια, δεν λέω, στη συγκεκριμένη περίπτωση... Εντούτοις δεν δίνει πλήρη εικόνα, ώστε να αντιληφθεί ο αναγνώστης τι τραβά η γειτονιά ανά δεκαήμερο με τον οιστρικό κύκλο της γάτας. Κάθε φορά, δηλαδή, που οι ευαίσθητες υπερπατριωτικές κεραίες εντοπίζουν κάτι «ντροπαστικό», «απαράδεκτο», «προδοτικό», «φιλοτουρκικό», «ανίερο» που «εξυπηρετεί τα τουρκικά αφηγήματα έμμεσης αναγνώρισης του ψευδοκράτους» και «υποσκάπτει τον μακροχρόνιο αγώνα μας για απελευθέρωση

και επιστροφή στις πατρογονικές μας εστίες»... Είπαμε, ευλογημένος τόπος η Κύπρος, αθρούνει οι μέρες «μεγαλύτερες των δέκα ωρών»...

Το γεγονός ότι είθισται οι ευαίσθητες υπερπατριωτικές κεραίες να εντοπίζουν τον κώνωπα αλλά να τους διαφεύγει η κάμψη, είναι μια άλλη ιστορία. Ψιλά γράμματα γι' αυτούς το ότι θα μπορούσαν να εκμεταλλευθούν αντιστροφή τη συμμετοχή του Emin Ciznel, ο οποίος στα χρόνια που ακολούθησαν, από τα 34 του στα 77 που είναι σήμερα, μετακινήθηκε πολιτικά προς την τουρκοκυπριακή αριστερά, τάχθηκε υπέρ της επανένωσης της Κύπρου και της ειρηνικής συμβίωσης, παρουσίασε έργα με αντιπολεμικό μήνυμα και επέκρινε τον τρόπο που η Τουρκία αντιμετωπίζει τους Τουρκοκύπριους. Να αναδείξουν, δηλαδή, τη βαθιά ειρωνεία που δημιουργεί το γεγονός ότι ο άνθρωπος που σχεδίασε το απόλυτο σύμβολο της διχοτόμησης, σήμερα δημιουργεί τέχνη για την επανένωση του νησιού.

Δεν είναι, όμως, για τέτοιες λεπτομέρειες φτιαγμένες οι ευαίσθητες υπερπατριωτικές κεραίες. Σάμπως τιμούν τον Ισμέτ Γκιουκνέι, τον δημιουργό της σημαίας της Κυπριακής Δημοκρατίας; Εδώ «τιμούν» τον Σενέρ Λεβέντ, αλλά δεν του επιτρέπουν να μιλά τη γλώσσα του στις εκδηλώσεις τους. Και αποσιωπούν το κομμάτι εκείνο της ιστορίας που το βλέπει μέσα από τα τουρκοκυπριακά του μάτια.

Οι υπερπατριωτικές κεραίες είναι φτιαγμένες να ευαίσθητοποιούνται μόνο απέναντι σε καθιερωμένα, «απαραδέκτα». Όπως ένα ποίημα που δεν διάβασαν, σε θεατρικό του Γυμνάσιου Ριζοκαρπίου, το οποίο δόθηκε περιείχε τη φράση «χέστηκα για την πατρίδα». Με

την είδηση για μια «ιστορία αγάπης που αναστάτωσε ολόκληρη την Καρπασία». Με το «αντεθνικό περιστατικό με πρωταγωνιστή τον υπουργό Παιδείας» που σε κάποια εγκαίνια δεν έμεινε μέχρι το τέλος, να ακούσει τον εθνικό ύμνο. Με τη φωτογραφία ενός καλλιτέχνη στην Μπιενάλε Βενετίας, που απεικονίζει μια τουρκική φρεγάτα στο λιμάνι της Κερύνειας, που κουβαλά μια φοινικιά. Τα δισεκατομμύρια που ξοδεύτηκαν σε διαφώτιση δεν είχαν προφανώς αποτέλεσμα. Τενίστα να μη συμμετάσχει σε αγώνα της εθνικής Κύπρου τένις με την αντίστοιχη της Τουρκίας, εξάτίας των βεβαρημένων προγράμματος αγώνων και ζητούν να του κοπούν οι χορηγίες. Ευαίσθητοποιούνται στην απόφαση ενός 18χρονου εγκλωβισμένου να ασπαστεί τον μουσουλμανισμό. «Έτουρτζιέψαμεν», αλλάζαν στα σόσιαλ μίντια χωρίς καν να έχουν ιδέα τα οικογενειακά δεδομένα. Ευτυχώς... «το κρούσμα» ήταν «μεμονωμένο», καθοσιώχασαν οι «αρμόδιοι»... Κάτι τέτοια, δεν υπάρχει περίπτωση να ξεφύγουν από την εμπέδωση των ευαίσθητων υπερπατριωτικών κεραίων. Αυτά που υπάρχει ο κίνδυνος να περάσουν απαρατήρητα. Τα «ύπουλα» και πιο «επικίνδυνα». Τα υπόλοιπα, το μπετόν αρμέ που ρίχτηκε στην κατοχή, στο δράτζιασμα της Τουρκίας στο νησί και στην εδραίωση της διχοτόμησης, συμφωνίες όπως αυτή της Πύλας και ιδεοθύελλες περί δύο κρατών είναι εκτός εμβέλειάς τους.

photiouth@kathimerini.com.cy

Σπόνσορες

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Πρόσφατα λέγαμε για τα «κόκκινα φανάρια» που άναψε ο Ερντογάν σε σχέση με το Κυπριακό, ριγάρωντας το γήπεδο και οριοθετώντας μια ενδεχόμενη ανάληψη πρωτοβουλίας από τον απερχόμενο γ.γ. ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες. Και συγκρίναμε τα «κόκκινα φανάρια» με τα «πράσινα φώτα» που για αδιευκρίνιστους λόγους βλέπει η Λευκωσία, θεωρώντας ότι ο Τούρκος πρόεδρος έχει ενθαρρύνει τον Αντόνιο Γκουτέρες να αναλάβει νέα πρωτοβουλία στο Κυπριακό, στα μέτρα των θέσεων της ελληνοκυπριακής πλευράς. Οι πρόσφατες, ωστόσο, τοποθετήσεις του ίδιου του κ. Ερντογάν, του υπουργείου Άμυνας αλλά και του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας της Τουρκίας, δεν αφήνουν περιθώρια παρερμηνείας για τον τουρκικό όρο «χωριστών οντοτήτων», που στοχεύει στην εξασφάλιση «κυριαρχικής ιδιότητας» της λεγόμενης «ΤΔΒΚ», ήτοι του ψευδοκράτους.

Ποιοι όμως είναι οι «σπόνσορες της άνευσης» που αισθάνεται ο κ. Ερντογάν να επιβάλλει όρους και προϋποθέσεις, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τίποτα και κανένα; Ο πρώτος σπόνσορας, με την έννοια του ύψιστου, είναι η Ε.Ε., η οποία αν και διαπιστώνει ότι ο Τούρκος πρόεδρος έχει διαλύσει το κράτος δικαίου, έχει ισοπεδώσει τα ανθρώπινα δικαιώματα στη χώρα του, ανατρέπει τη βάση λύσης του Κυπριακού και προβάλλει αυθαίρετες διεδκδικήσεις στο Αιγαίο, δεν είχε κανένα πρόβλημα να στείλει τρεις αξιωματούχους, με δώρα, στην Τουρκία: Κάλας, Κος και Μπρούνερ. Η Ε.Ε. προέβη λοιπόν σε «ανοίγματα» προς τον Ερντογάν, που σύμφωνα με την Ευρωβουλή ηγείται «αυταρχικού» καθεστώτος. Και το τρίο των Ευρωπαίων αξιωματούχων σπόνσορα το «αυταρχικό καθεστώς», προβάλλοντας ως δώρο, την Ατζέντα Συνδεσιμότητας, που παρέχει τη δυνατότητα στην Τουρκία να καταστεί γέφυρα ανάμεσα στην Ευρώπη, την Ασία, τον Καύκασο και τη Μέση Ανατολή, προσβλέποντας σε έναν ρόλο που θα υπερβαίνει τα θέματα ασφάλειας και θα εκτείνεται σε εμπορικούς, ενεργειακούς και ψηφιακούς διαδρόμους.

Οι σπόνσορες, όμως, δεν ξέχασαν να προσεγγίσουν και τις απαιτήσεις του κ. Ερντογάν στα θέματα ασφάλειας και άμυνας, ενόψει και της Συνόδου του ΝΑΤΟ, υπενθυμίζοντας ότι η Τουρκία διαθέτει τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό της Συμμαχίας. Και άφησαν να διαρρεύσουν οι προσδοκίες της Ε.Ε., σύμφωνα με τις οποίες η Τουρκία θα καλύψει το κενό

Η Ε.Ε. προέβη λοιπόν σε «ανοίγματα» προς τον Ερντογάν, που σύμφωνα με την Ευρωβουλή ηγείται «αυταρχικού» καθεστώτος.

που υφίσταται στην ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας και ασφάλειας, συνεπεία της αποστασιοποίησης των ΗΠΑ. Οι «3» της Ε.Ε., το πολιτικό εκτόπισμα των οποίων θυμίζει το «Τρίο Στούτζες» (με κάθε συμπάθεια προς την κομμική ομάδα), εστίασαν στον στρατηγικό ρόλο της Τουρκίας. Και όπως πληροφορείται η «Κ», «το ευρωπαϊκό Τρίο Στούτζες» άφη-

σε να διαρρεύσει η προτίμησή του στη συμμετοχή της Άγκυρας και σε επίπεδο κρατικών οντοτήτων στα κοινά εξοπλιστικά αμυντικά προγράμματα της Ε.Ε., περιλαμβανομένου του SAFE. Πέραν δηλαδή των τουρκικών αμυντικών βιομηχανιών που έχουν ήδη εισέλθει από το παράθυρο στο πρόγραμμα SAFE και συμμετέχουν μέσω κοινοπραξιών που συνδέτησαν με ευρωπαϊκές εταιρείες (με την ανοχή και της Λευκωσίας). Άλλωστε, όπως φρόντισε να εξηγήσει η Κάγια Κάλας, «η Τουρκία συμβάλλει σημαντικά στην προστασία της ανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ», στην οποία επενδύει η Ε.Ε., για την ασφάλειά της. Τυπικά πάντως, οι «3» της Ε.Ε. έθεσαν και τα ανοικτά μέτωπα στις ευρωτουρκικές σχέσεις. Ωστόσο, φρόντισαν να αφήσουν να διαρρεύσει ότι «τώρα δεν είναι η ώρα των αιτημάτων, αλλά της ενισχύσης των ευρωτουρκικών σχέσεων», κάτι που δημοσίευσε και το Politico. Σύμφωνα λοιπόν με την ίδια την Ε.Ε., το τάμιγκ δεν είναι καλό για υποβολή αιτημάτων προς το καθεστώς της Άγκυρας, κάτι που προφανώς ξεγυμνώνει εντελώς

και τις προσδοκίες που κουβαλά εδώ και τρία χρόνια η Λευκωσία, σύμφωνα με τις οποίες οι Βρυξέλλες και οι εταίροι μας θα ηγηθούν της προσπάθειας λύσης του Κυπριακού, θα παρέμβουν καταλυτικά και θα πειθαναγκάσουν τον Ερντογάν να συμβιβαστεί με τη διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία, αξιοποιώντας τα ευρωτουρκικά ντοσιέ.

Άλλωστε, η αποκάλυψη της Οικονομικής Καθημερινής, ότι η Ε.Ε. καταπίνει τις ψευδείς πληροφορίες του καθεστώτος Ερντογάν, το οποίο «παρείχε service» στον σκιάδη ρωσικό στόλο, σε 196 περιπτώσεις, μέσα σε μόλις 4 μήνες, μιλά αψ' εαυτής. Καταδεικνύοντας την ανάγκη που αισθάνεται η Ε.Ε. να παρέχει άφεση αμαρτιών στην Άγκυρα, κλεινώντας τα μάτια ακόμη και στην καταστρατήγηση των ευρωπαϊκών κυρώσεων κατά της Ρωσίας, για τις οποίες κόπηται πραγματικά, σε σύγκριση με το φραστικό ενδιαφέρον που επιδεικνύει στο Κυπριακό. Τι μπορεί όμως κάποιος να περιμένει από τους σπόνσορες;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Αντισυστημικό ρεύμα εξαπλώνεται στις ΗΠΑ

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΑΛΕΑ**

Ενα βαθύ αντισυστημικό πολιτικό ρεύμα εξαπλώνεται στις ΗΠΑ. Αυτήν τη φορά δεν πάει προς τα δεξιά, όπως συνέβη με την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ, αλλά προς τα αριστερά. Τα σημάδια πως κάτι τέτοιο θα συνέβαινε ήταν εκεί, καθώς η μεσαία τάξη ασφυκτικά λόγω ακρίβειας και έχει χάσει την εμπιστοσύνη της στον σημερινό πρόεδρο. Το Δημοκρατικό Κόμμα βιώνει έντονα αντισυστημικά φαινόμενα. Η 29χρονη νεοεμφανισθείσα Μελάνι Κίρος, που αυτοπροσδιορίζεται ως «σοσιαλίστρια», κατάφερε να κερδίσει τις προκριματικές εκλογές στο Ντένβερ για το Δημοκρατικό χρίσμα κερδίζοντας μια βουλευτική

Για να κερδίσουν τους νεότερους ψηφοφόρους, να πάνε προς τα αριστερά, με κίνδυνο όμως να αποξενώσουν τους ψηφοφόρους που έχασαν στο παρελθόν από τον Τραμπ.

που βρισκόταν στη 15η θητεία της. Η Κίρος δεν έκρυβε καθόλου τις πολύ αριστερές, για τα αμερικανικά δεδομένα, θέσεις της, ενώ έγινε πολύ γνωστή για την έντονη κριτική προς το Ισραήλ και την πολιτική του στη Γάζα. Στη Νέα Υόρκη, επίσης τρεις αριστεροί υποψήφιοι κέρδισαν τις προκριματικές εκλογές έχοντας απέναντι εμπειρους παραδοσιακούς Δημοκρατικούς πολιτικούς. Όλα αυτά μαζί με την

εκλογή ενός σοσιαλιστή δημάρχου στη μπρόκλιν του καπιταλισμού, τη Νέα Υόρκη, έχουν δημιουργήσει την αίσθηση πως ο αντισυστημισμός παίρνει το πάνω χέρι στο Δημοκρατικό Κόμμα.

Ο πρόεδρος Τραμπ το ξέρει και περιμένει στη γωνία. Αντιλαμβάνεται ότι το μόνο χαρτί που μπορεί να παίξει ενόψει των ενδιάμεσων εκλογών για το Κογκρέσο τον Νοέμβριο είναι η απειλή του «σοσιαλισμού», που θα έλθει με φόρα εάν κερδίσουν καθαρά οι Δημοκρατικοί. Έχει ήδη κτίσει το αφήγημα βάζοντας στο στόχαστρο την Καλιφόρνια, που είναι μια πολιτεία που ελέγχουν οι Δημοκρατικοί, αλλά αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα. Η προοπτική ενός φόρου 5% σε κάθε δισεκατομμυριοέχο έχει ήδη δικάσει τους Δημοκρατικούς, που φοβούνται ότι ακόμη περισσότερο πλούσιοι θα εγκαταλείψουν την Καλιφόρνια. Η σχετική πρόταση θα κριθεί στις κάλπες τον Νοέμβριο και ο Τραμπ την αξιοποιεί στο έπακρο. Οι Δημοκρατικοί θα βρεθούν μπροστά σε ένα κρίσιμο δίλημμα. Για να κερδίσουν τους νεότερους ψηφοφόρους, πρέπει να πάνε προς τα αριστερά και να λάβουν υπόψη τους το κύμα οργής εναντίον του Ισραήλ. Αν όμως το παρακάνουν και χάσουν την ισσοροπία τους, θα αποξενώσουν τους ψηφοφόρους που έχασαν στο παρελθόν από τον Τραμπ και θα θέσουν σε κίνδυνο τη δυναμική που έχουν τώρα στον δρόμο προς τις εκλογές του Νοεμβρίου. Το Δημοκρατικό Κόμμα πλήρωσε, άλλωστε, ακριβά την ομηρία από τους οπαδούς της ανεξέλεγκτης πολιτικής ορθότητας και την αποξένωση από την «κανονική» Αμερική. Η ισσοροπία που καλείται να βρει αυτή τη φορά δεν είναι εύκολη.

Τελούντες εν αναμονή

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΑΝΙΔΗ**

Πριν από δύο χρόνια ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ήταν ο αποδιοπομπαίος του δυτικού συστήματος και ο τότε Αμερικανός ομολόγος του, Τζο Μπράντνεν, από τους εμπνευστές επικριτές του. Στις μέρες μας, παραμονές της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στην Αγκυρα, 7 και 8 Ιουλίου, ο κ. Ερντογάν είναι ο παράκλητος του ηγέτη του Ελευθέρου Κόσμου, του γενικού γραμματέα του ΝΑΤΟ, των επιτρόπων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Και εάν οι Ρωμαίοι έλεγαν

Το Ισραήλ, ως χώρα εξαρτώμενη απολύτως από τις ΗΠΑ εκούσα-άκουσα θα ακολουθήσει τις υποδείξεις του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ, που δεν είναι βέβαιο τι τελικώς έχει ακριβώς στον νου του.

ότι παροδικά είναι η δόξα του κόσμου, στην περίπτωση του Τούρκου προέδρου φαίνεται να ισχύει πως transit est miseria mundi. Έχει ο καιρός γυρίσματα.

Στη διάρκεια της μακροτάτης ιστορίας της ως αυτοκρατορίας αρχικών και ως εθνικιστικής οντότητας εν συνεχεία από το 1923, ποικίλες ήταν οι διακυμάνσεις των σχέσεων αυτής της χώρας με τις μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης.

Και εάν κανείς αναζητούσε κάποια αντιστοιχία με τους εναγκαλισμούς των ημερών μας θα έπρεπε να φτάσει έως την 30ή Μαρτίου 1856, όταν με τη Συνθήκη των Παρισίων μετά το τέλος του Κριμαϊκού Πολέμου, επί Αμπντούλ Μετσίτν, η Οθωμανική Αυτοκρατορία εντάχθηκε στο Δημόσιο Δίκαιο και στο Σύστημα της Ευρώπης. Το πρακτικό αποτέλεσμα της εξελίξε-

ως εκείνης ήταν ότι στη διάρκεια μιας εικοσαετίας η Αυτοκρατορία συνήψε δεκαοκτώ δάνεια από ξένους οίκους. Σε επίπεδο πολιτικό τα αποτελέσματα της προσεγγίσεως με την Ευρώπη υπήρξαν θεαματικότερα, όταν ο Αμπντούλ Αζίζ, που διαδέχθηκε τον Μετσίτν στον θρόνο, υπήρξε ο πρώτος σουλτάνος που επισκέφθηκε την Ευρώπη το 1867. Το Παρίσι του Ναπολέοντος Ι', το Λονδίνο της βασίλισσας Βικτωρίας και η Βιέννη του αυτοκράτορα Φραγκίσκου Ιωσήφ των Αψβούργων τον υποδέχθηκαν με λαμπρότητα. Η απόπειρα μεταρρυθμίσεων την εποχή εκείνη έφερε θεωρητικές την Οθωμανική Αυτοκρατορία εγγύτερα στη Δύση, αλλά ταυτόχρονα την έθεσε στο στόχαστρο της ευρωπαϊκής κριτικής. Από εξωτερική αυτοκρατορία άρχισε να αντιμετωπίζεται σταδιακά ως απροσάρμοστη. Στις μέρες μας συμβαίνει το αντίθετο. Η ύπατη εκπρόσωπος της Ε.Ε. για θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφαλείας Κάγια Κάλας, η οποία είχε συνομιλίες με τον κ. Ερντογάν, εξήρε μεταξύ άλλων την Τουρκία ως «ταίρο-κλειδί για θέματα ασφαλείας, μεταναστευσεως και ενεργείας». Οι εντάσεις της Ενώσεως και του Ευρωκοινοβουλίου εναντί της Τουρκίας αποσιωπήθηκαν «επειδή πόνος άλλος έπειγε», με άλλα λόγια η δημιουργία μιας νέας τάξεως πραγμάτων σε αυτή την περιοχή. Ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι η μόνη αντίδραση προήλθε από τον υπουργό Εξωτερικών του Ισραήλ Γκίντεον Σάαρ, που χαρακτήρισε τη δήλωση της κ. Κάλας και τις παραλείψεις της «εξαιρετικό παράδειγμα υποκρισίας». Αλλά το Ισραήλ δεν είναι μέλος του ΝΑΤΟ ή της Ε.Ε. Διεκδικεί ρόλο ηγεμονικό εις την περιοχή, που ουδείς είναι διατεθειμένος να του αναγνωρίσει. Όμως ως χώρα εξαρτώμενη απολύτως από τις ΗΠΑ εκούσα-άκουσα θα ακολουθήσει τις υποδείξεις του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ, που δεν είναι βέβαιο τι τελικώς έχει ακριβώς στον νου του. Τελούμε εν αναμονή, κατά συνέπεια.

Οι παλιές πολυκατοικίες

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

μα καθ' υπερβολήν ιδιοσυστασία της δικής μας κοινωνίας.

Όλα αυτά γράφονται με το βλέμμα στο μέλλον. Δεκάδες χιλιάδες πολυκατοικίες πάσχουν από τις συνέπειες ενός διαχρονικού ελληνικού φαινομένου: την έλλειψη συντήρησης. Οι επενδύσεις που διοχετεύονται τα τελευταία χρόνια με σκοπό την ανακαίνιση διαμερισμάτων για ιδιοκατοίκηση ή εκμετάλλευση παραδίδουν νησίδες καθαριότητας και λειτουργικότητας σε κτίρια με ασυντήρητους κοινόχρηστους χώρους και βρώμικες προσόψεις. Επενδύονται χρήματα για ένα διαμέρισμα σε μια πολυκατοικία που πάσχει. Είναι ένα φαινόμενο που εξελίσσεται σε πρόβλημα.

Ωστόσο, ο αστικός ιστός της Αθήνας είναι αυτός που είναι. Η πόλη βεβαίως αλλάζει, όμως η αλλαγή αυτή δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί ή να προλάβει την ταχύτατη γήρανση χιλιάδων πολυκατοικιών (και φυσικά και κτιρίων γραφείων) ούτε να απαντήσει στο ερώτημα για την Αθήνα του 2050 και πέραν αυτού του οροσήμου. Πώς θα επιβιώσει ως το τέλος του αιώνα, πώς θα συμπεριφέρεται σταδιακά και μελλοντικά η κτιριακή,

μαζική παραγωγή των κτιρίων που σφράγισαν τη μορφή της ελληνικής πρωτεύουσας ως τώρα;

Θα έπρεπε να μας απασχολεί περισσότερο το πώς θα αφομοιωθεί αυτός ο τεράστιος αριθμός πολυκατοικιών του 20ού αιώνα μέσα στον ρου του 21ου. Ηδη, υπάρχουν πολλά παραδείγματα πολυκατοικιών που έχουν υποστεί ριζική ανακαίνιση (και συχνά κακοποίηση) καθώς μετατρέπονται από κτίρια κατοικίας σε κτίρια φιλοξενίας. Αλλά, ο συντριπτικός αριθμός των ασυντήρητων πολυκατοικιών σφραγίζει ακόμη την όψη και την ατμόσφαιρα της πόλης.

Παρότι, η πολυκατοικία έχει δαιμονοποιηθεί στην καθημερινή γλώσσα, παραμένει ωστόσο αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας μας. Εξετάζεται ως πολιτισμικό στοιχείο της νεοελληνικής αστικής ταυτότητας και η ανάδειξη του θέματος τα τελευταία χρόνια (με εκθέσεις, εκδόσεις, ξεναγήσεις, ομιλίες) φανέρωσε τη συναισθηματική φόρτιση γύρω από αυτήν τη μονάδα της κατοίκησης, που μας περιλαμβάνει όλους, ή σχεδόν. Φανέρωσε επίσης την πολυπλοκότητα του φαινομένου, τις τυπολογίες και τις ιεραρχίες του,

τις διαβαθμίσεις της αισθητικής, της ποιότητας, τις διαστάσεις της μαζικής αναπαραγωγής και την ανάγκη προσωπικής, κατά τους αρχιτέκτονες, επαναδιατύπωσης. Από τις λίγες λέξεις που απηχούν τόσο βαθιά την ξεχωριστή ιδιότητα του νεοελληνικού βίου, η «πολυκατοικία» προκαλεί εσωτερική αντήχηση. Αυτή η κτιριακή τυπολογία που ριζώσε στην Ελλάδα, ήδη από τη δεκαετία του '30, γνωρίζοντας τεράστια δυναμική στις κεντρικές συνοικίες την 20ετία 1960-1980 και στα προάστια μετά το 1980, δεν άλλαξε μόνο τις πόλεις μας, δεν διαμόρφωσε μόνο τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την αστική ζωή, αλλά έθεσε ήδη τη μεγάλη πρόκληση του μέλλοντος.

Ο τρόπος που θα προσαρμόσουμε την πολυκατοικία στη ζωή που απλώνεται μπροστά μας μετά το 2030 θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα διαβίωσης στις παλιές συνοικίες των Αθηνών. Η μεγάλη σύνθεση που περιμένει η πόλη περνάει μέσα από τη διάσωση, επαναφεύρεση και επαναδιατύπωση της πολυκατοικίας.

• **Ο κ. Τάκης Θεοδωρόπουλος απουσιάζει σε άδεια.**

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Δημοκρατία που μπάζει από παντού

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

«**Οι νόμοι** ισχύουν για τους εχθρούς: για τους φίλους (οι νόμοι) ερμηνεύονται». Αυτός ο αφορισμός αποδίδεται σε πρωθυπουργό ξένης χώρας και ελέχθη πολύ πριν θεωρηθεί κανονικότυπα ο μπερλουσκονισμός.

Τον θυμήθηκα όμως συλλογίζομενος ότι και στα μέρη μας η διάκριση των εξουσιών κάθε άλλο παρά δεδομένη είναι. Δεδομένη είναι η ομοφωνία ότι «η δημοκρατία είναι το χειρότερο από όλα τα εφευρέματα των ανθρώπων». Το χειρότερο, όμως, είναι ότι δεν κουβεντιάζουμε ούτε για το περιεχόμενό της ούτε για την ποιότητά της.

Εάν μείνουμε στην ετυμολογία, η «διακυβέρνηση από τον δήμο», θα τάραζε πολλούς «δημοκράτες». Μην τους ταραξούμε. Ας μείνουμε στον Νορμπερτ Μπόμπε, στην οποία, υποτίθεται, θα διαβουλεύονταν οι πολίτες, έχει αντιπαράσταται από τις πλεονεξικές οθόνες και τους παράλληλους μονόλογους τους. Η πρόσβαση σε αυτές, παρότι οι συχνότητες είναι δημόσιος χώρος, δεν ελέγχεται από τον δήμο. Εδώ, δηλαδή, κι αν δεν ξεκινούν όλοι από την ίδια αφετηρία.

Εντέλει οι πολίτες, καταπονημένοι από τους ψευτοκαβγάδες που γίνονται στο όνομά τους, αλλά ερήμην τους και αποστερημένοι των κοινωνικών δεσμών τους, φτάνουν σαν καταϊδρωμένοι singles στις κάλπες και απρόσκοπτα συνδεδεμένοι με τον κυβερνο-

λόνο άσφαλο, αρχηγό. Επιπλέον, όλοι γνωρίζουμε ότι όποιος δεν διαθέτει μηχανισμούς στήριξης και προβολής, τον τρώει η μαρμάρινη γη. Δεν ξεκινούν, δηλαδή, όλοι από την ίδια αφετηρία.

Επειτα, η ίδια η λειτουργία των κομμάτων, που ως οργανωμένες μειοψηφίες υπερτερούν των ανοργάνων πλειοψηφιών, απαιτεί κεφάλαια που, ακόμη κι αν περιστάνουμε τους ανήξερους, όλοι πάλι γνωρίζουμε ότι δεν μαζεύονται από εσφορές μελών. Ακόμη και τα εμφανή κεφάλαια της κρατικής χρηματοδότησης είναι φιλοδοξώματα, και μάλιστα καταφανώς άνιασα κατανεμμένα. Και πάλι, δηλαδή, δεν ξεκινούν όλοι από την ίδια αφετηρία.

Τέλος, η εκκλιση του δήμου, στην οποία, υποτίθεται, θα διαβουλεύονταν οι πολίτες, έχει αντιπαράσταται από τις πλεονεξικές οθόνες και τους παράλληλους μονόλογους τους. Η πρόσβαση σε αυτές, παρότι οι συχνότητες είναι δημόσιος χώρος, δεν ελέγχεται από τον δήμο. Εδώ, δηλαδή, κι αν δεν ξεκινούν όλοι από την ίδια αφετηρία.

Εντέλει οι πολίτες, καταπονημένοι από τους ψευτοκαβγάδες που γίνονται στο όνομά τους, αλλά ερήμην τους και αποστερημένοι των κοινωνικών δεσμών τους, φτάνουν σαν καταϊδρωμένοι singles στις κάλπες και απρόσκοπτα συνδεδεμένοι με τον κυβερνο-

χώρο δεν επιλέγουν κυβέρνηση, αλλά υποκύπτουν στον εκβιασμό μεταξύ της κακής και της χειρότερης εφαρμογής. Κι αν επιλέξουν κάτι «λάθος»-ανθρώπινα τα λάθη, ανθρώπινα και τα δημοψηφίσματα, για παράδειγμα-, οι σέρβερ των κομμάτων βρίσκουν τρόπους έγκαιρης «διόρθωσης».

Τα αποτελέσματα της εκλογικής διαδικασίας –την οποία επ'εσοχάτων κι αυτή τη διεκπεραιώνουν ιδιωτικές επηρεάσεις– είναι απαγορευμένα εν πολλοίς από τις δημοσκοπήσεις, τις οποίες πραγματοποιούν επίσης ιδιωτικές επιχειρήσεις, που έχουν και εργοδότες και εντολοδότες.

Όλα τα παραπάνω κι άλλα που δεν χωρούν στην επιφυλλίδα δημοσίων κι καλλιεργούν τη δυσπιστία του εκλογικού σώματος που, προϊόντος του χρόνου, αποδοκιμάζει κάθε ενασχόληση με την πολιτική και υιοθετεί την πολιτική επιβλαβή (και δημοφιλή) διάδοση ότι «δεν γίνεται τίποτα», «όλοι ίδιοι είναι», «δεν είμαστε άνθρωποι», «έτσι είναι το ρωμαϊκό» κ.λπ.

Και ενώ το Σύνταγμα ορίζει υποχρεωτική τη συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία, η αποχή, με τη σιωπηλή ανοχή όλων των κομμάτων που αρκούνται στην προσέλευση των ακολούθων τους, δεν έχει πλέον καμία κύρωση. Και, προφανέστατα, και καμία εκπλήξη. Οι επιφυλακτικοί δεν

είναι απλώς χωρίς εκπροσώπηση. Είναι άραστοι.

Έτσι, την επομένη των εκλογών, έχοντας εμπειρώσει τη μετασκευή του λαού σε «κοινή γνώμη», καταλήγουμε να μην κουβεντιάζουμε τα αποτελέσματά τους, αλλά το πόσο έξω ή μέσα έπεσαν οι δημοσκοπήσεις που τα προέτοιμασαν.

Όσα περιγράφο είναι γνωστά και σε κανέναν, νομίζω, δεν περιποιεί τιμή η αυτομόλπηση στα κατά συνθήκην ψεύδη των δημοσκοπήσεων και των δημοσκοπήσεων. Αν, πράγματι, μας ενδιαφέρει η Δημοκρατία (αυτή η κανονική με την ισονομία, την ισχυρία και την ισοκρατία και όχι η προσομοιωσή της από τις μικροκομματικές δυναστείες), χρειάζεται να τη θεωρούμε με τη συμμετοχή μας. Προσοχή, όμως! Το θέμα δεν είναι να μπορούμε οι πολίτες στο γήπεδο σαν θεατές ή σαν συμπαίκτες ενός σημμένου παιχνιδιού, αλλά ως αυτοί που θα σκάσουν την μπάλα της πλαστογραφίας του.

Επιπλέον, όσο ισχυρίζονται ότι η υπαρκτή Δημοκρατία θα θεραπεύσει τις στρεβλώσεις της με περισσότερη υπαρκτή δημοκρατία, μου θυμίζουν εκείνους που προτρέπουν τους χρωμένους να διαχειριστούν το αδιέξοδό τους δαναζίζομενοι εκ νέου.

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Για τη Σεβγκιούλ Ουλουτάγκ

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη που εξέδωσε ανακοίνωση μέχρι όλες σχεδόν τις πολιτικές δυνάμεις, αριστερές, δεξιές και κεντρικές και από λογής κινήματα και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μέχρι απλούς πολίτες ποικίλων προελεύσεων και αποχρώσεων, τόσο από την ελληνοκυπριακή όσο και από την τουρκοκυπριακή κοινότητα, γράφτηκαν πολλά εκθιαστικά σχόλια τις προηγούμενες μέρες με αφορμή τον ξαφνικό θάνατο της δημοσιογράφου Σεβγκιούλ Ουλουτάγκ και νομίζω ότι άδικα. Είναι σίγουρα ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς πως η Σεβγκιούλ Ουλουτάγκ είχε αυτή τη σπάνια ιδιότητα ανθρώπου να εμπνέει και να συνενώνει ετερόκλητες ομάδες του πληθυσμού μας, τόσο όσο ήταν ζωτανή όσο και τώρα που, δυστυχώς, πέθανε. Προσωπικά είχα την τύχη να τη γνωρίσω από κοντά, πριν από μερικά χρόνια, στο Σπίτι της Συνεργασίας στη νεκρή ζώνη, στο πλαίσιο ενός ρεπορτάζ όπου είχα χρειαστεί τη συνεισφορά και τη συμβουλή της. Θυμάμαι την εντύπωση που μου είχε προκαλέσει η προθυμία της να με βοηθήσει και κυρίως μία ανεπιτήδευτη και γνήσια κομπόζη που εξέπεμπε. Διαδικαστικές λεπτομέρειες από τη συνάντησή μας δεν μπορώ να ανακαλέσω στη μνήμη μου, ούτε πιστεύω πως έχει οποιοδήποτε νόημα να προσπαθήσω να τις επαναφέρω. Κρατάω όμως τα μογελαστά ήταν απέναντί μου και πως ήταν μια δυναμική, φινεταότη γυναίκα με χιούμορ και δυνατό γέλιο. Η αίσθησή άλλωστε και τα συναισθήματα που σου αφήνει μια γνωριμία μένουν και μετρούν, όσο σύνομη και παροδική κι αν ήταν η γνωριμία αυτή.

Μόνο και μόνο η παρακαταθήκη που αφήνει πίσω της η Σεβγκιούλ Ουλουτάγκ στο ζήτημα της εξακρίβωσης της τύχης των αγνοουμένων μας και από τις δύο κοινότητες, είναι, όπως ανέφερε στην ανακοίνωσή της η Ένωση Συντακτών, κολοσσιαία. Εξίσου σημαντική και πολύτιμη είναι ασφαλώς η ευρύτερη συμβολή της στην τολαίπωρη υπόθεση της συμπλιώωσης και της επανένωσης. Και δεν είναι πως δεν αντιμετώπισε δυσκολίες στο έργο της, αφού όπως κάθε γενναία και προοδευτικό πνεύμα που δεν συμβιβάζεται με το σκοτάδι, κατά

καιρούς έγινε στόχος απειλών και προπληκτισμών –ορισμένες φορές πολύ σοβαρών κιόλας– από ακροδεξιά στοιχεία και στις δύο κοινότητες.

Πέρα συνεπώς από τη θλίψη και το μαράζι που έχει προκαλέσει σε κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο αυτός καθ' αυτός ο θάνατος της Ουλουτάγκ, ένα μούδιασμα δεν μπορεί παρά να προκληθεί και από τη χρονική συγκυρία στην οποία η μάχιμη δημοσιογράφος και ακτιβίστρια έφυγε να φύγει από τη ζωή. Διερωτώμαι, πόσες και πόσοι Κύπριες και Κύπριοι, ανεξαρτήτως εθνότητας καταγωγής, υπάρχουν ακόμη εκεί έξω που να διαθέτουν τη στάμνα, το θάρρος και τη θέληση της Σεβγκιούλ να συνεχίσουν να παλεύουν με αντιστοίχο σθένος για ειρήνη, πρόοδο και ευημερία; Μπορεί σε πολιτικό και τεχνοκρατικό επίπεδο η δικοτόμηση στην Κύπρο να μην έχει οριστικοποιηθεί, πολύ φοβάμαι όμως πως σε επίπεδο συνειδήσεων ο διαχωρισμός έχει ίσως καταστεί μν αναστρέψιμος. Μια κινητικότητα, σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αλλά και αξιωματούχους των Ηνωμένων Εθνών, φαίνεται να επικείται ενώπιόν μας στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα γύρω από το εθνικό μας ζήτημα και ασφαλώς ευχή κάθε ορθολογιστή πολίτη είναι όπως ευθυγραμμιστούν τα άστρα για να πετύχουμε επιτέλους τη λύση. Μια λύση που, προσεγγίζοντάς την ως τη μεγάλη εικόνα, να ανοίγει ευόσινες προοπτικές για το σύνολο των πληθυσμών μας, χωρίς οποιοδήποτε φρόνημα και χωρίς ανώφελους αστερίσκους. Σε επίπεδο κοινωνίας εντούτοις, τ γίνεται; Θα γίνουμε ποτέ έτοιμοι να δούμε τη μεγάλη αυτή εικόνα αφήνοντας μια και καλή πίσω μας τα μισάνθρωπα στερεότυπα και τις απαρχαιωμένες μας προκαταλήψεις; Δεν αναφέρομαι μόνο στο Κυπριακό στο μεταξύ. Είναι και ένα σωρό άλλα ζητήματα που έχουν κάνει τους πολίτες στις μέρες μας εσωστρεφείς, άτολμους και παραπλανημένους. Τα τραγματικά ποσοστά του ερέβους που αντιπροσωπεύει η Ακροδεξιά μιλούν από μόνα τους. Υπάρχει τουλάχιστον το παράδειγμα χαρισματικών και φωτεινών πλασμάτων όπως η Σεβγκιούλ, που το οξυδερκές πνεύμα τους θα είναι πάντοτε ζωντανό, ασχέτως αν έχουν εγκαταλείψει τα εγκόσμια.

demetriadesp@sppmedia.com

Πολίτες μεταφέρουν πόσιμο νερό στο σπίτι τους στην Κανταχάρ του Αφγανιστάν. Το Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (ΟCHA) προειδοποίησε ότι σχεδόν 16 εκατομμύρια άνθρωποι στο Αφγανιστάν θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν έλλειψεις σε καθαρό νερό, αποχέτευση και υπηρεσίες υγείας έως το 2026.

ΕΡΩΤΗΣΗ/ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Εμείς και η ευρωτουρκική σχέση

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Τρεις Ευρωπαίοι Επίτροποι μαζί με τον υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας Χακάν Φιντάν εξέδωσαν Κοινή Δήλωση (2/7) με την οποία εξέφρασαν «υποστήριξη στις προσπάθειες του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ για το κυπριακό ζήτημα». Στην Κοινή τους Δήλωση τονίζεται επίσης πως «συμφώνησαν για τη σημασία της περιφερειακής σταθερότητας και των σχέσεων καλής γειτονίας» και «επιβεβαίωσαν την κοινή τους αποφασιτικότητα να κάνουν βήματα που θα ενισχύσουν περαιτέρω τη συνεργατική και αμοιβαία επιωφελέω σχέση μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας».

Οι «τέσσερις» συζήτησαν τις σχέσεις Ε.Ε.-Τουρκίας υπό το πρίσμα της παγκόσμιας συγκυρίας, υπενθυμίζοντας «το καθεστώς υποψήφιας χώρας της Τουρκίας και αναγνωρίζοντας τη στρατηγική αξία των σχέσεων Τουρκίας-Ε.Ε. για την προώθηση της περιφερειακής σταθερότητας και της οικονομικής ανθεκτικότητας σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο γεωπολιτικό τοπίο». Εξέτασαν ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, μεταξύ των οποίων «η οικονομική συνεργασία και το εμπόριο, η συνδεσιμότητα, η μετανάστευση, η ασφάλεια και οι κοινές προκλήσεις στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας».

Η κοινή δήλωση δείχνει δύο κυρίως κατευθύνσεις: Πρώτο, για πρώτη φορά μετά από μεγάλο

χρονικό διάστημα αναφέρεται σε αυτό το επίπεδο ότι η Τουρκία διαθέτει «καθεστώς υποψήφιας χώρας» και δεύτερο υπογραμμίζεται σε πολύ υψηλό επίπεδο, «η στρατηγική αξία των σχέσεων Τουρκίας-Ε.Ε. για την προώθηση της περιφερειακής σταθερότητας».

Τη προηγούμενη Κοινή Δήλωση; Μια ασυνήθιστα μεγάλη ομάδα («τρεις συν ένας» Επίτροποι) πήγε για επίσημη επίσκεψη στην Τουρκία. Η ύπατη εκπροσώπος της Ε.Ε. για Εξωτερική Πολιτική και Ασφάλεια και αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κάγια Κάλας, η επίτροπος Διεύθυνσης Μάρτα Κος και ο επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων και Μετανάστευσης Μάγκνους Μπρούνερ, πήγαν μαζί στην τουρκική πρωτεύουσα στις 29/6 («Εδώ Τουρκία», 28/6). Συναντήσιμα με Τ. Ερντογάν και Χακάν Φιντάν. Ο Σ. Ντεμιρτάς γράφει για «επιπλέον, συνάντηση υψηλού επιπέδου για τον οικονομικό διάλογο Τουρκίας-Ε.Ε. στην Κων/πολη ανάμεσα στον Μ. Σιμπέσκ και τον Επίτροπο Εμπορίου Β. Ντομπρόφσκις» («Χουριέτ», 30/6).

Η Άγκυρα στις συναντήσεις αυτές ανοίγει όλο τον φάκελο της ευρωτουρκικής σχέσης. Οι τίτλοι της: «Η παγωμένη ενταξιακή πορεία της Τουρκίας, η απελευθέρωση των θεωρήσεων Σένγκεν, η επικαιροποίηση της Τελωνιακής Ένωσης, το μεταναστευτικό, οι περιφερειακές κρίσεις, η Ανατολική Μεσόγειος, η συμμετοχή της Τουρκίας στα ευρωπαϊκά αμυντι-

κά σχέδια, άρση των εμποδίων που κρατούν την Άγκυρα εκτός του ευρωπαϊκού αμυντικού μηχανισμού SAFE, συνδεσιμότητα μεταξύ της Κεντρικής Ασίας και της Ευρώπης, συνεργασία Αγκυρας-Βρυξελλών σε στρατηγικές για τη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα» («Χουριέτ», 30/6).

Η διεθνής συγκυρία παρέχει σε χώρες, όπως η Τουρκία, εκτεταμένο πεδίο για άσκηση επιρροής σε μια γειτονία στην οποία η Ε.Ε. αδυνατεί και οι ΗΠΑ παράγουν αντιπαραθέσεις. Η αστάθεια, οι διαρκείς αντιπαραθέσεις στην περιοχή ευνοούν την αναζωογόνηση της ευρωτουρκικής σχέσης. Η επίσκεψη των «4» συμπίπτει με το τέλος της Κυπριακής Προεδρίας και με την έναρξη της Ιρλανδικής. Η Επιτροπή γνωρίζει τις ημερομηνίες και επέλεξε να στείλει ένα μήνυμα (και) στη Λευκωσία, ακριβώς με το τέλος της Κυπριακής Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Η ευρωτουρκική σχέση περικλείει ζωτικές σημασίες εθνικά και κοινοτικά συμφέροντα: όγκος εμπορικών συναλλαγών Ε.Ε.-Τουρκίας στα €217,5 δισ., εξαγωγές Ε.Ε. προς Τουρκία: 114,2 δισ. ευρώ. Εισαγωγές Ε.Ε. από Τουρκία: 103,3 δισ. ευρώ. Η Τουρκία, ο 5ος σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ε.Ε. παγκοσμίως. Ταυτόχρονα και ένα μήνυμα σε όλους τους άλλους, ότι η αναζωογόνηση της ευρωτουρκικής σχέσης μπαινεί για τα καλά στις ράγες. Ο «Δομημένος Διάλογος» Ε.Ε.-Τουρκίας παίρνει

σάρκα και οστά με την έναρξη της Ιρλανδικής Προεδρίας την 1η Ιουλίου.

Πού είναι η Κύπρος και πολύ περισσότερο, πού είναι το Κυπριακό, στον διαμορφούμενο «Δομημένο Διάλογο» Ε.Ε.-Τουρκίας; Οι συμφωνίες για τα εμπορικά ζητήματα ή τη μετανάστευση, ή οι συζητήσεις για τις «κοινές προκλήσεις στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας», εξελίσσονται ερήμην της Λευκωσίας. Έιτε ο Ν. Χριστοδουλίδης δεν έχει κάποιο σχέδιο και απλώς ομιλεί, ή, αν προτείνει κάτι, οι εταίροι το αντιμετωπίζουν ως ανεπαρκές, ή και ως αποσπασματικό. Στις 2 Ιουνίου ο Ν. Χριστοδουλίδης τόνισε ότι «αν η Τουρκία εκπληρώσει τις δικές της υποχρεώσεις, η Ε.Ε. και η Κυπριακή Δημοκρατία είμαστε εδώ για να ανταποκριθούμε». Ασφαλώς ένας γρίφος δεν συνιστά άσκηση στον χώρο της διπλωματίας, γι' αυτό και βλέπουμε ότι η εκτεταμένη ατζέντα στην Άγκυρα είχε έναν μεγάλο απόντα, αυτόν που δεν έχει πείσει, ούτε αν θέλει ούτε αν μπορεί. Στο ευρωπαϊκό πεδίο και ευρύτερα στην εξωτερική πολιτική, δεν αρκεί να έχεις δίκαιο, έχει εξίσου μεγάλη σημασία να εκπαιριώνεις τα επιχειρήματά σου και αν καταφέρνεις να πείσεις με τη σοβαρότητά σου. Όπως βλέπουμε, γύρω μας συμβαίνουν σοβαρά πράγματα και το να κρύβουμε το κεφάλι μας στην άμμο, δεν πάμε σε κανέναν προορισμό.

www.larkoslarkou.org.cy

Τεχνητή νοημοσύνη και εργασία

Της ΜΑΡΙΑΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗ

Η γνωστή συζήτηση θέτει το ερώτημα αν η τεχνητή νοημοσύνη (Τ.Ν.) θα καταστρέψει θέσεις εργασίας ή θα δημιουργήσει νέες. Ενώ αναμένουμε την έκβαση αυτής της συζήτησης, η πιο ανησυχητική επίδραση της στην αγορά εργασίας μέχρι στιγμής είναι ότι καριέρα πολλούς νέους ανθρώπους μη προσλήψιμους.

Η τελευταία έκδοση του δείκτη ανθρωποκεντρικής τεχνητής νοημοσύνης (ΗΑΙ) του Πανεπιστημίου του Στάνφορντ δείχνει ότι η Τ.Ν. έχει άνοιξε επιπτώσεις στην αγορά εργασίας. Επισμαίνει πως έχει αρχίσει να καταστρέφει θέσεις εργασίας εισαγωγικού επιπέδου, δηλαδή αυτές με τις οποίες ξεκινάει κάποιος την επαγγελματική του σταδιοδρομία, κυρίως σε εκτεθειμένες επαγγέλματα. Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2025, η απασχόληση για τους προγραμματιστές λογισμικού των ΗΠΑ ηλικίας 22 έως 25 ετών είχε μειωθεί κοντά στο 20% από την κορύφωσή της το 2022, παρόλο που ο αριθμός των εργαζομένων σε μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες συνέχισε να αυξάνεται. Μεταξύ των εργαζομένων ηλικίας 22 έως 25 ετών, η απασχόληση στα πιο εκτεθειμένα στην Τ.Ν. επαγγέλματα είχε μειωθεί κατά περίπου 16% σε σύγκριση με αυτά που είναι λιγότερο εκτεθειμένα.

Έρευνα της McKinsey δείχνει ότι το

30% των οργανισμών αναμένει μείωση του μεγέθους του εργατικού δυναμικού λόγω της Τ.Ν. το επόμενο έτος. Αυτό αυξάνεται έως και 35% για εταιρείες με έσοδα άνω του 1 δισ. δολαρίων.

Η έκθεση ΗΑΙ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτό δεν συνιστά γενικευμένο πανικό για την ανεργία, καθώς τα στοιχεία δεν δείχνουν ακόμη ευρεία, ομοιόμορφη μετατόπιση εργαζομένων. Μπορεί όμως μια αγορά εργασίας που είναι συνολικά υγιής να παραμείνει υγιής ενώ το σύστημα μαθητείας της διαβρώνεται εκ των έσω;

Η απειλή για τις θέσεις εργασίας εισαγωγικού χαρακτήρα δημιουργεί τρία προβλήματα. Το πρώτο είναι το προφανές: ότι οι νέοι γίνονται πιο δύσκολο να προσληφθούν. Η Τ.Ν. αποδεικνύεται πολύ καλή στον χειρισμό των επαναλαμβανόμενων τμημάτων των κατώτερων θέσεων εργασίας. Η έκθεση του δείκτη ΗΑΙ δείχνει ότι τα μεγαλύτερα οφέλη παραγωγικότητας εμφανίζονται στη δομημένη, μετρήσιμη εργασία. Για παράδειγμα, μελέτες ανέφεραν κέρδη 14%-15% στην υποστήριξη πελατών, 26% στην ανάπτυξη λογισμικού και 50% στην παραγωγή περιεχομένου μάρκετινγκ. Επομένως, υπό την πίεση για μείωση του κόστους, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι οι εταιρείες αντλούν οφέλη αποδοτικότητας σε αυτές τις κατώτε-

ρες θέσεις εργασίας. Όμως η δημιουργία κερδών αποτελεσματικότητας είναι ένα πράγμα· η διαχείριση μιας ομάδας εκπομπών νέων είναι κάτι άλλο, με σοβαρές κοινωνικές συνέπειες. Δεύτερον, αυτό σπέρνει τους σπόρους ενός άλλου προβλήματος, το οποίο εκδηλώνεται πιο αργά, αλλά είναι δυνητικά πιο επικίνδυνο. Οι αρχάριοι επαγγελματίες δεν μπορούν ποτέ να γίνουν έμπειροι, αν δεν τους επιτραπεί πρώτα να υπάρξουν αρχάριοι. Το εργασιακό περιβάλλον είναι ο χώρος όπου η άπειρη εργασία μετατρέπεται σε εξειδίκευση και τεχνονομία. Εάν η Τ.Ν. απειλεί τώρα να διακόψει και πιθανώς να σταματήσει αυτή τη διαδικασία μετατροπής, πάς θα οικοδομηθεί η τεχνονομία;

Πάρτε για παράδειγμα την κωδικοποίηση. Κατά ειρωνικό τρόπο, ακριβώς όπως ο Φρανκενστάιν της Μάρκους Σέλεϊ, οι προγραμματιστές υπολογιστών φαίνεται να έχουν δημιουργήσει το δικό τους «τέρας», σκοτώνοντας την ανάγκη για αποφοίτους πληροφορικής, καθώς η Τ.Ν. μπορεί να γράφει κώδικα ταχύτερα και καλύτερα. Αλλά αν η εκπαιδευόμενη επαγγελματία δεν ξεκινήσει διορθώνοντας απλό κώδικα, χάνει την τριβή που τη βοηθάει να κτίσει ικανότητα και εμπειρία. Οι σημαντικές επιχειρήσεις μπορεί να πιστεύουν ότι γίνονται πιο παραγωγικές αυξάνοντας

την αποτελεσματικότητας στις εισαγωγικές θέσεις εργασίας. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, θέτουν σε κίνδυνο την ικανότητά τους να προσλαμβάνουν μακροπρόθεσμα, μειώνοντας την προσφορά έμπειρου εργατικού δυναμικού.

Αυτό οδηγεί στο τρίτο πρόβλημα: η Τ.Ν. δεν καταργεί την ανάγκη για έμπειρα στελέχη. Αντιθέτως, το αυξάνει. Η έκθεση της ΗΑΙ μιλάει για πρόοδο που είναι τόσο άνοιξη, όσο και απρόβλεπτη. Το Gemini Deep Think έφθασε σε επίδοση χρυσού μεταλλίου στη Διεθνή Μαθηματική Ολυμπιάδα, ωστόσο το κορυφαίο μοντέλο διαβάζει σωστά τα αναλογικά ρολόγια μόνο μία στις δύο φορές! Οι πράκτορες τεχνητής νοημοσύνης στο OSWorld, ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον συγκριτικής αξιολόγησης και έρευνας που έχει σχεδιαστεί για να αξιολογεί την ικανότητά τους να χειρίζονται υπολογιστές και να πλοηγούνται σε διάφορα λογισμικά, βελτιώθηκαν κατά 66% στην επιτυχία εργασιών, αλλά εξακολουθούν να αποτυγχάνουν σε περίπτωση μία στις τρεις προσπάθειες.

Όπως κάθε τεχνολογική πρόοδος, η Τ.Ν. δεν μπορεί να λειτουργήσει μόνη της. Κάποιος θα πρέπει να ελέγχει τον κώδικα, να υπερασπίζεται κάθε διάγνωση και το πιο σημαντικό, να αναλαμβάνει την ευθύνη για τις συνέπειές της. Όσοι το κάνουν

αυτό πρέπει να έχουν μακρά εργασιακή εμπειρία. Εάν η Τ.Ν. αντικαταστήσει τις θέσεις εργασίας εισαγωγικού επιπέδου, τότε υπονομεύει όλη τη γραμμική παραγωγή, όχι μόνο το πρώτο στάδιο.

Θα ήταν, φυσικά, μάταιο και οικονομικά επικίνδυνο να προσπαθήσουμε να προστατεύσουμε κάθε εργασία από την αυτοματοποίηση. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι να αντιμετωπίσουμε τις θέσεις εργασίας εισαγωγικού επιπέδου ως απαραίτητη υποδομή. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να μετρούν όχι μόνο την παραγωγή ανά εργαζόμενο, αλλά και την τεχνονομία που δημιουργείται ανά έτος.

Εάν η Τ.Ν. κατορθώσει να αφαιρέσει την αγγαρεία, τότε έχει προοπτική. Αλλά όταν συγχέει την αγγαρεία με την εκπαιδευση στην εργασία, θα δημιουργήσει έλλειψεις επιχειρηματιών στο μέλλον. Πάντα θα υπάρχει ζήτηση για ταλέντο και όσο νωρίτερα οι εταιρείες μπορούν να το βρουν και να το εκπαιδεύσουν, τόσο περισσότερο θα απολαμβάνουν τα οφέλη της. Σε καμία περίπτωση δεν συμβαδίζει η έννοια της καινοτομίας με την αντικατάσταση της τεχνονομίας.

Η κ. Μαρία Δεμερτζή είναι καθηγήτρια Οικονομικής Πολιτικής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημικό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας.

Από τον πόνο στη χαρά

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Χρώμα δεν αλάζυνε τα μάτια σου, μόνο τρόπο να κοιτάνε. Τίποτα δεν χάθηκε ακόμη. Όσο ζούμε και πονάμε...» έγραψε ο σπουδαίος στιχουργός Μιχάλης Γκανάς και σκιαγράφησε με λίγες λέξεις το βάθος της επικοινωνίας, την αλήθεια των ματιών, τα οποία αποκαλύπτουν μύρια μυστικά και φανερώνουν ανομολόγητες αλήθειες. Η τρέλα των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, το πάθος για «like» και σχόλια –ακόμη και κακόβουλα– η αγωνία για τις στατιστικές της θέασης και οι παλαβομάρες με τα αλλοπρόσλλα βιντεάκια, οδηγούν μοιραία σε καθημερινούς μικρούς θανάτους μοναξιάς και γεννούν μίσση, έχθρες ακόμη και πολλές ασθένειες. Οι ματιές χάνονται στις μικρές θόβες, τα πρόσωπα αλλοιώνονται από τα φίλτρα, οι φωνές ψυχραίνονται μέσα από τα μικρόφωνα και οι ψυχές ποτέ δεν μπορούν να αγιάσουν το άλλο, το αγαπητικό πρόσωπο, όσες καρδούλες και αν εμφανιστούν στα «μαραφέτια» του διαβόλου, όπως τα λένε οι αγαθές γριούλες.

Σιγανά και ταπεινά, απλά και όμορφα, ελεύθερα και ωραία, άγια και θαυμαστά, τα πάντα ωραία σε αντικατοπτρισμό του Θεού. Ο άγιος Γέροντας Εφραίμ ο Αριζονίτης έλεγε ότι: «Ο άγιος άνθρωπος μαζεύει τον πόνο των ανθρώπων και δίνει χαρά. Ο κοσμικός, μαζεύει χαρά και δίνει πόνο». Ο γέροντας, ο οποίος ίδρυσε 20 μοναστήρια στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο άνθρωπος ο οποίος έσωσε από τα βάραιρα των καθημερινών μικρών θανάτων, χιλιάδες ανθρώπους, συνέχισε λέγοντας: «γι' αυτό όταν μας κατηγορούν, όταν μας συκοφαντούν, όταν μας πειράζουν, όταν μας ταπεινώνουν, όταν μας αδικούν, πρέπει κι εμείς να συγχωρούμε. Με οποία καρδιά, με οποία δύναμη, με οποία διάθεση προσφέρουμε τη συγχωρητικότητα μας, όχι εκατονταπλάσια, άλλα μυριοπλάσια θα είναι τα αντίστοιχα αγαθά, που θα λάβουμε από τον Θεό. Να ο δρόμος...».

Ο νομπελίστας Γιώργος Σεφέρης τα είπε απλά και ωραία, για την πορεία προς τη χαρά: «Πολλά δε θέλει ο άνθρωπος, να 'ν ήρεμος, να 'ναι άκακος, λίγο φαί, λίγο κρασί, Χριστούγεννα και Ανάσταση...». Η Αγία Γαβριέλα έλεγε το καλύτερο: «Όλα στα χέρια του Θεού... Αφηνουμε τον εαυτό μας ελεύθερο στη Θεία Χάρη, χωρίς άγχος και εγωισμό, πιστεύοντας ακράδαντα ότι τα πάντα βρίσκονται μέσα στο σχέδιο του Θεού...». Μίλησε για τις γλώσσες

της αγάπης και της επικοινωνίας, με τον Θεό και όλους τους ανθρώπους, οι οποίες δεν έχουν ούτε εθνικά, ούτε φυλετικά σύνορα: «Εγώ έχω πέντε γλώσσες! Η πρώτη είναι το χαμόγελο... Η δεύτερη είναι τα δάκρυα... Η τρίτη είναι το άγγιγμα... Η τέταρτη είναι η προσευχή... Η πέμπτη είναι η αγάπη. Με αυτές τις πέντε γλώσσες γυρίζω όλο τον Κόσμο».

Ο μεγάλος Ρώσος σκηνοθέτης, ο Αντρέι Ταρκόφσκι έλεγε: «Σε προαισθήματα δεν πιστεύω και προλήψεις. Δε φοβάμαι. Στα δηλητήρια και τις συκοφαντίες δεν υποχωρώ. Θάνατος δεν υπάρχει. Αθάνατοι όλοι. Αθάνατα όλα. Μην τον φοβάσαι τον θάνατο στα δεκαεφτά, μήτε στα εβδομήντα. Θάνατος δεν υπάρχει. Ούτε σκοτάδι. Υπάρχει μόνο φως κι αλήθεια. Είμαστε όλοι στην ακροθαλασσιά κι εγώ ένας από αυτούς που τραβούν τα δίχτυα, όταν μέσα τους πλανάει η Αθανασία». Και ξανά απ' την αρχή, όπως θα έλεγε ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος: «στην αγάπη δεν υπάρχει φόβος και η τέλεια αγάπη έξω βάλλει τον φόβο...». Στο πέλαγος της αγάπης, όλα είναι φωτεινά και χαρούμενα, όλα είναι θείκα.

Ο αειθαλής Κλιβίτ Ιστγουρντ, ο οποίος βίωσε τα πάντα στη ζωή του, πλησιάζοντας τα 100 χρόνια ζωής, έλεγε: «Μην ψάχνετε για πολυτέλεια σε ρολόγια ή βραχιόλια, μην ψάχνετε για πολυτέλεια σε πιρουνία ή πανιά. Πολυτέλεια είναι το γέλιο και οι φίλοι, πολυτέλεια είναι η βροχή στο πρόσωπό σου, πολυτέλεια είναι οι αγκαλιές και τα φίλια. Μην ψάχνετε την πολυτέλεια στα μαγαζιά, μην την ψάχνετε στα δώρα, μην την ψάχνετε στα πάρτι, μην την ψάχνετε στις εκδηλώσεις. Πολυτέλεια είναι να σε αγαπούν οι άνθρωποι, πολυτέλεια είναι να σε σέβονται, πολυτέλεια είναι να έχεις ζωντανούς γονείς, πολυτέλεια είναι να μπορείς να παίζεις με τα εγγόνια σου, πολυτέλεια είναι αυτό που δεν μπορείς να αγοράσεις με χρήματα...».

Ο αξεπέραστος Θανάσης Βέγγος, όταν το τρέξιμο έμεινε για την οθόνη, έλεγε: «Έπρεπε να γεράσω, αγόρι μου, για να μάθω τι είναι ευτυχία. Τελικά ευτυχία είναι ένα ζευγάρι χέρια, δύο χέρια... Αυτά που θα σε αγκαλιάσουν, θα σε κρατήσουν, θα σε κοιμίσουν, θα σε περιποιηθούν, θα σου μαγειρέψουν, θα σε καϊδέψουν και στο τέλος θα σου κλείσουν τα μάτια. Τα πολλά χέρια απλά σε κασιάζουν... Χάσιμο χρόνου. Θα το δεις κι εσύ όσο μεγαλώνεις...». Και η ζωή συνεχίζεται, με πόνο και χαρές...

kaparispan@yahoo.gr

Η ώρα της αλήθειας για την εξωτερική πολιτική

Του ΔΗΜΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Τα τελευταία χρόνια η Κυπριακή Δημοκρατία επένδυσε στην εικόνα μιας ενεργητικής και εξωστρεφούς εξωτερικής πολιτικής. Η αναβάθμιση σχέσεων και η συμμετοχή σε περιφερειακές πρωτοβουλίες δημιουργήσαν την εικόνα μιας δυναμικής παρουσίας της Κύπρου στο διεθνές περιβάλλον. Αυτό δεν είναι αμελητέο. Για ένα μικρό κράτος υπό κατοχή, η διεθνής κινητικότητα και η διπλωματία είναι εργαλεία επιβιώσης και άσκησης ισχύος εκεί όπου οι παραδοσιακοί συντελεστές ισχύος είναι περιορισμένοι. Η εξωτερική πολιτική, όμως, κρίνεται στο σημείο όπου η διπλωματική εικόνα πρέπει να μετατραπεί σε πολιτικό αποτέλεσμα. Το ερώτημα είναι αν αυτή η διπλωματική επένδυση της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη μπορεί πλέον να μετατραπεί σε στρατηγικό αποτέλεσμα για το Κυπριακό.

Το Κυπριακό δεν υπήρξε ποτέ μια αποκλειστικά δικαιοδική διαφορά. Όποιος αντιμετώπιζε έτσι, το μικραίνει. Είναι ένα βαθιά γεωπολιτικό ζήτημα, όπου η εσωτερική του διάσταση είναι πραγματική, αλλά όχι αυτοτελής. Η στάση της Τουρκίας δεν καθορίζεται πρωτίστως από τις σχέσεις Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Καθορίζεται από τον τρόπο με τον οποίο η Άγκυρα αντιλαμβάνεται τη γεωστρατηγική αξία της Κύπρου. Για την τουρκική στρατηγική σκέψη, το νησί αποτελεί κρίσιμο γεωπολιτικό έρεισμα στην Ανατολική Μεσόγειο, με επίδραση στις θαλάσσιες ισορροπίες, στην ασφάλεια, στις ενεργειακές εξελίξεις και στη σχέση της Τουρκίας

με την Ε.Ε. και το ΝΑΤΟ. Αυτό εξηγεί και γιατί η Τουρκία επιμένει σε αξιώσεις που δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές ούτε από την Κυπριακή Δημοκρατία ούτε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η λύση δύο κρατών και η επίκληση «κυριαρχικών ισότιπας» εκτός του συμφωνημένου πλαισίου, συνιστούν μια προσπάθεια μετατροπής των τετελεσμένων της εισβολής σε μόνιμη πολιτική πραγματικότητα.

Αυτό φάνηκε και στο ζήτημα του SAFE. Η ενόχληση της Τουρκίας για συμμετοχή της Κύπρου σε ευρωπαϊκά αμυντικά σχήματα αποκαλύπτει τη βαθύτερη αντίληψη ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν πρέπει να έχει την πλήρη ελευθερία ενός κράτους μέλους της Ε.Ε. Εδώ ακριβώς αποκαθίσταται η διεθνής πολιτική. Η Τουρκία δεν θα μετακινήσει επειδή θα πιεστεί ηθικά. Θα μετακινήσει μόνο εάν το κόστος της αδιαλλαγής γίνει μεγαλύτερο από το όφελος της συνέχισής της. Ο ρόλος της εξωτερικής πολιτικής είναι να μετατρέψει το Κυπριακό σε ζήτημα που επηρεάζει πραγματικά τα συμφέροντα της Άγκυρας.

Μέχρι σήμερα, όμως, το εργαλείο αυτό εμφανίζεται εξασθενημένο. Η Ε.Ε. αναγνωρίζει σταθερά ότι η Τουρκία πρέπει να σεβαστεί την κυριαρχία της Κύπρου. Ωστόσο, άλλο πράγμα η διατύπωση αρχής και άλλο η πολιτική προτεραιότητα. Σήμερα, η ευρωπαϊκή στρατηγική ατζέντα επανακαθορίζεται από τον πόλεμο στην Ουκρανία, την ανάγκη ενίσχυσης της ευρωπαϊκής άμυνας, τις μεταναστευτικές πιέσεις, την ενεργειακή ασφάλεια

και την αστάθεια που εκτείνεται από τη Μαύρη Θάλασσα έως τη Μέση Ανατολή. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, η Τουρκία έχει επανέλθει ως κρίσιμος γεωπολιτικός παράγοντας και αναγκαστικός στρατηγικός συνομιλητής.

Όσο αυτή η πραγματικότητα κυριαρχεί, τόσο αυξάνεται ο κίνδυνος το Κυπριακό να μετατρέπεται σε μια χρόνια εκκρεμότητα των ευρωτουρκικών σχέσεων. Και αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, η μεγαλύτερη επιτυχία της Τουρκίας θα είναι αν καταφέρει να αποσυνδέσει τις ευρωτουρκικές σχέσεις από το Κυπριακό. Αυτό έχει κόστος. Από το 2023 και μετά, η Ε.Ε. κινήθηκε προς μια πιο θετική προσέγγιση έναντι της Τουρκίας, με αναφορές σε εμπόριο, οικονομία και μετανάστευση. Η προσπάθειά μας, όμως, για σύνδεση αυτής της θετικής ατζέντας με ουσιαστική αλλαγή στάσης της Τουρκίας στο Κυπριακό δεν απέδωσε.

Πάμε τώρα στην ουσία. Το σημαντικότερο εναπομεινόμενο χαρτί είναι η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης. Η υφιστάμενη τελωνειακή σχέση Ε.Ε.-Τουρκίας έχει ήδη οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του εμπορίου, με το διμερές εμπόριο να φθάσει σε ιστορικό υψηλό άνω των €217,6 δισ. το 2025. Η Τουρκία επιδιώκει την επέκταση της συμφωνίας, ώστε να ενισχύσει περαιτέρω την οικονομική της πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά.

Το ερώτημα, λοιπόν, είναι εάν μπορεί η Λευκωσία να διασφαλίσει ότι αυτό το κεφάλαιο δεν θα προχωρήσει ως ακόμη μια ευρωτουρκική διευκόλυνση χω-

ρίς αντίκρισμα στο Κυπριακό. Πρέπει να καταστήσει σαφές στους εταίρους μας ότι η εμπύηση των ευρωτουρκικών σχέσεων δεν μπορεί να εξελιχθεί ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά της Άγκυρας απέναντι στην Κύπρο.

Παράλληλα, ο χρόνος στον ΟΗΕ δεν είναι ουδέτερος. Η θητεία του Αντόνιο Γκουτέρες ολοκληρώνεται στις 31 Δεκεμβρίου 2026. Ο Γκουτέρες υπήρξε γενικός γραμματέας που επένδυσε προσπάθειες στο Κυπριακό. Εάν αυτή η πρωτοβουλία παρέλθει χωρίς ουσιαστική πρόοδο, ο επόμενος γενικός γραμματέας θα χρειαστεί χρόνο, γνώση και πολιτικό κεφάλαιο για να επανέλθει στο ίδιο βάθος εμπλοκής. Αυτό σημαίνει ότι η διπλωματική αδράνεια έχει πλέον μετρήσιμο κόστος.

Η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη προβάλλεται ως ένα από τα θετικά της πεπραγμένα. Τώρα θα κριθεί αν αυτή η πολιτική μπορεί να σπρώξει το βάρος του σημαντικότερου εθνικού ζητήματος, με την ικανότητα να δημιουργήσει συσχετισμούς, να αξιοποιεί ευρωπαϊκά εργαλεία, να θέτει όρους εκεί όπου η Τουρκία επιδιώκει οφέλη. Το Κυπριακό δεν θα λυθεί επειδή η διεθνής συγκυρία θα γίνει ξαφνικά ευνοϊκή. Θα κινήσει μόνο αν η Κυπριακή Δημοκρατία καταφέρει να μετατρέψει τη συγκυρία σε στρατηγική. Αυτό είναι το πραγματικό τεστ μιας εξωτερικής πολιτικής.

Ο κ. Δήμος Γεωργιάδης είναι βουλευτής ΔΗΣΥ Κερύνειας.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

Δικαιοσύνη και κρατικό συμφέρον

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ*

Στις 30 Ιουνίου 2026, το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών ακύρωσε το εκτελεστικό διάταγμα του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ που αποσκοπούσε στην κατάργηση της αρχής της ιθαγένειας λόγω γέννησης, επιβεβαιώνοντας ότι η 14η τροπολογία του αμερικανικού Συντάγματος εγγυάται την αυτόματη ιθαγένεια σε κάθε πρόσωπο που γεννιέται σε αμερικανικό έδαφος. Με αυτή την ιστορική απόφαση στην υπόθεση Trump v. Baraga με έξι ψήφους υπέρ και τρεις εναντίον, το Ανώτατο Δικαστήριο επέφερε σημαντικό πλήγμα στη μεταναστευτική πολιτική της κυβέρνησης Τραμπ, επαναβεβαιώνοντας την αρχή της ιθαγένειας λόγω γέννησης. Ο πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου Τζον Ρόμπερτς έκρινε ότι τα παιδιά που γεννιούνται στις ΗΠΑ «από γονείς που διαμένουν παράνομα ή προσωρινά στη χώρα» είναι «πολίτες από τη γέννησή τους» σύμφωνα με τη 14η τροπολογία. Η απόφαση, την οποία συντάξε ο πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου, βασίζεται στην 14η τροπολογία, που υιοθετήθηκε το 1868 μετά τον Αμερικανικό Εμφύλιο για την προστασία των δικαιωμάτων των πρώην σκλάβων, και στην ιστορική νο-

μολογία του 1898 στην υπόθεση United States v. Wong Kim Ark.

Η υπόθεση US v. Wong Kim Ark, για την οποία το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ εξέδωσε απόφαση στις 28 Μαρτίου 1898, αποτελεί την ιστορική υπόθεση που καθιέρωσε την ιθαγένεια λόγω γέννησης στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι τα παιδιά που γεννιούνται σε αμερικανικό έδαφος γίνονται αυτόματα πολίτες βάσει της 14ης τροπολογίας, ανεξάρτητα από τη φυλή ή την εθνικότητα των γονιών τους. Ο Γουόνγκ Κιμ Αρκ, ο οποίος γεννήθηκε στο Σαν Φρανσίσκο από γονείς Κινέζους πολίτες, δεν έλαβε άδεια επανεισόδου στις ΗΠΑ μετά από ένα ταξίδι του στην Κίνα. Λόγω του ρατσιστικού Νόμου περί Αποκλεισμού των Κινέζων του 1882, οι τελωνειακοί υπάλληλοι ισχυρίστηκαν ότι ο Γουόνγκ Κιμ Αρκ δεν ήταν Αμερικανός πολίτης. Η πλειοψηφία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, με ψήφους έξι εναντίον δυο, έκρινε ότι η ρήτρα ιθαγένειας της 14ης τροπολογίας πρέπει να ερμηνεύεται ως jus soli υπό το πρίσμα του αγγλικού κοινού δικαίου, πράγμα που σημαίνει ότι όποιος γεννιέται εντός της δικαιοδοσίας των ΗΠΑ γίνεται πολίτης εκ γενετής. Στις 30 Ιουνίου, η αμερικανική Δικαιοσύνη επαναβεβαίωσε την ισχύ του jus soli:

τα παιδιά που γεννιούνται στις Ηνωμένες Πολιτείες από γονείς που διαμένουν παράνομα ή κατέχουν προσωρινές βίζες «υπόκεινται στη δικαιοδοσία» της χώρας και είναι ως εκ τούτου «πολίτες από τη γέννησή τους». Στην απόφαση αυτή, ο πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου Τζον Ρόμπερτς υποστηρίχθηκε από τους τρεις φιλελεύθερους δικαστές, καθώς και από δύο συντηρητικούς δικαστές, την Έιμι Κόνεϊ Μπάρρετ και τον Μπρετ Κάβανο.

Η στήριξη στη φιλελεύθερη άποψη των δυο διορισμένων από τον Τραμπ υπερσυντηρητικών Ανωτάτων Δικαστών δεν είναι τυχαία. Και οι δυο είναι Ρωμαιοκαθολικοί σε ένα έθνος στο οποίο κυριαρχούν οι Προτεστάντες. Αυτό σημαίνει ότι έχουν μια ιδιαίτερη κατανόηση της πολιτικότητας (υπηκοότητας) στις ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ δεν είναι ένα παραδοσιακό έθνος, όπως τα ευρωπαϊκά έθνη, η Κίνα ή η Ινδία. Η αμερικανική συλλογικότητα δεν δομείται όπως τα έθνη αλλά όπως η Εκκλησία. Όπως, αρχικά, ο απόστολος Παύλος στις επιστολές του και, αργότερα, ο Ιερός Αυγουστίνος στα έργα του ξεκαθάρισαν, η πολιτεία του Θεού δεν γνωρίζει φυλά, φυλές, έθνη ή καταγωγές. Η Εκκλησία αποτελείται από άτομα των οποίων η πίστη τα οδηγεί στον Χριστό ή τα οποία γεννιούνται εντός του Χριστού.

Η αμερικανική πολιτικότητα βρίσκεται πιο κοντά στη χριστιανική πολιτικότητα του Αυγουστίνου παρά σε εκείνη ενός ευρωπαϊκού έθνους κράτους. Αυτό αποτυπώνεται ξεκάθαρα στο αμερικανικό Σύνταγμα, όπως πολύ ορθά παρατήρησε ο Αντόνιο Νέγκρι. Στην ανάλυσή του για το αμερικανικό Σύνταγμα («Empire»), ο Ιταλός φιλόσοφος το χαρακτηρίζει ως ιδρυτικό πρότυπο της παγκόσμιας εξουσίας. Τονίζει τον ρευστό και επεκτατικό χαρακτήρα του, καθώς και την τάση του να εξάγει το μοντέλο διακυβέρνησής του πέρα από τα σύνορά του. Όπως και το μήνυμα των Ευαγγελίων δεν έχει όρια, έτσι και το μήνυμα του αμερικανικού Συντάγματος δεν μπορεί να περιοριστεί από εθνικά σύνορα. Αυτό σημαίνει ότι ολόκληρος ο πλανήτης είναι δυνάμει αμερικανικός λαός, εντός και εκτός των συνόρων των ΗΠΑ, ανεξαρτήτων φυλής, φύλου ή καταγωγής. Αυτό είναι και το πρώτο και ουσιαστικότερο μήνυμα της απόφασης αυτής. Υπάρχει όμως και ένα δεύτερο που απορρέει από το πρώτο.

Στην αντιμετώπιση του ο πρόεδρος Τραμπ μίλησε για «βλαβερή για τη χώρα» απόφαση της αμερικανικής Δικαιοσύνης, η οποία δεν στήριξε την απόφασή του για προστασία του συμφέροντος των ΗΠΑ. Ο Τραμπ θεωρεί εσφαλμένα ότι η

αμερικανική Δικαιοσύνη έχει σκοπό να προστατεύει τα αμερικανικά συμφέροντα. Κατανοεί τη Δικαιοσύνη ως εργαλείο της αμερικανικής raison d'Etat. Πιστεύει ότι οι τρεις εξουσίες, νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική, βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο και έχουν τον ίδιο σκοπό, να υπηρετούν το έθνος. Η δικαστική εξουσία όμως δεν είναι σαν τις δυο άλλες, δεν στέκεται στο ίδιο επίπεδο. Υπάρχει για να ελέγχει τις άλλες δυο, η λειτουργία της είναι κριτική και όχι θετική. Για τον λόγο αυτό υπερβαίνει το οποιοδήποτε συμφέρον του, την οποιαδήποτε raison d'Etat, είναι τυφλή και η εσωτερική της όραση είναι προσανατολισμένη στην (παγκόσμια) ιδέα της δικαιοσύνης, στο δίκαιο καθαυτό, όπως αυτό αποτυπώνεται στη συνείδηση των δικαστών. Εκεί έγκειται άλλωστε και η φιλελεύθερη αρχή της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης. Πρόσδεση της Δικαιοσύνης στο άρμα της raison d'Etat σημαίνει πολύ απλά ανελευθερία και ολοκληρωτισμός. Αυτό είναι το δεύτερο ξεκάθαρο μήνυμα το οποίο έστειλαν οι Αμερικανοί ανώτατοι δικαστές με την απόφασή τους.

* Ο Παναγιώτης Χρηστάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Καμένα αυτοκίνητα στην είσοδο της πιλοτής της πολυκατοικίας όπου διαμένει η Αφροδίτη Νέστορα. Η μητέρα της, Βάγια, έχασε τη ζωή της από τη φωτιά που προκάλεσε η επίθεση. Οι Αρχές συλλέγουν όσο το δυνατόν περισσότερα βίντεο από κάμερες ασφαλείας περίχ των περιοχών όπου έγιναν οι τρεις επιθέσεις, ώστε να ανασυνθέσουν τα δρομολόγια των δραστών.

Οι πυρήνες δεν έσβησαν ποτέ

Οι καταλήψεις εκκενώθηκαν, αλλά οι αντιεξουσιαστικές ομάδες παρέμειναν ενεργές και με εμπρηστικές επιθέσεις στη Θεσσαλονίκη. Πού στρέφουν τις έρευνές τους τώρα οι Αρχές

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**

Ιούνιος 2025. Αγνώστοι τοποθετούν και πυροδοτούν αυτοσχέδιο μηχανισμό αποτελούμενο από γκαζάκια στην είσοδο της πολυκατοικίας όπου διαμένει ο βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας Στράτος Σιμόπουλος.

Από την πυροδότηση του μηχανισμού προκαλούνται υλικές ζημιές στην είσοδο, όχι όμως τραυματισμοί. Λίγες ημέρες αργότερα την ευθύνη για την επίθεση αναλαμβάνει ομάδα με την επωνυμία «Πυρήνας Επαναστατικής Βίας». «Διητέλεσε γενικός γραμματέας Δημοσίων Έργων στο υπουργείο Μεταφορών, ενώ μέχρι και σήμερα εκφράζει τον ακροδεξιό χώρο της Ν.Δ.», αναφερόταν στο κείμενο ανάλυσης ευθύνης.

Τον Ιούλιο του ίδιου έτους άγνωστοι τοποθετούν εκρηκτικό μηχανισμό στο σπίτι του προέδρου των σωφρονιστικών υπαλλήλων Θεσσαλονίκης. Από τα θραύσματα τραυματίζονται δύο άτομα, ενώ την ευθύνη για την επίθεση αναλαμβάνει δύο μήνες αργότερα ομάδα με την επωνυμία «Sangre Negro».

«Όσοι ακολουθούν και δέχονται τις απόψεις και τις τακτικές του βασανιστή Βαρσάμπ, άρα και την εγκληματική πολιτική που εφαρμόζει η Νέα Δημοκρατία μέσω αυτού του τύπου, βρίσκονται απέναντί μας και αποτελούν στόχο», ανέφερε μεταξύ άλλων ο συντάκτης της προκήρυξης.

Οι στόχοι τους

Στη Θεσσαλονίκη ο πυρήνας των σκληροπυρηνικών αντιεξουσιαστών είχε δώσει δείγματα γραφής ήδη από πέρυσι, με εμπρηστικούς και εκρηκτικούς μηχανισμούς κατά στελεχών της Νέας Δημοκρατίας και σωφρονιστικών υπαλλήλων, οι οποίοι βρίσκονται σταθερά στο στόχαστρο των αναρχικών ομάδων – συχνά ως ένδειξη αλληλεγγύης σε φυλακισμένους «συντρόφους».

Αστυνομικοί της Αντιτρομοκρατικής Βορείου Ελλάδος και της Υποδιεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης φέρεται να έχουν καρτογραφήσει τα άτομα του συγκεκριμένου πυρήνα, χωρίς ωστόσο να έχουν καταφέρει να τα συνδέσουν με συγκεκριμένες ενέργειες.

Μιλούν για μια «δεξαμενή» περίπου 30 ατόμων που τα προηγούμενα χρόνια συμμετείχαν και ανέπτυξαν δράση σε καταλήψεις αναρχικών, όπως αυτή στο «Βιολογικό», εντός του ΑΠΘ. Οι καταλήψεις έχουν εκκενωθεί από την αστυνομία, με τα πιο σκληροπυρηνικά μέλη τους να συνεχίζουν τη δράση τους.

Τα συγκεκριμένα άτομα, εκτιμούν οι αστυνομικοί, βρίσκονται πίσω και από το μπαράζ εμπρηστικών επιθέσεων τα ζημερώματα της Τετάρτης κατά τοπικών στελεχών της Ν.Δ., με τραγικό αποτέλεσμα τον θάνατο της Βάγιας, 72 ετών, μητέρας της Αφροδίτης Νέστορα. Συμμετείχαν είτε ως φυσικοί αυτοοργάνωτοι, είτε – πιθανότατα – ως ηθικοί αυτουργοί, καθοδηγώντας ή και υποδεικνύοντας τους στόχους σε νεαρής ηλικίας νεοπροσλήπτα μέλη του αναρχικού - αντιεξουσιαστικού χώρου.

Τι «έγραψαν» οι κάμερες

Οι υποψίες των αστυνομικών μπορεί μάλιστα να στρέφονται σε συγκεκριμένα πρόσωπα, με

βάση και τα χαρακτηριστικά τους, όπως αυτά έχουν καταγραφεί από κάμερες ασφαλείας που λειτουργούν τόσο στις τρεις πολυκατοικίες - στόχους όσο και στους δρόμους γύρω από αυτές, οι αστυνομικοί καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι στο φονικό μπαράζ πήραν μέρος σίγουρα τρία – ενδεχομένως και τέσσερα – άτομα. Ορισμένα από αυτά τοποθετούσαν τους μηχανισμούς και κάποια είχαν υποστηρικτικό ρόλο, πιθανόν ως «τσιλιαδόροι». Οι έρευνες της Αντιτρομοκρατικής, ωστόσο, δεν έχουν ακόμη απαντήσει στο ερώτημα εάν και οι τρεις επιθέσεις έγιναν από την ίδια ομάδα δραστών ή από δύο ομάδες που έδρασαν παράλληλα.

Από την επεξεργασία των βίντεο από τις κάμερες ασφαλείας που λειτουργούν τόσο στις τρεις πολυκατοικίες - στόχους όσο και στους δρόμους γύρω από αυτές, οι αστυνομικοί καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι στο φονικό μπαράζ πήραν μέρος σίγουρα τρία – ενδεχομένως και τέσσερα – άτομα. Ορισμένα από αυτά τοποθετούσαν τους μηχανισμούς και κάποια είχαν υποστηρικτικό ρόλο, πιθανόν ως «τσιλιαδόροι». Οι έρευνες της Αντιτρομοκρατικής, ωστόσο, δεν έχουν ακόμη απαντήσει στο ερώτημα εάν και οι τρεις επιθέσεις έγιναν από την ίδια ομάδα δραστών ή από δύο ομάδες που έδρασαν παράλληλα.

Όπως αναφέρουν, από τη δεύτερη έως την τρίτη πολυκατοικία (όπου διαμένει η πολιτευτής

της Νέας Δημοκρατίας Αφροδίτη Νέστορα) μεσολαβούν τέσσερα χιλιόμετρα και, άρα, είναι πιθανό οι εμπρηστές να μην ανέλαβαν το ρίσκο να διανύσουν την απόσταση αυτή έχοντας στην κατοχή τους εμπρηστικό μηχανισμό.

Άρση απορρήτου

Τα τελευταία εικοσιτετράωρα γίνεται εντατική προσπάθεια προκειμένου να συλλεγούν όσο το δυνατόν περισσότερα βίντεο από κάμερες ασφαλείας, ώστε οι αστυνομικοί να ανασυνθέσουν τα δρομολόγια των δραστών και να τους εντοπίσουν στην αφετηρία ή στο τέλος της διαδρομής τους, όπου ενδεχομένως έχουν ακάλυπτα χαρακτηριστικά. Έχουν ήδη κινηθεί διαδικασίες και για την άρση απορρήτου, ώστε να προχωρήσουν σε σαρώσεις στις κεραιές κινητής τηλεφωνίας και να εντοπίσουν το στίγμα των κινητών των δραστών – όχι τόσο την ημέρα που εκδηλώθηκαν οι εμπρηστικές επιθέσεις, αλλά τα εικοσιτετράωρα που προηγήθηκαν, δηλαδή κατά το στάδιο της «προετοιμασίας».

Μία ή δύο ομάδες

Οι ερευνητές της Αντιτρομοκρατικής δεν έχουν ακόμη απαντήσει στο ερώτημα εάν οι τρεις επιθέσεις της Τετάρτης έγιναν από μία ομάδα ή από δύο που έδρασαν παράλληλα.

ΑΠΟΨΗ

Εγκλημα δίχως τιμωρία

Του **ΣΤΑΘΗ Ν. ΚΑΛΥΒΑ**

Στόχος των πρόσφατων επιθέσεων στη Θεσσαλονίκη, όπως και δεκάδων ανάλογων πράξεων «χαμηλής έντασης» βίας, που διαρκούν δεκαετίες ολόκληρες και εκπορεύονται από ομάδες του λεγόμενου αναρχικού χώρου, είναι να εκφοβίσουν, δηλαδή να τρομοκρατήσουν. Οι τραυματισμοί, ακόμη και οι θάνατοι, είναι τελικά αναπόφευκτες συνέπειες, όπως δυστυχώς συνέβη στην περίπτωση της Βάγιας Νέστορα. Προκύπτουν επομένως δύο ερωτήματα. Τι άλλο εξυπηρετεί αυτή η δραστηριότητα; Και πώς επιτυγχάνει τέτοια διάρκεια;

Πέρα από την τρομοκρατία, κύριος στόχος των επιθέσεων αυτών είναι η αναπαραγωγή των φορέων τους. Μέσα από τη δράση αυτή και άλλες αντίστοιχες (από τις καταλήψεις έως τους εκτεταμένους βανδαλισμούς των πό-

λεων), στρατολογούν νέα μέλη ώστε να υπηρετούν την επαναστατική τους φαντασίωση: την εκμετάλλευση κατάλληλων αφορμών όπως έγινε με την «εξέγερση» του Δεκεμβρίου 2008 ή τις ταραχές της περιόδου 2010-2012. Πώς όμως καταφέρνουν να δρουν ανενόχλητοι δεκαετίες ολόκληρες – το φαινόμενο είναι συστατικό στοιχείο της «κουλτούρας της Μεταπολίτευσης».

Η απάντηση σε μία φράση: το κόστος της δράσης τους είναι σχεδόν μηδενικό. Οι δράστες δεν αντιμετωπίζουν σχεδόν ποτέ τις συνέπειες των πράξεών τους. Ενδεικτική είναι η περίπτωση της επίθεσης και διαπόμπευσης του πρύτανη του Οικονομικού Πανεπιστημίου Δημήτρη Μπουραντώνη, τον Οκτώβριο του 2020, που είχε προκαλέσει σοκ. Η αστυνομία είχε τότε ταυτοποιήσει οκτώ άτομα. Τελικά, μόνο τρεις από τους οκτώ δικάστηκαν φέτος τον

Μάιο και αθώωθηκαν λόγω αμφιβολιών. Με άλλα λόγια, οι δράστες της άθλιας αυτής ενέργειας κυκλοφορούν ελεύθεροι χωρίς να τους ενοχλεί κανείς – όπως άλλωστε και οι δράστες της Μαρφίν και τόσοι άλλοι.

Εννοείται πως δεν θα ακούσετε την κατά τα άλλα υπερεναίσθητη Αριστερά να διαμαρτύρεται για την κραυγαλέα αυτή απουσία δικαιοσύνης. Πέρα από τις προσημασμένες καταδικές των πιο ακραίων επιθέσεων, θεωρεί την τεράστια πλειονότητα των

Ένα μεγάλο τμήμα της κοινωνίας ανέχεται την αυθαιρεσία κάθε είδους, γιατί αυθαιρετεί το ίδιο. Παράλληλα, την ανέχεται και το κράτος,

δράσεων αυτών ακτιβισμό και τους δράστες «ένοπλους συντρόφους». Υπερασπίζεται τους ελάχιστος που συλλαμβάνονται και τιμωρούνται, και τους αποδίδει ιδεολογική κάλυψη και τεράστια δημόσια προβολή. Αν σκαλίσει κανείς βαθύτερα θα διαπιστώσει εύκολα τη σύνδεση των επιθέσεων αυτών με τη λατρεία της σύγκρουσης, την εκθροπάθεια και το μίσος, που είναι συστατικά στοιχεία του λόγου της.

Εδώ όμως προσεγγίζουμε και ένα ευρύτερο πρόβλημα, που ξεπερνά την πολιτική βία: την πλημμελή και ενίοτε ανύπαρκτη εφαρμογή του νόμου. Αφενός, ένα μεγάλο τμήμα της κοινωνίας ανέχεται την αυθαιρεσία κάθε είδους, γιατί αυθαιρετεί το ίδιο. Παράλληλα, την ανέχεται και το κράτος (και οι κυβερνήσεις της Δεξιάς) γιατί, πέρα από τα οφέλη που προσπορίζεται, θεωρεί πως το κόστος της

εφαρμογής του νόμου είναι μεγαλύτερο από όποιο κέρδος θα προέκυπτε. Αυτό προκύπτει ξεκάθαρα, εξάλλου, από τον τρόπο με τον οποίο αντιμετώπισε τους τρομοκράτες της «17 Νοέμβρη».

Μακροπρόθεσμα το κόστος της επιλογής αυτής είναι τεράστιο. Ας σκεφθούμε μόνο πόσοι άνθρωποι θα είχαν αποφύγει έναν εντελώς άδικο θάνατο αν δεν είχε καθυστερήσει τόσο η εφαρμογή του νόμου για την οδήγηση υπό την επήρεια αλκοόλ. Το αν λοιπόν θα συνεχιστεί αυτό το καθεστώς της χαμηλής έντασης βίας εξαρτάται από το αν θα συνεχίσουν οι ομάδες αυτές να επωφελούνται από το προνόμιο της ασυλίας, που με τόση γαλαντομία τους έχει παραχωρήσει το κράτος.

Ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, κάτοχος της έδρας Gladstone στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

.....

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΙΟΥΛΙΟΥ
ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

.....

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ - 85 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Ένα πρωτότυπο βιβλίο για μια από τις πιο
σημαντικές στιγμές της ελληνικής ιστορίας.

.....

12/7

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κεντρική Ταχυδρομική και Ολοκληρωμένη Εμπόρευμα

www.kathimerini.com

Κερίά και λουλούδια στη μνήμη της Βάγιας Νέστορα έξω από το Ιπποκράτειο Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης. Κατά τη δολοφονική επίθεση με γκαζάκια τα ξημερώματα της Τετάρτης, η μητέρα της Αφροδίτης Νέστορα υπέστη εγκαύματα που κάλυπταν πάνω από το 80% του σώματός της και έφυγε από τη ζωή από πολυοργανική ανεπάρκεια.

Το ξύπνημα των άκρων

Η δολοφονική, εμπρηστική επίθεση στη Θεσσαλονίκη ήρθε μετά τις «αντισιωνιστικές πεripολίες» του «Ρουβίκωνα» και τα βίαια επεισόδια στο ΑΠΘ. Τι συμβαίνει στην πόλη;

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

«**Σήμερα**», έγραψε την Πέμπτη σε ανάρτησή του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ο Παναγιώτης Νέστορας, «μετά το δολοφονικό κτύπημα ανόπτων μπαχαλάκων, αναρχικών και φοβιτιστών, αποχαιρέτω τη γυναίκα μου ΒΑΓΙΑ».

Τα ξημερώματα της Τετάρτης, οι επιθέσεις εκδηλώθηκαν μέσα σε 17 λεπτά. Είχαν στόχο τρία σπίτια – του προέδρου της Διοικούσας Επιτροπής της Νέας Δημοκρατίας Θεσσαλονίκης, Ζήση Ιωακείμοβιτς, του πρώην βουλευτή Σάββα Αναστασιάδη, και της πρώην υποψήφιας βουλευτού με τη Νέα Δημοκρατία, Αφροδίτης Νέστορα. Δεν υπήρξε καμία προειδοποίηση για τις επιθέσεις με τους εμπρηστικούς μηχανισμούς, η μία εκ των οποίων κατέληξε να είναι δολοφονική. Η Βάγια Νέστορα, μητέρα της Αφροδίτης, υπέστη εγκαύματα που κάλυπταν πάνω από το 80% του σώματός της. Το απόγευμα της Τετάρτης έφυγε από τη ζωή από πολυοργανική ανεπάρκεια.

Μετά την κρίση

Σύμφωνα με τη Λαμπρινή Ρόρη, επίκουρη καθηγήτρια Πολιτικής Ανάλυσης στο ΕΚΠΑ, από το 2019, στην εποχή δηλαδή μετά την οικονομική κρίση, παρατηρείται ύφεση της πολιτικής βίας σε σχέση με την περίοδο της κρίσης. Μέχρι τώρα. «Το συγκεκριμένο είναι το πρώτο περιστατικό πολιτικής βίας που υποδηλώνει κλιμάκωση», δηλώνει στην «Κ», τονίζοντας ότι το ίδιο θα ίσχυε ακόμα και χωρίς την τραγική κατάληξη της Βάγιας Νέστορα. «Εγινε ταυτόχρονα σε τρία σημεία. Δεν υπήρχε προειδοποίηση. Η στόχευση των πολιτικών προσώπων παραπέμπει ξεκάθαρα σε πολιτική βία», αναφέρει, εξηγώντας ότι τα τρία παραπάνω στοιχεία συνιστούν κλιμάκωση.

Αλλά γιατί στη Θεσσαλονίκη; Το τελευταίο διάστημα, η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της χώρας έχει γίνει πεδίο εκδήλωσης εξτρεμισμού. Νωρίτερα αυτή την εβδομάδα, η Εισαγγελία Πρωτοδικών Θεσσαλονίκης διέταξε προκαταρκτική έρευνα σχετικά με την «αντισιωνιστική περιπολία» που πραγματοποίησαν μέλη του «Ρουβίκωνα» στο κέντρο της πόλης, η οποία

προκάλεσε έντονες αντιδράσεις. Την Τετάρτη, μια αναρχική ομάδα ανέλαβε την ευθύνη για τα σοβαρά επεισόδια που σημειώθηκαν στις 12 Μαΐου στην Πολυτεχνική Σχολή του ΑΠΘ, κάνοντας λόγο για προμελετημένη επίθεση «στην εξοπλισμένη κόκκινη στρατιά στο πολυτεχνείο του ΑΠΘ».

Τους τελευταίους μήνες ο «Ρουβίκωνας» πραγματοποιεί συχνές «παρεμβάσεις» στην πόλη. Μαυροφορεμένα μέλη του πηγαίνουν σε εστιατόρια, ζαχαροπλαστεία, φαρμακεία και αλλού, ζητώντας «σεβασμό στα δικαιώματα των υπαλλήλων», μέσω του εκφοβισμού των εργαζομένων. «Είναι η τελευταία φορά που ερχόμαστε, πρώτη και τελευταία», αναφέρει μέλος του «Ρουβίκωνα» σε υπάλληλο εστιατορίου φαστ φουντ στα Λαδάδικα, «θα τον βάλουμε εμείς προσωπικά ως «Ρουβίκωνας» να φάει το τσιμέντο», λέει για τον υπεύθυνο. «Οι μαϊντανοί αυτοί θα μαζευτούν, γιατί αν δεν μαζευτούν», συνεχίζει, «θα επιβάλουμε εμείς τον νόμο του εργάτη».

Εξαρση ή όχι;

Οι απόψεις, όσον αφορά το τι συμβαίνει στη Θεσσαλονίκη, διαίστανται. Ορισμένοι, όπως ο Θεόδωρος Χατζηπαντελής, θεωρούν ότι δεν γίνεται κάτι ιδιαίτερο στην πόλη. «Υπάρχουν αντικοινωνικές συμπεριφορές και πολιτικές που είναι πιο ακραίες, αλλά δεν είναι συγκεκριμένες με φαινόμενα βίας, αυτά είναι στιγμιαία γεγονότα», λέει στην «Κ» ο κ. Χατζηπαντελής, διευθυντής του Εργαστηρίου Εφαρμοσμένων Πολιτικών Ερευνών στο ΑΠΘ.

Άλλοι όμως διαφωνούν, πιστεύοντας ότι πράγματι στη Θεσσαλονίκη συντελείται αυτή την περίοδο μια κλιμάκωση της έντασης. «Προφανώς κάτι συμβαίνει, τα περιστατικά αυτά είναι η κορυφή του παγόβουνου», ισχυρίζεται ο Πέτρος Παπασαραντόπουλος, υπεύθυνος εκδόσεων στους εκδοτικούς οίκους «Παρατηρητής» και «Επίκεντρο», και συγγραφέας του βιβλίου «Εξτρεμισμός και πολιτική βία στην Ελλάδα».

Κατά τον ίδιο, μέχρι τώρα το πρόβλημα της Θεσσαλονίκης και της Βόρειας Ελλάδας ήταν η αυξημένη παρουσία της Ακροδεξιάς – «η οποία πολλές φορές

χρησιμοποιούσε και βίαια μέσα». «Είναι η πρώτη φορά στη μετεμφυλιακή της ιστορία που η πολιτική βία στη Θεσσαλονίκη προέρχεται από την Ακροαριστερά», τονίζει στην «Κ».

Και οι δύο πλευρές θεωρούν τη βία αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτικής τους πρακτικής, συμπληρώνει. «Υπάρχει σύγκλιση μεταξύ των δύο άκρων», προσθέτει ο Χρήστος Φραγκονικολόπουλος, καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο ΑΠΘ. Το σύνθημα, συμπληρώνει, και των δύο είναι ένα και αφορά την πάταξη του συστήματος και της ελίτ. «Το λένε και οι δύο, χωρίς να ξεκαθαρίζουν ποιοι είναι οι ελίτ και το σύστημα», αναφέρει.

«Παρεμβάσεις» παντού

Πηγή του Δήμου Θεσσαλονίκης δηλώνει στην «Κ» ότι τον τελευταίο ενάμιση χρόνο η παρουσία ειδικά του «Ρουβίκωνα» έχει γίνει πολύ έντονη στην πόλη – «το θέμα του «Ρουβίκωνα» αφέθηκε να εξελιχθεί, κάνουν «παρεμβάσεις» κάθε μήνα», σημειώνει η ίδια πηγή. «Μοιάζει να έχει γίνει μεταγραφή, σαν ο «Ρουβίκωνας» να θεωρεί ότι εκπλήρωσαν την πολιτική τους αποστολή στην Αθήνα και μετακόμισαν στη Θεσσαλονίκη», συμπληρώνει ο κ. Παπασαραντόπουλος. «Αυτό που ζήσαμε με οπαδούς του «Ρουβίκωνα» να παρελαύνουν ζητώντας να βρουν Εβραίους είναι από τα χειρότερα πράγματα που έχουμε ζήσει στη Θεσσαλονίκη τα τελευταία χρόνια», τονίζει.

«Είχα πληροφορηθεί ότι ο Ρουβίκωνας “άνοιξε γραφεία”, έκανε την παρουσία του πιο αισθητή στη Θεσσαλονίκη», λέει στην «Κ» ο Αρns Στυλιανού, καθηγητής Πολιτικής Φιλοσοφίας στο ΑΠΘ και μέλος του Ινστιτούτου Αλέξη Τσίπρα. Κατά τον ίδιο, στην πόλη υπάρχει «δράση που αποδέχεται», «Η Δεξιά εδώ είναι πολύ ισχυρή, έχει τη μονοκρατορία – αν είναι ακραϊότερες οργανώσεις, ίσως αντιδρούν στα ακροδεξιά φαινόμενα», σημειώνει, τονίζοντας ότι «καμία μορφή τρομοκρατικής δράσης δεν είναι δικαιολογημένη».

Η ενέργεια με τα γκαζάκια στα τρία σπίτια, όμως, δεν θεωρεί ότι δείχνει έξαρση της πολιτικής βίας στη Θεσσαλονίκη γενικώς. «Αλλά», συμπληρώνει, πρόκειται για «μια μεμονωμένη

ομάδα που αποφασίζει να κάνει αυτή τη δράση, πηγαίνοντας σε μέρη που δεν υπήρχε αστυνομική παρουσία. Είναι πάρα πολύ θλιβερό, επικίνδυνο, ειδικά επειδή είμαστε σε προεκλογική περίοδο, και έγινε χωρίς κανένα λόγο».

Σύμφωνα με τον ίδιο, η Ακροδεξιά έχει επιρροή κυρίως σε μικρότερες ηλικίες. «Αυτοί επιτίθενται στο Pride αλλά δεν είναι συγκροτημένοι για να κάνουν τρομοκρατικές ενέργειες», λέει.

Στο πανεπιστήμιο, οι κινήσεις προέρχονται κυρίως από τον χώρο της άκρας Αριστεράς, αναφέρει ο αντιπρύτανης και καθηγητής στο ΑΠΘ, Ιάκωβος Μικαηλίδης, που τον Απρίλιο προηγουμένως από φοιτητές. Παλαιότερα, τονίζει, αυτά τα περιστατικά ήταν καθημερινότητα – τώρα που έχει αυστηροποιηθεί το πλαίσιο έχουν περιοριστεί, παρουσιάζοντας κατά καιρούς εξάρσεις. «Η βία δεν έχει πολιτικό πρόσημο», δηλώνει για τα δύο άκρα, «είναι συγκοινωνούντα δοχεία».

Η Θεσσαλονίκη είχε ανέκαθεν ισχυρό αντιεξουσιαστικό χώρο, υποστηρίζει η κ. Ρόρη, σημειώνοντας ότι το κράτος πλέον έχει αντιμετωπίσει επιτυχώς καταλήψεις στην πόλη. «Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντισημιτικές ή άλλες βίαιες πολιτικές βίας είναι λιγότερο ιδεολογικά συγκροτημένη από παλαιότερες, τονίζει, έχοντας έντονα μηδενιστικά χαρακτηριστικά. Παρότι στη Βόρεια Ελλάδα η άκρα Δεξιά έχει ισχυρότερη εκλογική απήχηση από τη Νότια, δεν θεωρεί ότι το συγκεκριμένο περιστατικό είναι αποτέλεσμα διαδραστικού εξτρεμισμού. «Αν ήθελαν, θα είχαν χτυπήσει κάποιο ακροδεξιό στέκι ή βουλευτές ακροδεξιών κομμάτων. Δεν χτυπούσαν την άκρα Δεξιά», σημειώνει, «τη Νέα Δημοκρατία χτυπούσαν, είναι ξεκάθαρα πολιτική βία, και, πιο συγκεκριμένα, βία εναντίον της κυβερνήσεως».

Κατά των ελίτ

Σύμφωνα με τον κ. Φραγκονικολόπουλο, αυτοί που επαναστατούν είτε από δεξιά είτε από αριστερά, το κάνουν επειδή αισθάνονται ότι δεν εισακούονται. «Οτι το πολιτικό σύστημα τους έχει αποκλείσει, ότι είναι πουλημένο κι εκείνοι αδικημένοι, ότι

μια ελίτ καθοδηγεί τον κόσμο».

Αυτή η αίσθηση δεν είναι νέα στην πόλη. Ο Σπύρος Πέγκας, υποψήφιος δήμαρχος της πόλης και αντιδήμαρχος με τον Γιάννη Μπουτάρη, εκτιμά ότι στη Θεσσαλονίκη υπάρχει μια αίσθηση απαξίωσης απέναντι στα βασικά πολιτικά κόμματα και μια αίσθηση παραμέλησης από τα συγκεκριμένα κόμματα. «Όσο υστερεί η οικονομική ανάπτυξη, τόσο αρχίζουν να αναπτύσσονται τέτοια φαινόμενα», δηλώνει, τονίζοντας ότι όποιος ζει στην πόλη γνωρίζει πως από τη δική του γενιά μέχρι και τη νεότερη, οι περισσότεροι έχουν φύγει είτε στην Αθήνα είτε στο εξωτερικό. «Δεν υπάρχουν θέσεις εργασίας υψηλής αξίας και αυτό βγαίνει με διάφορες μορφές αντιδράσεων», σημειώνει.

Όλοι τους αναφέρουν κι άλλα στοιχεία που επηρεάζουν το μείγμα της έντασης. Την οπαδική βία. Το υπόβαθρο του «Μακεδονικού». Την ριζοσπαστικοποίηση στα πανεπιστήμια. «Την πιο ακραία μορφή της συντηρητικής πλευράς θα τη δεις μέσα στο γήπεδο και την αριστερή πλευρά των άκρων θα τη δεις κυρίως με τον πανεπιστήμιο», λέει ο κ. Φραγκονικολόπουλος, τονίζοντας πως και από το λαϊκό, πολιτικό, και ποδοσφαιρικό ραδιόφωνο στη Θεσσαλονίκη καλλιεργείται μια μνησικακία. «Απέναντι στο σύστημα, στην Αθήνα, σε οπαδούς άλλων ομάδων», λέει. «Αλλά σε ποιο βαθμό μπορεί να οδηγήσει σε ακραίες ομάδες να βάλουν γκαζάκια, δεν το ξέρω...».

Τονίζει ότι όλα αυτά δεν εκφράζουν ολόκληρη την πόλη. Είναι nκρηές μειοψηφίες. «Δεν πρέπει να το βλέπουμε ως αντίδραση στη συντηρητικοποίηση της πόλης γιατί συμβαίνει και αλλού».

Ο κ. Παπασαραντόπουλος λέει στην «Κ» πως πάντα προσπαθεί να αρθρώσει έναν λόγο υπέρ της φιλελεύθερης Δημοκρατίας. Αλλά η Δημοκρατία πρέπει, κατά τον ίδιο, να γνωρίζει πώς θα αντιμετωπίσει τους εχθρούς της. «Δεν καταλαβαίνω γιατί έχουν τέτοιου είδους ασυλία μέλη του «Ρουβίκωνα» – αντιμετωπίζονται ως μη κυβερνητική οργάνωση». Χρειάζεται αντίδραση της κοινωνίας των πολιτών και του κράτους, σημειώνει. «Πρέπει να είναι και μαχόμενη η Δημοκρατία», καταλήγει.

ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Σημάδια κλιμάκωσης

«Εγινε ταυτόχρονα σε τρία σημεία. Δεν υπήρχε προειδοποίηση. Η στόχευση πολιτικών προσώπων παραπέμπει ξεκάθαρα σε πολιτική βία», λέει η Λαμπρινή Ρόρη, επίκουρη καθηγήτρια στο ΕΚΠΑ, εξηγώντας ότι τα παραπάνω στοιχεία συνιστούν κλιμάκωση.

Στο campus και την κερκίδα

«Την πιο ακραία μορφή της συντηρητικής πλευράς θα τη δεις στο γήπεδο και το αριστερό άκρο θα το βρεις κυρίως μέσα στο πανεπιστήμιο», λέει ο Χρήστος Φραγκονικολόπουλος καθηγητής στο ΑΠΘ.

**ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ
ΤΡΑΜΠ -
ΕΡΝΤΟΓΑΝ**

**Κινητήρες
για το Κααπ**

Η Τουρκία σκοπεύει να θέσει ως προτεραιότητες την προμήθεια κινητήρων για το μαχητικό αεροσκάφος Κααπ, την πορεία του προγράμματος F-35, καθώς και νέα αμυντικά προγράμματα.

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Ο Ντόναλντ Τραμπ σχεδιάζει να συναντηθεί με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν πριν από την έναρξη της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ, που θα πραγματοποιηθεί στην Αγκυρα στις 7-8 Ιουλίου. Επίσημως, στόχος των δύο πλευρών είναι να διευθετήσουν εκκρεμή ζητήματα και να εμφανιστούν με πιο συντονισμένη στάση εντός της Συμμαχίας. Στην ατζέντα, ωστόσο, θα βρεθούν και ακανθώδη θέματα, όπως οι τεταμένες σχέσεις της Τουρκίας με το Ισραήλ.

Σύμφωνα με πληροφορίες, η τουρκική πλευρά προετοιμάζεται να υποδεχθεί τον Αμερικανό πρόεδρο την παραμονή της συνόδου. Η συνάντηση στο προεδρικό μέγαρο αναμένεται να ξεκινήσει με κατ' ιδίαν επαφή των δύο ηγετών και να συνεχιστεί με συνομιλίες μεταξύ των αντιπροσωπειών, ενώ δεν αποκλείεται και κοινή συνέντευξη Τύπου.

Η Αγκυρα σκοπεύει να θέσει ως πρώτη προτεραιότητα τα ζητήματα της αμυντικής βιομηχανίας και της ασφάλειας, και συγκεκριμένα την προμήθεια κινητήρων για το μαχητικό αεροσκάφος Κααπ, την πορεία του προγράμματος F-35, καθώς και νέα αμυντικά προγράμματα. Στην τουρκική πλευρά αναγνωρίζεται ότι η άρση των κυρώσεων και η πιθανή επιστροφή στο πρόγραμμα των F-35 απαιτούν χρόνο. Εκτιμάται, ωστόσο, ότι μια θετική εξέλιξη στο ζήτημα των κινητήρων για το Κααπ θα αποτελούσε ένδειξη πολιτικής βούλησης από την Ουάσιγκτον.

Στην ατζέντα αναμένεται επίσης να βρεθούν οι εντάσεις στις σχέσεις με το Ισραήλ και οι εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο, οι τουρκικές προσδοκίες για την ασφάλεια στη Συρία, καθώς και

Σκιές του Ισραήλ στο τραπέζι της Αγκυρας

Ο Τούρκος πρόεδρος υποδέχεται με πολλές προσδοκίες τον Τραμπ, περιμένοντας την απάντησή του στο δίλημμα να επιλέξει σύμμαχο στην Ανατολική Μεσόγειο

ζητήματα που αφορούν το κουρδικό ΡΚΚ/ΥΡΓ και τη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στην περιοχή. Επιπλέον θα συζητηθούν η κατάπαυση του πυρός στη Γάζα, η ένταση Ισραήλ - Ιράν και ο πόλεμος Ρωσίας - Ουκρανίας. Στην Αγκυρα διατυπώνεται η προσδοκία ότι η συνάντηση δεν θα περιοριστεί στη διαχείριση εκκρεμοτήτων, αλλά θα εξελιχθεί σε στρατηγική σύνοδο που θα καθορίσει το πλαίσιο μιας νέας εποχής στις σχέσεις Τουρκίας - ΗΠΑ.

Στην τουρκική πρωτεύουσα αναγνωρίζουν, πάντως, ότι καθοριστικός παράγοντας για τις εξελίξεις θα είναι η στάση που θα τηρήσουν ο Ντ. Τραμπ και το επιτελείο του απέναντι στο Ισραήλ, στην Ελλάδα και στην Κύπρο.

Στην Αγκυρα θεωρούν το Ισραήλ μία από τις βασικότερες απειλές για την Τουρκία. Ο υπουργός Εξωτερικών Χακάν Φιντάν, σε συνέντευξή του στο CNN Türk, δήλωσε ότι «όσο το Ισραήλ ή οποιοσδήποτε άλλος παράγοντας συγκρούεται με τα εθνικά και περιφερειακά συμφέροντά μας, δεν έχουμε κανέ-

ναν λόγο να φοβηθούμε, να διασταύσουμε ή να κάνουμε πίσω. Δεν έχουμε κανένα πρόβλημα. Ο καβγάς δεν μας φοβίζει, είναι η δουλειά μας».

Η συνεργασία του Ισραήλ με την Ελλάδα και την Κύπρο, αλλά και η σχεδιαζόμενη εγκατάσταση ισραηλινών οπλικών συστημάτων σε νησιά, παρακολουθείται με μεγάλη προσοχή. «Από τη Συρία μέχρι και την Αλεξανδρούπολη υπάρχει –και σχεδιάζεται να υπάρξει– παρουσία του Ισραήλ. Αυτό είναι ένα σημαντικό ζήτημα, απέναντι στο οποίο η Αγκυρα δεν μπορεί να μείνει αδιάφορη», αναφέρει έμπειρος αναλυτής της γειτονικής χώρας.

Εκτιμήσεις αναφέρουν ότι μετά τη σύνοδο του ΝΑΤΟ, η Αγκυρα θα παρακολουθήσει τα βήματα που θα γίνουν και ανάλογα θα προχωρήσει στις δικές της κινήσεις, όπως με το νομοσχέδιο της «Γαλάζιας Πατρίδας». Παράλληλα θέλει να διαπιστώσει ποια στάση θα τηρήσει η Ουάσιγκτον μεταξύ Ισραήλ και Τουρκίας και αν θα αναζητηθεί κάποια ισορροπία. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσουν

πολλοί αναλυτές και τις δηλώσεις του κ. Φιντάν, ο οποίος υποστήριξε ότι «το Ισραήλ δεν αποτελεί πρόβλημα μόνο για εμένα, αποτελεί πρόβλημα για ολόκληρο τον κόσμο. Και έτσι πρέπει να το παρυσιάζουμε. Με αυτές τις πολιτικές και αυτή τη νοοτροπία, αυτοί οι άνθρωποι έχουν γίνει πλέον βάρος για την ανθρωπότητα».

Για τους κινητήρες

Η Τουρκία επιδιώκει εδώ και χρόνια την προμήθεια κινητήρων F110 για το αρχικό στάδιο ανάπτυξης του εθνικού μαχητικού Κααπ. Ωστόσο, η διαδικασία είχε «κολλήσει» στο Κογκρέσο των ΗΠΑ.

Η εφημερίδα Oksijen υποστηρίζει ότι «το Κογκρέσο των ΗΠΑ καθυστέρησε την πώληση των F110 υπό την πίεση του ισραηλινού και του ελληνικού λόμπι. Ο υπουργός Εξωτερικών Χακάν Φιντάν είχε δηλώσει τον Σεπτέμβριο του 2025 ότι οι απαραίτητοι κινητήρες για το αεροσκάφος Κααπ δεν μπορούσαν να ληφθούν

από τις ΗΠΑ. Τώρα, ο πρόεδρος Τραμπ χρησιμοποιεί την εξουσία του προκειμένου να παρακάμψει το Κογκρέσο γι' αυτή την πώληση. Με λίγα λόγια, περισσότεροι από 80 κινητήρες F110 αντιπροσωπεύουν ένα στρατηγικά σημαντικό πακέτο, αρκετά μεγάλο ώστε να επιτρέψει την παραγωγή των πρώτων 40 αεροσκαφών Κααπ. Η Τουρκία θεωρεί τους κινητήρες F110 κρίσιμους, καθώς ο αρχικός σχεδιασμός της, με ορίζοντα τα μέσα της δεκαετίας του 2030, προέβλεπε ταυτόχρονα την αντικατάσταση των στόλων F-16 και F-4, τη συμμετοχή στο πρόγραμμα F-35 και την ανάπτυξη εγχώριου μαχητικού.

Η Τουρκία εντάχθηκε στο πρόγραμμα F-35, με πρόβλεψη για προμήθεια 100 αεροσκαφών και σημαντική συμμετοχή της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας στην παραγωγή. Ωστόσο, το 2019 αποκλείστηκε από το πρόγραμμα μετά την αγορά του ρωσικού αντιαεροπορικού συστήματος S-400. Τα αεροσκάφη που είχαν ήδη κατασκευαστεί, δεν παραδόθηκαν ποτέ και παρέμειναν στις ΗΠΑ.

Για τα πρωτότυπα του προγράμματος χρησιμοποιήθηκαν δέκα κινητήρες F110 της General Electric, με το πρώτο πρωτότυπο να πραγματοποιεί την παραθωρητική πτήση του στις αρχές του 2024.

Συνάντηση με Μπισσοτάκν

Πληροφορίες αναφέρουν ότι έχουν γίνει επαφές προκειμένου να διερευνηθούν τα προγράμματα του Κυριάκου Μπισσοτάκν και του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν κατά τη διάρκεια της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ. Μέχρι το βράδυ της Παρασκευής δεν είχε οριστικοποιηθεί κάποια συνάντηση.

**Καθοριστικός
παράγοντας**

Από την τουρκική πλευρά αναγνωρίζουν ότι καθοριστικός παράγοντας για τις εξελίξεις θα είναι η στάση που θα τηρήσουν ο Αμερικανός πρόεδρος και το επιτελείο του απέναντι στο Ισραήλ, στην Ελλάδα και στην Κύπρο.

Η Αγκυρα ετοιμάζεται να υποδεχθεί τη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στις 7 και 8 Ιουλίου. Πριν από την έναρξη των εργασιών της συνόδου, Ταγίπ Ερντογάν και Ντόναλντ Τραμπ θα συναντηθούν στο προεδρικό μέγαρο. Στόχος των δύο είναι να διευθετήσουν εκκρεμή ζητήματα και να εμφανιστούν με πιο συντονισμένη στάση εντός της Συμμαχίας.

ΑΠΟΨΗ

Η ανατομία μιας συναλλακτικής σχέσης

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Η επικείμενη σύνοδος του ΝΑΤΟ στην Αγκυρα δίνει την ευκαιρία στον Τούρκο πρόεδρο να αναδείξει, εκτός από την τουρκική φιλοξενία, και τη σημασία της χώρας του για το Βορειοατλαντικό Σύμφωνο, ωστόσο δεν είναι βέβαιο ότι θα καταφέρει να κερδίσει πολλά –πέραν των εντυπώσεων– σε επίπεδο ουσίας και περιεχομένου από την πολυδιαφημισμένη σχέση του με τον Αμερικανό ομόλογό του.

Σχεδόν ένα χρόνο μετά τη συνάντηση Τραμπ - Ερντογάν στον Λευκό Οίκο δεν έχει υπάρξει κάποια ουσιαστική πρόοδος στο αρκετά ακανθώδες ζήτημα της στρατιωτικής συνεργασίας. Ο πρώτος θα προσφέρει κατά τη φαινομένη το δώρο των αμερικανικών κινητήρων σε μια χρονική στιγμή που χωρίς αυτούς το πρόγραμμα των τουρκικών μαχητικών Κααπ θα καθίστατο αβέβαιο, όμως δεν γνωρίζουμε αν αυτό είναι το αντίδωρο

για την ήπια –πλην στοχοποίησης του Ισραήλ– στάση της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή ή αν θα ζητήσει ο Τραμπ κάποιο αντίδωρο από τον Ερντογάν, ενδεχομένως σε σχέση με το Ισραήλ.

Σημειώτουν ότι ο Αμερικανός πρεσβευτής στην Αγκυρα εργάζεται άοκνα για τη σύγκλιση των συμφερόντων, έχοντας πιστωθεί την αμέριστη υποστήριξη της Ουάσιγκτον στον πρώην τζιχαντιστή ηγέτη της Συρίας και το «άδειασμα» των Κούρδων της Συρίας. Δεν έχει, πάντως, κατορθώσει να γεφυρώσει το διευρυνόμενο χάσμα μεταξύ Τουρκίας και Ισραήλ. Πλασάρει προς τον Λευκό Οίκο την καλή διαγωγή του Ερντογάν στη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων εναντίον του Ιράν, αφού αυτός άφησε στο απυρόβλητο την Ουάσιγκτον, πολύ περισσότερο δεν επικρίνησε να συμπλέξει κάποιο μέτωπο εναντίον των αμερικανικών συμφερόντων, ενώ ο λόγος του βρίσκεται απήχηση σε σημαντικό μέρος του μουσουλμα-

νικού και αραβικού κόσμου. Επίσης, προβάλλει εμφατικά, όπως και ο ίδιος ο Τούρκος πρόεδρος, τον ρόλο της Τουρκίας σε μια σειρά πεδίων, από τον Καύκασο μέχρι τη Σομαλία και από τη Λιβύη μέχρι την κεντρική Ασία.

Η Τουρκία έχει τρία πλεονεκτήματα, όταν η ηγεσία της συναλλάσσεται με την αμερικανική:

– Την ετοιμότητά της να συνδράμει αποστολές σε σημεία του πλανήτη, όπου είτε το ενδιαφέρον των Αμερικανών φθίνει είτε δεν επιθυμούν την εμπλοκή τους. Στην Αφρική, επί παραδείγματι, δραστηριοποιούνται τόσο επίσημες τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις όσο και μισθοφορικές, χωρίς απαραίτητα τα συμφέροντα Ηνωμένων Πολιτειών και Τουρκίας να συγκλίνουν, αλλά από τη στιγμή που δεν διακυβεύεται κάτι ζωτικό για την τωρινή αμερικανική ηγεσία, της είναι αρκετό να διατηρεί ένα «πάτημα» και να αντλεί πληροφορίες μέσω μιας συμμαχικής χώρας. Εδώ βέβαια

ελέγχεται ο βαθμός ευθυγράμμισης της Αγκυρας με την Ουάσιγκτον και η εμπιστοσύνη έναντι της. Μοιάζει για τον Τραμπ αυτό να μην αποτελεί πρόβλημα, κάτι βέβαια που δεν ισχύει για την αμερικανική γραφειοκρατία και τα αρμόδια υπουργεία.

– Την δυνατότητα του Ερντογάν να «διαβάζει» καλύτερα τον Τραμπ και να προσφέρει οικονομικά ανταλλάγματα, είτε με την αγορά αμερικανικού αμυντικού εξοπλισμού (δέλεαρ ή προπαραγγελία των F-35, που σκοντάφτει στους νομοθέτες) ή την υποδοχή αμερικανικών επενδύσεων, ακόμη καλύτερα επιχειρηματίων που συνδέονται με τον δεύτερο, ή ακόμη και να διευκολύνει συνολικά τις συναλλαγές με άμεσο οικονομικό όφελος μέσω Τουρκίας, αφού διατηρεί πολύ καλή τεχνολογία σε οικονομικές δραστηριότητες που κινούνται εκτός θεσμικού πλαισίου, στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος και στα κρυπτονομίσματα.

– Την συναλλακτικότητα που χαρακτηρίζει εξίσου και τους δύο ηγέ-

τες, ώστε η φυλάκιση Ιμάμογλου και η οιονει διάλυση του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης να μην αποτελούν εμπόδια, σε μία συγκυρία, όπου μεσαίες δυνάμεις τύπου Τουρκίας αποκτούν μεγαλύτερα περιθώρια ελιγμών, στον βαθμό που η πολιτική τους δεν υπονομεύει εμφανώς τα αμερικανικά συμφέροντα, με τον στενό όμως τρόπο που τα αντιλαμβάνεται ο πρόεδρος Τραμπ. Ο τελευταίος δεν είναι αρνητικός απέναντι στο σχήμα Πακιστάν, Σαουδικής Αραβίας, Τουρκίας και Αιγύπτου και ως έχει εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις με το Ισραήλ για το μέλλον της Μέσης Ανατολής. Η περιθωριοποίηση της ηγεσίας του τελευταίου, προσφέρει, πάντως, επιχειρήματα σε όσους ισχυρίζονται ότι το πρόβλημά τους δεν είναι το Ισραήλ αλλά ο Νετανιάχου, ακόμη και αν δεν το εννοούν. Από την άλλη, θα είναι λάθος του Ερντογάν να υποτιμήσει την επιρροή του Ισραήλ στη νομοθετική εξουσία και στα όργανα λήψης αποφάσεων στις ΗΠΑ.

Πέραν του ότι ο Τούρκος πρόεδρος δεν μπορεί να στηρίζεται στις προθέσεις και τις διαθέσεις του Τραμπ, το μεγαλύτερο πρόβλημά του είναι ακριβώς αυτή η λειτουργική σχέση που έχουν αναπτύξει. Υπό την έννοια ότι ο δεύτερος έχει υψηλές προσδοκίες από τον πρώτο, οι οποίες αν διαψευστούν θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερη απογοήτευση. Ο Ερντογάν –ευρισκόμενος στην πρώτη γραμμή της προσοχής του Τραμπ– είναι εγκλωβισμένος στην υποχρέωσή του να πιστοποιεί σε τακτική βάση (εξ ου και οι συχνές επικοινωνίες) ότι δεν θα αποκλίνει αισθητά από τις επιθυμίες του, μα άδηλο κατά πόσον μπορεί να τις επηρεάζει σημαντικά και εξίσου άγνωστο αν ο Τραμπ μπορεί να προωθήσει αποτελεσματικά τυχόν αποφάσεις του με τουρκικό ενδιαφέρον στο εσωτερικό.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ
ΤΡΑΜΠ -
ΕΡΝΤΟΓΑΝ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ: ΛΕΝΑ ΑΡΓΥΡΗ

Η πρόθεση του Ντόναλντ Τραμπ να προχωρήσει στην παροχή νέου αμυντικού υλικού προς την Τουρκία έθεσε την ελληνοαμερικανική κοινοβουλευτική ομάδα στο Κογκρέσο (Hellenic Caucus) όχι απλώς σε κατάσταση συναγερμού, όπως θα περίμενε κανείς, αλλά ενώπιον της μεγαλύτερης δοκιμασίας από την ίδρυσή της, το 1996, και ανέδειξε τις ρωγμές που έχει προκαλέσει στο εσωτερικό της η προεδρική παντοδυναμία. Πολιτική ανασφάλεια, σκληροί κομματικοί υπολογισμοί, αδυναμία συντονισμού, τηλεφωνικές (εκ)κλήσεις που έμειναν απάντητες και η εμφανής απροθυμία των Ρεπουμπλικανών να διαφοροποιηθούν από τις επιθυμίες του προέδρου Τραμπ συνέθεσαν το σκηνικό της εβδομάδας που πέρασε.

Το παρασκήνιο

Αν και προς τα έξω δημιουργήθηκε η εντύπωση μιας πρωτοφανούς κινητοποίησης και ενός ισχυρού αντιτουρκικού μετώπου, η πραγματικότητα πίσω από τις κλειστές πόρτες των κοινοβουλευτικών γραφείων στο Καπιτώλιο ήταν εντελώς διαφορετική. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε έμπειρο στέλεχος του Κογκρέσου σχολίασε στην «Κ» ότι ίσως και να «βιώνουμε το τέλος του Hellenic Caucus», τουλάχιστον όπως το γνωρίζαμε έως σήμερα.

Δεν έχουν περάσει παρά ελάχιστα χρόνια από τότε που θεωρείτο μία από τις πλέον αποτελεσματικές διακομματικές ομάδες, ικανή να υπερβαίνει τάχιστα κομματικές γραμμές και να διαμορφώνει ισχυρές κοινοβουλευτικές συμμαχίες. Αυτή τη φορά, η προσπάθεια συγκέντρωσης ευρείας διακομματικής στήριξης προσέκρουσε σε πρωτοφανείς δυσκολίες συνεννόησης.

Ρεπουμπλικανοί βουλευτές ελληνικής καταγωγής ή με στενούς δεσμούς με το ελληνικό λόμπι εμφανίστηκαν ιδιαίτερα επιφυλακτικοί —σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και αρνητικοί— απέναντι στη στήριξη πρωτοβουλιών που θα μπορούσαν να εκληφθούν ως ευθεία αμφισβήτηση του προέδρου. Σύμφωνα με πηγές που γνωρίζουν τις σχετικές διεργασίες, υπήρξε μεγάλη δυσκολία να συνυπογραφεί το κοινό ψήφισμα της Ντινα Τάιτους, που κατατέθηκε τα μεσάνυχτα της Πέμπτης, προκειμένου να εμποδίσει την προτεινόμενη πώληση των κινητήρων F110-GE-129E/F για το πρόγραμμα του τουρκικού μαχητικού TF-X (Kaan). Εξίσου μεγάλη απροθυμία συνάντησαν και οι πρωτοβουλίες που περιελάμβαναν επικριτική ρητορική απέναντι στην προωθούμενη πολιτική του Λευκού Οίκου.

Η περίπτωση της Νικόλ Μαλλιωτάκι θεωρείται ενδεικτική των νέων πολιτικών ισορροπιών. Αν και διαχρονικά αποτελεί μία από τις πλέον δραστήριες συμμαχούς του ελληνικού λόμπι στο Κογκρέσο, έχοντας πρωταγωνιστήσει σχεδόν σε κάθε σοβαρή διακομματική πρωτοβουλία, αυτή τη φορά, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», επέ-

Βομβαρδιστικό Stealth B-2 Spirit πετάει συνοδεία F-35 κατά τη διάρκεια αεροπορικής επίδειξης στην Ουάσιγκτον. Μολονότι ο πρόεδρος Τραμπ εξακολουθεί να επιθυμεί την πώληση των μαχητικών 5ης γενιάς στην Τουρκία, στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ και στο Πεντάγωνο εγείρονται ζωηρές επιφυλάξεις.

λεξε μια σαφώς πιο επιφυλακτική στάση. Παρά το γεγονός ότι άσκησε δημοσίως έντονη κριτική στον Ερντογάν, απέφυγε να στηρίξει επιστολές των Δημοκρατικών και το κοινό ψήφισμα αποδοκιμασίας για τους κινητήρες.

Στην ίδια γραμμή και ο Γκας Μπιλιράκς, ο οποίος επί σειράν ετών έχει σπκώσει μεγάλο μέρος του κοινοβουλευτικού βάρους στις προσπάθειες προώθησης των ελληνικών και κυπριακών θέσεων στο Κογκρέσο. Έκανε εντύπωση ότι αυτή τη φορά δίστασε να στηρίξει ενέργειες που θα μπορούσαν να προκαλέσουν τη δυσφορία του προέδρου.

Για τους Μάικ Χαριδόπουλος και Τζίμι Πατρώνης, οι προσδοκίες για δημόσια διαφοροποίηση

ήταν εξαρχώς περιορισμένες, καθώς πρόκειται για δύο από τα νεότερα μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας των Ρεπουμπλικανών και η πολιτική παρουσία τους στο Κογκρέσο έχει συνδεθεί άρρηκτα με τη στήριξη του Ντόναλντ Τραμπ.

Η ένταση δεν περιορίστηκε στο παρασκήνιο. Για πρώτη φορά εκδηλώθηκε και δημοσίως, μέσα από μια ασυνήθιστη αντιπαράθεση μεταξύ δύο βουλευτών του Hellenic Caucus. Η Δημοκρατική Ντινα Τάιτους αναδημοσίευσε ανάρτηση της Νικόλ Μαλλιωτάκι —στην οποία η Ρεπουμπλικανή βουλευτής επέκρινε τον Ερντογάν— συνοδεύοντάς τη με σκαπτικό σχόλιο ότι, αφού εκφράζει δημοσίως τόσο επικριτικές θέσεις απέναντι στην Τουρκία, δεν θα έπρεπε να

δυσκολεύεται να στηρίξει και τις πρωτοβουλίες της για τα F-35.

Όλα αυτά αντανακλούν όχι ξαφνική έλλειψη ενδιαφέροντος για τα εθνικά θέματα, αλλά την ισχυρή πίεση που αισθάνονται οι Ρεπουμπλικανοί βουλευτές ενόψει των ενδιάμεσων εκλογών του Νοεμβρίου. Η κυριαρχία Τραμπ στο εσωτερικό του κόμματος έχει πλέον διαμορφώσει ένα περιβάλλον στο οποίο το πολιτικό κόστος μιας δημόσιας σύγκρουσης μαζί του δεν απορροφάται. Στην πράξη, οδηγεί σε απώλεια έδρας.

Το ψήφισμα

Το κοινό ψήφισμα κατατέθηκε τελικά με καθυστέρηση και χωρίς Ρεπουμπλικανούς συνυπογράφο-

Βραχυκύκλωμα στους Έλληνες του Κογκρέσου

Ο φόβος της αντίδρασης του Λευκού Οίκου ενόψει και των ενδιάμεσων εκλογών «φρενάρει» κάποιους βουλευτές, που απέχουν από τις πρωτοβουλίες ώστε να εμποδιστεί η παροχή αμυντικού υλικού στην Τουρκία

αφήνοντας μόλις μία εβδομάδα περιθώριο για να εγκριθεί από τα δύο σώματα του Κογκρέσου πριν από την εκπονή της προθεσμίας που προβλέπει ο Νόμος περί Ελέγχου των Εξαγωγών Οπλών. Και μάλιστα κατατέθηκε αφού είχαν προηγηθεί σημαντικές τροποποιήσεις, με την αφαίρεση των επικρίσεων κατά της κυβερνητικής απόφασης και τη διατήρηση αποκλειστικά των τεχνικών και νομικών επιχειρημάτων, σε μια ύστατη προσπάθεια να καταστεί πολιτικά ευκολότερη η στήριξη από Ρεπουμπλικανούς βουλευτές. Η δημόσια συζήτηση αφορά δύο διαφορετικά ψηφίσματα αποδοκιμασίας. Το πρώτο εστιάζεται στην πώληση των κινητήρων και έχει ήδη κατατεθεί. Το δεύτερο αφορά ενδεχόμενη πώληση F-35 και θα κατατεθεί μόνον εφόσον η κυβέρνηση κοινοποιήσει επισήμως στο Κογκρέσο τέτοια πρόθεση.

Στην περίπτωση των F-35, λόγω των ειδικών διατάξεων του άρθρου 216 του νόμου CAATSA, η διαδικασία δεν ακολουθεί τη συνήθη νομοθετική οδό. Δηλαδή, το κοινό ψήφισμα δεν μπορεί να κατατεθεί από οποιονδήποτε βουλευτή, αλλά ενεργοποιούνται οι ειδικές διαδικασίες ταχείας εξέτασης (expedited procedures), στο πλαίσιο των οποίων η σχετική πρωτοβουλία αναλαμβάνεται από την ηγεσία των δύο σωμάτων του Κογκρέσου.

Για τον λόγο αυτό, η Ντινα Τάιτους απέστειλε την περασμένη εβδομάδα επιστολή προς τον γένη της ρεπουμπλικανικής πλειοψηφίας στη Βουλή, Στιβ Σκάλις, και τον γένη της δημοκρατικής μειοψηφίας, Χακίμ Τζέφρις, καλώντας τους να είναι έτοιμοι να ενεργοποιήσουν τη σχετική διαδικασία, εφόσον χρειαστεί.

Ο πρόεδρος βιάζεται

Σε αντίθεση με την υπόθεση των κινητήρων, η οποία είναι συγκριτικά ευκολότερη —τόσο πολιτικά όσο και νομικά— το ζήτημα των μαχητικών παραμένει σαφώς πιο περίπλοκο. Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο πρόεδρος Τραμπ εξακολουθεί να επιθυμεί την προώθηση της πώλησης. Θα ήθελε να ανακοινώσει, ακόμη και στο περιθώριο της συνόδου του ΝΑΤΟ, την άρση των κυρώσεων CAATSA, ενώ έχει ζητήσει να αναζητηθεί νομική διέξοδος στους περιορισμούς που έχουν επιβληθεί μέσω του αμυντικού προϋπολογισμού.

Στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ και στο Πεντάγωνο εξακολουθεί να επικρατεί σκεπτικισμός για τρεις βασικούς λόγους: τις νομικές επιπλοκές, τις ανησυχίες για την ασφάλεια του ίδιου του προγράμματος F-35 και τις επιπτώσεις που θα είχε μια τέτοια απόφαση στις σχέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών με συμμαχούς τους στην Ανατολική Μεσόγειο. Στο Κογκρέσο προστίθεται ένας ακόμη λόγος: η επιβράβευση μιας χώρας που δεν συμπεριφέρεται ως αξιόπιστος σύμμαχος. Δεν εκτιμάται, πάντως, ότι οι επιφυλάξεις αυτές θα ήταν αρκετές για να ανακόψουν μια προεδρική απόφαση.

Ο Ρεπουμπλικανός βουλευτής του ελληνικού λόμπι —από τους πλέον συνεπείς υποστηρικτές του ελληνικού λόμπι— αυτή τη φορά δίστασε να στηρίξει ενέργειες που θα μπορούσαν να προκαλέσουν τη δυσφορία του προέδρου.

ΑΠΟΨΗ

Δώρο για τα 250ά γενέθλια της Αμερικής στην Τουρκία;

Του ΕΝΤΙ ΖΕΜΕΝΙΔΗΣ

Σε συνέχεια της αστόχαστης απόφασης του ΝΑΤΟ να πραγματοποιήσει τη σύνοδο κορυφής της Συμμαχίας του 2026 στην Αγκυρα, η κυβέρνηση Τραμπ ανακάλυψε την πρόθεσή της να φτάσει στην Τουρκία με «δώρα». Η κυβέρνηση παρέκαμψε τον έλεγχο του Κογκρέσου για να πουλήσει κινητήρες μαχητικών αεροσκαφών F-110 στην Τουρκία, ενώ —μέσα στο Οβάλ Γραφείο— ο πρόεδρος Τραμπ και ο αντιπρόεδρος Βανς συζήτησαν ανοιχτά το ενδεχόμενο επανένταξης της Τουρκίας στο πρόγραμμα των F-35.

Σε μια εποχή που οι Αμερικανοί συζητούν πώς θα ανοικοδομήσουν την εγχώρια βιομηχανία, θα ενισχύσουν τις συμμαχίες τους και θα ανταγωνιστούν τις αυταρχικές δυνάμεις, ο πρόεδρος Τραμπ φαί-

νεται έτοιμος να μεταβιβάσει μία από τις πολυτιμότερες αεροδιαστημικές τεχνολογίες της χώρας σε μια κυβέρνηση που επί σχεδόν δύο δεκαετίες υπονομεύει τα αμερικανικά συμφέροντα.

Φυσικά, οι πολιτικοί διορισμένοι του Τραμπ στο εξωτερικό και οι απολογητές της Αγκυρας στην Ουάσιγκτον αναμαθούν τα γνώριμα και ανειλικρινή επιχειρήματα: η Τουρκία είναι σύμμαχος στο ΝΑΤΟ. Η Τουρκία διαθέτει τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό της Συμμαχίας. Η Τουρκία κατέχει στρατηγική θέση.

Όλες αυτές οι διαπιστώσεις είναι αληθείς, αλλά ελλιπείς. Εξίσου αληθές είναι ότι η Αγκυρα έχει επανειλημμένως χρησιμοποιήσει αυτή τη στρατηγική θέση ως μοχλό πίεσης ENANTION των Ηνωμένων Πολιτειών και των συμμάχων τους. Παρά τις επανειλημμένες και ρητές

προειδοποιήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών, η Τουρκία αποφάσισε να παραβιάσει την αμερικανική νομοθεσία (CAATSA) και να αγοράσει το ρωσικό αντιαεροπορικό σύστημα S-400. Έχει χρησιμοποιήσει αμερικανικά μαχητικά για να αμφισβητήσει την κυριαρχία της Ελλάδας, συμμάχου-μέλους του ΝΑΤΟ. Συνεχίζει και να κατέχει τημμά της Κύπρου — και πάλι με αμερικανικά όπλα. Έχει ασκήσει στρατιωτικό εξαναγκασμό στην Ανατολική Μεσόγειο και έχει χρησιμοποιήσει απειλές βέτο εντός του ΝΑΤΟ.

Η προτεινόμενη μεταβίβαση των κινητήρων F-110 επιταχύνει την ανάπτυξη της εγχώριας αεροδιαστημικής βιομηχανίας της Τουρκίας, σε μια στιγμή που η Αγκυρα επιδιώκει αποκάλυπτα στρατηγική αυτονομία από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Αυτό δεν είναι εικασία. Οι τουρκικές αμυντικές εταιρείες δεν είναι πλέον απλώς καταναλωτές αμερικανικής τεχνολογίας. Ανταγωνίζονται ολόενα και περισσότερο τις αμερικανικές επιχειρήσεις στις παγκόσμιες αγορές. Τουρκικά μη επανδρωμένα αεροσκάφη, αεροπλάνα, πυραύλοι και ναυτικά συστήματα προωθούνται σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, την Αφρική, την Κεντρική Ασία και την Ευρώπη.

Το στρατηγικό κόστος είναι ακόμη χειρότερο. Επί σειράν ετών —και ιδίως κατά την πρώτη κυβέρνηση Τραμπ— οι Ηνωμένες Πολιτείες στηρίχθηκαν στην τριμερή συνεργασία Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ για την οικοδόμηση μιας πιο σταθερής τάξης πραγμάτων στην Ανατολική Μεσόγειο. Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν επωφεληθεί τα μέγιστα από αυτή την

αναδυόμενη τάξη: ο αμερικανικός στρατός απέκτησε νέες δυνατότητες βάσεων, αμερικανικοί ενεργειακοί κολοσσοί εξασφάλισαν σημαντικά δικαιώματα στην Ανατολική Μεσόγειο, ενώ διπλωματικές πρωτοβουλίες όπως το σχήμα «3+1», το Φόρουμ Φυσικού Αερίου Ανατολικής Μεσογείου και οι Συμφωνίες του Αβραάμ έχουν προσδώσει στις ΗΠΑ μεγαλύτερη διπλωματική επιρροή σε μια ιστορικά ταραχώδη περιοχή.

Μαζί, αυτές οι χώρες έχουν δημιουργήσει ένα πλαίσιο που προωθεί τα αμερικανικά συμφέροντα, χωρίς να απαιτείται η παρουσία αμερικανικών στρατευμάτων για την αστυνόμευση κάθε κρίσης. Η Τουρκία επιδιώκει να υπονομεύσει αυτή τη συνεργασία και η απροθυμία της κυβέρνησης Τραμπ να παραβλέψει τον τουρκικό αναθεωρητισμό με αντάλλαγμα βρα-

χυπρόθεσμη διπλωματική ευκολία και κέρδος, το μόνο που θα κάνει είναι να ενθαρρύνει την αδιαλλαξία της Αγκυρας.

Διακόσια πενήντα χρόνια μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας της, η Αμερική θα έπρεπε να επενδύει στη δική της ισχύ, όχι να επιδοτεί τις φιλοδοξίες άλλων. Η πώληση των κινητήρων F-110 στην Τουρκία δεν αποτελεί πολιτική «Πρώτα η Αμερική». Τουλάχιστον, η κυβέρνηση Τραμπ οφείλει να θέσει εξαιρετικά αυστηρούς όρους σε αυτή την πώληση και να απαιτήσει από την Τουρκία να σέβεται τα αμερικανικά δικαιώματα, τα αμερικανικά συμφέροντα και τους συμμάχους της Αμερικής.

Ο κ. Εντι Ζεμενίδης είναι εκτελεστικός διευθυντής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC).

Τα γενέθλια και ο Θουκυδίδης

Τα 250 χρόνια των Ηνωμένων Πολιτειών, από τον Τζέφερσον στον Τραμπ. Αντέχει η υπερδύναμη;

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Η 200ή επέτειος της αμερικανικής ανεξαρτησίας εορτάστηκε το 1976 σε γκριζο φόντο. Δύο χρόνια νωρίτερα, ο Ρίτσαρντ Νίξον είχε παρατηρήσει υπό το βάρος του σκανδάλου Γουότεργκέιτ, αφήνοντας στον Λευκό Οίκο τον παροικιασμένο ανεπαρκή «πρόεδρο κατά λάθος», Τζέραλντ Φορντ. Τον επόμενο χρόνο, οι τελευταίοι Αμερικανοί έφευγαν πανικόβλητοι με ελικόπτερα από την ταράτσα της αμερικανικής πρεσβείας στη Σαϊγκόν.

Ο Ντόναλντ Τραμπ είχε την τύχη να προεδρεύει στην επόμενη στρογγυλή επέτειο της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας, που υιοθετήθηκε σαν χθες πριν από 250 χρόνια, στη Φιλαδέλφεια. Ήδη από το 2016, επί προεδρίας Ομπάμα, το Κογκρέσο είχε συγχροτήσει διακομματική επιτροπή, την America250, για τον πανεθνικό εορτασμό. Αμέσως μετά την επανεκλογή του στο προεδρικό αξίωμα, ωστόσο, ο Τραμπ έσπευσε να περιθωριοποιήσει την εν λόγω επιτροπή και να διορίσει μια άλλη, αποκλειστικά δικής του επιλογής, τη Freedom250, που μετέτρεψε την εθνική εορτή σε παράσταση για ένα ρόλο.

Λουδοβικικές τάσεις

Η χθεσινή φιάτσα με τα πυροτεχνήματα και την ομιλία Τραμπ ήταν το τελευταίο επεισόδιο στις αλληπαλλήλες κρίσεις μεγαλείου του 45ου και 47ου προέδρου. Προηγουμένως, καθιέρωσε τη δωρεάν πρόσβαση στα δημόσια πάρκα την ημέρα των γενεθλίων του, έδωσε εντολή για την έκδοση χαρτονομίσματος των 250 δολαρίων με το πρόσωπό του, εξέφρασε τον θαυμασμό του για το «πραγματικό χρυσάφι» του Λουδοβίκου ΙΔ΄ στις Βερσαλλίες και παρήγγειλε μια Αψίδα του Θριάμβου στην Ουάσινγκτον που φιλοδοξεί να βάλει τα γεράσια σε εκείνη του Παρισιού. Πολιτικοί αναλυτές μίλησαν για «αυτοκρατορική προεδρία» και τα εκατομμύρια των διαδηλωτών του περασμένου Οκτωβρίου κατέβηκαν στους δρόμους με το σύνθημα «No Kings». Για τη φιλελεύθερη Αμερική, ο Τραμπ προδίδει ό, τι αντιπροσώπευαν ο Τζέφερσον, ο Ουάσινγκτον και ο Ρούζβελτ. Η αυτοκρατορία είναι η άρνηση της Δημοκρατίας – ή μήπως όχι;

Όπως επισημάνει ο Βρετανός ιστορικός Πέρι Αντερσον, την Αμερική διατρέχει ευθύς εξαρχής μια εγγενής αντίφαση ανάμεσα στην καθολικότητα και στην αίσθηση μοναδικότητας, το πνεύμα της Δημοκρατίας και εκείνο του επεκτατικού εθνικισμού. «Όλοι οι άνθρωποι δημιουργήθηκαν ίσοι», λέει η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας, που ενέπνευσε επαναστατικά κινήματα σε όλο τον κόσμο, από το Παρίσι του 1789 μέχρι το Βιετνάμ του Χο Τσι Μίνχ του 1945. Οι εκπρόσωποι των 13 εξεγερμένων πολιτειών έκαναν πράξη τις αρχές του Διαφωτισμού όταν την Ευρώπη κυβερνούσαν ακόμη βασιλιάδες, αυτοκράτορες και τσάροι. Στην πολιτεία που οραματιζόνταν,

Ο Ντόναλντ Τραμπ κατά την άφιξη του με το τρένο «Freedom 250» στη Βόρεια Ντακότα για τα εγκαίνια της Προεδρικής Βιβλιοθήκης Θεόδωρου Ρούζβελτ, την Τετάρτη. Στο πλαίσιο των εορτασμών για τα 250 χρόνια ανεξαρτησίας, ο Αμερικανός πρόεδρος καθιέρωσε τη δωρεάν πρόσβαση στα δημόσια πάρκα την ημέρα των γενεθλίων του, ενώ έδωσε εντολή για έκδοση χαρτονομίσματος 250 δολαρίων με το πρόσωπό του.

η ισχύς των κυβερνώντων πρέπει να πηγάζει από τη «συναινεση των πολιτών», θέση που νομιμοποιεί εκ των προτέρων την επανάσταση απέναντι στην οποία τυραννία.

Η νεαρή Δημοκρατία, βέβαια, είχε χώρο μόνο για Λευκούς άνδρες. Από τους 56 ιδρυτές-πατέρες, οι 41 υπήρξαν δουλοκτήτες και οι 29 είχαν ακόμη δούλους όταν υπέγραψαν τη Διακήρυξη. Ο βασικός συντάκτης της, Τόμας Τζέφερσον, κατείχε στη διάρκεια της ζωής του 610 δούλους. Το προπατορικό αμάρτημα της Αμερικής βάρυνε και το νέο κοινωνικό σύστημα που δημιούργησε αυτή η απαλλαγμένη από φεουδαρχικά κατάλοιπα «γη των ελευθέρων». Ο νεαρός καπιταλισμός στηριζόταν στο αμαρτωλό τρίγωνο: υποδούλωση της Αφρικής από τις ευρωπαϊκές αυτοκρατορίες –μεταφορά δούλων στις νότιες αμερικανικές πολιτείες–, φθινό βαμβάκι για την ευρωπαϊκή κλωστοϋφαντουργία, την ατμομηχανή της πρώτης Βιομηχανικής Επανάστασης. Πίσω από το Μάντσεστερ και τη Λυών βρισκόταν ο Μισισσιππί.

Το δόγμα Τζάκσον

Παράλληλα, η γεωγραφική επέκταση εις βάρος των αυτοχθόνων και των γειτόνων στον αμερικανικό Βορρά ήταν εγγεγραμμένη στο

DNA αυτού του έθνους Πουριτανών εποίκων. Ο έβδομος πρόεδρος, Αντριου Τζάκσον (1829-1837), υπήρξε ο μεγαλύτερος σφαγέας των αυτοχθόνων Αμερικανών. Ένας από τους οπαδούς του, ο Τζον Ο' Σάλιβαν, καθιέρωσε το 1845 το περίφημο ολόκληρο: «Το δικαίωμα του Πρόδρου Περρωμένου μας να εξαπλωθούμε και να κατέχουμε ολόκληρη την ήπειρο την οποία η Θεία Πρόνοια μας έδωσε για το μεγάλο πείραμα της ελευθερίας και της ομόσπονδης αυτοδιοίκησης». Μία από τις πρώτες ενέργειες του Τραμπ, όταν εγκαταστάθηκε για πρώτη φορά στον Λευκό Οίκο, ήταν να τοποθετήσει σε περίοπτη θέση στο Οβάλ Γραφείο πορτρέτο του Τζάκσον.

Ένα άλλο ινδαλμα του Τραμπ είναι ο 25ος πρόεδρος της Αμερικής, Γουίλιαμ Μακίνλεϊ (1897-1901), το όνομα του οποίου χάρισε (ακριβέστερα επανέφερε) σε βουνό της Αλάσκας, την πρώτη ημέρα της δεύτερης θητείας του. Επί ημερών Μακίνλεϊ, η Αμερική στερέωσε την ηγεμονία της στο δυτικό ημισφαίριο κερδίζοντας τον πόλεμο με την Ισπανία και κατέκτησε τη Χαβάη, τις Φιλιππίνες, το Πουέρτο Ρίκο, το Γκουάμ και τη Σαμόα, προσφέροντας έμπνευση για τις κατακτητικές βλέψεις του Τραμπ προς Γροιλανδία, Καναδά και Παναμά.

Ο Ισπανοαμερικανικός Πόλε-

μος ανέδειξε τις Ηνωμένες Πολιτείες ως μία από τις μεγάλες δυνάμεις του πλανήτη. Λίγο αργότερα, το 1910, η βιομηχανική παραγωγή τους είχε ξεπεράσει το άθροισμα της Βρετανίας και της Γερμανίας και ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος κατέδειξε τη μετατόπιση του κέντρου βάρους της παγκόσμιας ισχύος στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Η μετατροπή της Δημοκρατίας σε (ακέρυκτη) αυτοκρατορία ανέδειξε το Πρόδρομο Περρωμένο σε πραγματική Βίβλο της εξωτερικής πολιτικής Ρεπουμπλικανών και Δημοκρατικών. Τα δύο κόμματα μπορεί να διαφέρουν ουσιαστικά για τα εσωτερικά θέματα, που κατά κανόνα μονοπωλούν το ενδιαφέρον μιας κατά βάση επαρκώς κοινής γνώμης, όχι όμως για τα εξωτερικά.

Το 1912, ο Δημοκρατικός προεδρικός υποψήφιος Γούντροου Γουίλσον είχε τονίσει στη διάρκεια προεκλογικής ομιλίας του: «Αν δεν πίστευα στη Θεία Πρόνοια, θα αισθανόμουν σαν ένας άνθρωπος που προχωράει με δεμένα μάτια σε έναν ασυνάρτητο κόσμο. Πιστεύω ότι ο Θεός επέβλεψε τη γέννηση αυτού του έθνους». Ως πρόεδρος της χώρας, έστειλε αμερικανικά στρατεύματα σε περισσότερες χώρες της Λατινικής Αμερικής από όλους τους προκατόχους του (Μεξικό, Κούβα, Αϊτή, Δομινικό, Νικαρά-

γουα) και το 1917 οδήγησε την Αμερική στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, λέγοντας ότι οι ΗΠΑ είχαν «το απεριόριστο προνόμιο να εκπληρώσουν το πεπρωμένο τους και να σώσουν τον κόσμο». Ένας άλλος, εκ των υστέρων αγιοποιημένος Δημοκρατικός πρόεδρος, ο Φραγκλίνος Ρούζβελτ, προτού συγκρουστεί με τον Αξονα είχε υπάρξει θαυμαστής του Μουσολίνι, βοήθησε τον Φράνκο να ανέξει στην εξουσία και διατηρούσε καλές σχέσεις με τον Πετέν.

Ο Ντόναλντ Τραμπ ήρθε στην εξουσία σε μια περίοδο όπου η αδιαφορητικότητα, μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, αμερικανική ηγεμονία βρισκόταν σε τροχιά διάβρωσης και η Αμερική έβρισκε για πρώτη φορά έναν δυναμικό ισότιμο, στο οικονομικό και στο τεχνολογικό πεδίο, ανταγωνιστή στο πρόσωπο της Κίνας. Προσπαθώντας να αναστήσει τη σχετική φθορά, ποντάρι στα δύο βασικά πεδία όπου η αμερικανική υπεροχή παραμένει ισχυρή, στο δολάριο και στον στρατό, με τους εμπορικούς και πραγματικούς πολέμους της δεύτερης προεδρίας του. Ο σύμβουλός του, Στίβεν Μίλερ, εκθείαζε τη λογική της αμής ισχύος την επαύριο της γκανγκστερικής απαγωγής Μαδούρο, δηλώνοντας στο CNN: «Μπορεί να μιλάει όσο θέλει κανείς με διπλωματικές αβρόττες, αλλά αυτός που κυβερνάει τον πραγματικό κόσμο είναι η δύναμη, η ισχύς, το σθένος. Αυτός είναι ο σιδερένιος νόμος του κόσμου. Είμαστε υπερδύναμη και υπό τον πρόεδρο Τραμπ συμπεριφερόμαστε ως υπερδύναμη».

Προς Μνησίους

Ο Μίλερ και οι συνοδοιπόροι του εμπνέονται από τον κλασικό διάλογο των Αθηναίων με τους Μνησίους, που αφηγείται ο Θουκυδίδης, όπου οι εκπρόσωποι της θαλασσοκρατίας λένε το πασίγνωστο: «Το Δίκαιο υφίσταται μόνο μεταξύ ίσων, ενώ οι ισχυροί πράττουν αυτό που μπορούν και οι αδύναμοι υποφέρουν από τον τους πρέπει». Υποπτεύεται κάποιος, όμως, ότι δεν έχουν διαβάσει τη συνέχεια, όπου ο Μήλιος απαντούν: «Πώς θα αποφύγετε (αν μας συντρίψετε) να μετατρέψετε σε εχθρούς σας όλους τους ουδέτερους, οι οποίοι θα υποπετούνται ότι μπορεί να τους επιτεθείτε αύριο; Και τι άλλο σημαίνει αυτό από το να κάνετε ισχυρότερους τους εχθρούς που ήδη αντιμετωπίζετε;».

Οι Αθηναίοι έκαψαν τη Μήλο, αλλά βρήκαν τη Νέμεση μόλις τρία χρόνια αργότερα σε μια άλλη θάλασσα, στις Συρακούσες. Ο Τραμπ υπέταξε τη Βενεζουέλα, αλλά πλήρωσε βαρύ τίμημα σε μια άλλη θάλασσα, στον Περσικό Κόλπο, όπου ήρθε αντιμέτωπος με το όπιο της αμερικανικής ισχύος. Στα 250 χρόνια της αμερικανικής ανεξαρτησίας, όσοι από τις αμερικανικές ελίτ επιμένουν να διαβάζουν Θουκυδίδη θα πρέπει να πάρουν στα σοβαρά την προειδοποίηση του Οράτιου: De te fabula narratur – για σένα μιλάει ο μύθος.

Κυβερνάει η ισχύς

«Αυτό που κυβερνάει τον πραγματικό κόσμο είναι η δύναμη, η ισχύς, το σθένος. Είμαστε υπερδύναμη και υπό τον πρόεδρο Τραμπ συμπεριφερόμαστε ως υπερδύναμη», δήλωσε ο σύμβουλός του, Στίβεν Μίλερ, μετά την απαγωγή Μαδούρο.

Το ινδαλμα του προέδρου

Επί των ημερών του 25ου προέδρου Γουίλιαμ Μακίνλεϊ (1897-1901), η Αμερική στερέωσε την ηγεμονία της στο δυτικό ημισφαίριο, προσφέροντας έμπνευση για τις κατακτητικές βλέψεις του Τραμπ προς Γροιλανδία, Καναδά και Παναμά.

Πίτερ Μπέικερ, δημοσιογράφος των New York Times

Ο Τραμπ μετέτρεψε και την επέτειο σε αφορμή διχασμού

της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

«Οι προοπτικές των Ρεπουμπλικανών στις ενδιάμεσες εκλογές διαγράφονται δυσόσιμες, ενώ ο ίδιος ο Ντόναλντ Τραμπ δεν φαίνεται καν πρόθυμος να σπνριξεί ουσιαστικά το κόμμα του. Το Ιράν εξακολουθεί να αφηφά τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες του για μια συμφωνία που θα μπορούσε να νομιμοποιήσει την αρχική απόφασή του να εμπλα-

κεί στον πόλεμο. Και το πρόβλημα με το πλάγκτον στην ποίνα του Μνημείου Λίνκολν στην Ουάσινγκτον υπενθύμισε στους Αμερικανούς ότι ο Τραμπ δείχνει να ενδιαφέρεται περισσότερο για την αισθητική της πρωτεύουσας παρά για το αυξανόμενο κόστος ζωής». Έτσι περιγράφει στην «Κ» τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει εσχάτως ο Αμερικανός πρόεδρος, ο δημοσιογράφος των New York Times Πίτερ Μπέικερ, συ-

γραφέας του βιβλίου «Αυτός που διχάει: ο Τραμπ στον Λευκό Οίκο 2017-2021», από κοινού με τη σύζυγό του Σούζαν Γκλάσερ. Θεωρεί έκδηλη τη δυσφορία του προέδρου Τραμπ για τη δυσκολία του να ελέγξει τις εξελίξεις γύρω του. «Ο κόσμος δεν ανταποκρίνεται στις επιθυμίες του». Αντανακλών οι κιτς εορτασμοί τη φθίνου-

σα διεθνή θέση των ΗΠΑ; Είναι εντυπωσιακό «πόσο πολιτικοποιημένοι –ακόμη και κομματικοποιημένοι– έχουν γίνει. Αντί να αποτελέσουν μια ενωτική στιγμή, που θα συσπειρώσε τους Αμερικανούς για να γιορτάσουν την κοινή κληρονομιά και προοπτικές τους, όπως συνέβη κατά τους εορτασμούς της διακοσιοστής

επετείου το 1976, αυτή η επέτειος εξελίχθηκε σε ακόμη μία αφορμή κοινωνικού διχασμού», αναφέρει στην «Κ». Υπάρχουν αισιόδοξα μηνύματα μέσα σε αυτήν τη ζοφερή ατμόσφαιρα; Κατά τον Μπέικερ, «οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι μια χώρα που παραδοσιακά χαρακτηρίζεται από αισιοδοξία. Παρότι οι περισσότεροι Αμερικανοί δηλώνουν ότι η χώρα κινείται προς τη λάθος κατεύθυνση –και αυ-

τή είναι η κυρίαρχη άποψη εδώ και περισσότερο από είκοσι χρόνια–, στοιχείο του αμερικανικού πνεύματος παραμένει η πίστη σε καλύτερες ημέρες». Και υπενθυμίζει πως ο Τοκβίλ είχε πει χαρακτηριστικά ότι αυτό που διακρίνει τους Αμερικανούς δεν είναι ότι είναι περισσότερο πεφωτισμένοι από άλλους λαούς, αλλά ότι είναι «ικανοί να διορθώνουν τα σφάλματα που ενδέχεται να διαπράξουν».

Παιδιά δροσιζονται σε σιντριβάνι μπροστά από τον Καθεδρικό Ναό του Βερολίνου, στα τέλη Ιουνίου. Η πόλη δεν είχε προετοιμαστεί για θερμοκρασίες καύσινα και ο κόσμος έσπευσε στα καταστήματα ηλεκτρικών ειδών για να αγοράσει οτιδήποτε θα μπορούσε να ανακουφίσει. Όμως όλοι οι ανεμιστήρες είχαν εξαφανιστεί από το στοκ.

Καλώς ήρθατε στη ζέστη

Πώς εξοικειώνονται οι μητροπόλεις με τους καύσωνες; Μαρτυρίες από Ην. Βασίλειο, Γαλλία και Γερμανία

ΛΟΝΔΙΝΟ

Σχολείο κλειστό στους 35 βαθμούς

Του ΘΥΜΙΟΥ ΤΖΑΛΛΑ

Μέσα στη ζέστη, περίπου 35 βαθμούς, η Τζένι προσπαθεί να χωρέσει στο πορτ μπαγκάζ δύο παιδικά σκουτέρ που δεν λένε να διπλώσουν. Στέκεται έξω από το απογευματινό μάθημα θεάτρου των παιδιών της στο προαύλιο μιας αγγλικανικής εκκλησίας στο Ανατολικό Λονδίνο, απέναντι από το μεγάλο σήμα των ΜακΝτόναλτς. Το θέατρο δεν ακυρώθηκε, αλλά το σχολείο το πρωί έκλεισε. Η Τζένι έμεινε ξαφνικά με τα παιδιά μέσα στη μέρα και χωρίς κανέναν δι-

αθέσιμο να τα φυλάξει. Ηρθε στο Λονδίνο από το Σικάγο μαζί με τον σύζυγό της Στίβεν πριν από δέκα χρόνια. Ο Στίβεν ταξιδεύει συχνά στην Αθήνα για τη δουλειά του. «Όταν χιονίζει, οι φίλοι μας στο Σικάγο μας κοροϊδεύουν στο WhatsApp γιατί στο Λονδίνο μας πιάνει υστέρια με 30 πόντους χιόνι και όταν ο καιρός είναι όπως τώρα, μας κοροϊδεύουν από την Ελλάδα στο Viber γιατί λιποθυμάμε με 30 βαθμούς», λέει γελάοντας.

Η Τζένι περιγράφει, ίσως ασυναισθητά, αυτό που έχει ήδη διαπιστώσει η συμβουλευτική επιτροπή της βρετανικής κυβέρνησης για την κλιματική αλλαγή: «Οι υποδομές της χώρας έχουν κατασκευαστεί για ένα κλίμα που δεν υπάρχει πλέον και πρέπει να αλλάξουν». Για τα παιδιά είναι ένας νέος τρόπος ζωής. «Εμείς έχουμε συνηθίσει να κλείνουν τα σχολεία λόγω χιονιού, η σημερινή γενιά μεγαλώνει πλέον και με ημέρες καύσινα», είπε πρόσφατα στο BBC ο Τέοντορ Κίπινγκ, ερευνητής ακραίων καιρικών φαινομένων στο Imperial College London.

Τα επόμενα 25 χρόνια, ο καύσωνας θα χτυπάει 40άρια παντού στη Βρετανία. Δεν είναι παιξε-γέλασε. Ανάμεσα στο 2020 και το 2024, περίπου 10.000 άνθρωποι (σε μία χώρα 65 εκατομμυρίων) έχασαν τη ζωή τους εξαιτίας των εξαιρετικά υψηλών θερμοκρασιών.

Όσο μιλούσαμε με την Τζένι, χωρίς να το ξέρουμε, τα ασθενοφόρα πήγαιναν πάνω-κάτω στο Λονδίνο για να ανταποκριθούν

σε χιλιάδες κλήσεις. Την εβδομάδα του καύσινα (22-28 Ιουνίου), η υπηρεσία ασθενοφόρων της πρωτεύουσας δέχθηκε ιστορικά υψηλό αριθμό 53.342 κλήσεων. Την εβδομάδα που προηγήθηκε του πρώτου lockdown στην COVID, στις 23 Μαρτίου 2020, η υπηρεσία είχε δεχθεί λιγότερες κλήσεις (52.367). Αντιστοίχη ήταν και η πίεση στα πληρώματα των ασθενοφόρων. Στον καύσινα παρείχαν φροντίδα σε 24.607 ασθενείς, έναντι 21.757 την εβδομάδα πριν από το πρώτο lockdown.

«Είναι δύσκολο να δουλεύεις με αυτή τη ζέστη, αλλά δεν συγκρίνεται με την COVID. Η πίεση ήταν πολύ μεγαλύτερη, τονίζει στην «Κ» η Πρισίλα Κάρι, διασώστρια στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (NHS). Ηρθε στο Λονδίνο από τη Βραζιλία και εξηγεί ότι αυτή τη φορά στο NHS βρέθηκαν αντιμετώπι με την άγνοια των ανθρώπων να αντιμετωπίσουν τον καύσινα. «Ο κόσμος δεν ξέρει πώς να φροντίζει τον εαυτό του στη ζέστη, δεν πίνει αρκετό νερό, βγαίνει για άσκηση έξω στη μία το μεσημέρι – τέτοια περιστατικά αντιμετωπίζουμε. Όπως επίσης βοηθήσαμε ηλικιωμένους με χρόνια νοσήματα που επηρεάζονται περισσότερο».

Δεν είναι όμως μόνο τα χρόνια νοσήματα, αλλά και οι χρόνιοι ανιστόματα που παίζουν ρόλο. Η Φρέντι Οτο, Γερμανίδα καθηγήτρια Κλιματικής Επιστήμης στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Πολιτικής του Imperial College London, υποστηρίζει στο τελευταίο της βιβλίο ότι η συγκέντρωση πλούτου επιδεινώνει την κλιματική κρίση. «Σε κάθε μεγάλη ευρωπαϊκή πόλη, οι φτωχοί άνθρωποι συχνά ζουν σε κατοικίες με ανεπαρκή θερμομόνωση, κατά μήκος πολυσύχναστων δρόμων όπου η ατμοσφαιρική ρύπανση είναι πολύ υψηλή, επιδεινώνοντας τις επιπτώσεις της ζέστης στην υγεία τους. Έχουν επίσης μικρότερη πρόσβαση σε χώρους πρασίνου», εξηγεί η Οτο στην «Κ».

Κι όμως, το Λονδίνο αν και έχει τη φήμη –συνολικά μαζί με τη Βρετανία– της αγρίως ταξικής πόλης, φαίνεται πως, χάρη στο πράσινο, στην τέχνη και στον Τάμεση, είναι σε καλύτερη μοίρα από άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. «Παρότι υπάρχει ανισότητα, δεν πιστεύω ότι το Λονδίνο είναι σε χειρότερη μοίρα από την υπόλοιπη Ευρώπη. Αντιθέτως, σε σύγκριση με άλλες

ευρωπαϊκές πόλεις, το Λονδίνο διαθέτει δωρεάν, δροσερά μουσεία στα οποία μπορεί να μπει οποιοσδήποτε, πολλά πάρκα και τον Τάμεση, ο οποίος προσφέρει ανακούφιση σε ολόκληρο τον πληθυσμό», αναφέρει η Οτο.

ΠΑΡΙΣΙ

Παρνηγορία στο θολό κανάλι του Σεν-Μαρτέν

Της ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΚΑΡΔΗ

Θεωρητικά εμείς οι Έλληνες έχουμε κάνει διατριβή στον καύσινα, το DNA μας δεν τρομάζει με κάτι τέτοια. Κι όμως, ομολογώ την ήττα μου: νιώθω ότι θα χάσω το μυαλό μου. Ξέρετε, εκείνο το σημείο που η ζέστη σταματά να είναι υψηλή θερμοκρασία και γίνεται προσωπική επίθεση; Δεν υπάρχει σωτηρία πουθενά.

Το Παρίσι αποδείχθηκε μια τσιμεντένια παγίδα, παντελώς απροετοίμαστη για τον «Godzilla El Niño» – ο οποίος έχει γίνει πλέον ο πιο μισητός VIP καλεσμένος. Οι Γάλλοι έχουν χάσει τελείως την ψυχραιμία τους: τρέχουν πανικόβλητοι σαν χαμένα κοτόπουλα, ψάχνοντας απεγνωσμένα ένα τετραγωνικό εκατοστό σκιάς ή μια ανάσα δροσιάς κάτω από τα συστήματα υδρονέφωσης που επιστράτευσαν οι δήμοι στους δημόσιους χώρους. Η χώρα της κουλτούρας και του «savoir-vivre» κήρυξε επισήμως πτώχευση λόγω καύσινα. Τα σχολεία κατέβασαν ρολά, τα μεγάλα θερινά φεστιβάλ ακυρώθηκαν πριν καν στηθούν οι σκηνές, ακόμη και κάποια μουσεία έκλεισαν – μάλλον για να μη λιώσουν οι πίνακες των ιμπρεσιονιστών. Το μόνο πράγμα που έμεινε ανοιχτό και σε μόνιμο high season; Τα νοσοκομεία.

Μοναδική διέξοδος; Οι βουτιές στα –όχι και τόσο καθαρά– νερά του καναλιού Σεν-Μαρτέν. Τα πεζούλια έχουν καλυφθεί από το πλήθος. «Μας το επέτρεψε ο δήμος!», φωνάζουν τα πιτσιρίκια, καθώς βουτούν με φόρα.

Και το βράδυ; Το απόλυτο survival mode. Όλοι ξεχνούνται στα πάρκα με υπνόσακους, με τα μωρά στα καρτόνια, προσπαθώντας να ξεκλέψουν δύο

ώρες ύπνου πάνω στο μισοκαμένο γρασίδι. Μέσα στα σπίτια, το θερμόμετρο αρνείται αμείλικτα να πέσει κάτω από τους 38 βαθμούς.

Εκεί, στις εργατικές κατοικίες των προαστίων, είναι που η ζέστη σταματάει να είναι ανέκδοτο και δείχνει το σκληρό ταξικό της πρόσωπο. Στα κτίρια αυτά, χτισμένα τη δεκαετία του '50, ζουν άνθρωποι από κάθε γωνιά του πλανήτη. «Ζητάμε μόνωση για τα κτίρια που έπρεπε να έχουν αντικατασταθεί εδώ και 20 χρόνια. Ζητάμε έστω παντζούρια, αλλά οι αρμόδιοι φορείς μας γυρίζουν την πλάτη», μου λέει η Φατίμα, 74 ετών, η οποία μένει εδώ μισό αιώνα.

Η ειρωνεία είναι ιστορική. Μετά τον φονικό καύσινα του 2003, η κυβέρνηση του Ζαν Πιερ Ραφαρέν είχε θεσπίσει την «Ημέρα Αλληλεγγύης»: οι πολίτες δούλευαν μία μέρα δωρεάν τον χρόνο, ώστε τα έσοδα να διατίθενται για τη χρηματοδότηση δράσεων και υποδομών προστασίας των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία. Φαίνεται όμως πως αυτά τα λεφτά, προϊόν της ομαδικής συμβολής των εργαζομένων, έκαναν φτερά για άλλες τσέπες...

Η κ. Βάσια Καρδή είναι καλλιτεχνική επιμελήτρια.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ
Κοράκιασαν και τα κοράκια

Της ΙΛΙΡΑ ΑΛΙΑΓΗ

Ένα μούρο πουλί κάθεται στο κλαδί ενός δέντρου, απέναντι ακριβώς από το μπαλκόνι μου, όπου κάνω αέρα με μια βεντάλια – ούτε που ξέρω πού τη βρήκα. Έχει το ράμφος του ορθάνοιχτο και σαν να λαχανιάζει. Έπρεπε να ζήσω στο Βερολίνο για να δω με τα μάτια μου την προσωποποίηση του ρήματος «κορακιάζω».

Η θερμοκρασία έχει ξεπεράσει τους 40 βαθμούς, το πράσινο είναι πα κιτρινο. Ηξερν από φίλους πως οι πολιτικοί ασχολούνται εδώ και χρόνια με την καταπολέμηση του καύσινα. Ήταν κάτι που δεν καταλάβαινα σε μια πόλη της Βόρειας Ευρώπης. Μιλούν για προετοιμασία χώρων φιλοξενίας ευπαθών ομάδων, π.χ. δροσερές εκκλησι-

ες. Για τη σταδιακή αντικατάσταση των δέντρων της πόλης –βελανιδιές, πλατάνια, οξείες, φλαμουριές, σημύδες– με άλλα που αντέχουν σε τροπικό κλίμα, όπως κάποια είδη πλατάνου που ήδη φυτεύονται στη Βιέννη. Μιλούν για δραματική πτώση του υδάτινου οριζοντα και για λίμνες που στεγνώνουν. Μιλούν για εξοικονόμηση νερού, για απαγορεύσεις ποτίσματος, για «πόλεις-σφουγγάρια» που θα συγκρατούν τον υετό (άλλη μια λέξη που έμαθα στο Βερολίνο) για τις ανάγκες ύδρευσης.

Το καταλαβαίνω τώρα που ζω σε μια πόλη όπου η λέξη καύσινας είναι περίπου σαν τη λέξη χιόνι στο Κάιρο. Σε μια πόλη που δεν έχει προετοιμαστεί για θερμοκρασίες που κάνουν τα ρούχα να κολλάνε πάνω σου, ο κόσμος τρέχει στα καταστήματα ηλεκτρικών να αγοράσει ό,τι βρει που θα μπορούσε να ανακουφίσει. Το δοκίμασα κι εγώ. Όμως όλοι οι ανεμιστήρες είχαν εξαφανιστεί από το στοκ, δέχονται μόνο παραγγελίες. Όπως είχαν εξαφανιστεί οι παγοκύστες και οι παγοθήκες από τα σουπερ μάρκετ. Αφαντα ακόμη και τα Αερολ, η ζέστη θέλει καλοπέρας.

Τι μένει; Μπορείς να πάρεις το μετρό για να πας σε καμιά λίμνη – ποδήλατο δεν το αποτολμάω. Αλλά και το μετρό έπρεπε να είχα αποφύγει ή τουλάχιστον έπρεπε να είχα δει τις σαρκαστικές αναρτήσεις που παρουσιάζουν τα βαγόνια σαν δωρεάν σάουνα – φυσικά δεν υπάρχει κλιματισμός, για τεχνικούς λόγους. Γερμανία, σκέφτομαι, και μου φαίνεται παράξενο που συνδέω την έννοια με τον ιδρώτα που με έχει κάνει μούσκεμα.

Συνεχίζω να ψάχνω για εναλλακτικές: έμαθα ότι οι γείτονες κατέφυγαν, μέρα μεσημέρι, στον κινηματογράφο, επειδή άκουσαν ότι κλιματίζεται. Άρα πέρασαν καλά. Η φίλη μου είχε μια καλύτερη ιδέα: Βρήκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ανδρική παρέα που επισκέπτεται το Βερολίνο για επαγγελματικούς λόγους. Το ξενοδοχείο τους είναι κλιματιζόμενο. Φαντάζομαι ότι πέρασαν καλύτερα.

Η κ. Ιλίρα Αλιάγι είναι εκπαιδευτικός και εργάζεται στο Ιδρυμα Ανταλλαγής Νέων Γερμανίας - Ισραήλ.

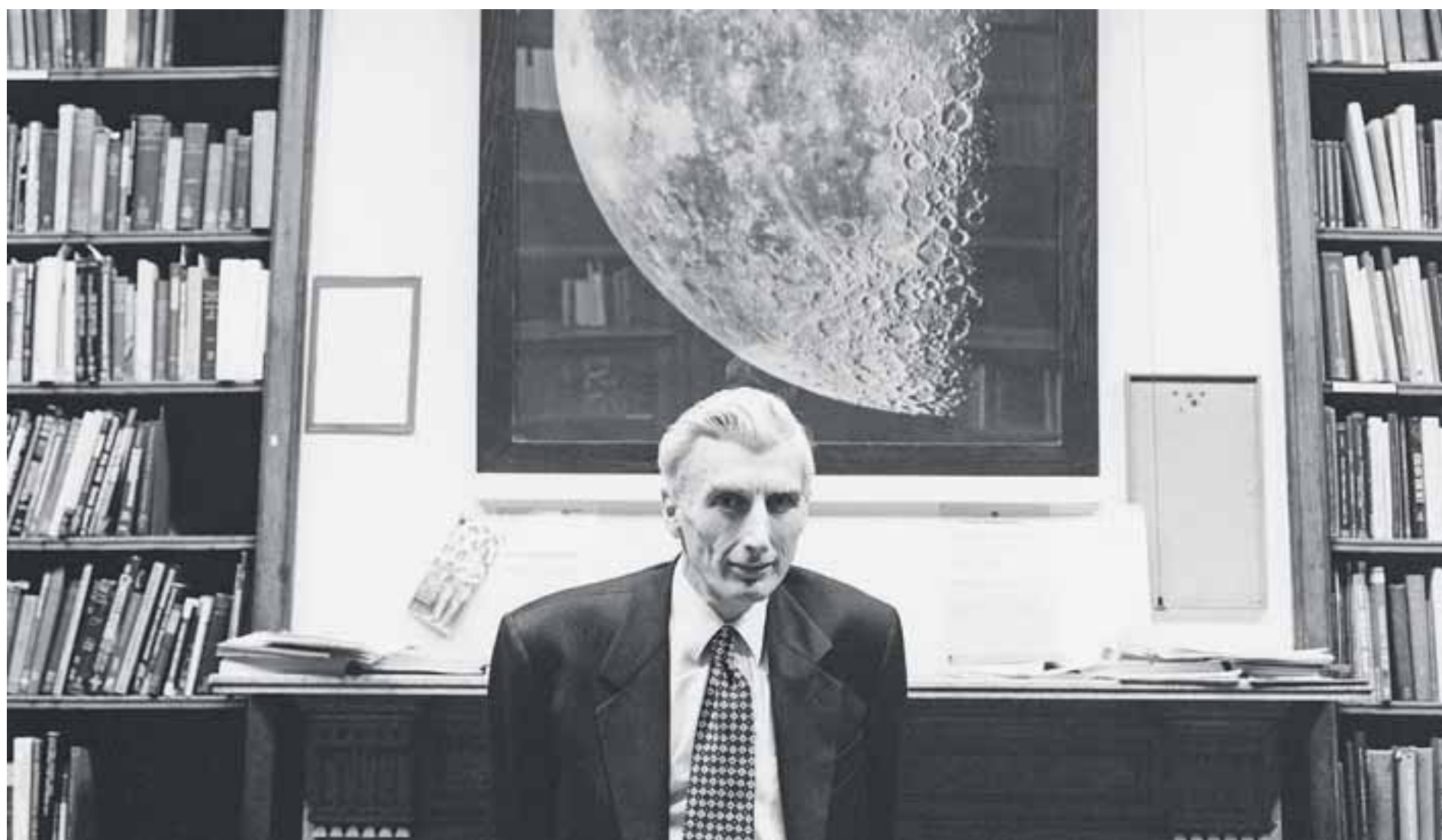
Ταξικό θέρος

«Σε κάθε μεγάλη ευρωπαϊκή πόλη, οι φτωχοί συχνά ζουν σε κατοικίες με ανεπαρκή θερμομόνωση. Έχουν επίσης μικρότερη πρόσβαση σε χώρους πρασίνου», αναφέρει η Φρέντι Οτο, καθηγήτρια στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Πολιτικής του Imperial College London.

Ζητάμε παντζούρια

«Ζητάμε μόνωση για τα κτίρια που έπρεπε να έχουν αντικατασταθεί εδώ και 20 χρόνια. Ζητάμε έστω παντζούρια, αλλά οι αρμόδιοι φορείς μας γυρίζουν την πλάτη», λέει η Φατίμα, 74 ετών, που ζει στις εργατικές κατοικίες στο Παρίσι εδώ και μισό αιώνα.

Ο Μάρτιν Ρις στη Βασιλική Αστρονομική Εταιρεία, στο Λονδίνο. «Στη Βρετανία παραμένουμε πολύ κοντά στις ΗΠΑ. Η δική μου συμβουλή προς τους Βρετανούς πολιτικούς θα ήταν να μάθουν λιγότερα από την Αμερική και περισσότερο από τη Σκανδιναβία. Μια κοινωνία με ισχυρό κοινωνικό κράτος και μεγαλύτερη ισότητα αποτελεί σαφώς καλύτερο πρότυπο», λέει στην «Κ».

Συνέντευξη στον **ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ**

Μάρτιν Ρις, αστροφυσικός

Και αν τα ρομπότ έχουν συνείδηση;

Ο κορυφαίος κοσμολόγος μιλάει για τα σενάρια στην ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης, τα ταξίδια στο Διάστημα και την εξωγήινη ζωή

Η τεχνητή νοημοσύνη, οι εξωγήινοι, ο Ελον Μασκ και το τέλος του ανθρώπινου είδους δεν είναι θέματα που συναντώνται συχνά στην ίδια συζήτηση. Για τον Μάρτιν Ρις, όμως, αποτελούν διαφορετικές όψεις του ίδιου ερωτήματος: ποιο είναι το μέλλον της νοημοσύνης μέσα στο σύμπαν; Ο κοσμολόγος, αστροφυσικός και πρώην βασιλικός αστρονόμος έχει αφιερώσει περισσότερες από έξι δεκαετίες στο να μελετάει τα απώτατα όρια του σύμπαντος και τη θέση του ανθρώπου μέσα σ' αυτό. Αν και κυρίως είναι γνωστός για τη συμβολή του στην κατανόηση της θεωρίας της Μεγάλης Εκρηξης, τα τελευταία χρόνια μέσω των βιβλίων και των δημόσιων παρεμβάσεων του, ο 84χρονος Βρετανός επιστήμονας έχει αναδειχθεί σε μια απ' τις πλέον έγκυρες φωνές ευαισθητοποίησης για τους υπαρκτούς κινδύνους που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα. Με αφορμή τη συμμετοχή του στους Δελφικούς Διαλόγους, που διοργάνωσε για τέταρτη συνεχή χρονιά ο καθηγητής του Χάρβαρντ Παναγιώτης Ροϊλός, συνομιλήσαμε μαζί του διαδικτυακά, λίγο πριν από την άφιξη του στην Ελλάδα. Θέμα της ομιλίας του ήταν ένα ερώτημα που διατρέχει σχεδόν το σύνολο του έργου του: «Απειλές για την ανθρωπότητα: μπορούμε να επιβιώσουμε αυτόν τον αιώνα».

– **As ξεκινήσουμε με την ερώτηση που σας κάνουν όλοι όταν σας συναντούν για πρώτη φορά: υπάρχει ζωή σε άλλον πλανήτη;**
– Θα σας απογοητεύσω, γιατί δεν γνωρίζουμε ακόμη την απάντηση. Η πρόοδος που έχει συντελεστεί τα τελευταία χρόνια στη διαστημική τεχνολογία είναι πραγματικά εντυπωσιακή. Όταν ξεκινούσα τη διαδρομή μου, μόλις είχαμε ανακαλύψει ότι το σύμπαν είχε αρχίσει και αρχίζαμε να κατανοούμε τις μαύρες τρύπες και τη θεωρία της σχετικότητας. Σήμερα γνωρίζουμε ότι οι περισσότεροι αστέρες διαθέτουν πλανήτες. Πιστεύω ότι μέσα στα επόμενα είκοσι ή τριάντα χρόνια, κάρη στις καλύτερες παρατηρήσεις και στην κατανόηση της προέλευσης της ζωής, θα μπορούσαμε να απαντήσουμε αν είμαστε μόνοι στο σύμπαν. Αν υπάρχουν εξωγήινοι, θα είναι άραγε βιολογικά όντα ή ηλεκτρονικές μορφές νοημοσύνης; Δεν το γνωρίζουμε και αυτό κάνει το ερώτημα ακόμη πιο συναρπαστικό.

– **Ποια είναι η άποψή σας για την κατεύθυνση που έχει πάρει σήμερα η τεχνητή νοημοσύνη; Πιστεύετε ότι θα φτάσουμε ποτέ στη λεγόμενη «μοναδικότητα»;**
– Δεν το πιστεύω. Προβλέπω

ότι θα έχουμε ολόένα και ισχυρότερους υπολογιστές για υπολογισμούς και επεξεργασία δεδομένων, αλλά δεν είναι καθόλου προφανές ότι θα αλληλεπιδρούν με τον πραγματικό κόσμο με τον τρόπο που φαντάζεται ο Ρέι Κέρζουελ, οδηγώντας στη μοναδικότητα ή στην καταστροφή των πάντων. Αυτό είναι καθαρή επιστημονική φαντασία. Αντιθέτως, η τεχνητή νοημοσύνη θα αναλαμβάνει περισσότερες καθημερινές εργασίες και θα βοηθήσει σημαντικά την επιστήμη στη διαχείριση τεράστιων συνόλων δεδομένων. Στη θεωρία χορδών εργαζόμαστε με χώρους δέκα διαστάσεων, πολυπλοκότητας που ο ανθρώπινος εγκέφαλος δεν μπορεί να διαχειριστεί, οπότε εκεί χρειαζόμαστε σίγουρα τις υπεράνθρωπες υπολογιστικές δυνατότητες που έχουν οι μηχανές.

– **Εχετε τονίσει πολλές φορές ότι πρέπει να διακρίνουμε τη νοημοσύνη από τη συνείδηση. Γιατί είναι τόσο σημαντική αυτή η διάκριση;**

– Είναι εξαιρετικά κρίσιμη γιατί η νοημοσύνη μπορεί να υπάρξει σε πολύ υψηλό επίπεδο χωρίς τη συνείδηση. Είναι πιθανό η συνείδηση να περιορίζεται αποκλειστικά σε οντότητες που έχουν βιολογικό σώμα. Αυτό το ερώτημα έχει τεράστια σημασία για το πώς πρέπει να σχετιζόμαστε με τους έξυπνους υπολογιστές και αν θα πρέπει να τους δοθούν δικαιώματα. Είναι πιθανό οι άνθρωποι να αντικατασταθούν τελικά από εξαιρετικά έξυπνα ηλεκτρονικά ρομπότ. Το αν θα έπρεπε να καλωσορίσουμε μια τέτοια εξέλιξη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το αν αυτά τα ρομπότ θα διαθέτουν συνείδηση και αυτογνωσία. Αν δεν είναι σε θέση να εκτιμήσουν το θάυμα και την ομορφιά του σύμπαντος, αυτό θα είναι πολύ λυπηρό. Αν όμως έχουν αυτή την ικανότητα, και μάλιστα σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό από τους ανθρώπους, τότε θα πρέπει να καλωσορίσουμε την τελική τους επικράτηση. Οι δικές

μου απόψεις πάνω σε αυτό παραμένουν ακόμη ανοικτές.

– **Ποιος είναι ο μεγαλύτερος άμεσος κίνδυνος που βλέπετε;**

– Η υπερβολική εξάρτησή μας από παγκόσμια δίκτυα που ελέγχονται από την τεχνητή νοημοσύνη. Αν υπάρξει μια δυσλειτουργία ή μια δολιοφθορά, οι συνέπειες μπορούν να εξαπλωθούν σε ολόκληρο το σύστημα. Πολλά από αυτά τα συστήματα είναι παγκόσμια: οι δορυφόροι GPS, ο έλεγχος της εναέριας κυκλοφορίας, οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Αν διαταραχθούν, η κατάσταση θα γίνει χασομική. Σκεφτείτε απλώς τι θα συνέβαινε αν μια μεγάλη πόλη έκανε για λίγες μόνο ημέρες το ηλεκτρικό ρεύμα και το Διαδίκτυο. Δεν θα υπήρχαν τρόφιμα, ενέργεια, τίποτα. Η κοινωνική τάξη θα κατέρρεε. Και επειδή όλα αυτά τα συστήματα είναι πλέον παγκοσμίως διασυνδεδεμένα, κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί σε παγκόσμια κλίμακα.

– **Στο βιβλίο σας «The End of Astronauts» υποστηρίζετε ότι το μέλλον της διαστημικής εξερεύνησης ανήκει στα ρομπότ και όχι στους ανθρώπους. Γιατί; Και ποιο βλέπετε τα σχέδια του Ελον Μασκ για τον Αρη;**

– Η διαστημική εποχή ξεκίνησε εντυπωσιακά με το πρόγραμμα Apollo και την προσσελήνωση το 1969. Από το 1972, όμως, μέχρι φέτος τον Απρίλιο, κανένας άνθρωπος δεν είχε ταξιδέψει πέρα από τη γήινη τροχιά. Όταν ήμουν νέος πιστεύαμε ότι κάποια στιγμή θα φτάναμε πολύ πιο μακριά, όμως το Apollo χρηματοδοτήθηκε κυρίως για λόγους εθνικού γοήτρου απέναντι στη Σοβιετική Ένωση. Τα επιχειρήματα υπέρ των επανδρωμένων αποστολών στο βαθύ Διάστημα αποδυναμώνονται όσο εξελίσσονται τα ρομπότ. Τα ρομπότ δεν χρειάζονται οξυγόνο, ατμόσφαιρα ή προστασία από την ακτινοβολία και γίνονται ολοένα και πιο ικανά. Γι' αυτό δεν πι-

στεύω ότι πρέπει να δαπανώνται δημόσιοι πόροι για την αποστολή ανθρώπων στον Αρη. Αν κάποιος εκκεντρικός δισεκατομμυριούχος θέλει να ζοδέψουν τα δικά τους χρήματα, καλή τους τύχη. Ο Ελον Μασκ έχει πει ότι θέλει να πεθάνει στον Αρη, αλλά όχι κατά την πρόσκρουση. Ίσως τα καταφέρει. Αν με ρωτάτε, θα ήταν προτιμότερο να είχε ήδη στείλει εκατοντάδες ρομπότ να του κατασκευάσουν ένα καταφύγιο και, όταν έρθει η ώρα, ένα μεγαλοπρεπές μαυσωλείο. Θα ταιριαζε στον τεράστιο εγωισμό του. Πρέπει βέβαια να του αναγνωρίσουμε ότι έχει αλλάξει ολόκληρες βιομηχανίες. Όμως, η αποστολή χιλιάδων ανθρώπων στον Αρη δεν είναι ρεαλιστική. Είναι υπερβολικά ακριβή και δεν πιστεύω ότι θα βρεθούν πολλοί που θα ήθελαν πραγματικά να ζήσουν εκεί.

– **Ποιο είναι το ένα χαρακτηριστικό της ανθρωπότητας που σας κάνει να πιστεύετε ότι αξίζει να έχει μέλλον;**

– Θα έλεγα κατ' αρχάς ότι μπορούμε να γίνουμε καλύτεροι. Αλλά υπάρχει κάτι ακόμη που το αντιλαμβάνονται καλύτερα οι αστρονόμοι. Το μέλλον είναι ακόμη μεγαλύτερο από το παρελθόν. Η Γη σχηματίστηκε πριν από περίπου 4,5 δισεκατομμύρια χρόνια και η εξέλιξη δημιούργησε τη σημερινή πολύπλοκη βιόσφαιρα. Όμως, η Γη βρίσκεται ακόμη πριν από τη μέση της ζωής της. Ο Ήλιος θα συνεχίσει να λάμπει για άλλα έξι δισεκατομμύρια χρόνια, μέχρι να εξαντλήσει τα καύσιμά του. Εχουμε μπροστά μας ακόμη περισσότερο χρόνο απ' όσο χρειάστηκε για να εξελιχθούμε από τις πρωτόγονες μορφές ζωής μέχρι σήμερα. Αν τελικά αποδειχθεί ότι οι άνθρωποι είμαστε το μοναδικό είδος του Γαλαξία που έχει αποκτήσει αυτοσυνείδηση, τότε η ευθύνη μας είναι τεράστια. Εχουμε χρέος να μη σβήσουμε μόνοι μας. Γιατί σε αυτές τις τεράστιες χρονικές κλίμακες, οι απόγονοί μας

ίσως εξαπλωθούν σε ολόκληρο τον Γαλαξία. Βέβαια, δεν θα είναι σαν εμάς. Θα είναι μετα-άνθρωποι, σε διάφορες μορφές, και κατά πάσα πιθανότητα θα είναι ηλεκτρονικοί, όχι βιολογικοί. Από την άλλη πλευρά, αν υπάρχουν εξωγήινοι πολιτισμοί που σχηματίστηκαν ένα δισεκατομμύριο χρόνια πριν από τη Γη, η εξέλιξη εκεί ίσως έχει ήδη φτάσει πολύ πιο μακριά. Στο δικό τους μέλλον πιθανότατα δεν θα κυριαρχούν η δαρβινική εξέλιξη και η επιθετικότητα. Δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι μια προηγμένη μορφή νοημοσύνης θα θέλει να κατακτήσει άλλους κόσμους. Ίσως απλώς να βρίσκεται κάπου στο βαθύ Διάστημα, να κάνει βαθιές σκέψεις και να ζει τεράστιες πνευματικές περιπέτειες, χωρίς να ενδιαφέρεται καθόλου για την επέκτασή ή την κατάκτησή.

– **Η απάντηση βρίσκεται, λοιπόν, για μια ακόμη φορά στην πολιτική;**

– Προφανώς χρειαζόμαστε καλύτερους πολιτικούς, αλλά πρέπει επίσης να συνειδητοποιήσουμε ότι πολλά από τα μεγάλα μας προβλήματα, όπως η κλιματική αλλαγή και η απώλεια της βιοποικιλότητας, δεν μπορούν να λυθούν σε εθνικό επίπεδο. Απαιτούν διεθνή συνεργασία. Πρέπει να διαφραλίσουμε ότι ο πλανήτης δεν θα οδηγηθεί προς τα πίσω από τις αποφάσεις μιας χούφτας δισεκατομμυριούχων ή λίγων ισχυρών εταιρειών. Χρειαζόμαστε πολίτες που να κατανοούν αυτά τα ζητήματα και να στηρίζουν τους πολιτικούς όταν λαμβάνουν δύσκολες αποφάσεις. Πιστεύω ότι η Ευρώπη έχει καθοριστικό ρόλο να παίξει σ' αυτή την προσπάθεια.

– **Τι θα συμβουλευάτε τις νεότερες γενιές;**

– Θα τους έλεγα πρώτα απ' όλα να προσπαθήσουν να κατανοήσουν τους άλλους ανθρώπους και την επιστήμη. Επειτα, θα τους πρότεινα να στηρίζουν πολιτικές που θα μοιράζουν τα οφέλη της προόδου και στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές του κόσμου, ιδιαίτερα στον παγκόσμιο Νότο. Δεν μπορούμε να έχουμε σταθερότητα στον κόσμο όσο παραμένει τόσο μεγάλη η απόσταση ανάμεσα στον Βορρά και τον Νότο. Πρέπει να μειώσουμε τις ανισότητες τόσο διεθνώς όσο και στο εσωτερικό των χωρών μας, για να έχουμε πιο σταθερές και ευτυχισμένες κοινωνίες. Στη Βρετανία παραμένουμε πολύ κοντά στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η δική μου συμβουλή προς τους Βρετανούς πολιτικούς θα ήταν να μάθουν λιγότερα από την Αμερική και περισσότερο από τη Σκανδιναβία. Μια κοινωνία με ισχυρό κοινωνικό κράτος και μεγαλύτερη ισότητα αποτελεί σαφώς καλύτερο πρότυπο.

“

Οι αποστολές στον Αρη

Τα ρομπότ δεν χρειάζονται οξυγόνο ή προστασία από την ακτινοβολία και γίνονται ολοένα και πιο ικανά. Γι' αυτό δεν πιστεύω ότι πρέπει να δαπανώνται δημόσιοι πόροι για την αποστολή ανθρώπων στον Αρη.

“

Χρέος μας να μη σβήσουμε

Αν τελικά αποδειχθεί ότι οι άνθρωποι είμαστε το μοναδικό είδος του Γαλαξία που έχει αποκτήσει αυτοσυνείδηση, τότε η ευθύνη μας είναι τεράστια. Εχουμε χρέος να μη σβήσουμε μόνοι μας.

ΣΤΟΝ ΠΥΡΕΤΟ ΤΟΥ ΜΟΥΝΤΙΑΛ

Τι κρατάμε - τι ξεχνάμε

Ενενήντα αγώνες έγιναν ήδη και μόλις δεκατέσσερις απομένουν για να μάθουμε ποια ομάδα θα κατακτήσει το «μεγαλύτερο» Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου που έγινε ποτέ. Η «Κ» ξεχνάει τους δέκτες και ξεχώρισε όσα θα μείνουν και εκείνα που γρήγορα θα –πρέπει να– ξεχαστούν

Του ΚΩΣΤΑ ΒΑΪΜΑΚΗ

Μου άρεσε

Οι σταρ της... Ρεάλ. Δεν ξέρω τι ακριβώς έφταιξε πέρυσι στη Ρεάλ, αλλά η εικόνα των σταρ της με τις εθνικές τους είναι εντυπωσιακή. Ο Εμπαπέ είναι έως τώρα ο κορυφαίος της διοργάνωσης, ο Βινίσσιους έχει πάρει από το χέρι τη Βραζιλία και ελλείψει άλλου σταρ «σπρώχνει το κάρο» και ο «Hey Jude» Μπέλιχχαμ είναι ο ηγέτης της Αγγλίας, με γκολ, ασίστ και ηγετική παρουσία. Οπότε, κύριε Μουρίνιο, δεν υπάρχουν δικαιολογίες: πρέπει να βρείτε τον τρόπο που όλοι αυτοί οι παίκτες θα συνεχίσουν να λειτουργούν με ανάλογα καλό τρόπο και με τη φανέλα της ομάδας, χωρίς «κόνζες», βεντελιέκια «παιδικές ασθένειες».

Ο Αντσελότι ξέρεi. Η Βραζιλία δεν εντυπωσιάζει. Δεν έχει φαντασία, δεν παίζει jogo bonito, δεν έχει και πολλούς σταρ – πλην ίσως του Βινίσσιους, αφού ο Νείμάρ είναι «πολυτραυματίας» και ο Ραφίνια μπήκε στα πιτς επ' αόριστον. Ακόμη κι έτσι όμως, ο Αντσελότι ξέρεi. Με τον «μπαρμπα-Κασεμίρο», με σκόρερ τον Μαρτινέλι, με λαγούς απ' το καπέλο του και καταπινοντας σπαθιά, η Βραζιλία προχωράει. Διότι ίσως για πρώτη φορά στην Ιστορία δεν μιλάμε για τη Βραζιλία του τάδε ή του δείνα παίκτη, αλλά για τη Βραζιλία του προπονητή της.

Μεξικό θα πει αλεγρία. Μία χαρά τα έχουν πάει έως τώρα και οι τρεις συνδιοργανωτές, αλλά σαν το Μεξικό (και σαν τη Χαλκιδική) δεν έχει: τέσσερις αγώνες, τέσσερις νίκες, καλή μπάλα, φοβερή εξέδρα, ατελείωτος χορός στους δρόμους, αλεγρία εντός, εκτός και επί τα αυτά. Ένα τεράστιο vamos ακούγεται όλο και πιο δυνατά.

Δεν μου άρεσε

Ρόναντ Κούμαν, τι χάλι ήταν αυτό! Πώς να ξεχαρβαλώσεις μια «πολεμική μηχανή» που πήγε στο Μουντιάλ γεμάτη προσδοκίες; Τη δίνεις σε έναν φοβικό, άτολμο και υπερβολικά «πραγματιστή» προπονητή; 15% κατοχή μπάλας κόντρα στο Μαρόκο; Οχι στη Γαλλία, στην Αργεντινή ή στην Ισπανία, αλλά... στο Μαρόκο; Δικαίως οι «οράνι» γύρισαν σπίτι πολύ νωρίς, δικαιοτάτα ο Κούμαν πήγε σπίτι του γενικώς – δύσκολα θα τον ξαναεμπιστευθεί σοβαρή ομάδα από εδώ και πέρα.

Φίλοι Γερμανοί, άτιμο το κάρμα. Ριζατε 7 γκολ στο Κουρασάο. Και το αιτιολογήσατε με τη γνωστή σας ρήση «αν σταματάς και δεν βάζεις όσα γκολ μπορείς σε μια ομάδα, τότε δείχνεις ότι τη λυπάσαι και δεν τη σέβεσαι». Το κάρμα, όμως, δεν συγχωρεί: διότι άλλο πράγμα είναι να βάζεις 7 γκολ στον «ισούψη» και ισοδύναμο, όπως ήταν πριν από μερικά χρόνια η Βραζιλία, και άλλο στο Κουρασάο, στο Σαν Μαρίνο και στους άλλους «μικρούς» που ταπεινώνεις κατά καιρούς. Οπότε αουφίντερεν – δεν θα μας λείψετε.

Η «τύχη» της Αργεντινής. Με ποια άλλη υπερδύναμη θα παίξει η Αργεντινή; Και γιατί δεν της έβγαλε η FIFA μια κάρτα ελεύτερης πρόσβασης μέχρι τη ημιτελική; Αν θυμάμαι καλά, θα αντιμετωπίσει μέχρι εκεί το Πράσινο Ακρωτήριο, το Βατικανό και τη μεϊκτ του Αλλού Φαν Παρκ – βέβαια, Μουντιάλ είναι, όλα γίνονται και μην αποκλείουμε κάποια έκπληξη, όπως για παράδειγμα να μην κατέβει το Βατικανό διότι εκείνη την ώρα θα έχουν λειτουργία...

Ο σκόρερ Κιλιάν Εμπαπέ πανηγυρίζει με τους Μάικλ Όλισε και Μπράντλεϊ Μπαρκόλα το τρίτο γκολ που σημείωσε η Γαλλία επί της Σουηδίας, στη νίκη-πρόκριση στους «16», την Τρίτη. Αν όλα πάνε καλά, όλοι τους έχουν τουλάχιστον ένα ακόμη Παγκόσμιο Κύπελλο μαζί – ίσως και δύο-, κάτι που σημαίνει ότι θα διεκδικήσουν τον «τίτλο» της πιο χαρισματικής επιθετικής γραμμής που είδαμε ποτέ.

Του ΒΑΣΙΛΗ ΣΑΜΠΡΑΚΟΥ

Μου άρεσε

Η έκρηξη των αφρικανικών ομάδων. Τούτη τη φορά δεν ήταν μόνο το Μαρόκο. Η Σενεγάλη, η Δημοκρατία του Κονγκό, η Γκάνα, το Πράσινο Ακρωτήριο, η Ακτή Ελεφαντοστού. Όλες μαζί δημιούργησαν μια εικόνα που πιστοποιεί τη συνολική άνοδο του επιπέδου τους. Έχουν πλέον καλύτερη τακτική οργάνωση, μεγαλύτερη ωριμότητα στη διαχείριση των αγώνων, πιο καθαρή αγωνιστική ταυτότητα και πολύ μικρότερη εξάρτηση από τις ατομικές εμπνεύσεις των σταρ τους. Το αποτέλεσμα ήταν να διεκδικούν ισότιμα την πρόκριση απέναντι στις παραδοσιακές δυνάμεις και να επιβεβαιώνουν ότι το χάσμα έχει μειωθεί αισθητά επειδή, εκτός των άλλων, έχει δυναμώσει η αγωνιστική νοοτροπία τους.

Η Γαλλία της αρετής. Η ομάδα που έχει παρουσιάσει την πλησιέστερη εικόνα σε ελίτ συλλογικό ποδόσφαιρο. Οσο κυλάει ο χρόνος και βρίσκει τον ρυθμό της, η Γαλλία μετατρέπεται σε μια ώριμη και δειμένη ομάδα, με θετική αγωνιστική νοοτροπία, καθαρό σχέδιο προπονητή, πειθαρχία στο αμυντικό κομμάτι και μεγάλη αυτοπεποίθηση στο επιθετικό, στον βαθμό που να

παίζει και για να διασκεδάσει και όχι μόνο για να προκριθεί.

Η Αμερική του Ποτσέτινο. Υπό την καθοδήγηση του Μαουρίτσιο Ποτσέτινο δημιουργεί για πρώτη φορά στην Ιστορία την εντύπωση ότι έχει πλέον την τακτική κουλτούρα για να ανταγωνιστεί με μια ιδέα δημιουργική, και όχι μόνο αθλητική, τους αντιπάλους της. Μέσα σε λιγότερο από δύο χρόνια ο Ποτσέτινο κατάφερε να παρουσιάσει ένα σύνολο που δεν υστερεί σε ομαδική τακτική και τεχνική έναντι των παραδοσιακών δυνάμεων. Παρουσιάζει ένταση χωρίς την μπάλα, οργανωμένο πρέσινγκ, γρήγορες μεταβάσεις και θάρρος να επιτίθεται, ανεξάρτητα από τον αντίπαλο.

Δεν μου άρεσε

Η «φτώχεια» της Γερμανίας. Προφανώς υπήρξαν και άλλες απογοητεύσεις, αλλά η «φτώχεια» μιας τόσο μεγάλης, παραδοσιακά, δύναμης δημιουργεί τη μεγαλύτερη. Περιπου τρία χρόνια μετά το ξεκίνημά του, ο Πούλιαν Νάγκελμαν παρουσίασε μία από τις πιο αδύναμες εκδόσεις της Γερμανίας. Και η δικαιολογία της έλλειψης ποδοσφαιριστών με star quality δεν είναι αρκετή. Ελλείψη τακτικής ευελιξίας, αργή ανάπτυξη απέναντι σε κλειστές άμυνες,

καθυστερημένες ή αναποτελεσματικές αλλαγές και επιμονή σε επιλογές προσώπων που δεν απέδιδαν. Η Γερμανία υστέρησε σε ένταση, σωματική επιβολή και αποτελεσματικότητα στις κρίσιμες στιγμές, με άλλα λόγια ήταν μια απροετοίμαστη ομάδα.

Το hydration break. Είναι μια παρέμβαση που αλλοιώνει τη φύση του ποδοσφαιρικού αγώνα, γιατί διακόπτει τεχνητά τη ροή του παιχνιδιού και καταστρέφει την έννοια του ρυθμού. Δεν επηρεάζει μόνο την ένταση και το μομέντουμ μιας ομάδας, αλλά παρεμβαίνει και στη στρατηγική των προπονητών, αφού βάζει ένα υποχρεωτικό «τάιμ άουτ» που αλλάζει τους όρους διαχείρισης ενός αγώνα.

Το ποδόσφαιρο του Ρομπέρτο Μαρτινέθ. Υπό την καθοδήγησή του η Πορτογαλία έκανε μια τέλεια πορεία στα προκριματικά και δημιούργησε υψηλές προσδοκίες. Με τους παίκτες που διαθέτει, όλος ο πλανήτης περίμενε ποδόσφαιρο υψηλού ρυθμού κι εκείνος επέλεξε συντηρητική ανάπτυξη και χαμηλό τέμπο. Μπορούσε να βάλει ένταση στο πρέσινγκ και επέλεξε να τη θυσιάσει προκειμένου να έχει στο τερνέ διαρκώς τον Κριστιάνο Ρονάλντο. Μέχρι εδώ παρουσιάζει μια ομάδα με αλλοιωμένα χαρακτηριστικά, όταν κανείς αναλογίζεται τη δυναμική των ποδοσφαιριστών που διαθέτει.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΑΟΥΣΗ

Μου άρεσε

Ο «ταμπουκάς» των Παραγουανών. Φάτσερ όπως του Κανάλε βγαλμένες κατευθείαν από το Narcos, αμυντική λειτουργία-μπετόν, μ' ένα αόρατο «No pasaran!» χαραγμένο στο κούτελο. Οι Παραγουανοί, όπως είπε και ο προπονητής τους Γκουστάβο Αλφάρο μετά την πρόκριση επί της Γερμανίας, έρχονται από τη «σκληρή γη», εκεί όπου έπαιζαν ξυπόλυτοι στο χώμα. Πρόκειται για μια ποδοσφαιρική «γείωση» σχεδόν ξεχασμένη, που έχει ρίζα στα βάθη του χρόνου, τότε που το ποδόσφαιρο ήταν πρώτα απ' όλα μάχη μεταμφιεσμένη σε παιχνίδι και όχι φόβος λάθους μεταμφιεσμένος σε πόζα.

Το επιθετικό μπαλέτο της Γαλλίας. Η μόνη ομάδα του Μουντιάλ που ξεκινάει μια διαφορετική χορογραφία κάθε φορά που επιτίθεται. Η πεντάδα Εμπαπέ - Ντεμπελέ - Όλισε - Ντουέ - Μπαρκόλα συνδυάζεται και ελιύεται με τη χάρη του Νουρέγιεφ και εκτελεί με την ακρίβεια του Μπαρίσινοφ. Κι επειδή έχουν τουλάχιστον ένα ακόμη Παγκόσμιο Κύπελλο όλοι μαζί, ίσως και δύο, είναι πλιού φαινότορον ότι στο μέλλον θα μνημονεύονται ως η πιο χαρισματική επιθετική γραμμή που είδαμε ποτέ στο παγκόσμιο παλκοσένικο.

Ο κούλ Αντσελότι. Ο «Καρλέτο» τα έχει δει και τα έχει ζήσει όλα στο ποδόσφαιρο σε συλλογικό επίπεδο. Στα 67 του δοκιμάζει και στο εθνικό, όπου όλοι περιμένουν να δουν πώς θα ταιριάζει ο ευρωπαϊκός του πραγματισμός με τον ιδιαίτερο ψυχισμό των Βραζιλιάνων και πως αυτό θα αποτυπωθεί στο χορτάρι. Η χαρακτηριστική του ψυχραιμία αντιμετώπιση στον πάγκο δίνει τις απαντήσεις και το σπικωμένο αριστερό του φρύδι είναι σαν να λέει «μην τρελαίνεστε, όλα θα πάνε καλά, θα φτάσουμε όπου δεν μπορούμε».

Δεν μου άρεσε

Οι διαίτητες - Terminator. Κάμερες, μικρόφωνα, μέτρημα δευτερολέπτων, πολλοί νέοι μικροκανονισμοί, άλλοι τόσοι δισταγμοί στις αποφάσεις. Οι «άρχοντες του αγώνα» της νέας εποχής δεν είναι τόσο «άρχοντες», όσο ένα υβρίδιο διαίτητη-καλωδιωμένου διασκεδαστή ο οποίος, όταν κάνει λάθος και τον φωνάζει ο VAR, μετατρέπεται αυτομάτως σε κομπέρ στο Κολοσσαίο, καθώς επιστρέφει στο γήπεδο για να ανακοινώσει ο ίδιος στους θεατές αν ο Κάι-σαρας έστριψε τον αντίχειρα προς τα πάνω ή προς τα κάτω.

Ούτε μία κανονική «ολα»: Το περίφημο «κύμα» που είδαμε πρώτη φορά στο ποδόσφαιρο στο Μουντιάλ του 1986, έκτοτε αγαπήθηκε και έγινε παγκόσμιο σήμα-κατατεθέν των φιλάθλων. Σαράντα χρόνια αργότερα, ιδιαίτερα στα γήπεδα των ΗΠΑ, η προσπάθεια επανάληψής του καταλήγει να ομάδα με αλλοιωμένα χαρακτηριστικά, με ανθρώπους ασυντόνιστους και κινητά να πετούν στον αέρα, για τον απλούστατο λόγο ότι ο κόσμος που βρίσκεται σε αυτά τα γήπεδα έχει πραγματική σχέση με το ποδόσφαιρο τόση, όσο και ο Speed με στιδίαποτε δεν αφορά τον Κριστιάνο Ρονάλντο.

Τα βηματάκια πριν από το πέναλτι: Την παντελώς αχρείαστη αυτή κατάρα έκανε διάσημο ο Ζορζίνιο και την ακολούθησαν πολλοί. Σε αυτό το Μουντιάλ, για παράδειγμα, το έκανε μέχρι στιγμής ο Χάμπερτζ, ο Αμίρι, ο Σάμπερβι, ο Ταμππί και έχει ακόμη μέχρι το τέλος...

ΑΠΟΦΕΙΣ

Επλώστε τον (ΚΟΑ)

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Ε' αυτή τη χώρα, χρειάζεται και κανείς να παρακολουθήσει μια εκπομπή για το Μουντιάλ, προκειμένου να πληροφορηθεί για τις προθέσεις της κυβέρνησης όσον αφορά το μέλλον του ΚΟΑ, παρά να ενημερωθεί για το περιεχόμενο της έκθεσης που συνέταξε η Ελεγκτική Υπηρεσία, σε σχέση με τα πεπραγμένα του αθλητικού οργανισμού. Τίποτα δεν πρέπει να μας ξαφνιάζει.

Πήγε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ως γκεστ σταρ, σε εκπομπή για το Μουντιάλ και μάθαμε ότι ο «ΚΟΑ, ολοκλη-

ρωσε τον κύκλο του». Για την έκθεση όμως της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, που λίγο, πολύ αναφέρει ότι τα εκατομμύρια ευρώ των φορολογουμένων δαπανώνται χωρίς κανείς να λογοδοτεί, δεν έγινε καμία συζήτηση της προκοπής. Όπως και να έχει, η ουσία είναι ότι ο ΚΟΑ εκτιμάται ως εστία παραβιάσεων και στέγη προώθησης κομματικών συμφερόντων με δημοσιοσχεσίτες, παρά ένας οργανισμός που κόπτεται και μάχεται για την ανάπτυξη του αθλητισμού.

Το παραδέχεται εμμέσως και με διπλωματικό τρόπο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, το συμπεραίνει ταυτόχρονα και η Ελεγκτική Υπηρεσία μέσω της

έκθεσής της. Η έκθεση, η οποία κάνει λόγο για νομοθεσία απαρχαιωμένη, για μηδανικά «εργαλεία» εφόπτευσής των ομοσπονδιών. Συμπεραίνει, επιπλέον, την ασάφεια που υπάρχει ως προς την εξουσία που ασκεί ο οργανισμός, έναντι των ομοσπονδιών που δεν λαμβάνουν άμεση κορηγία από το κράτος. Όπως, δηλαδή, η ΚΟΠ.

Ασαφής και ατεκμηρίωτη είναι η διαδικασία ως προς το πώς μοιράζονται οι κορηγίες, γιατί η Χ ομοσπονδία πρέπει να πάρει το Ψ ποσό και γιατί η Ψ το Χ. Προκύπτει επίσης ότι έξοδα δεν δικαιολογούνται, ότι υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων αλλά και συγγενικές

σχέσεις μεταξύ αθλητών και μελών στις ομοσπονδίες. Όσον αφορά την τήρηση των προθεσμιών του ΚΟΑ, οι 78 από τις 85 ομοσπονδίες δεν επέβαλαν εγκαίρως τις οικονομικές τους καταστάσεις, χωρίς να υποστούν την όποια συνέπεια. Η έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αναφέρει επίσης ότι οι ισχυρισμοί του ΚΟΑ, για την άσκηση αγωνιστικών ελέγχων στις ομοσπονδίες, δεν πολυεπιβεβαιώνονται, αφού η έρευνα δεν μπορεί να συμπεράνει στο τι ακριβώς εξετάζει ο ΚΟΑ.

Κακά τα ψέματα, τα δεδομένα στον οργανισμό δεν ευνοούν ένα σύγχρονο και αξιοκρατικό κράτος, αλλά μάλλον

παρπαλέμπουν στις διαχρονικές παθογένειες που ταλαιπωρούν την κοινωνία μας. Ρουσφέτια, κακοδιαχείριση, προώθηση προσωπικών και κομματικών συμφερόντων και πάει λέγοντας.

Η Ελεγκτική Υπηρεσία κάνει λόγο για την αναγκαιότητα αναθεώρησης της νομοθεσίας, την ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου και την πλήρη αναδιοργάνωση του ΚΟΑ, ο πρόεδρος σε τηλεοπτική εκπομπή αναφέρεται στην ολοκλήρωση του κύκλου του, εμείς ωμά και λιτά λέμε, επλώστε τον! Όποιος έφαγε, έφαγε. Και έφαγαν πολλοί. Είς βάρος αυτών που τιμωσαν τις θέσεις τους, σε ομοσπονδίες αλλά και τον οργανισμό. Φτάνει!

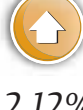
Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-1,63%

Χ.Α.
-3,60%

Dow Jones
2,12%

Nasdaq
2,90%

Nikkei
0,19%

Dax
2,34%

FTSE 100
1,17%

Πετρέλαιο
-0,09%

€//\$
1,25%

ΤΙΜΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

Συνέχισαν
ακάθεκτα να
φρουσκώνουν

Ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξης του 14,1% παρουσίασε ο αριθμός πωλητηρίων εγγράφων του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Η αύξηση προήλθε κυρίως από ξένους αγοραστές. Οι περισσότερες συναλλαγές εντοπίζονται στη Λεμεσό και ακολουθεί η Λευκωσία, η Λάρνακα και η Πάφος, ενώ η Αμμόχωστος καταγράφει τον χαμηλότερο αριθμό συναλλαγών. Σελ. 6

Η Κύπρος χάνει τη μάχη για το εργατικό δυναμικό

Η αγορά εργασίας της χώρας δεν είναι πλέον ελκυστική για τους Ευρωπαίους εργαζομένους

Στο κόκκινο βρίσκεται η αγορά εργασίας της Κύπρου, με τις ελλείψεις των εργαζομένων σε ορισμένους τομείς να αγγίζουν τα βάνι. Το αυξημένο κόστος και η γεωγραφική απομόνωση της

χώρας λειτουργεί αποτρεπτικά για τους Ευρωπαίους εργαζομένους, με αποτέλεσμα η κυπριακή αγορά να στρέφεται ολοένα και περισσότερο στην απασχόληση εργαζομένων από τρίτες χώρες.

Έντονο προβληματισμό προκαλεί το γεγονός ότι η Κύπρος δεν αποτελεί πλέον τον ελκυστικό προορισμό εργασίας που ήταν πριν από μία δεκαετία όταν χιλιάδες εργαζόμενοι από τη Βουλ-

γαρία, τη Ρουμανία και την Πολωνία επέλεγαν να εργαστούν στη χώρα, καθώς οι μισθοί και το βιοτικό επίπεδο που μπορούσαν να εξασφαλίσουν ήταν αισθητά υψηλότερα σε σύγκριση με τις

χώρες καταγωγής τους. Σήμερα, η εικόνα έχει αλλάξει ριζικά. Ως αντικίνητρο λειτουργούν και οι αυστηρές προϋποθέσεις πρόσβασης σε ορισμένους τομείς επαγγελματιών. Σελ. 4

Αμερικανικό lifestyle πουλάει η Ralph Lauren στην Κίνα

Την ώρα που η αγορά πολυτελείας στην Κίνα επιχειρεί να ανακάμψει έπειτα από μια πολυετή περίοδο υποτονικών πωλήσεων, η Ralph Lauren φαίνεται να έχει βρει τον τρόπο να κερδίσει ένα κοινό που αναζητά κύρος, στιλ και «αξία» χωρίς να πληρώνει τις τιμές των κορυφαίων ευρωπαϊκών οίκων. Ο οίκος πολυτελείας διαθέτει περίπου 250 καταστήματα στην Κίνα και έχει επενδύσει συστηματικά στην αναβάθμιση των σημείων πώλησης, στο μάρκετινγκ και στη δημιουργία ισχυρότερης σχέσης με τους καταναλωτές. Σελ. 9

ΚΡΥΠΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Διαπραγμάτευση μόνο με MiCA

Η Ε.Ε. έσφιξε τα λουριά για τα crypto λόγω του Κανονισμού MiCA. Από την 1η Ιουλίου η ευρωπαϊκή αγορά crypto «πέρα απόσταση» από τις εθνικές μεταβατικές εγγραφές, με κατεύθυνση προς ένα καθεστώς όπου θα δουλεύουν οι εν λόγω εταιρείες μόνο σε έναν παρονομαστικό οδηγό MiCA. Από τις 1.200 εταιρείες που διέθεταν εθνικές εγγραφές προ-MiCA σε όλη την Ε.Ε., μόνο 210 εξασφάλισαν πλήρη άδεια. Σελ. 5

ΚΑΥΣΩΝΑΣ

Αποτελεί κίνδυνο για την οικονομία

Ο ακραίος καύσωνας που πλήττει την Ευρώπη εξελίσσεται σε σημαντικό μακροοικονομικό κίνδυνο και αναμένεται να αφήσει το «σημάδι» του στην οικονομία. Σελ. 10

REAL ESTATE

Ανοδος στις
άμεσες ξένες
επενδύσεις

Με άνοδο κατά 43,4% σε ετήσια βάση ολοκληρώθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2026 σε ό,τι αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην αγορά ακινήτων, παρότι την ίδια περίοδο οι αιτήσεις για τη λήψη άδειας διαμονής μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα» υποχώρησαν κατά 52,2%. Το ενδιαφέρον των ξένων επικεντρώνεται σε πολυτελείς κατοικίες στην Αττική και στα νησιά. Σελ. 12

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,33%	0,06%
Γερμανία	2,90%	0,04%
Γαλλία	3,62%	0,10%
Ιταλία	3,68%	0,09%
Ισπανία	3,40%	0,06%
Ιρλανδία	3,12%	0,09%
Ελλάδα	3,59%	0,05%
Ην. Βασίλειο	4,54%	0,00%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Brexit, 10 χρόνια μετά: Προσδοκίες και οικονομική πραγματικότητα

Το δημοψήφισμα του 2016 για την αποχώρηση του Η.Β. από την Ε.Ε. αποτέλεσε ορόσημο. Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι η αποτίμηση των πολυεπίπεδων επιπτώσεών του.

Η οικονομία του Η.Β. το 2016 παρουσίαζε μια, γενικά, ικανοποιητική εικόνα. Ωστόσο, η συμμετοχή της χώρας στους ευρωπαϊκούς θεσμούς ήταν πάντα ιδιόμορφη. Παρά την ενεργό παρουσία του, το Λονδίνο διατηρούσε σταθερή δυσπιστία στην πολιτική εμβάθυνση της Ένωσης, εξασφαλίζοντας σημαντικές εξαιρέσεις, με προέξοχα τη μη συμμετοχή στην Ευρωζώνη.

Η επικράτηση του Brexit τροφοδοτήθηκε από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και μια εκστρατεία τύπου «Make America Great Again». Η ρητο-

ρική της βασίστηκε στην αισθητή αλλοίωση της βρετανικής ταυτότητας λόγω των ανοικτών συνόρων της Ε.Ε., ένα συναισθημα που εργαλειοποιεί μέχρι σήμερα ο Νάιτζελ Φάρατζ.

Μετά από χρονοβόρες διαπραγματεύσεις, οι δύο πλευρές οδηγήθηκαν σε χαλαρή σχέση, καθώς το Η.Β. απέκλεισε ακόμα και την επιλογή της Τελωνειακής Ένωσης. Οι υποστηρικτές του Brexit προέβλεπαν ότι η αποδέσμευση θα οδηγούσε σε αύξηση του ΑΕΠ, καλύτερες διμερείς εμπορικές συμφωνίες, αποτελεσματικό έλεγχο της μετανάστευσης, μείωση της φορολογίας και δημοσιονομικά οφέλη. Αντίθετα, οι επικριτές προειδοποιούσαν για απώλεια τουλάχιστον 4% του ΑΕΠ και συρρίκνωση της γεωπολιτικής επιρροής της χώρας.

Δέκα χρόνια μετά, τα δυσμενή σενάρια τείνουν να επιβεβαιώνονται με κάμψη του εμπορίου, των επενδύσεων, της παραγωγικότητας και μείωση του ΑΕΠ κατά 4-8%, αν και η διεθνής άνοδος χρέους και επιτοκίων δεν οφείλεται αποκλειστικά στο Brexit. Στις αρνητικές επιπτώσεις συγκαταλέγεται η έξοδος Ευρωπαίων εργαζομένων, παρά το γεγονός ότι το εγχώριο αντιμεταναστευτικό κλίμα εστιαζόταν κυρίως στην Ασία. Αντίθετα, ο τομέας των υπηρεσιών αποδείχθηκε ανθεκτικός και επηρέαστηκε λιγότερο.

Σήμερα, το 50% των Βρετανών θεωρεί το Brexit λάθος και το 45% επιθυμεί επανένταξη, όμως η πολιτική διαχείριση παραμένει περιπλοκή. Η κυβέρνηση των Εργατικών –υπό τον Κιρ Στάρμερ– ή τον πιθανό

διάδοχο του Άντι Μπέρναμ– επιδιώκει μια αναβαθμισμένη συμφωνία, αλλά αποφεύγει την επανένταξη ή την Τελωνειακή Ένωση λόγω εσωτερικών προκλήσεων. Την ίδια στιγμή, η αντιπολίτευση (Συντηρητικοί και Κόμμα Μεταρρυθμίσεων) δεν εννοεί αναβάθμιση σχέσεων με τις Βρυξέλλες.

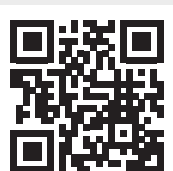
Ταυτόχρονα, η Ε.Ε. απορρίπτει τις αποσπασματικές, ειδικές σχέσεις, προτιμώντας το πλαίσιο της Τελωνειακής Ένωσης ή μια δομημένη σχέση στα πρότυπα του ελβετικού μοντέλου.

Πολλοί αναλυτές συγκλίνουν πλέον στο ότι τα οφέλη μιας απλής «αναβάθμισης» της υφιστάμενης σχέσης θα είναι αμελητέα για το Η.Β., υποδεικνύοντας ως μόνη ουσιαστική λύση την πλήρη επανένταξη. Εδώ όμως ανακύπτουν καιρικά

θέματα όπως: (α) κατά πόσον η επιστροφή θα πρέπει να αποφασιστεί μέσω της κοινοβουλευτικής οδού ή απαιτεί νέο δημοψήφισμα, (β) οι όροι της επιστροφής, δηλαδή κατά πόσο το Η.Β. θα διατηρήσει τα παλιά προνόμια και εξαιρέσεις, και (γ) το ευρωπαϊκό βέτο, εφόσον μια συμφωνία επανένταξης απαιτεί την ομόφωνη στήριξη και των 27 κρατών-μελών.

Το συμπέρασμα είναι ότι, 10 χρόνια μετά, το Brexit αποδείχθηκε ένα εξαιρετικά δαπανηρό οικονομικό πείραμα, τα πολιτικά δεσμά του οποίου παραμένουν σχεδόν αδύνατο να λυθούν.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Ομήρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Τίποτε δεν επιβεβαιώθηκε

Το πετρέλαιο στα 70 δολάρια το βαρέλι, διαπραγματεύεται 40% χαμηλότερα σε σχέση με πριν την έναρξη του πολέμου, καταγράφοντας τη χειρότερη επίδοση από το 2020 όταν ο πλανήτης υποχρεώθηκε σε παρατεταμένα lockdowns. Στα τέλη Φεβρουαρίου η έναρξη του πόλεμου ΗΠΑ-Ιράν έθεσε την παγκόσμια οικονομία σε ενεργειακό συναγερμό. Τότε οι προβλέψεις έκαναν λόγο για 150 δολάρια το βαρέλι εφόσον τα Στενά του Ορμούζ παρέμειναν κλειστά για μεγάλο χρονικό διάστημα. Τρεις μήνες μετά τίποτα από αυτά δεν επιβεβαιώνεται, καθώς η διπλωματία έχει αναλάβει να αποκαταστήσει την τάξη αφινοώντας τις αγορές να προεξοφλήσουν την επιτυχία. Οι αυξημένες διελεύσεις, αν και χαμηλότερες σε σχέση με πριν τον πόλεμο, συνιστούν τράνη απόδειξη ότι οι πλοιοκτήτες δείχνουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην ασφάλεια της περιοχής, και αυτά είναι σίγουρα καλά νέα.

Μια γερή δόση λαϊκισμού

Η χώρα μας παραμένει ουραγός σε θέματα αποβλήτων και περιβάλλοντος. Καμία κυβέρνηση δεν φρόντισε να δημιουργήσει τις απαραίτητες υποδομές διαχείρισης αποβλήτων, κυρίως των οργανικών, με αποτέλεσμα να περιοριζόμαστε στην ταφή. Μια μέθοδος που συνοδεύεται από αυξημένο κόστος αν θέλεις να είσαι χώρα μέλος της Ε.Ε. Έχοντας αυτά κατά νου, η κυβέρνηση αποφάσισε να επιβάλει φόρο ταφής αποβλήτων προς τους δήμους, αλλά επειδή οι τελευταίοι δεν έχουν τη δυνατότητα να το απορροφήσουν, θα το «πασάρουν» στους δημότες. Οι βουλευτές προκειμένου να σταματήσουν αυτό το αντιλαϊκό μέτρο θέλουν να μπλοκάρουν το νομοσχέδιο και ας χαθούν τα ευρωπαϊκά κονδύλια του ταμείου ανάκαμψης (περ. €25 εκατ.) και ας συνεχιστεί η ζωή χωρίς να έχει επιλυθεί κανένα πρόβλημα. Αρκεί να παρασχεθεί στον λαό μια γερή δόση λαϊκισμού.

Καμία δυνατότητα αύξησης των κατώτατων συντάξεων στα επίπεδα του κατώτατου μισθού, δήλωσε ο αρμόδιος υπουργός.

Κρατικοποίηση στην εποχή του AI

Οι εξελίξεις γύρω από το AI είναι συνεχείς. Αυτή τη φορά η OpenAI σε μια μη αναμενόμενη εξέλιξη, αποκάλυψε πως βρίσκεται σε συζητήσεις με το αμερικανικό δημόσιο προκειμένου να εξευρεθούν τρόποι παραχώρησης του 5% των μετοχών της εταιρείας στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση των ΗΠΑ. Με αυτό τον τρόπο ο Σαμ Άλτμαν πιστεύει ότι οι πολίτες θα μπορέσουν να έχουν άμεσο οικονομικό όφελος από την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης. Η συζήτηση προφανώς και δεν περιορίζεται στην OpenAI, αλλά δύναται να επεκταθεί και σε άλλες εταιρείες καθώς θα ετοιμάζεται το πλαίσιο αναζήτησης του μοντέλου που θα επιτρέψει

τη μεταφορά αξίας στην κοινωνία μέσω της κρατικής συμμετοχής. Αν και προς το παρόν το ζήτημα αφορά την OpenAI, η συζήτηση αναπόφευκτα θα συμπεριλάβει και τις Anthropic, Google και Meta.

Ροκανίστηκε το προνόμιο

Το κόστος ζωής στην Κύπρο βρίσκεται οριακά χαμηλότερα από τον μέσο ευρωπαϊκό όρο, σημαντικά ψηλότερα από όλες τις χώρες της ανατολικής Ευρώπης, και οριακά ψηλότερα από κάποιες χώρες του ευρωπαϊκού νότου. Σύμφωνα με τα στοιχεία έρευνας χρηστών, η Κύπρος είναι ελαφρώς ακριβότερη από την Ελλάδα, τη Μάλτα, την Ισπανία και

την Πορτογαλία. Η ακρίβεια στην Κύπρο πηγάζει από την τουριστική ζήτηση, την επενδυτική δραστηριότητα στον τομέα των ακινήτων και τον πληθωρισμό αναλόγως εποχικότητας και των γεωπολιτικών εξελίξεων στο μέτωπο της ενέργειας. Σε σχέση με τη δυτική Ευρώπη, η Κύπρος αναφέρεται ως σημαντικά φθηνότερη λόγω του κόστους στέγασης. Οι εξελίξεις όμως των τελευταίων δεκαετιών, φαίνεται πως αργά αλλά σταθερά έχουν ροκανίσει το «προνόμιο». Δεν θα αρηγήσει λοιπόν ο καιρός που τα πρωτοσέλιδα θα γεμίσουν με αναφορές για την ανεπάρκεια των μισθών (σήμερα στο 75% του ευρωπαϊκού μέσου όρου) και τότε είναι που θα τρέχουμε όλοι με τεράστιο κόστος, ιδιωτικό και δημόσιο, να διορθώσουμε την κατάσταση.

Living paycheck to paycheck

Ο δείκτης χρηματοοικονομικής ευμερείας δεν περιορίζεται στο εισόδημα αλλά καλύπτει τις οικονομικές δυσκολίες και τον βαθμό σιγουριάς για το μέλλον. Ο συγκεκριμένος δείκτης για το 2025 αναφέρεται στο 54,6% και είναι πάνω από τη βάση. Αν δούμε με τα επιμέρους στοιχεία, όμως, η Κύπρος είναι μια κοινωνία μέτριας ευμερείας στην οποία το 15% του συνόλου ζει στη φτώχεια, ενώ το 23% δεν τα βγάζει πέρα. Στον αντίποδα έχουμε ένα 13% που μεσουρανά και ένα 21% που ζει σε συνθήκες οικονομικής ασφάλειας. Στη μέση του δείγματος, βρίσκεται ένα 28% που απλώς καλύπτει τρέχοντα έξοδα, αυτό που περιγράφουν οι Αμερικανοί ως living paycheck to paycheck.

Στο τραπέζι πέντε νέα έργα στις κρίσιμες πρώτες ύλες

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Σαν έτοιμη από καιρό εμφανίζεται η Ελλάδα στο να στηρίξει το φιλόδοξο σχέδιο της Ε.Ε. για αυτονομία στις κρίσιμες πρώτες ύλες. Μετά την επένδυση γαλλίου της Metlen στη Βοιωτία, που η Ε.Ε. συμπεριέλαβε στον κατάλογο των 47 συνολικά στρατηγικών έργων για την αυτονομία της, η Ελλάδα διευρύνει την παρουσία της στον ύψιστης γεωπολιτικής σημασίας κλάδο των κρίσιμων πρώτων υλών με πέντε ακόμη υποψηφιότητες.

Το χαρτοφυλάκιο των πέντε έργων αγκαλιάζει ολόκληρη την αλυσίδα, αξίας, εξόρυξης - ανακύκλωσης, με τρία εξ αυτών να έχουν περάσει επιτυχώς, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» το στάδιο της τεχνικής αξιολόγησης.

• **Χαλκιδική.** Το πρώτο, που εμφανίζεται και ως «φαβορί», είναι το έργο παραγωγής χαλκού - χρυσού των Σκουριών της Eldorado Gold στη Χαλκιδική, με αναμενόμενη παραγωγή περίπου 30.000 τόνων χαλκού ετησίως για 20 χρόνια. Η κατασκευή του έργου στα μεταλλευτικό συγκρότημα της Χαλκιδικής έχει ολοκληρωθεί σε ποσοστό άνω του 94% και αναμένεται η εμπορική λειτουργία του εντός του 2026. Πρόκειται για επένδυση που υπερβαίνει τα 2 δισ. δολάρια.

Η Ελλάδα διευρύνει την παρουσία της στον κατάλογο των 47 στρατηγικών έργων για την αυτονομία της.

• **Θράκη.** Υποψήφιο στη Βόρεια Ελλάδα είναι και το Sapes της Thrace Minerals στη Θράκη - ένα έργο εξόρυξης με επίκεντρο τον χρυσό και τον χαλκό ως παραπροϊόν, που αντιπροσωπεύει ένα νέο εξορυκτικό μέτωπο στη βορειοανατολική Ελλάδα.

• **Μολάοι.** Δυναμικά στον στίβο της εξόρυξης κρίσιμων πρώτων υλών μπαίνει και η Πελοπόννησος με το Molaoi Critical Mineral Project της αυστραλιανής εταιρείας Rockfire Resources, στους Μολάους της Λακωνίας, ανοίγοντας ένα νέο γεωγραφικό κόμβο στον ορυκτό χάρτη της χώρας. Οι έρευνες της αυστραλιανής εταιρείας στο κοιτάσμα των Μολάων έχουν εντοπίσει γερμάνιο, που, όπως εξήγησε χθες στο συνέδριο της Ελληνικής Αρχής Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΕΑΓΜΕ) εκπρόσωπός της, θα μπορούσε να καλύψει έως και το 50% των αναγκών της Ε.Ε. Σύμφωνα με τον

«Η Ελλάδα είναι μια προικισμένη χώρα σε ορυκτές πρώτες ύλες, το γνωρίζουμε. Δεν το έχουμε αξιοποιήσει όσο θα έπρεπε. Τώρα είναι η ώρα να το κάνουμε», τόνισε ο γενικός διευθυντής της ΕΑΓΜΕ Διονύσης Γκούτσας.

ίδιο, το έργο των Μολάων και το έργο MacMillan Pass στον Καναδά είναι τα μοναδικά σήμερα παγκοσμίως που βρίσκονται σε στάδιο ανάπτυξης. Η αυστραλιανή εταιρεία ολοκληρώνει αυτό το διάστημα τις υδρολογικές και οικολογικές μελέτες και εντός του 2027 θα υποβάλει την ολοκληρωμένη μελέτη στο αρμόδιο υπουργείο, ώστε να ακολουθήσει στη συνέχεια η διαδικασία αδειοδότησης του έργου.

• **Βοιωτία.** Την πεντάδα των υποψηφίων έργων για τον τίτλο του «στρατηγικού» συμπληρώνουν δύο έργα της ElvalHalcor στη Βοιωτία. Το Eteocles στα Οινόφυτα, ένα φιλόδοξο κέντρο ανακύκλωσης χαλκού, που στοχεύει στην ετήσια επεξεργασία 139.000 τόνων scrap χαμηλής ποιότητας και την παραγωγή 117.000 τόνων δευτερογενούς χαλκού ψηλής καθαρότητας και, τέλος, το New Aluminium Recycling Hub, εγκα-

τάσταση ανακύκλωσης αλουμινίου με ετήσια παραγωγή 117.000 τόνων πλακών αλουμινίου, που θα αντικαταστήσουν εισαγωγές στηρίζοντας κλάδους από την αεροναυπηγική μέχρι την ηλεκτροκίνηση και τη συσκευασία.

Εν τω μεταξύ, στη Βοιωτία και στις εγκαταστάσεις της Αλουμίνιον, η Metlen ετοιμάζεται να θέσει σε λειτουργία τη γραμμή παραγωγής γαλλίου, project που σύμφωνα με τον εκτελεστικό πρόεδρο της εταιρείας Ευάγγελο Μυτιλιναίο «αποτελεί σήμερα το πλέον ώριμο επενδυτικό σχέδιο μεγάλης κλίμακας στον δυτικό κόσμο». Η επένδυση της Metlen, προϋπολογισμού 295,5 εκατ. ευρώ, θα διασφαλίσει παραγωγική δυναμικότητα, σε ετήσια βάση, 2 εκατ. τόνων βωξίτη, 1.265.000 τόνων αλουμίνιας (από 865.000 τόνους σήμερα) και 50 ΜΤ γαλλίου, που καλύπτουν 100% τις ανάγκες της Ε.Ε. σε γάλλιο.

Τα παραπάνω έργα επιβεβαιώνουν τις προοπτικές που ανοίγονται για την αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου της χώρας και του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει στις προσπάθειες της Ευρώπης για στρατηγική αυτονομία στις κρίσιμες πρώτες ύλες που είναι συνδεδεμένες με την ενεργειακή και ψηφιακή μετά-

βαση και κάθε πτυχή του σύγχρονου πολιτισμού. «Η Ελλάδα είναι μια προικισμένη χώρα σε ορυκτές πρώτες ύλες, το γνωρίζουμε. Δεν το έχουμε αξιοποιήσει όσο θα έπρεπε. Τώρα είναι η ώρα να το κάνουμε. Να αλλάξει αυτή η νοοτροπία. Οι εξορύξεις δεν είναι κάτι κακό», τόνισε ο γενικός διευθυντής της ΕΑΓΜΕ Διονύσης Γκούτσας στο συνέδριο της Αρχής, όπου αναπτύχθηκε ένας πλούσιος διάλογος για όλα τα ζητήματα που συνδέονται με την αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου της χώρας. Η αποδοχή από τις τοπικές κοινωνίες αναδείχτηκε ο σημαντικότερος ανασταλτικός παράγοντας, κάτι που πιστοποιεί η πορεία του διαγωνισμού για τη μίσθωση του κοιτάσματος αντιμονίου στη Χίο, αλλά και η δυσκολία των αρμοδίων αρχών να προχωρήσουν σε διαγωνισμούς για νέες παραχωρήσεις. Στο ΥΠΕΝ έχουν παραδοθεί, όπως αναφέρθηκε χθες, ολοκληρωμένοι φακέλοι για τρεις νέες περιοχές με σημαντικές ενδείξεις για πιθανολογούμενα κοιτάσματα σπάνιων γαιών. Την αξία των ορυκτών, τις προοπτικές και τη συνεισφορά της ΕΑΓΜΕ και τον στρατηγικό ρόλο της Ελλάδας ανέδειξε με την ομιλία του και ο αρμόδιος υπουργός Σταύρος Παπασταύρου.

Orthodoxou Employment

Hospitality Staffing Solutions!

orthodoxouemployment.com

wizguide

ΙΟΥΛΙΟΣ 2026

WIZ GUIDE

30 BEST

BARS

2026

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ Η

epic

ΚΥΡΙΑΚΗ 12/7 ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Της ΔΑΡΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Σήμα κινδύνου εκπέμπει η αγορά εργασίας της Κύπρου, παρά το γεγονός ότι η ανεργία βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων δεκαετιών. Οι επιχειρήσεις αδυνατούν να καλύψουν κιλιάδες θέσεις εργασίας, ενώ η Κύπρος χάνει σταδιακά την ελκυστικότητά της ως προορισμός απασχόλησης για Ευρωπαίους εργαζομένους. Νοσηλευτές, οδηγοί, μάγειρες και άλλες ειδικότητες βρίσκονται πλέον σε έλλειψη, με τις αρμόδιες αρχές να προειδοποιούν ότι εάν δεν δοθούν ανταγωνιστικοί μισθοί και καλύτερες συνθήκες εργασίας, τα πρόβλημα αναμένεται να ενταθεί τα επόμενα χρόνια. Την ίδια ώρα, η γεωγραφική απομόνωση της χώρας και το αυξημένο κόστος ζωής λειτουργεί αποτρεπτικά για πολλούς Ευρωπαίους εργαζομένους, οι οποίοι προτιμούν χώρες με ευκολότερη πρόσβαση. Το πρόβλημα δεν είναι ωστόσο κυπριακό αλλά πανευρωπαϊκό, καθώς σύμφωνα με την έκθεση του EURES για τις ελλείψεις και τα πλεονάσματα εργατικού δυναμικού 2025, οι ελλείψεις παραμένουν εκτεταμένες, αλλά συγκεντρώνονται σε περιορισμένο αριθμό κρατών μελών, γεγονός που αναδεικνύει περιθώρια για ενίσχυση της διασυννοριακής κινητικότητας.

Χαμηλή ανεργία μεν, αλλά...

Τον κώδωνα του κινδύνου για τις σοβαρές ελλείψεις εργατικού δυναμικού στην κυπριακή αγορά εργασίας κρούει ο προϊστάμενος

Η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας είναι πλέον ιδιαίτερα ανταγωνιστική, δεν αρκεί να υπάρχουν κενές θέσεις, πρέπει να υπάρχουν και τα κατάλληλα κίνητρα για να επιλέξει κάποιος την Κύπρο.

του Εθνικού Γραφείου Συντονισμού EURES, Αντώνης Καφούρος, επισμαίνοντας ότι η χώρα έχει πλέον εισέλθει σε μια περίοδο όπου η ιδιαίτερα χαμηλή ανεργία δυσκολεύει ακόμη περισσότερο την κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, στο 3,1% διαμορφώθηκε το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας στην Κύπρο τον Μάιο του 2026, μειωμένο σε σχέση με το 3,2% του Απριλίου και το 4,5% που είχε καταγραφεί τον Μάιο του 2025. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, ο αριθμός των ανέργων στην Κύπρο μειώθηκε από 24.000 άτομα τον Μάιο του 2025 σε 16.000 άτομα τον Μάιο του 2026.

Σε αρκετές περιπτώσεις οι ίδιοι οι επαγγελματίες δυσχεραίνουν την κατάσταση, καθώς διατηρούν ιδιαίτερα αυστηρές προϋποθέσεις για την άσκηση ορισμένων επαγγελματιών.

Τα άτομα που παραμένουν εκτός αγοράς εργασίας είναι στην πλειονότητά τους αυτοί που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες ένταξης στην απασχόληση, τονίζει στην «Κ» ο κ. Καφούρος. Επομένως, η δεξαμενή εργατικού δυναμικού που διαθέτει σήμερα η χώρα δεν επαρκεί για να καλύψει τις αυξανόμενες ανάγκες της οικονομίας, προσθέτει.

Μάλιστα αναφέρθηκε και στη συνεργασία του υπουργείου Εργασίας με την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, με στόχο την αξιοποίηση του εγχώριου δυναμικού μέσω προγραμμάτων κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης, ώστε άτομα που είναι άνεργα να αποκτήσουν νέες δεξιότητες ή να μετακινηθούν σε επαγγέλματα όπου καταγράφονται ελλείψεις. Ωστόσο, σημείωσε, οι δυνατότητες αυτές δεν επαρκούν για να καλυφθούν οι πραγματικές ανάγκες της αγοράς.

Η ελκυστικότητα

Προβληματισμό προκαλεί το γεγονός ότι η Κύπρος φαίνεται να κάνει τη μάχη προσέλκυσης εργαζομένων στην Ευρώπη, καθώς οι ίδιοι οι προϋποθέσεις πρόσβασης σε ορισμένα επαγγέλματα λειτουργούν αποτρεπτικά για την κάλυψη των ελλείψεων. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον κ. Καφούρο, εμπόδιο αποτελούν οι πολλές περιπτώσεις στην εξεύρεση ανθρώπινου δυναμικού οι αυστηρές προϋποθέσεις πρόσβασης σε ορισμένα επαγγέλματα, όπως η υποχρεωτική γνώση της ελληνικής γλώσσας. Όπως επισμαίνει, τα επαγγέλματα που αντιμετωπίζουν σοβαρές ελλείψεις προσωπικού διατηρούν ταυτόχρονα προϋποθέσεις

Καμπανάκι για ελλείψεις στην αγορά εργασίας

Το αυξημένο κόστος και η γεωγραφική απομόνωση διώχνει τους εργαζομένους – Η Κύπρος χάνει το συγκριτικό της πλεονέκτημα

που περιορίζουν σημαντικά τη δυνατότητα προσέλκυσης και ένταξης νέων εργαζομένων στην αγορά εργασίας.

Την ίδια ώρα, η γεωγραφική θέση της Κύπρου λειτουργεί ως αντικίνητρο για πολλούς Ευρωπαίους εργαζομένους, οι οποίοι προτιμούν χώρες με ευκολότερη πρόσβαση, καλύτερες συνδέσεις και μεγαλύτερες δυνατότητες επαγγελματικής κινητικότητας. Ως αποτέλεσμα, οι χώρες που στο παρελθόν αποτελούσαν βασικές δεξαμενές εργατικού δυναμικού για την κυπριακή οικονομία, όπως η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Πολωνία, προσφέρουν πλέον υψηλότερο βιοτικό επίπεδο, καλύτερες απολαβές και περιο-

σώτερες επαγγελματικές ευκαιρίες στους πολίτες τους.

Το γεγονός αυτό αναγκάζει την κυπριακή αγορά εργασίας να στρέφεται ολοένα και περισσότερο στην απασχόληση εργαζομένων από τρίτες χώρες, προκειμένου να καλύψει τα σημαντικά κενά που καταγράφονται σε βασικούς τομείς της οικονομίας, αναφέρει ο προϊστάμενος του Εθνικού Γραφείου Συντονισμού EURES.

Όσον αφορά την πρωτοβουλία της κυβέρνησης για επαναπατρισμό ταλέντων από το εξωτερικό προκειμένου να εμπλουτιστεί η αγορά εργασίας στο πλαίσιο της στρατηγικής για μετάβαση από το «brain drain» στο «brain gain»,

τονίστηκε ότι μέχρι σήμερα έχουν επιτευχθεί 250 συζεύξεις και αντιστοιχίσαις βιογραφικών με διαθέσιμες θέσεις εργασίας που έχουν αναρτηθεί μέσω της πλατφόρμας Minds in Cyprus.

Ο ανταγωνισμός

Όταν δεν επαρκεί το εγχώριο εργατικό δυναμικό, το Τμήμα Εργασίας στρέφεται στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας μέσω του δικτύου EURES. Η πλατφόρμα του δικτύου επιτρέπει την αντιστοίχιση επαγγελματιών που παρουσιάζουν ελλείψεις στην Κύπρο, με χώρες που διαθέτουν πλεονάσματα εργαζομένων στις ίδιες ειδικότητες.

Ωστόσο, η Κύπρος ανταγωνίζεται πλέον όλες τις ευρωπαϊκές χώρες για την προσέλκυση εργαζομένων και ως εκ τούτου, εάν οι εργοδότες δεν προσφέρουν ανταγωνιστικούς μισθούς, καλύτερα πακέτα αποδοχών και ελκυστικές συνθήκες εργασίας, οι εργαζόμενοι θα συνεχίσουν να επιλέγουν άλλες χώρες, υπογράμμισε ο κ. Καφούρος. Οι ανάγκες για κάθε επάγγελμα είναι διαφορετικές, πρόσθεσε σημειώνοντας ότι για παράδειγμα στον τουρισμό και την εστίαση, η Κύπρος εξακολουθεί να προσελκύει προσωπικό από την Ελλάδα.

Η λύση και το πλαίσιο

Η αντιμετώπιση των ελλείψεων προσωπικού στην κυπριακή αγορά εργασίας απαιτεί μια συνολική και μακροπρόθεσμη στρατηγική προσέγγιση, καθώς και τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Η πολιτεία, οι εργοδοτικές οργανώσεις, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις, οι επαγγελματικοί φορείς και οι αρμόδιες αρχές καλούνται να

διαμορφώσουν από κοινού ένα πιο ευέλικτο και ανταγωνιστικό πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς εργασίας.

Παράλληλα, αναδεικνύεται η ανάγκη επανεξέτασης, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο, των νομοθετικών και επαγγελματικών περιορισμών που δυσχεραίνουν την ένταξη νέων εργαζομένων σε επαγγέλματα τα οποία αντιμετωπίζουν σοβαρές ελλείψεις προσωπικού. Η αναθεώρηση συγκεκριμένων προϋποθέσεων πρόσβασης στην αγορά εργασίας, χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο τα επαγγελματικά πρότυπα και η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, θα μπορούσε να συμβάλει ουσιαστικά στην αντιμετώπιση του προβλήματος, αναφέρουν αρμόδιοι φορείς.

Εξάλλου, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής αγοράς εργασίας αναδεικνύεται σε κρίσιμη προϋπόθεση για τη διατήρηση της αναπτυξιακής πορείας της οικονομίας, καθώς η δυνατότητα προσέλκυσης και διατήρησης επαρκούς και κατάλληλα καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού θα αποτελέσει έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας τα επόμενα χρόνια.

Οι ελλείψεις

Η έκθεση αναφέρει ότι στη χώρα εντοπίζονται συνολικά 63 επαγγέλματα με ελλείψεις και 11 επαγγέλματα με πλεονάσματα εργατικού δυναμικού. Οι μεγαλύτερες ελλείψεις καταγράφονται σε επαγγέλματα του τομέα της υγείας, της τεχνολογίας και του τουρισμού.

Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται νοσηλευτές, μαίες, τεχνικοί ιατρικού απεικονιστικού εξοπλισμού, καθώς και ιατροί, όπου η έλλειψη προσωπικού χαρακτηρίζεται από την έκθεση ως ιδιαίτερα έντονη.

Στον τομέα της τεχνολογίας, ελλείψεις εντοπίζονται σε αναλυτές συστημάτων, προγραμματιστές λογισμικού και εφαρμογών, προγραμματιστές διαδικτύου και πολυμέσων.

Στον τουρισμό και την εστίαση, ελλείψεις καταγράφονται σε σερβιτόρους, σεφ, μάγειρες, ξενοδοχουπάλληλους υποδοχής και διευθυντές εστιατορίων, ενώ σημαντικές ανάγκες υπάρχουν και σε οδηγούς λεωφορείων.

Η έκθεση καταγράφει επίσης ελλείψεις μέτριας σοβαρότητας σε επαγγέλματα όπως ηλεκτρολόγοι, μηχανολογικοί τεχνικοί, πωλητές, ταμίες, οικοδόμοι, συγκολλητές, οδηγοί βαρέων οχημάτων και εργαζόμενοι σε γεωργία, κτηνοτροφία και κατασκευές.

Στα χαμηλά είναι οι ελλείψεις σε μηχανικούς διαφόρων ειδικοτήτων, βοηθούς υγείας, ξυλουργούς, υδραυλικούς, ηλεκτροτεχνίτες και αρτοποιούς.

Ενεση ρευστότητας για ΜμΕ και start-ups

Στόχος του Κυπριακού Οργανισμού Ανάπτυξης Επιχειρήσεων να καλύψει τα χρηματοδοτικά κενά της αγοράς

Της ΔΑΡΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Με επίκεντρο την εξωστρέφεια του επιχειρείν μέσω της ενίσχυσης της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, η κυβέρνηση προωθεί τη σύσταση του Κυπριακού Οργανισμού Ανάπτυξης Επιχειρήσεων (ΚΟΑΕ). Το σχετικό νομοσχέδιο που βρίσκεται ενώπιον της επιτροπής Οικονομικών για εξέταση, στοχεύει στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για μικρομεσαίες, νεοφυείς επιχειρήσεις και αυτοεργοδοτούμενους στην Κύπρο, καλύπτοντας παράλληλα χρηματοδοτικά κενά της αγοράς, στο πλαίσιο της υλοποίησης του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Δικαιούχοι θα είναι πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης που είναι εγγεγραμμένες και δραστηριοποιούνται στην Κύπρο. Προβληματισμούς και επιφυλάξεις εξέφρασαν κατά την εξέταση του νομοσχεδίου στην τελευταία συνεδρία της

επιτροπής οι κοινωνικοί εταίροι, θέτοντας ζητήματα τόσο επί της ουσίας όσο και σε τεχνικό επίπεδο. Από πλευράς της κυβέρνησης, το υπουργείο Οικονομικών διαβεβαίωσε ότι ο βασικός στόχος του ΚΟΑΕ είναι να καλύψει το χρηματοδοτικό κενό που αντιμετωπίζουν επιχειρήσεις οι οποίες δεν μπορούν να εξασφαλίσουν την απαιτούμενη χρηματοδότηση από το τραπεζικό σύστημα. Η συζήτηση του νομοσχεδίου θα συνεχιστεί και αύριο ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών.

Η αποστολή και το κενό

Ο Οργανισμός που προωθείται εντάσσεται στον ευρύτερο σχεδιασμό της κυβέρνησης για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της παραγωγικότητας και της ανθεκτικότητας της οικονομίας, ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της αγοράς. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο αναπτυξιακό εργαλείο που θα της επιτρέψει να αξιο-

ποιεί αποτελεσματικότερα τις ευκαιρίες που προσφέρονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ιδιαίτερα ενόψει του νέου Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2028-2034. Αποστολή του οργανισμού θα είναι η ενίσχυση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, η αντιμετώπιση χρηματοδοτικών κενών που εντοπίζονται στην αγορά και η στήριξη επενδύσεων που συμβάλλουν στην καινοτομία, την εξωστρέφεια, την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση και τη δημιουργία νέων αναπτυξιακών προοπτικών.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ΚΟΑΕ θα έχει τη δυνατότητα να αναπτύσσει και να εφαρμόζει χρηματοδοτικά και υποστηρικτικά εργαλεία, όπως δάνεια, εγγυοδοτικά σχέδια, και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, ενώ θα λειτουργεί ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, με ισχυρό πλαίσιο διακυβέρνησης, λογοδοσίας και ελέγχου.

Για τη σύσταση και λειτουργία του Οργανισμού προβλέπεται σταδιακή κεφαλαιακή ενίσχυση ύψους €60 εκατομμυρίων από τη Δημοκρατία, ενώ παράλληλα θα αξιοποιούνται πρόσθετες δυνατότητες χρηματοδότησης από ευρωπαϊκούς οργανισμούς και θεσμούς.

Η δημιουργία του Κυπριακού Οργανισμού Ανάπτυξης Επιχειρήσεων αποτελεί μια ουσιαστική μεταρρύθμιση που ενισχύει τα εργαλεία οικονομικής πολιτικής της χώρας, δημιουργεί νέες δυνατότητες χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις και συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός πιο σύγχρονου και ανταγωνιστικού αναπτυξιακού μοντέλου, σύμφωνα με την κυβέρνηση.

Οι πρόνοιες του νομοσχεδίου του ΚΟΑΕ προβλέπουν ότι θα αποτελεί νομικό πρόσωπο με διπλική διαδοχή και θα έχει τη δυνατότητα να ενάγει και να ενάγεται, να συνάπτει συμβάσεις, καθώς και να προβαίνει σε κάθε άλλη πράξη που κρίνεται

αναγκαία για την άσκηση των αρμοδιοτήτων και των εξουσιών του.

Οι εξουσίες

Για την επίτευξη της αποστολής του, ο ΚΟΑΕ θα διαθέτει ένα ευρύ φάσμα χρηματοδοτικών και επενδυτικών εργαλείων με στόχο τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών της αγοράς. Μεταξύ άλλων, θα έχει την εξουσία να σχεδιάζει και να υλοποιεί χρηματοδοτικά σχέδια, να παρέχει δάνεια, πιστώσεις, εγγυήσεις και επικορηγήσεις προς δικαιούχους επιχειρήσεις, καθώς και να διευθετεί τη χορήγηση δανείων μέσω τραπεζών και άλλων φορέων χρηματοδότησης. Παράλληλα, θα μπορεί να αποκτήσει, να διαχειρίζεται και να αξιοποιεί μετοχές, ομόλογα και άλλες επενδυτικές συμμετοχές σε εταιρείες, επενδυτικά ταμεία και άλλα επενδυτικά σχήματα, διευρύνοντας έτσι τις δυνατότητες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων.

Πέραν της χρηματοδότησης, ο ΚΟΑΕ θα αναλαμβάνει δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω της παροχής εξειδικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών και προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων σε τομείς όπως η στρατηγική, η χρηματοοικονομική διαχείριση και η επιχειρησιακή αποδοτικότητα. Επιπλέον, θα εκπονή μελέτες και αναλύσεις που θα μπορούν να αξιοποιούνται από τους φορείς της αγοράς και τους αρμόδιους οργανισμούς για τη διαμόρφωση αναπτυξιακών πολιτικών και επενδυτικών πρωτοβουλιών.

Για τη στήριξη της λειτουργίας και της αναπτυξιακής του αποστολής, ο Οργανισμός θα ενισχυθεί κεφαλαιακά από το κράτος με συνολικό ποσό €60 εκατ., το οποίο θα καταβληθεί σταδιακά, παρέχοντας τη χρηματοδοτική βάση για την ανάπτυξη των εργαλείων και των παρεμβάσεων του προς όφελος του κυπριακού επιχειρείν.

Εσφριξαν τα λουριά τα crypto λόγω MiCA

Η αγορά που διαμορφώθηκε είναι πιο συγκεντρωτική και παρουσιάζει μεγαλύτερα εμπόδια εισόδου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Όσοι πρόλαβαν... πρόλαβαν για να περάσουν στη νέα εποχή των αγορών κρυπτοστοιχείων, με αυστηρότερους κανονισμούς και χρηστή εφαρμογή των αναβαθμισμένων οδηγιών. Την Τετάρτη που μας πέρασε, την 1η Ιουλίου, η Ευρωπαϊκή Ένωση «έσφιξε τα λουριά» στους παρόχους υπηρεσιών κρυπτονομισμάτων (CASP), καθώς έληξε η τελική μεταβατική περίοδος στην Ε.Ε. βάσει του κανονισμού 143(3) για τα crypto. Πρακτικά, από την 1η Ιουλίου η ευρωπαϊκή αγορά crypto «πήρε απόσταση» από τις εθνικές μεταβατικές εγγραφές, με κατεύθυνση προς ένα καθεστώς που θα δουλεύουν οι εν λόγω εταιρείες μόνο σε έναν παρονομαστικό οδηγό των «MiCA». Έτσι, από εκείνη την ημέρα, όποιο ανταλλακτήριο θέλει να έχει πελάτες εντός Ε.Ε. θα πρέπει να διαθέτει άδεια MiCA (CASP) και όσοι δεν έχουν, δεν θα μπορούν να προσφέρουν νόμιμα υπηρεσίες προς τους Ευρωπαίους.

Οποιαδήποτε εταιρεία εξακολουθεί να λειτουργεί βάσει της παλιάς εθνικής εγγραφής παρόχων υπηρεσιών κρυπτονομισμάτων (CASP) της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (CySEC), χωρίς να διαθέτει πλήρη άδεια λειτουργίας βάσει του κανονισμού MiCA, παραβιάζει τη νομοθεσία της Ε.Ε. Ανατρέχοντας στην οδηγία της MiCA, οι μη εξουσιοδοτημένοι πάροχοι CASP μετά την 1η Ιουλίου ήταν αναγκασμένοι να σταματήσουν αμέσως την ένταξη νέων πελατών στην Ε.Ε., να απέχουν από το άνοιγμα νέων σχέσεων, ή λογαριασμών με πελάτες και να σταματήσουν τις δραστηρι-

ότητες μάρκετινγκ και την προσέλκυση πελατών. Παράλληλα, όπως έλεγαν οι επόπτες, οι εν λόγω εταιρείες να περιορίσουν την παροχή υπηρεσιών σε ενέργειες που είναι απαραίτητες για την πώληση ή τη μεταβίβαση κρυπτονομισμάτων, την ανακατανομή στοιχείων ενεργητικού ή το κλείσιμο θέσεων.

Δέκα ημέρες νωρίτερα από την 1η Ιούλη, ο υπουργός Οικονομικών, Μάκης Κεραυνός, κατά την ομιλία του στο πλαίσιο της ετήσιας γενικής συνέλευσης του Συνδέσμου Τραπε-

Από τις περισσότερες από 1.200 εταιρείες που διέθεταν εθνικές εγγραφές προ-MiCA σε όλη την Ε.Ε., μόνο περίπου 210 είχαν εξασφαλίσει την πλήρη άδεια CASP.

ζών για το 2026, δήλωνε ότι, «η αποτελεσματική εφαρμογή του Κανονισμού για τις Αγορές Κρυπτοστοιχείων (MiCA) αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς, ενισχύοντας τη διαφάνεια, την εμπιστοσύνη, την ασφάλεια των συναλλαγών και την αποτελεσματική εποπτεία του τομέα».

Σταματήσαν κάμποσες

Πριν την εφαρμογή της οδηγίας, από τις περισσότερες από 1.200 εταιρείες που διέθεταν εθνικές εγγραφές προ-MiCA σε

Από την 1η Ιουλίου η ευρωπαϊκή αγορά crypto «πήρε απόσταση» από τις εθνικές μεταβατικές εγγραφές, με κατεύθυνση προς ένα καθεστώς που θα δουλεύουν οι εν λόγω εταιρείες μόνο σε έναν παρονομαστικό οδηγό των «MiCA».

όλη την Ε.Ε., μόνο περίπου 210 είχαν εξασφαλίσει την πλήρη άδεια CASP, ποσοστό μετάβασης που μεταφράζεται σε μικρότερο του 18%. Η προθεσμία υποβολής αιτήσεων στη CySEC έληξε τον περασμένο Φεβρουάριο και όσες

εταιρείες δεν την τήρησαν, υποχρεούνταν να καταθέσουν σχέδιο σταδιακού τερματισμού των δραστηριοτήτων τους.

Η Revolut συγκαταλέγεται σε εκείνες που τα κατάφεραν, εξασφαλίζοντας την άδεια MiCA

από τη CySEC. Για τις υπόλοιπες, οι επιλογές είναι δεδομένες. Με λήψη άδειας, διακοπή εξυπηρέτησης πελατών, συγχώνευση ή παύση λειτουργίας. Έτσι, η αγορά που διαμορφώθηκε από αυτή την εβδομάδα θα είναι μικρότερη, πιο συγκεντρωτική και θα παρουσιάζει σημαντικά μεγαλύτερα εμπόδια εισόδου.

By the book

Ανατρέχοντας στις οδηγίες της εφαρμογής οι επόπτες διεκρινίζαν πως, η φύλαξη των κρυπτονομισμάτων των πελατών μπορεί να συνεχιστεί μόνο για την περίοδο που είναι απολύτως απαραίτητη για την ολοκλήρωση μιας ομαλής εξόδου. Οι εταιρείες υποχρεούνταν να επικοινωνούν με σαφήνεια, ταχύτητα και επανειλημμένα με τους πελάτες σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την προστασία των περιουσιακών τους στοιχείων και τα σχέδια εκκαθάρισης, ώστε οι πελάτες να ήταν ενήμεροι σχετικά με το χρονοδιάγραμμα για την πώληση, τη μεταβίβαση, την ανακατανομή ή το κλείσιμο των θέσεων τους. Οι ανακοινώσεις των CASP θα έπρεπε να περιλαμβάνουν προθεσμία εντός της οποίας τυχόν υπολειπόμενες θέσεις θα κλείνουν αυτόματα, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τις απαιτήσεις προστασίας των πελατών.

Η ESMA έχει τονίσει ρητά ότι, οι ρυθμίσεις εκκαθάρισης θα πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με όλους τους σχετικούς ενωσιακούς ή εθνικούς νόμους δεοντολογίας. Συγκεκριμένα, οι πάροχοι crypto (CASP) θα πρέπει να διατηρούν αποτελεσματικούς ελέγχους καθ' όλη τη διάρκεια

της διαδικασίας εκκαθάρισης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, παρακολούθησης συναλλαγών, ελέγχου για περιοριστικά μέτρα και καταλόγους κυρώσεων, αναφοράς ύποπτων συναλλαγών και δραστηριοτήτων, απαιτήσεων τήρησης αρχείων και συμμόρφωσης.

Μετέφεραν assets

Στο προηγούμενο διάστημα πελάτες μετέφεραν τα assets τους σε ανταλλακτήρια που διαθέτουν άδεια MiCA. Όταν οι πελάτες μεταφέρονται σε μια CASP εξουσιοδοτημένη από την MiCA, η CASP που την ενσωματώνει θα πρέπει να διεκπεραιώνει όλες τις απαραίτητες διαδικασίες ενσωμάτωσης, συμπεριλαμβανομένης της δέουσας επιμέλειας πελατών και οποιωνδήποτε άλλων ελέγχων καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες AML/CFT που απαιτούνται βάσει του ισχύοντος νομικού πλαισίου. Η ESMA και οι Εθνικές Αρχές (EAA) συνεργάζονται άμεσα με τις εμπλεκόμενες οντότητες και θα συντονίζονται για να παρακολουθούν εάν σημαντικές μη εξουσιοδοτημένες διασυνοριακές CASP τερματίζονται χωρίς καθυστέρηση, με έμφαση στην προστασία των πελατών, τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και την ακεραιότητα της αγοράς. Διεκρινίζεται ότι, οι επόπτες ESMA και οι EAA συνεργάζονται επίσης με την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA) και την νέα ευρωπαϊκή αρχή για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AMLA).

Το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας ανάμεσα στα κορυφαία πανεπιστήμια παγκοσμίως

Το UNIC κατατάχθηκε στη θέση 711-720 παγκοσμίως, στα κορυφαία 200 στην Ευρωπαϊκή Ένωση και 3ο στην Κύπρο, με ισχυρή επίδοση στους δείκτες Global Engagement και Employability

Το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας πέτυχε μία σημαντική νέα διάκριση στην κατάταξη QS World University Rankings 2027, καταλαμβάνοντας θέση στη ζώνη 711-720 παγκοσμίως, μεταξύ των κορυφαίων 200 πανεπιστημίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την 3η θέση στην Κύπρο, ανάμεσα στα πανεπιστήμια που περιλαμβάνονται στη φετινή έκδοση.

Η έκδοση 2027 των QS World University Rankings αξιολόγησε 1.504 ιδρύματα παγκοσμίως, καθιστώντας τη συμπερίληψη του Πανεπιστημίου Λευκωσίας ένα σημαντικό ορόσημο και μία ισχυρή επιβεβαίωση του αναπτυσσόμενου διεθνούς προφίλ, της ακαδημαϊκής ποιότητας και της παγκόσμιας προοπτικής του.

Η νέα αυτή διάκριση ενισχύει τη θέση του Πανεπιστημίου ως ενός από τα κορυφαία πανεπιστήμια στην Κύπρο και στην ευρύτερη πε-

ριοική, με σαφή προσανατολισμό στην ακαδημαϊκή αριστεία, την παγκόσμια δικτύωση και την επιτυχία των φοιτητών.

Σχολιάζοντας αυτό το επίτευγμα, ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Καθηγητής Φίλιππος Πουγιούτας, ανέφερε:

«Πρόκειται για ένα σημαντικό επίτευγμα

για το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας και για ένα αποτέλεσμα που γιορτάζουμε με υπερηφάνεια. Η κατάταξή μας ανάμεσα στα κορυφαία πανεπιστήμια του κόσμου στην έκδοση QS World University Rankings 2027 υπογραμμίζει την πρόοδο που συνεχίζουμε να σημειώνουμε ως ίδρυμα. Η ισχυρή μας επίδοση στους δεί-

κτες Global Engagement και Employability αντανακλά τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του Πανεπιστημίου Λευκωσίας: εξωστρεφές, συνδεδεμένο με την κοινωνία, και την αγορά εργασίας και προσκλημένο στην παροχή υψηλής ποιότητας έρευνας και εκπαίδευσης σε μία δυναμική διεθνή κοινότητα. Η κατάκτηση της

1ης και 2ης θέσης μεταξύ των κυπριακών και ελληνικών πανεπιστημίων στους δείκτες Global Engagement, καθώς και της 3ης θέσης στον δείκτη Employability Outcomes, αναδεικνύει τόσο τον διεθνή μας προσανατολισμό, όσο και τους ισχυρούς δεσμούς μας με τις τοπικές και παγκόσμιες αγορές εργασίας».

Τα QS World University Rankings συγκαταλέγονται μεταξύ των πιο ευρέως αναγνωρισμένων και σημαντικών παγκόσμιων πανεπιστημιακών κατατάξεων, αξιολογώντας πανεπιστήμια βάσει μιας σειράς δεικτών σε πέντε θεματικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των Global Engagement (International Faculty Ratio) και Employability.

Για το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, η διάκριση αυτή αποτελεί ακόμη ένα σημαντικό βήμα στη συνεχιζόμενη ανάπτυξή του και τη διεθνή του αναγνώριση, αναδεικνύοντας τη δυναμική του ακαδημαϊκού του περιβάλλοντος και την αυξανόμενη επίδραση του παγκόσμιου προσανατολισμού του.

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Στις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις του πολέμου στη Μέση Ανατολή, πέραν από τις πληθωριστικές πιέσεις, τις αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας, των τιμών των τροφίμων και των υπηρεσιών, και τα ακίνητα συνέχισαν ακάθεκτα τις αυξήσεις τιμών. Ο δείκτης τιμών κατοικιών κατέγραψε αύξηση της τάξης του 5,4% για ολόκληρο το 2025, ενώ κατά το πρώτο τρίμηνο του 2026, οι τιμές κατοικιών συνέχισαν την ανοδική τους πορεία, σημειώνοντας αύξηση 7,5% σε ετήσια βάση, σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2025. Σύμφωνα με έρευνα των εγχώριων εποπτών της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, η αύξηση οφείλεται τόσο λόγω της συνεχιζόμενης ισχυρής ζήτησης όσο και του υψηλού εργατικού και κατασκευαστικού κόστους γενικότερα.

Την ίδια ώρα, η ζήτηση για ακίνητα, όπως αποτυπώνεται στον αριθμό πωλητηρίων εγγράφων του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ),

Ισχυρή και η προσφορά κατοικιών, καθώς ο αριθμός των οικιστικών μονάδων για τις οποίες εγκρίθηκε άδεια οικοδομής αυξήθηκε κατά 43% το 2025 σε σύγκριση με το 2024.

παρουσίασε επιτάχυνση κατά τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2026, καταγράφοντας ετήσιο ρυθμό αύξησης 14,1%. Βάσει των εγχώριων εποπτών, η εξέλιξη αυτή αντανάκλα την ενισχυμένη δραστηριότητα τόσο των εγχώριων αγοραστών (9,3%) όσο και των ξένων επενδυτών (21,1%) και παρά τις συνεχιζόμενες συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή.

Όσον αφορά την προσφορά κατοικιών, τα μέχρι στιγμής διαθέσιμα στοιχεία καταδεικνύουν σημαντική ενίσχυση της οικοδομικής δραστηριότητας. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των οικιστικών μονάδων για τις οποίες εγκρίθηκε άδεια οικοδομής αυξήθηκε κατά 43% το 2025 σε σύγκριση με το 2024. Σε ό,τι αφορά το κόστος κατασκευής, ο δείκτης τιμών κατασκευαστικών υλικών σημείωσε οριακή αύξηση 1% σε ετήσια βάση κατά τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2026.

Ανηφορίζουν οι τιμές κατοικιών παρά τον πόλεμο

Παρόλα αυτά η ζήτηση παρουσίασε επιτάχυνση κατά το πρώτο 4μηνο

Η αύξηση στα πωλητήρια έγγραφα προήλθε κυρίως από ξένους αγοραστές, και σε μικρότερο βαθμό από εγχώριους αγοραστές.

Πέραν των κατασκευαστικών υλικών, σημειώνονται οι προς τα πάνω πιέσεις στο συνολικό κόστος κατασκευής από τις μισθολογικές αυξήσεις στον εν λόγω τομέα (5,6% το 2025 έναντι 4,4% το 2024).

Θα αυξηθούν περαιτέρω

Σημειώνεται ότι ο δείκτης προσδοκιών για τις τιμές ακινήτων κατά το επόμενο τρίμηνο, όπως δημοσιεύεται στις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας της Ευ-

ρωπαϊκής Επιτροπής, διαμορφώθηκε σε υψηλότερα επίπεδα κατά τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2026 (40,7), σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2025 (23,5), αντανάκλας αυξημένες προσδοκίες για περαιτέρω άνοδο των τιμών των ακινήτων.

Ανατρέχοντας στην τελευταία έκθεση της ΚΤΚ για τις τιμές των ακινήτων στην Κύπρο και αναφορικά με τις ετήσιες μεταβολές στους γενικούς δείκτες Τιμών Κατοικιών ανά επαρχία, κατα-

γράφηκε επιτάχυνση στη Λευκωσία (2,8%) και στη Λάρνακα (8,9%), επιβράδυνση στις επαρχίες Λεμεσού (9,1%) και Πάφου (6,4%), ενώ στην Αμμόχωστο δεν καταγράφηκε μεταβολή σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο του 2025 (0,0%).

Ανά τύπο κατοικίας και σε ετήσια βάση, καταγράφηκε επιταχυνόμενη άνοδος στον Δείκτη Τιμών Διαμερισμάτων, ενώ επιβράδυνση καταγράφηκε στον Δείκτη Τιμών Οικιών. Σε σχέση

με τον Δείκτη Τιμών Οικιών, καταγράφηκε επιβράδυνση στην επαρχία Λεμεσού, με τον ρυθμό αύξησης να διαμορφώνεται στο 2,4%. Παράλληλα, σημειώθηκε επιταχυνόμενη αύξηση στη Λάρνακα (5,1%) και στην Πάφο (5,2%). Στη Λευκωσία παρατηρήθηκε ετήσια αύξηση μετά από συνεχόμενες μειώσεις (1,8%). Η Αμμόχωστος κατέγραψε ετήσια μείωση (-0,7%). Οι τιμές των διαμερισμάτων σημείωσαν επιταχυνόμενη αύξηση μόνο στη Λεμεσό

(10,7%) κατά το πρώτο τρίμηνο του 2026. Επιβράδυνση καταγράφηκε στη Λάρνακα (11,7%), στην Πάφο (6,4%) και στην Αμμόχωστο (1,3%). Η Λευκωσία κατέγραψε τον ίδιο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης με το προηγούμενο τρίμηνο (3,0%).

Αγοράζουν οι ξένοι

Σύμφωνα με στοιχεία του Κτηματολογίου, τα πωλητήρια έγγραφα, τα οποία αφορούν όλους τους τύπους ακινήτων, κατέγραψαν ετήσια αύξηση 13,8% το πρώτο τρίμηνο του 2026 (4.709 σε σύγκριση με 4.137 το πρώτο τρίμηνο του 2025). Η αύξηση στα πωλητήρια έγγραφα προήλθε κυρίως από ξένους αγοραστές, και σε μικρότερο βαθμό από εγχώριους αγοραστές. Συγκεκριμένα, κατά το υπό εξέταση τρίμηνο, ο αριθμός ακινήτων που πωλήθηκαν σε ξένους αγοραστές αυξήθηκε κατά 22,3% σε ετήσια βάση (2.044 σε σύγκριση με 1.671 το πρώτο τρίμηνο του 2025), ενώ σημειώθηκε ετήσια αύξηση 8,1% στον αριθμό ακινήτων που πωλήθηκαν σε εγχώριους αγοραστές (2.665 σε σύγκριση με 2.466 το πρώτο τρίμηνο του 2025).

Αναφορικά με τον αριθμό πωλητηρίων εγγράφων ανά επαρχία, οι περισσότερες συναλλαγές εντοπίζονται στη Λεμεσό (1.499) και ακολουθεί η Λευκωσία (1.065), η Λάρνακα (994) και η Πάφος (919), ενώ η Αμμόχωστος (232) καταγράφει τον χαμηλότερο αριθμό συναλλαγών. Το ποσοστό εγχώριων αγοραστών ανέρχεται στο 84% στην επαρχία Λευκωσίας και γύρω στο 60% στην επαρχία Λεμεσού και Αμμοχώστου. Στην επαρχία Λάρνακας, η αναλογία εγχώριων και ξένων αγοραστών ήταν σε γενικές γραμμές ισορροπημένη, ενώ στην Πάφο υπερικούν οι ξένοι αγοραστές (75%).

Ελλειψη εργατών

Τέλος, σύμφωνα με τον δείκτη προσδοκιών της ΕΟΣ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Μαρτίου 2026), η έλλειψη εργατικού δυναμικού που παρατηρείται τα τελευταία έτη στον κατασκευαστικό τομέα σύμφωνα με τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων εταιρειών στην εν λόγω έρευνα, ασκεί προς τα πάνω πίεση στις τιμές στην αγορά ακινήτων. Οι αναφερόμενες ελλείψεις εργατικού δυναμικού αυξήσεις του εν λόγω τομέα, οι οποίες συνεχίζουν να βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα τα τελευταία τρίμηνα σε σύγκριση με τα προ πανδημίας επίπεδα.

Το Γραφείο Προϋπολογισμού χαμηλώνει τον πήχυ στην ανάπτυξη

Της ΘΕΛΜΑΣ ΧΑΤΖΗΘΑΝΑΣΙΟΥ

Σε δεύτερη υποβάθμιση των προβλέψεων για τη φετινή ανάπτυξη προέβη το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, κατεβάζοντας τον πήχυ στο 1,9% από προηγούμενη εκτίμηση 2% τον Μάρτιο, δίνοντας ένα εύρος μεταξύ 1,7% και 2,1% ανάλογα με τις εξελίξεις. Βασικός παράγοντας για την επιδείνωση αυτή είναι ο αντακτύπος του πολέμου στη Μέση Ανατολή, που συνεχίζει να επιβαρύνει τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας λόγω της αβεβαιότητας που επικρατεί σε ό,τι αφορά τη διέλευση από τα στενά του Ορμούζ.

Στο πλαίσιο της τριμηνιαίας έκθεσης για την ελληνική οικονομία δεν γίνεται πρόβλεψη για τον πληθωρισμό, αλλά ο συντονιστής του ΓΠΚΒ, Γιάννης Τσουκαλάς, προειδοποίησε ότι κινδυνεύει να παραμείνει σε υψηλότερο επίπεδο για ολόκληρο το έτος. Ανακαλώντας τα στοιχεία των τελευταίων μηνών, ο κ. Τσουκαλάς τόνισε ότι η επίμονη απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο διαβρώνει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και επιβαρύνει το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της Eurostat που δημοσιεύθηκαν χθες, ο πληθω-

ρισμός στη χώρα υποχώρησε σημαντικά στο 3,9% τον Ιούνιο έναντι 4,9% τον Μάιο, γεγονός που ερμηνεύεται θετικά από οικονομολόγους, παρότι παραμένει σε μεγάλη απόσταση από το εκτιμώμενο 2,8% στην Ευρωζώνη. Οι επόμενοι μήνες θα είναι κρίσιμοι για την επιμονή της ακρίβειας, αν ο πληθωρισμός θα «περάσει» και στον ήδη υψηλό πληθωρισμό υπηρεσιών. Μέχρι στιγμής, πάντως, δεν έχουν φανεί τέτοιες ενδείξεις.

Ο υψηλός πληθωρισμός διαβρώνει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και επιβαρύνει το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Το ΓΠΚΒ επισημαίνει ότι οι εκρηκτικές επιδόσεις του τουρισμού που σημειώθηκαν τους πρώτους μήνες του έτους, παρά τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή, δημιουργούν θετικές προοπτικές για την ελληνική οικονομία. Στα θετικά συγκαταλέγεται και η πρωτική τροχιά που ακολουθεί το χρέος. Απεναντίας, το τοπίο θολώνει με τη συνεχιζόμενη επιχειρησιακή αβεβαιότητα σε

Ο πρόσθετος δημοσιονομικός χώρος θα πρέπει να κατευθύνεται κατά προτεραιότητα σε πολιτικές που ενισχύουν τη μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή δυναμική της χώρας, τονίζει το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή.

ό,τι αφορά τη διέλευση από τα στενά του Ορμούζ, καθώς δυσχεραίνει την εξομάλυνση της εισροών και κατά συνέπεια την αποκλιμάκωση των τιμών ενέργειας. Αρνητικές προοπτικές δημιουργούν επίσης οι τυχόν καθυστερήσεις στην απορρόφηση και αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης ή στην υλοποίηση κρίσιμων μεταρρυθμί-

σεων. Όπως τονίζει το ΓΠΚΒ, μετά την ολοκλήρωση του Ταμείου Ανάκαμψης η αξιοποίηση των διαθέσιμων ευρωπαϊκών πόρων και η προσέλκυση εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης για επενδύσεις σε τεχνολογίες αιχμής, καθίσταται πλέον κρίσιμες. Επιπλέον, σημειώνει, ο πρόσθετος δημοσιονομικός χώρος θα πρέπει να αξιοποιείται με σύνεση και να

κατευθύνεται κατά προτεραιότητα σε πολιτικές που ενισχύουν τη μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή δυναμική της χώρας, όπως η μείωση του κόστους μισθωτής εργασίας ή φορολογικά κίνητρα για την επιτάχυνση των αποσβέσεων επενδυτικών σχεδίων σε κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας με εξαγωγικές προοπτικές. Στο πλαίσιο της παρουσίασης της τριμηνιαίας έκθεσης, το

ΓΠΚΒ έκανε ειδική αναφορά στο στεγαστικό ζήτημα, λέγοντας ότι λόγω της χαμηλότερης αξιοποίησης των ακινήτων μεταξύ 2018 και 2025, οι πραγματικές τιμές των κατοικιών έχουν αυξηθεί έως και κατά 19,1%.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2021 οι κενές κατοικίες ανέρχονταν σε περίπου 2,28 εκατ., δηλαδή στο 34,5% του συνόλου των κατοικιών. Ωστόσο, μια κενή κατοικία δεν είναι απαραίτητα και διαθέσιμη στην αγορά, καθώς μπορεί να υπάρχουν νομικά κωλύματα, η κατάστασή της να είναι κακή, να προορίζεται για εξοχικό ή να βρίσκεται σε περιοχές όπου δεν υπάρχει ζήτηση. Ως αποτέλεσμα, ο δείκτης αξιοποίησης του οικιστικού αποθέματος υποχώρησε από 73,2% το 2011 σε 72,5% το 2021, ενώ οι κενές κατοικίες που προσφέρονταν για ενοικίαση μειώθηκαν κατά 10,4% και οι κατοικίες προς πώληση κατά 33,1%.

«Το στεγαστικό πρόβλημα δεν είναι αποκλειστικά πρόβλημα ανεπαρκούς αριθμού κατοικιών, αλλά και πρόβλημα αξιοποίησης, κατανομής και λειτουργικής διαθεσιμότητας του υφιστάμενου αποθέματος», σημειώνει το Γραφείο Προϋπολογισμού. Εξ ου και προκύπτει το μεγάλο παράδοξο της ελληνικής αγοράς κατοικίας: οι τιμές αυξάνονται, ενώ σημαντικό μέρος του οικιστικού αποθέματος παραμένει κενό.

Με ισχυρές αντοχές ο ελληνικός τουρισμός

Επιδεικνύει ανθεκτικότητα απέναντι
σε έντονες γεωπολιτικές αναταράξεις

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα απέναντι σε έντονες γεωπολιτικές αναταράξεις επιδεικνύει ο ελληνικός τουριστικός τομέας, με τις ονομαστικές πωλήσεις των ξενοδοχείων να εκτιμάται ότι θα καταγράφουν άνοδο 3% το 2026, παρά την κρίση στον Περσικό Κόλπο και την οικονομική πίεση στα ευρωπαϊκά νοικοκυριά. Αν και ο πόλεμος μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν πυροδότησε ισχυρό ενεργειακό πληθωρισμό, με την τιμή του πετρελαίου Brent να εκτοξεύεται στα 120 δολάρια ανά βαρέλι τον Απρίλιο, διπλασιάζοντας το κόστος των αεροπορικών καυσίμων, η ισχυρή ζήτηση για ταξίδια στην Ελλάδα απέτρεψε τον εκτροχιασμό της σεζόν. Η εξέλιξη αυτή αναδεικνύει την υψηλή εξάρτηση του κλάδου από τις αερομεταφορές, καθιστώντας την αεροπορική συνδεσιμότητα και το κόστος των ναύλων βασική παράμετρο που απειλεί τις μελλοντικές επιδόσεις εάν οι πιέσεις παγιωθούν.

Τα συμπεράσματα αυτά προκύπτουν από τη μελέτη Τάσεις του Επιχειρείν της Διεύθυνσης Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας, η οποία βασίζε-

ται σε έρευνα πεδίου κατά την περίοδο Απριλίου - Μαΐου 2026. Σύμφωνα με τους αναλυτές της Εθνικής, αν και οι μικρομεσαίες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις προέβλεπαν αρχικά οριακή αύξηση πωλήσεων μόλις 0,4%, η σταδιακή ομαλοποίηση της συγκυρίας αναθεώρησε τη συνολική ετήσια εκτίμηση για τον κλάδο στο 3%, έναντι 4,5% το 2025. Η προοπτική αυτή εναρμονίζεται με τις διεθνείς εκτιμήσεις για τον ευρωπαϊκό τουρισμό, που προβλέπουν άνοδο 3% με 4%, ενώ υποστηρίζεται από την άμεση ανάκαμψη του δείκτη μελλοντικής ζήτησης των ελληνικών ξενοδοχείων, ο οποίος τον Μάιο, επανήλθε στις 27 μονάδες πάνω από τον μέσο όρο της τελευταίας πενταετίας.

Η μελέτη αποτυπώνει τα κανάλια μετάδοσης της κρίσης, δείχνοντας ότι τα ελληνικά ξενοδοχεία εκτέθηκαν εντονότερα από άλλες επιχειρήσεις. Το 80% δήλωσε ισχυρή πίεση κόστους λόγω ενέργειας και το 44% κατέγραψε επιπτώσεις στη ζήτηση και στα επενδυτικά σχέδια, έναντι 72% και 30% αντίστοιχα για τις ΜμΕ. Η πίεση αυτή μειώσε τις διανυκτερεύσεις Μαρτίου κατά 1,4%, ανατρέποντας την

Αν και ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή εκτόξευσε την τιμή του πετρελαίου, διπλασιάζοντας το κόστος των αεροπορικών καυσίμων, η ισχυρή ζήτηση για ταξίδια στην Ελλάδα απέτρεψε τον εκτροχιασμό της σεζόν.

αύξηση 1,5% του διμήνου και περιορίζοντας το πρώτο τρίμηνο την άνοδο στο οριακό 0,1%, όταν οι ανταγωνιστικοί μεσογειακοί προορισμοί κατέγραφαν μέση αύξηση 6,2%. Αιτία υπήρξε η εκτίναξη του Brent κατά 70% μεταξύ Φεβρουαρίου και Απριλίου, που αύξησε τα αεροπορικά εισιτήρια κατά 8,5% τον Μάιο, ενίσχυσε τον πληθωρισμό στην Ευρωζώνη στο 2,9% και συμπύκνωσε την καταναλωτική εμπιστοσύνη κατά εννέα μονάδες κάτω από τον μέσο όρο.

Η άμυνα του ελληνικού τουρισμού βασίστηκε στην υψηλή εξάρτηση από την ευρωπαϊκή αγορά, η οποία καλύπτει το 91% των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών, έναντι 80% στη Μεσόγειο. Η ταξιδιωτική διάθεση των Ευρωπαίων για το καλοκαίρι του 2026 ενισχύθηκε στο 82%, με στροφή 55% εντός Ε.Ε., καθώς οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι επι-

ρέασαν το 30% των τουριστών. Το προϊόν «ήλιος και θάλασσα» παρέμεινε στην κορυφή με 28%, ενώ η δημοτικότητα της Μεσογείου σκαρφάωσε στο 59%, διατηρώντας την Ελλάδα στις πέντε κορυφαίες επιλογές. Αυτή η δυναμική αποτυπώνεται στον προγραμματισμό πτήσεων για το τετράμηνο Μαΐου - Αυγούστου, ο οποίος εμφανίζει ετήσια αύξηση 3,6%, υπερβαίνοντας τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό ρυθμό (1,6%).

Οι συντάκτες προειδοποιούν ότι η απορρόφηση κραδασιών διευκολύνθηκε από τις στρατηγικές αντιστάθμισης κινδύνου (hedging) των αερομεταφορέων. Δεδομένου ότι οι πτήσεις αφορούν το 41% των Ευρωπαίων τουριστών και είναι ζωτικές λόγω χαμηλής εγχώριας βάσης (16% των διανυκτερεύσεων έναντι 37% στη Μεσόγειο), μια παρατεταμένη κρίση θα πλήξει την επόμενη περίοδο.

Πρώτη επιλογή για επενδύσεις σε πολυτελή ξενοδοχεία η Ελλάδα

Η Ελλάδα αποτελεί κατά την τρέχουσα συγκυρία τη Νο1 επιλογή επενδυτικών κεφαλαίων για τοποθετήσεις σε ξενοδοχειακά συγκροτήματα στην Ευρώπη, συγκεντρώνοντας 43% των προτιμήσεων των διεθνών θεσμικών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της φιλοξενίας.

Η κατάταξη αυτή, που προκύπτει από πρόσφατη έρευνα, φέρνει τη χώρα μπροστά από παραδοσιακούς επενδυτικούς προορισμούς της Μεσογείου και της Δυτικής Ευρώπης, καθώς η Ιταλία ακολουθεί με 29%, ενώ η Ισπανία και η Γαλλία συγκεντρώνουν ποσοστό 14% η κάθε μία. Τα ευρήματα αποτυπώνουν στρατηγική στροφή των διεθνών επενδυτών, οι οποίοι σε ποσοστό 82% επέχουν να συγκεντρώσουν τη δραστηριότητά τους εντός των ευρωπαϊκών συνόρων, έναντι μόλις 11% που στρέφεται σε παγκόσμια κλίμακα.

Η περαιτέρω ανάλυση των ευρημάτων της έρευνας δείχνει ξεκάθαρη προτίμηση στις premium κατηγορίες ξενοδοχείων, με το 57% των επενδυτών να επικεντρώνεται αποκλειστικά σε πολυτελείς μονάδες πέντε αστέρων και επώνυμα θέρετρα υπό επαγγελματική διαχείριση. Παράλληλα, ωστόσο, ένα 29% αναζητεί και ξενοδοχεία τριών αστέρων με σκοπό την αναβάθμισή τους σε ανώτερες κατηγορίες, την ίδια στιγμή που το ενδιαφέρον για αμιγώς αστικά ξενοδοχεία μέσης κατηγορίας εμφανίζεται περιορισμένο στην παρούσα συγκυρία.

Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από την εξειδικευμένη μελέτη της IHIF (International Hospitality Investment Forum - Διεθνές Φόρουμ Ξενοδοχειακών Επενδύσεων) IHIF EMEA Pulse Check, η οποία παρουσιάστηκε χθες στο πλαίσιο ειδικής εκδήλωσης που

πραγματοποιήθηκε σε μεγάλο ξενοδοχείο της Αθηναϊκής Ριβιέρας.

Η παρουσίαση διοργανώθηκε με αφορμή το μεγάλο διεθνές συνέδριο ξενοδοχειακών επενδύσεων που πρόκειται να φιλοξενηθεί στην Αθήνα τον ερχόμενο Νοέμβριο. Η μελέτη καταγράφει αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα του επενδυτικού κλίματος στον κλάδο απέναντι στις διεθνείς γεωπολιτικές κρίσεις, καθώς κανένας από τους θεσμικούς επενδυτές δεν δηλώνει πρόθεση να «παγώσει» ή να διακόψει τις τρέχουσες δραστηριότητές του.

Αντιθέτως, το 57% των συμμετεχόντων επιλέγει να μεταφέρει ένα ισοποσο 14% θεωρεί ότι η τρέχουσα κρίση γεννάει νέες ευκαιρίες εισόδου στην αγορά, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο κλάδος έχει ενσωματώσει την αβεβαιότητα ως μόνιμη παράμετρο λειτουργίας.

Επιπλέον, ένα 14% αυξάνει τα κριτήρια επιλεκτικότητας για την εξασφάλιση των αποδόσεων, ενώ ένα ισοποσο 14% θεωρεί ότι η τρέχουσα κρίση γεννάει νέες ευκαιρίες εισόδου στην αγορά, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο κλάδος έχει ενσωματώσει την αβεβαιότητα ως μόνιμη παράμετρο λειτουργίας.

Η μελέτη αυτή για το επενδυτικό κλίμα επιβεβαιώνει ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζεται πλέον ως ένας ώριμος επενδυτικός προορισμός, ειδικά στον τομέα των ξενοδοχειακών ακινήτων.

Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται και από τα επίσημα στοιχεία του κρατικού φορέα Enterprise Greece, καθώς και από τις ετήσιες εκθέσεις διεθνών συμβούλων ακινήτων, οι οποίες καταγράφουν συστηματικά ότι οι συνολικές ξενοδοχειακές συναλλαγές στη χώρα βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα, υπογραμμίζοντας τη βαθιά δομική ανθεκτικότητα και την ισχυρή τιμολογιακή δύναμη των επώνυμων ελληνικών τουριστικών assets.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Δημήτρης Κ. Μέλισσας & Χρίστης Θ. Λοττίδης

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

“ Η Δημοκρατία προϋποθέτει διαφάνεια,
προϋποθέτει αξιοπιστία,
προϋποθέτει την τήρηση των κανόνων,
που η ίδια έχει θεσπίσει,
άσχετα με το τι θέλει να
ακούσει ο κάθε πολίτης

€22

www.sakkoulas.gr

Αθήνα
• Ιπποκράτους 23 | Τ.Κ. 10679
• Κ. Λουκάρεως 29 και Μοιμεράτου 154 | Τ.Κ. 11475
Θεσσαλονίκη
• Φράγκων 1 | Τ.Κ. 54626
• Εθ. Αμύντων 42 | Τ.Κ. 54621
Λευκωσία
• Νικολάου Σαριπόπου 2 Γωνία @ Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη

Κυπριακή Δημοκρατία

ΤΜΗΜΑ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
TAX DEPARTMENT

Πρόσκληση δήλωσης ενδιαφέροντος για κτίριο/κτίρια στη Λεμεσό

Το Τμήμα Φορολογίας αναζητά κτίριο/κτίρια (ή μέρη κτιρίων) για τη στέγαση του Επαρχιακού Γραφείου του Τμήματος Φορολογίας στη Λεμεσό, μέσω ενοικίασης, ενοικιαγοράς ή αγοράς.

Τα κτίρια θα πρέπει να βρίσκονται εντός των ορίων των Δήμων της Επαρχίας Λεμεσού και να διαθέτουν συνολικό εμβαδόν περίπου **3.000 τ.μ. έως 10.500 τ.μ.**, καθώς και απαιτούμενους χώρους στάθμευσης.

Δήλωση Ενδιαφέροντος μπορεί να υποβληθεί μέχρι την **Παρασκευή, 31 Ιουλίου 2026** και ώρα **12:00 μ.**

Η ανακοίνωση και τα σχετικά έγγραφα είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Φορολογίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μειώνεται ο φόρος σε εφάπαξ παροχές επαγγελματικών ταμείων

Οι σημαντικότερες αλλαγές που φέρνει το νομοσχέδιο του υπ. Εργασίας

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Η μείωση της φορολογίας των εφάπαξ παροχών, η κατάργηση των αντικινήτρων για όσους εντάσσονται στην επαγγελματική ασφάλιση σε μεγαλύτερη ηλικία και η δημιουργία ενός νέου πιο ευέλικτου πλαισίου λειτουργίας του δεύτερου πυλώνα ασφάλισης αποτελούν τον πυρήνα του νομοσχεδίου για τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΤΕΑ) που παρουσίασε χθες η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Το σχέδιο νόμου, με τίτλο «Βελτίωση του πλαισίου επαγγελματικής ασφάλισης: περισσότερες δυνατότητες για εργαζομένους και επιχειρήσεις», εγκρίθηκε από το υπουργικό συμβούλιο και βάζει σε σχεδιασμό να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση εντός του Ιουλίου, προκειμένου να ψηφιστεί από τη Βουλή το φθινόπωρο. Φιλοδοξεί, δε, όπως επισήμαναν τόσο η αρμόδια υπουργός Νίκη Κεραμέως όσο και η υφυπουργός Κοινωνικής Ασφάλισης Άννα Ευθυμίου και ο γενικός γραμματέας Κωνσταντίνος Τσαγκαρόπουλος, να δώσει νέα ώθηση στον θεσμό των ΤΕΑ, ενισχύοντας ταυτόχρονα τον ανταγωνισμό και τη συμπληρωματική συνταξιοδοτική αποταμίευση.

Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον συγκεντρώνει η επικείμενη αναμόρφωση του φορολογικού καθεστώτος, καθώς η κυβέρνηση επιχειρεί να καταστήσει την επαγγελματική ασφάλιση πιο ελκυστική για εργαζομένους και επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο, του 2023, οι εφάπαξ παροχές των ΤΕΑ φορολογούνται κλιμακωτά από 20% για ασφαλισμό έως πέντε έτη, 15% για έξι έως δέκα έτη, 10% για έντεκα έως 20 έτη και 5% για περισσότερα από 21 έτη ασφάλισης. Το οικονομικό επιτελείο προανατολιζόταν πλέον σε σημαντική μείωση της φορολογίας, με τον ανώτατο φορολογικό συντελεστή να υποχωρεί «σημαντικά κάτω από το 20%», ενώ εξετάζεται και η μείωση των φορολογικών κλιμακίων. Παράλληλα, αλλάζει και η φιλοσοφία του συστήματος. Η φορολόγηση αποσυνδέεται από τα χρόνια συμμετοχής στο ταμείο και συνδέεται με την ηλικία του ασφαλισμένου κατά τη λήψη της παροχής. Με τον τρόπο αυτό καταργείται το φορολογικό αντικίνητρο που αντιμετώπιζαν εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι μέχρι σήμερα επιβα-

Μικρές επιχειρήσεις, ελεύθεροι επαγγελματίες και επαγγελματικοί φορείς θα αποκτούν ευκολότερη πρόσβαση στην επαγγελματική ασφάλιση μέσω ταμείων που θα μπορούν να δημιουργούν τράπεζες, επιμελητήρια και κοινωνικοί εταίροι, υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η φορολόγηση αποσυνδέεται από τα χρόνια συμμετοχής στο ταμείο και συνδέεται με την ηλικία του ασφαλισμένου κατά τη λήψη της παροχής.

ρύνονταν με υψηλή φορολογία επειδή δεν μπορούσαν να συμπληρώσουν πολλά έτη ασφάλισης. Παράλληλα εξετάζεται και η αύξηση του ανώτατου ορίου εισοδήμων που μπορούν να απολαμβάνουν φορολογικών κινήτρων, πέραν του σημερινού πλάφον του 20%, διευρύνοντας τα περιθώρια συνταξιοδοτικής αποταμίευσης.

Η υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης Νίκη Κεραμέως χαρακτήρισε το νέο πλαίσιο σημαντική μεταρρύθμιση για τον δεύτερο πυλώνα ασφάλισης. Όπως δήλωσε, στόχος είναι η δημιουργία ενός σύγχρονου και αξιόπιστου συμπληρωματικού συστήματος που θα λειτουργεί παράλληλα με τον πρώτο πυλώνα, των ΕΦΚΑ και ΤΕΚΑ, προσφέροντας πρόσθετη συνταξιοδοτική προστασία στους εργαζομένους και νέα εργαλεία προσέλκυσης προσωπικού στις επιχειρήσεις, ενώ παράλληλα θα ενισχύει την αποταμίευση και την ελληνική οικονομία.

Σημαντική καινοτομία του νομοσχεδίου αποτελεί η θεσμο-

θέτηση των Ανοιχτών Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης. Η ρύθμιση έρχεται να αντιμετωπίσει ένα χρόνιο πρόβλημα της ελληνικής αγοράς, καθώς η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων είναι μικρού μεγέθους και αδυνατούσε να καλύψει το όριο των 100 ασφαλισμένων που απαιτούσε το ισχύον πλαίσιο για τη δημιουργία πολυεργοδοτικού ΤΕΑ. Με την κατάργηση του συγκεκριμένου περιορισμού μικρές επιχειρήσεις, ελεύθεροι επαγγελματίες και επαγγελματικοί φορείς θα αποκτούν ευκολότερη πρόσβαση στην επαγγελματική ασφάλιση, μέσω ταμείων που θα μπορούν να δημιουργούν τράπεζες, επιμελητήρια και κοινωνικοί εταίροι, υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

Το νομοσχέδιο εισάγει επίσης το Ομαδικό Ασφαλιστικό Προϊόν Επαγγελματικής Συνταξιοδότησης (ΟΑΠΕΣ), που θα προσφέρεται από ασφαλιστικές εταιρείες και θα λειτουργεί με το ίδιο εποπτικό και φορολογικό πλαίσιο που ισχύει για τα ΤΕΑ. Στόχος είναι να δημιουργηθούν ισότιμοι κανόνες ανταγωνισμού μεταξύ των παρόχων επαγγελματικής ασφάλισης, δίνοντας έτσι στους εργαζομένους περισσότερες επιλογές χωρίς εκπτώσεις στην προστασία των δικαιωμάτων τους.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται και στη φορητότητα των ασφαλιστικών δικαιωμάτων. Για πρώτη φορά προβλέπεται η δυνατότητα μεταφοράς ολόκληρου του

συνταξιοδοτικού προγράμματος χωρίς επιβάρυνση, είτε από ένα ΤΕΑ σε άλλο ΤΕΑ είτε μεταξύ ΤΕΑ και ΟΑΠΕΣ. Έτσι, η αλλαγή εργοδότη ή επαγγελματικής ιδιότητας δεν θα συνεπάγεται απώλεια ασφαλιστικών δικαιωμάτων, ενώ παράλληλα διευκολύνεται η κινητικότητα στην αγορά εργασίας.

Το νέο πλαίσιο περιλαμβάνει ακόμη τη δυνατότητα παροχής προγραμμάτων υγείας από τα ΤΕΑ, εφόσον οι σχετικοί κίνδυνοι καλύπτονται από ασφαλιστική ή αντασφαλιστική εταιρεία ή από πάροχο υπηρεσιών υγείας, καθώς και τη δυνατότητα κάλυψης μελών της οικογένειας του ασφαλισμένου. Παράλληλα, προβλέπονται αυστηρότεροι κανόνες διαφάνειας, δημόσιο μπρώρο για τα νέα προϊόντα, περιοδική ενημέρωση των ασφαλισμένων για την πορεία των επενδύσεων τους και ειδικές ρυθμίσεις για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων.

Ειδική πρόβλεψη θα υπάρχει στο υπό συζήτηση σχέδιο νόμου για την προστασία των ασφαλισμένων σε περίπτωση ανεργίας, καθώς παρέχεται η δυνατότητα παραμονής στην επαγγελματική ασφάλιση ακόμη και μετά την απώλεια της εργασίας. Επιπλέον, αναμορφώνεται το επενδυτικό πλαίσιο των ΤΕΑ και του ΟΑΠΕΣ, με μεγαλύτερη διαφοροποίηση των επενδύσεων και δυνατότητα δημιουργίας διαφορετικών επενδυτικών προϋπόντων ανάλογα με το προφίλ κάθε επαγγελματικής ομάδας.

Ο πληθωρισμός ροκάνισε τις αυξήσεις των συντάξεων

Ο πληθωρισμός «ροκάνισε» τις αυξήσεις των συντάξεων με αποτέλεσμα, ενώ οι συντάξεις βγήκαν από τον «πάγο» και δέχθηκαν σημαντικές ονομαστικές αναπροσαρμογές, τα τελευταία χρόνια, στην τσέπη των συνταξιούχων φάνηκε μια σωρευτική αύξηση της τάξης μόλις του 0,8%. Την ίδια στιγμή, ακόμη και ο πληθυσμός των συνταξιούχων... γερνάζει, ενώ η ψαλίδα μεταξύ των συντάξεων του δημοσίου και αυτών του ιδιωτικού τομέα, παραμένει μεγάλη, αν και σταδιακά μειώνεται. Έτσι, η πραγματική πρόκληση για την ασφαλιστική πολιτική δεν αφορά το ύψος των συντάξεων, αλλά τη διατήρηση της πραγματικής αγοραστικής δύναμης και τη διασφάλιση επαρκούς εισοδήματος για έναν ολοένα μεγαλύτερο αριθμό ηλικιωμένων.

Αναλυτικά, τα στοιχεία της ειδικής ανάλυσης των Cepal Hellas και IOBE για τις συντάξεις αποτυπώνουν μια εξαιρετικά μικρή βελτίωση των αποδοχών των συνταξιούχων, πολύ μικρότερη από αυτήν που δείχνουν οι ονομαστικές αποδοχές. Και την ίδια στιγμή, καταγράφουν τη γήρανση του πληθυσμού των συνταξιούχων με ταχύτερους ρυθμούς, δημιουργώντας νέες προκλήσεις τόσο για την επάρκεια του εισοδήματος όσο και για το ασφαλιστικό μας σύστημα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΗΔΙΚΑ, η μέση σύνταξη γήρατος αυξήθηκε σε πραγματικούς όρους μόλις κατά 0,8% την περίοδο 2019-2025. Η εξέλιξη αυτή απέχει σημαντικά από την πραγματική αύξηση του κατώτατου μισθού, η οποία ξεπέρασε το 30%, ενώ είναι οριακά καλύτερη από την πορεία του μέσου μισθού στον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος υποχώρησε ελαφρώς σε πραγματικούς όρους κατά την ίδια περίοδο. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνει ότι οι αυξήσεις που χορηγήθηκαν στους συνταξιούχους τα τελευταία χρόνια συνέβαλαν κυρίως στη διατήρηση της αγοραστικής τους δύναμης και όχι σε ουσιαστική βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου. Η περίοδος του υψηλού πληθωρισμού περιόρισε σημαντικά το πραγματικό όφελος των αυξήσεων, με αποτέλεσμα το διαθέσιμο εισόδημα των περισσότερων να παραμένει ουσιαστικά στάσιμο. Είναι ενδεικτικό ότι η μεγαλύτερη ομάδα συνταξιούχων λαμβάνει σήμερα κύρια σύνταξη μεταξύ 1.000 και 1.500 ευρώ τον μήνα.

Παράλληλα, οι μελετητές καταγράφουν την έντονη δημογραφική γήρανση του συνταξιοδοτικού πληθυσμού, με την πλειοψηφική ομάδα να είναι αυτή των 71 έως 75 ετών, ενώ το ποσοστό των συ-

Η μεγαλύτερη ομάδα συνταξιούχων λαμβάνει σήμερα κύρια σύνταξη μεταξύ 1.000 και 1.500 ευρώ τον μήνα.

Τα τελευταία χρόνια, στην τσέπη των συνταξιούχων φάνηκε μια σωρευτική αύξηση της τάξης μόλις του 0,8%.

νταξιούχων ηλικίας άνω των 65 ετών αυξήθηκε στο 86% το 2025 από 81% το 2019. Αντίθετα, μειώνεται σταδιακά ο αριθμός των συνταξιούχων ηλικίας 51 έως 65 ετών, εξέλιξη που συνδέεται με την αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης και τον περιορισμό των πρόωγων εξόδων από την αγορά εργασίας.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η σύγκριση των συντάξεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με τις δημόσιες συντάξεις να διατηρούν σημαντικό προβάδισμα. Σε ονομαστικές τιμές, η μέση κύρια σύνταξη στο Δημόσιο αυξήθηκε από 1.162 ευρώ το 2019 στα 1.235 ευρώ το 2025, σημειώνοντας αύξηση 6,3%. Στον ιδιωτικό τομέα, η αντίστοιχη μέση σύνταξη αυξήθηκε από 730 ευρώ σε 884 ευρώ, καταγράφοντας άνοδο 21%. Προσαρμόζοντας τις αυξήσεις στον πληθωρισμό, αποδεικνύεται ότι οι πραγματικές συντάξεις του Δημοσίου μειώθηκαν κατά περίπου 11% μέσα στην εξετία, ενώ οι συντάξεις του ιδιωτικού τομέα παρουσίασαν οριακή πραγματική αύξηση της τάξης του 1,3%. Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα να περιοριστεί η απόσταση μεταξύ των δύο κατηγοριών συνταξιούχων. Ενώ το 2019 η μέση σύνταξη του Δημοσίου ήταν κατά 59% υψηλότερη από εκείνη του ιδιωτικού τομέα, το αντίστοιχο πλεονέκτημα περιορίστηκε στο 40% το 2025.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Το IRIS συνδέεται με τα συστήματα της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Ιταλίας

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΟΡΤΖΗ

Η Ελλάδα κάνει το πρώτο βήμα προς τη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος άμεσων πληρωμών, καθώς το IRIS συνδέεται από σήμερα με τα αντίστοιχα εθνικά συστήματα της Ισπανίας, της Πορτογαλίας, της Ιταλίας και της Ανδόρας μέσω της ευρωπαϊκής συμμαχίας EuroPA. Τα όρια για τη δωρεάν αποστολή χρημάτων είναι τα ίδια με αυτά που ισχύουν σήμερα για την ελληνική αγορά, δηλαδή έως 1.000 ευρώ την ημέρα και 5.000 ευρώ τον μήνα. Στην πράξη, ένας χρήστης του IRIS θα μπορεί πλέον να στείλει χρήματα σε χρήση του ισπανικού Bizum, του πορτογαλικού MB WAY ή του ιταλικού BANCOMAT Pay χρησιμοποιώντας μόνο τον αριθμό του κινητού τηλεφώνου του παραλήπτη, χωρίς να χρειάζεται IBAN και χωρίς να αλλάζει η εμπειρία χρήσης που ήδη γνωρίζει. Η νέα υπηρεσία είναι αρχικά διαθέσιμη μέσω της Eurobank, της Τράπεζας Πειραιώς και της Viva.com, ενώ σταδιακά θα ενταχθούν και οι υπόλοιπες ελληνικές τράπεζες.

Η πρώτη φάση της διασύνδεσης αφορά μεταφορές χρη-

μάτων μεταξύ ιδιωτών (Person-to-Person), καλύπτοντας 57,3 εκατομμύρια πολίτες σε πέντε χώρες. Μέχρι το τέλος του 2026, το δίκτυο αναμένεται να επεκταθεί σε 18 χώρες και περισσότερους από 176 εκατομμύρια Ευρωπαίους, ενώ το 2027 η διαλειτουργικότητα θα επεκταθεί και στις πληρωμές προς ηλεκτρονικά καταστήματα

Τα όρια για τη δωρεάν αποστολή χρημάτων είναι τα ίδια με αυτά που ισχύουν σήμερα για την ελληνική αγορά.

και φυσικά σημεία πώλησης. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται άμεσα με τη στρατηγική της Ευρώπης να αποκτήσει δικές της λύσεις πληρωμών, περιορίζοντας την εξάρτηση από τα διεθνή οχήματα καρτών και τα ψηφιακά πορτοφόλια των αμερικανικών τεχνολογικών κολοσσών. Το EuroPA δεν δημιουργεί ένα νέο πανευρωπαϊκό σύστημα από την αρχή, αλλά συνδέει

Ένας χρήστης του IRIS θα μπορεί πλέον να στείλει χρήματα σε χρήστη του ισπανικού Bizum, του πορτογαλικού MB WAY ή του ιταλικού BANCOMAT Pay χρησιμοποιώντας μόνο τον αριθμό κινητού του παραλήπτη. Η νέα υπηρεσία είναι αρχικά διαθέσιμη μέσω της Eurobank, της Τράπεζας Πειραιώς και της Viva.com, ενώ σταδιακά θα ενταχθούν και οι υπόλοιπες ελληνικές τράπεζες.

μεταξύ τους τις επιτυχημένες εθνικές λύσεις κάθε χώρας, επιτρέποντας στους πολίτες να πραγματοποιούν διασυνοριακές πληρωμές με τον ίδιο τρόπο που χρησιμοποιούν στις εγχώριες συναλλαγές.

Μιλώντας στο συνέδριο Payments 360, που διοργανώθηκε χθες, ημέρα που εγκαινιάστηκε η διαλειτουργικότητα των συστημάτων, ο υπουργός Εθνικής Οικο-

νομίας και Οικονομικών Κυριάκος Πιερρακάκης χαρακτήρισε το IRIS «success story της ελληνικής ψηφιακής οικονομίας», επισμαίνοντας ότι περισσότερο από 4,6 εκατ. πολίτες χρησιμοποιούν πλέον την υπηρεσία, αριθμός αυξημένος κατά 760.000 μέσα σε ένα χρόνο. Παράλληλα, περίπου 600.000 ελεύθεροι επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις μπο-

ρούν να εισπράττουν μέσω IRIS, ενώ η αξία των συναλλαγών έφθασε το 2025 στα 10,9 δισ. ευρώ, αυξημένη κατά 70% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Ωστόσο, ο υπουργός αναγνώρισε ότι το μεγάλο στοίχημα πλέον δεν είναι η διάδοση του IRIS στις μεταφορές χρημάτων μεταξύ ιδιωτών αλλά η καθιέρωσή του στις καθημερινές αγορές. Όπως ανέφερε, οι συναλλαγές μέσω IRIS στα φυσικά σημεία πώλησης παραμένουν ακόμη περιορισμένες, περίπου στις 55.000 τον μήνα, γεγονός που δείχνει ότι η πρόκληση έχει μεταφερθεί από την τεχνολογία στην αλλαγή της καταναλωτικής συμπεριφοράς. Για τον λόγο αυτό ζήτησε μεγαλύτερη προβολή του IRIS στα καταστήματα, επιβράβευση των χρηστών αντίστοιχη με τα προγράμματα cashback των καρτών, ισχυρότερα κίνητρα προς τους εμπόρους, αλλά και υιοθέτηση εμπειρίας πληρωμής τύπου Tap & Pay μέσω NFC, ώστε οι πληρωμές να γίνονται με το ίδιο απλό άγγιγμα που έχουν συνθηθεί οι χρήστες των Apple Pay και Google Pay.

Στο ίδιο συνέδριο ο κ. Πιερρακάκης υποστήριξε ότι το EuroPA

και το ψηφιακό ευρώ δεν αποτελούν ανταγωνιστικές πρωτοβουλίες αλλά συμπληρωματικές λύσεις, καθώς το πρώτο ενισχύει την καινοτομία της αγοράς, ενώ το δεύτερο μπορεί να αποτελέσει τη δημόσια υποδομή που θα στηρίξει τη στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης στις πληρωμές.

Στην ομιλία της στο ίδιο συνέδριο η υποδιοικήτρια της ΤτΕ Χριστίνα Παπακωνσταντίνου ξεκαθάρισε επίσης ότι η ανάπτυξη του IRIS και του EuroPA δεν έρχεται σε σύγκρουση με το σχέδιο για το ψηφιακό ευρώ, αλλά λειτουργεί συμπληρωματικά. Όπως επισήμανε, το ψηφιακό ευρώ θα αποτελέσει την ψηφιακή μορφή του χρήματος της κεντρικής τράπεζας για τις καθημερινές πληρωμές, χωρίς να αντικαταστήσει ούτε τα μετρητά ούτε τις ιδιωτικές λύσεις πληρωμών. Αντίθετα, θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα του ευρωπαϊκού οικονομικού συστήματος πληρωμών, θα είναι διαθέσιμο δωρεάν για όλους τους πολίτες, θα διασφαλίζει την ιδιωτικότητα των συναλλαγών και θα αξιοποιεί τις υφιστάμενες τραπεζικές υποδομές, περιορίζοντας το κόστος για εμπόρους και επιχειρήσεις.

Η Ralph Lauren πουλάει στην Κίνα το «αμερικανικό όνειρο»

Πώς ο οίκος πολυτελείας κατάφερε να κερδίσει τους Κινέζους καταναλωτές

Την ώρα που η αγορά πολυτελείας στην Κίνα επιχειρεί να ανακάμψει έπειτα από μια πολυετή περίοδο υποτονικών πωλήσεων, η Ralph Lauren φαίνεται να έχει βρει τον τρόπο να κερδίσει ένα κοινό που αναζητά κύρος, στυλ και «αξία» χωρίς να πληρώνει τις τιμές των κορυφαίων ευρωπαϊκών οίκων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του 23χρονου συλλέκτη Σιάο Νενγκ, ο οποίος, σύμφωνα με το Reuters, δηλώνει ότι έχει δαπανήσει τουλάχιστον 1 εκατ. δολάρια σε ρούχα Ralph Lauren τα τελευταία τέσσερα με πέντε χρόνια. Η συλλογή του έγινε τόσο μεγάλη, ώστε άνοιξε δύο vintage καταστήματα στο κέντρο της Σαγκάης, όπου μεταπωλεί κομμάτια από την προσωπική του γκαρνταρόμπα.

Ο Νενγκ ανήκει σε μια νέα γενιά Κινέζων superfans της Ralph Lauren, οι οποίοι συμβάλλουν στην αναζωπύρωση της ζήτησης για το αμερικανικό brand. Η εταιρεία ανακοίνωσε αύξηση 50% των πωλήσεων στην Κίνα το προηγούμενο τρίμηνο, σε μια περίοδο κατά την οποία η ευρύτερη αγορά πολυτελείας εξακολουθεί να επηρεάζεται από την αδύναμη καταναλωτική εμπιστοσύνη, την παρατεταμένη κρίση στην αγορά ακινήτων και τις ανησυχίες για την απασχόληση και τα εισοδήματα.

Σύμφωνα με την Bain, ο κινεζικός κλάδος πολυτελείας ανακάμπτει σταδιακά το 2026, έπειτα από χρόνια συρρίκνωσης ή στάσιμων πωλήσεων. Ωστόσο ο εικονα παραμένει άνισο. Οι καταναλωτές δεν εγκαταλείπουν

Η Ralph Lauren διαθέτει περίπου 250 καταστήματα στην Κίνα και έχει επενδύσει συστηματικά στην αναβάθμιση των σημείων πώλησης, στο μάρκετινγκ και στη δημιουργία ισχυρότερης σχέσης με τους καταναλωτές.

την πολυτέλεια, αλλά γίνονται σαφώς πιο επιλεκτικοί.

Η ίδια η εταιρεία δεν θεωρεί ότι η επιτυχία της στην Κίνα αποτελεί μια συγκυριακή ανάκαμψη. Ο διευθύνων σύμβουλος Πατρίς Λουβέ δήλωσε σε τηλεδιάσκεψη με αναλυτές ότι η άνοδος δεν αποτελεί «μεμονωμένο γεγονός», αλλά αποτέλεσμα πολυετούς προσπάθειας για ενίσχυση της θέσης του brand και καλύτερη προσαρμογή στην τοπική αγορά.

Η Ralph Lauren διαθέτει περίπου 250 καταστήματα στην Κίνα και, σύμφωνα με στελέχη και αναλυτές που επικαλείται το Reuters, έχει επενδύσει συστηματικά στην αναβάθμιση των σημείων πώλησης, στο marketing και στη δημιουργία

ισχυρότερης σχέσης με τους καταναλωτές. Κρίσιμο στοιχείο της στρατηγικής ήταν και η απομάκρυνση από την εικόνα ενός brand που βασιζόταν κυρίως στις εκπαιδευτικές και στα μεγάλα εκπαιδευτικά φεστιβάλ αγορών. Η στρατηγική αναβάθμισης της Ralph Lauren συμπίπτει με μια ευρύτερη αλλαγή στη συμπεριφορά των Κινέζων καταναλωτών. Επειτα από χρόνια αυξήσεων τιμών από τους μεγάλους ευρωπαϊκούς οίκους, ένα μέρος της μεσαίας και ανώτερης καταναλωτικής βάσης αναζητά πλέον brands που προσφέρουν κύρος, αλλά με πιο λογική τιμή.

Στην Κίνα, φορέματα της Ralph Lauren κοστίζουν συνήθως μερικές χιλιάδες γουάν, ενώ τα πουκάμισα συχνά διατίθενται

κάτω από τα 2.000 γουάν, δηλαδή περίπου 294 δολάρια. Αντίστοιχα, σε brands όπως ο Dior, τα φορέματα μπορούν να ξεπερνούν τα 20.000 γουάν και τα πουκάμισα τα 6.000 γουάν.

Αυτό ακριβώς είναι που καθιστά τη Ralph Lauren ελκυστική για καταναλωτές όπως ο Σιάο Νενγκ. Όπως λέει, το brand προσφέρει «υψηλή αισθητική» και αίσθηση κύρους, αλλά σε χαμηλότερο κόστος από τους κορυφαίους οίκους πολυτελείας.

Με απλά λόγια, η Ralph Lauren δεν πουλάει μόνο ρούχα. Πουλάει μια εκδοχή του αμερικανικού lifestyle, λιγότερο απόσπαστη από την ευρωπαϊκή υπερπολυτέλεια και πιο συμβατή με τη σημερινή ψυχολογία του Κινέζου καταναλωτή.

Ετοιμη να ξεπεράσει ξανά σε πωλήσεις την Tesla η κινεζική BYD

Η BYD είναι έτοιμη να ανακτήσει τον τίτλο της κορυφαίας σε πωλήσεις εταιρείας αμιγώς ηλεκτρικών αυτοκινήτων παγκοσμίως από την Tesla, καθώς η κινεζική αυτοκινητοβιομηχανία εξαγει ολοένα και περισσότερα οχήματα, εν μέσω αυξανόμενης ζήτησης. Ειδικότερα, το περασμένο τρίμηνο η κινεζική αυτοκινητοβιομηχανία παρέδωσε 557.090 αμιγώς ηλεκτρικά μοντέλα. Αν και ο αριθμός αυτός είναι μικρότερος σε σύγκριση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, πιθανότατα θα είναι αρκετός για να ξεπεράσει την Tesla. Αντιθέτως, η αμερικανική αυτοκινητοβιομηχανία αναμένεται να ανακοινώσει την επόμενη εβδομάδα τριμηνιαίες πωλήσεις ύψους περίπου 396.500 οχημάτων, σύμφωνα με εκτιμήσεις αναλυτών που συγκέντρωσε το Bloomberg.

Η BYD ξεπέρασε για πρώτη φορά την Tesla το τέταρτο τρίμηνο του 2024 και διατήρησε σημαντικό προβάδισμα καθ' όλη τη διάρκεια του 2025, όταν οι στενοί δεσμοί του Ελον Μασκ με τον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ δυσάρεστισαν πολλούς καταναλωτές, ειδικά στην Ευρώπη. Ωστόσο, η Tesla ανέκτησε την πρωτιά το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, πουλώντας περίπου 48.000 περισσότερα οχήματα από την BYD, καθώς η εξασθένιση της ζήτησης στην Κίνα συμπάρεσε προς τα κάτω τις πωλήσεις της κινεζικής εταιρείας στην εγχώρια αγορά της. Οι συνολικές πωλήσεις της BYD αυξήθηκαν κατά 5,5% τον Ιούνιο, φτάνοντας τα 403.472 οχήματα, ενώ αξίζει να επισημανθεί ότι το 43% των οχημάτων πωλήθηκε σε αγορές του εξωτερικού. Στα τέλη Μαΐου η BYD παρου-

σίασε σειρά από προηγμένες τεχνολογίες. Μεταξύ αυτών ήταν το πιο ισχυρό τσιπ της Κίνας για αυτόνομα αυτοκίνητα –όπως το χαρακτήρισε η εταιρεία–, καθώς η προηγμένη υποβοήθηση οδήγησης εξελίσσεται στο επόμενο «πεδίο μάχης» για τις αυτοκινητοβιομηχανίες. Η εταιρεία επεκτείνει επίσης ραγδαία την παραγωγή των μπαταριών blade επόμενης γενιάς.

Η Tesla, από την πλευρά της, ξεκίνησε μια «εκστρατεία» προσλήψεων στην Κίνα για θέσεις που σχετίζονται με την υποβοήθηση οδήγησης, έπειτα από επα-

Το περασμένο τρίμηνο η κινεζική αυτοκινητοβιομηχανία παρέδωσε 557.090 αμιγώς ηλεκτρικά μοντέλα.

ναιλημένες καθυστερήσεις στην κυκλοφορία της τεχνολογίας, που θεωρείται «κλειδί» για τον ανταγωνισμό με τις κινεζικές εταιρείες του κλάδου.

Σημειώνεται ότι οι παγκόσμιες πωλήσεις ηλεκτρικών οχημάτων οδεύουν προς άλλη μια χρονιά-ρεκόρ, αν και ο ρυθμός ανάπτυξης στις μεγάλες αγορές παρουσιάζει επιβράδυνση. Στην Κίνα, η μεγαλύτερη αγορά παγκοσμίως, οι πωλήσεις οχημάτων ηλεκτρικών αυτοκινήτων σημείωσαν πτώση 7,5% τον Μάιο σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με την Ένωση Επιβατικών Αυτοκινήτων της Κίνας.

PRESSING
PODCAST EDITION

Με τον Ανδρέα Βιολάρη και τον Λούη Νικολάου

24SPORTS

«Λιώνουν» οι ευρωπαϊκές οικονομίες από τους καύσωνες

Συστημικός κίνδυνος οι ακραία υψηλές θερμοκρασίες, προειδοποιούν αναλυτές

της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Ο ακραίος καύσωνας που πλήττει την Ευρώπη δεν αποτελεί μόνο υγειονομική και περιβαλλοντική απειλή, αλλά εξελίσσεται σε σημαντικό μακροοικονομικό κίνδυνο και αναμένεται να αφήσει το «σημάδι» του στην ευρωπαϊκή οικονομία. Το θερμομέτρο γίνεται πλέον βασικός οικονομικός δείκτης, προειδοποιεί η ING, την ώρα που η Moody's κάνει λόγο για έναν σημαντικό συστημικό κίνδυνο, εξαιτίας του τεράστιου κόστους που συνεπάγονται για κυβερνήσεις, επιχειρήσεις και νοικοκυριά οι ανασφάλιστες ζημιές από φυσικές καταστροφές.

Ο τρέχων καύσωνας στην Ευρώπη έφερε στο προσκήνιο μνήμες από τα lockdowns της πανδημίας, όπως σημειώνει χαρακτηριστικά η ING, με έρημους δρόμους, κλειστά σχολεία και ακυρωμένες δημόσιες εκδηλώσεις. Και καθώς η υπερθέρμανση του πλανήτη εντεινεται, τα σημερινά ακραία φαινόμενα κινδυνεύουν να γίνουν οι κανόνες του «αύριο», με την Ευρώπη να βρίσκεται στο επίκεντρο.

Ενώ η πρόσφατη πτώση των τιμών της ενέργειας θα πρέπει να φέρει κάποια ανακούφιση στα ευρωπαϊκά νοικοκυριά και εταιρείες, οι καύσωνες φέρνουν

έναν νέο κίνδυνο για την ευρωπαϊκή οικονομία, προειδοποιεί ο οίκος: προβλήματα στην αλυσίδα εφοδιασμού λόγω των χαμηλών επιπέδων νερού σε μεγάλους ποταμούς και των επηρεαζόμενων υποδομών, όπως οι σιδηρόδρομοι και οι αυτοκινητόδρομοι, αλλά και οι απώλειες παραγωγικότητας.

«Στην πραγματικότητα, η δυσάρεστη αλήθεια είναι ότι οι καύσωνες έχουν μετατραπεί αθόρυβα από καιρικό φαινόμενο σε μακροοικονομική μεταβλητή», σημειώνει η ING. «Το θερμομέτρο, όπως αποδεικνύεται, έχει γίνει ένας κύριος δείκτης», προσθέτει.

Σε ανάλυση της στα τέλη Μαΐου και λίγο πριν από το τρέχον κύμα καύσωνας, η Allianz είχε σημειώσει ότι η παραγωγή εργασίας ανά ώρα μειώνεται κατά περίπου 3% για κάθε βαθμό αύξησης της θερμοκρασίας στο εύρος 30 °C - 35 °C. Και οι θερμοκρασίες στο τρέχον κύμα καύσωνας έχουν πλησιάσει ή ξεπεράσει τους 40 °C σε μεγάλο μέρος της Ευρώπης.

Εν τω μεταξύ, η κατανάλωση ενέργειας αυξάνεται κατά περίπου 1,2% ανά βαθμό πάνω από τους 30 °C, αυξάνοντας το κόστος των επιχειρήσεων.

Συνολικά, κατά την Allianz, οι καύσωνες οδηγούν σε μειωμένη παραγωγικότητα, χαμηλότερες

Σύμφωνα με την Allianz, η παραγωγή εργασίας ανά ώρα μειώνεται κατά περίπου 3% για κάθε βαθμό αύξησης της θερμοκρασίας στο εύρος 30 °C - 35 °C. Και οι θερμοκρασίες στο τρέχον κύμα καύσωνας έχουν πλησιάσει ή ξεπεράσει τους 40 °C σε μεγάλο μέρος της Ευρώπης. Στη φωτογραφία, εργάτης σε εργοτάξιο προσπαθεί να αντιμετωπίσει την έντονη ζέση στο Τορίνο της Ιταλίας.

Μείωση ΑΕΠ και παραγωγικότητας, «βουτιά» επενδύσεων και πληθωριστικές πιέσεις.

επενδύσεις και σε περιορισμό των φορολογικών εσόδων των κυβερνήσεων: μια καθόλου καλή προοπτική για μια Ευρώπη που ήδη αντιμετωπίζει κρίση εμπιστοσύνης σχετικά με την οικονομική της ανταγωνιστικότητα.

Η Allianz έδωσε μια εικόνα της κλίμακας της μεσοπρόθεσμης απειλής αναλύοντας ένα σενάριο στο οποίο τα πέντε θερμότερα έτη μεταξύ 2014 και 2024 επαναλαμβάνονται διαδοχικά μεταξύ 2026 και 2030. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα σωρευτικές απώλειες ΑΕΠ μεταξύ 5% και 7% στη Γαλλία (ή 206 δισ. ευρώ), στη Γερμανία (126 δισ. ευρώ), στην Ιταλία (113 δισ. ευρώ) και την Ισπανία (103 δισ. ευρώ). Για την Ελλάδα, ο επικεφαλής οικονο-

μολόγος του οίκου για το κλίμα, Χάζεμ Κρισίν, μιλώντας στην «Κ» υπολόγισε απώλειες 4,1% του ΑΕΠ ή 13 δισ. ευρώ, με «βουτιά» 8% στις επενδύσεις.

Για χρόνια οι καύσωνες αντιμετωπιζόνταν ως ένα προσωρινό κόστος, αλλά αυτό δεν ισχύει πλέον. Η ING κάνει αναφορά σε μελέτη του 2021 για τα χειρότερα έτη καύσωνας στην Ευρώπη (2003, 2010, 2015 και 2018), η οποία υπολόγισε τις απώλειες ΑΕΠ σε ολόκληρη την ήπειρο μόνο από τη μειωμένη παραγωγικότητα της εργασίας στο 0,3% - 0,5%, ξεπερνώντας το 1% στις πιο εκτεθειμένες περιοχές. Άλλες μελέτες προσθέτουν το κόστος ψύξης και κατά συνέπεια υπολογίζουν έναν ακόμη μεγαλύτερο αντίκτυπο στην ανάπτυξη. Εάν σε αυτά προστεθεί και το αυξανόμενο κόστος υγειονομικής περίθαλψης, οι επείγουσες επισκευές υποδομών και ο αντίκτυπος των καυσώνων και της ξηρασίας στις πλητές οδούς, στις μεταφορές ή στη γεωργία, ο αρνητικός αντί-

κτυπος στην οικονομία αυξάνεται ακόμη περισσότερο.

Πέρυσι, κοινή εργασία του Πανεπιστημίου του Μάνχαϊμ και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έδωσε μια εκτίμηση για την οικονομική ζημία, αναλύοντας τους καύσωνες, τις ξηρασίες και τις πλημμύρες του καλοκαιριού του 2025. Σύμφωνα με αυτήν, η ευρωπαϊκή οικονομία έχασε περίπου το 0,3% της παραγωγής. Αυτή η ζημία θα μπορούσε να αυξηθεί σε ένα σωρευτικό 0,8% έως το 2029, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της απώλειας παραγωγικότητας, της διαταραχής της αλυσίδας εφοδιασμού και των μειωμένων εσόδων από τον τουρισμό. Η ΕΚΤ έχει επίσης εκτιμήσει ότι οι καύσωνες και η ξηρασία θα μπορούσαν να αυξήσουν τον πληθωρισμό των τροφίμων κατά περίπου 0,4-0,9 ποσοστιαίες μονάδες, με το αποτέλεσμα αυτό να διπλασιαστεί ενδεχομένως τα επόμενα 30 χρόνια.

Παράλληλα, ο οίκος αξιολόγησε Moody's προειδοποιεί για

έναν νέο συστημικό κίνδυνο. Οι καύσωνες και η έλλειψη νερού προκαλούν ολόένα και μεγαλύτερες οικονομικές απώλειες, αλλά παραμένουν σε μεγάλο βαθμό εκτός της τυπικής ασφαλιστικής κάλυψης, επισημαίνει. Μάλιστα, όπως υπολογίζει, περίπου το 95% των ζημιών που συνδέονται με τον καύσωνα του 2025 στην Ευρώπη ήταν ανασφάλιστες.

Η Moody's προβλέπει ότι ο παγκόσμιος οικονομικός αντίκτυπος των φυσικών κινδύνων θα μπορούσε να φτάσει στα 41,4 τρισ. δολάρια μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 2040. Η στάθμη της θάλασσας ανεβαίνει, οι θερμοκρασίες ανεβαίνουν και οι φυσικές καταστροφές γίνονται πιο συχνές. Ένα μεγάλο μερίδιο των ζημιών από αυτά τα γεγονότα θα εμπίπτει εκτός των υφιστάμενων ασφαλιστηρίων συμβολαίων. Και το κενό αυτό θα απορροφηθεί από τις κυβερνήσεις, τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, «κτυπητάς» σοβαρά την οικονομική ανάπτυξη.

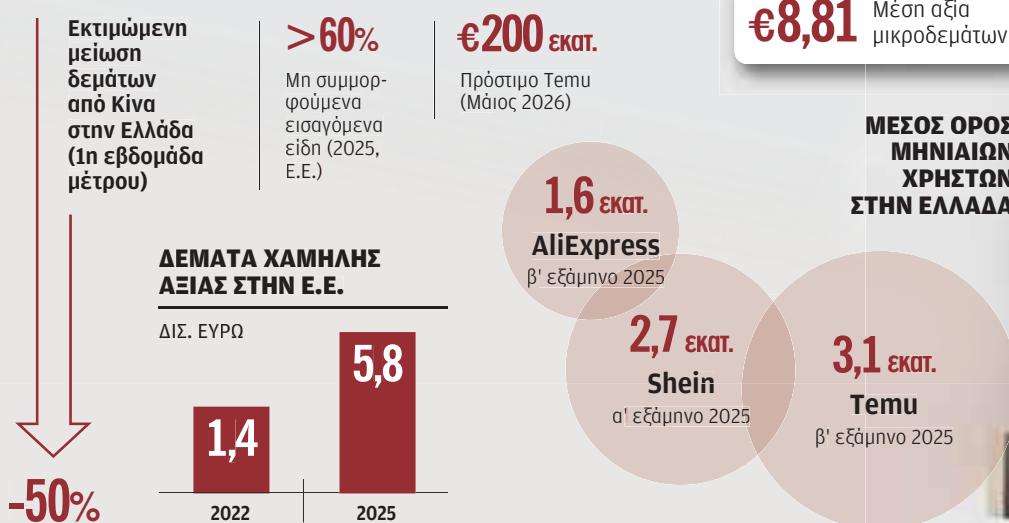
Μείωση έως και 50% στα δέματα από Κίνα μετά το τέλος των 3 ευρώ

της ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ

Προσωρινή ανακοπή στη μαζική εισροή προϊόντων χαμηλής αξίας που διακινούνται μέσω ηλεκτρονικού εμπορίου, κυρίως από την Κίνα, προς τη χώρα μας φαίνεται να έφεραν οι πρώτες ημέρες εφαρμογής του τέλους των 3 ευρώ, το οποίο επιβάλλεται ανά δασμολογικό κωδικό. Αν και το μέτρο τέθηκε επίσημα σε ισχύ την 1η Ιουλίου, ήδη οι καταναλωτές εμφανίζονται πιο συγκρατημένοι στις αγορές τους από τις δημοφιλείς κινεζικές πλατφόρμες, οι οποίες τα τελευταία χρόνια έχουν αποκτήσει ιδιαίτερα μεγάλη απήχηση και στην ελληνική αγορά.

Ειδικότερα, όπως αναφέρουν στην «Κ» πηγές από τον κλάδο των ταχυμεταφορών, την τελευταία εβδομάδα καταγράφεται αισθητή κάμψη στον όγκο των δεμάτων που φθάνουν από την Κίνα στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις, η μείωση αγγίζει ακόμη και το 50% σε σύγκριση με τους προηγούμενους μήνες. Σε πρώτη φάση, λοιπόν, το νέο τέλος φαίνεται να επιτυγχάνει τον στόχο του, δηλαδή να

Μικροδέματα και κινεζικές πλατφόρμες σε Ελλάδα και Ε.Ε.

περιορίσει αυτό που η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρεί αθέμιτο ανταγωνισμό από διαδικτυακούς λιανοπωλητές, κυρίως κινεζικούς κο-

λοσσούς του e-commerce. Στην ελληνική αγορά, το ενδιαφέρον των καταναλωτών συγκεντρώνουν σχεδόν αποκλειστικά τέσσερις πλατφόρμες: η Trendyol, η Shein, η Temu και η AliExpress.

Μπορεί τα πρώτα δείγματα να δείχνουν ότι το μέτρο αποδίδει καρπούς, ωστόσο οι ίδιες πηγές επισημαίνουν στην «Κ» ότι η αρχική πτώση δεν αναμένεται να διατηρηθεί με την ίδια ένταση, αλλά σταδιακά θα μετριαστεί. Κάτι τέτοιο, εξάλλου, έχει φανεί και από το παράδειγμα της Ρουμανίας. Εδώ και έξι μήνες, οι καταναλωτές στη γειτονική Ρουμανία καλούνται να καταβάλουν τέλος διαχείρισης ύψους 5 ευρώ για αγορές μέσω ηλεκτρονικού εμπορίου από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Το πρώτο διάστημα μετά την επιβολή του μέτρου, τα δέματα από την Κίνα μειώθηκαν κατά 60% με 70%. Σήμερα, όμως, το σκηνικό είναι διαφορετικό και

Μετά το αρχικό σοκ, οι καταναλωτές αναμένεται να επιστρέψουν στις κινεζικές πλατφόρμες, εκτιμούν στελέχη του κλάδου των ταχυμεταφορών.

η πτώση είναι ξεκάθαρα μικρότερη», αναφέρουν πηγές από τον κλάδο των ταχυμεταφορών. Οι ίδιες πηγές εκτιμούν ότι ανάλογη πορεία θα ακολουθήσει και η ελληνική αγορά. «Μετά το αρχικό σοκ, οι καταναλωτές αναμένεται να επιστρέψουν στις κινεζικές πλατφόρμες, ιδίως για προϊόντα στα οποία προσφέρουν μεγαλύτερη ποικιλία», σημειώνουν. Επιπλέον, το ενδιαφέρον στρέφεται στο πώς θα αντιδρά-

σουν οι κινεζικοί κολλοσού του ηλεκτρονικού εμπορίου. Ενδέχεται να πιέσουν τους προμηθευτές τους να μειώσουν τις τιμές, ώστε να διατηρήσουν την κερδοφορία τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι ορισμένες πλατφόρμες, όπως η Temu, φιλοξενούν και Έλληνες εμπόρους. Αυτό σημαίνει πρακτικά ότι στην περίπτωση αγοράς από εγχώριο πωλητή, αποφεύγεται ο σκόπελος της επιβάρυνσης των 3 ευρώ για αποστολές αξίας κάτω των 150 ευρώ. Η Shein έχει ήδη προετοιμαστεί για τις αλλαγές, αυξάνοντας τους αποθηκευτικούς της χώρους στο Βρότσλαβ της Πολωνίας και ενισχύοντας τις μαζικές αποστολές προϊόντων προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πάντως, η κίνηση αυτή θα επηρεάσει τη δραστηριότητα των εταιρειών courier και των έξυπνων θυρίδων, οι οποίες τα τελευταία χρόνια είχαν βιώσει μια κοσμογονία εξυπηρέτησης πα-

ραγγελιών από την Κίνα. Μεγάλο μέρος των δεμάτων που διακινούνται αφορά τέτοιου είδους αγορές, ενώ ο αντίκτυπος στα έσοδα κάθε ταχυμεταφορικής θα εξαρτηθεί από τον βαθμό εξάρτησής της από τη συγκεκριμένη ροή.

Πριν από την επιβολή του τέλους, η διείσδυση των κινεζικών πλατφορμών ήταν κάτι παραπάνω από εντυπωσιακή. Σύμφωνα με την Transparency Reports, στην Ελλάδα η Temu κατέγραψε 3,1 εκατ. μηνιαίους χρήστες στο διάστημα από 1 Ιουλίου έως 31 Δεκεμβρίου 2025, η Shein 2,7 εκατ. στο πρώτο εξάμηνο του 2025 και η AliExpress 1,64 εκατ. στο δεύτερο εξάμηνο της ίδιας χρονιάς. Τα στοιχεία αυτά αποτυπώνουν τη σημαντική τους κυριαρχία στο ελληνικό καταναλωτικό κοινό. Παράλληλα, οι συγκεκριμένες πλατφόρμες ακολουθούν επιθετική διαφημιστική πολιτική, με τις προωθητικές τους ενέργειες να κατακλύζουν καθημερινά τα μέσα κοινωνικών δικτύων.

Την ίδια ώρα στην Ε.Ε. ο αριθμός των δεμάτων που εισήλθαν με προϊόντα αξίας κάτω των 150 ευρώ εκτινάχθηκε από 1,4 δισ. το 2022 σε 5,8 δισ. το 2025.

Οι ιδιαίτερα χαμηλές τιμές των κινεζικών προϊόντων συχνά συνοδεύονται από ζητήματα ποιότητας και συμμόρφωσης με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Κατά τους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν το 2025, διαπιστώθηκε ότι πάνω από το 60% των εισαγόμενων ειδών, όπως παιχνίδια, καλλυντικά και ηλεκτρονικές συσκευές, περιείχαν απαγορευμένες ουσίες ή δεν περιείχαν τα απαιτούμενα έγγραφα ασφαλείας.

Τον περασμένο Μάιο, η Temu τιμωρήθηκε με πρόστιμο 200 εκατ. ευρώ, καθώς διαπιστώθηκε ότι είχε διαθέσει στην ευρωπαϊκή αγορά προϊόντα, όπως παιδικά παιχνίδια και μικρές ηλεκτρονικές συσκευές, τα οποία δεν πλη-

pwc

Οι Συνέταιροι και το προσωπικό της PwC Κύπρου εκφράζουν τη βαθύτατη θλίψη τους για την απώλεια του Νίκου Σιακόλα, μιας εξέχουσας προσωπικότητας της επιχειρηματικής ζωής του τόπου.

Απευθύνουν τα ειλικρινή τους συλλυπητήρια στην οικογένεια και στους οικείους του.

Ας είναι αιώνια η μνήμη του.

Πακέτο Μερτς για επανεκκίνηση της γερμανικής οικονομίας

Φοροελαφρύνσεις, μείωση γραφειοκρατίας, αυστηρότερες αναρρωτικές άδειες

Πακέτο 34 μεταρρυθμίσεων παρουσίασαν την Πέμπτη ο καγκελάριος της Γερμανίας Φρίντριχ Μερτς και οι κυβερνητικοί εταίροι του, με στόχο την ανάταξη της μεγαλύτερης οικονομίας της Ευρώπης, η οποία τα τελευταία χρόνια κινείται με χαμηλές ταχύτητες. Το σχέδιο περιλαμβάνει μεταρρύθμιση στη φορολογία εισοδήματος με ελαφρύνσεις για οικογένειες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, αλλαγές στο συνταξιοδοτικό σύστημα, αυστηρότερους κανόνες για τις αναρρωτικές άδειες και μείωση της γραφειοκρατίας.

«Οι μεταρρυθμίσεις αυτές έχουν ένα στόχο, να ανοίξουμε τον δρόμο προς το μέλλον», δήλωσε ο Μερτς, παρουσιάζοντας το πακέτο στο Βερολίνο. «Ενισχύουμε τη χώρα μας ώστε να μπορούμε να ζούμε καλά στις νέες συνθήκες», πρόσθεσε.

• **Φοροελαφρύνσεις.** Σύμφωνα με τους επικεφαλής του κυβερνητικού συνασπισμού, οι φορολογικές μειώσεις, όταν εφαρμοστούν πλήρως το 2028, θα προσφέρουν ετήσιο όφελος άνω των 600 ευρώ σε μια οικογένεια με δύο εργαζομένους γονείς, δύο παιδιά και συνολικό φορολογητέο εισόδημα 60.000 ευρώ.

Το συνολικό ύψος της φορολογικής ελάφρυνσης εκτιμάται σε περίπου 10 δισ. ευρώ ετησίως.

• **Συνταξιοδοτικό.** Κεντρικό σημείο του πακέτου αποτελεί και η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος. Το σχέδιο προβλέπει σταδιακή αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης, σε σύνδεση με το προσδόκιμο ζωής.

Στόχος είναι να αποτραπεί η μείωση του επιπέδου των συντάξεων, αλλά και να αποφευχθεί μια μεγάλη και μακροπρόθεσμη αύξηση των εισφορών που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι.

Πρόκληση για τη Γερμανία παραμένει η γήρανση του πληθυσμού, που ασκεί ολοένα και μεγαλύτερη πίεση στα ασφαλιστικά ταμεία, ενώ η παραγωγική βάση της χώρας βρίσκεται ήδη

Ο καγκελάριος της Γερμανίας Φρίντριχ Μερτς κάλεσε τους πολίτες να στηρίξουν τις αλλαγές. «Ξέρουμε ότι οι πολίτες αυτής της χώρας θέλουν αποφάσεις, όχι συγκρούσεις», σημείωσε, προσθέτοντας ότι στόχος είναι να επαναφέρουμε τη Γερμανία σε τροχιά ανόδου. «Τώρα είναι σαφές ότι αυτό είναι δυνατό».

Σχέδιο 34 μεταρρυθμίσεων για την ανάταξη της μεγαλύτερης οικονομίας της Ευρώπης.

αντιμέτωπη με αυξημένο κόστος και ισχυρό διεθνή ανταγωνισμό. • **Αναρρωτικές άδειες.** Το πακέτο προβλέπει και αλλαγές στις αναρρωτικές άδειες. Οι εργαζόμενοι δεν θα μπορούν πλέον να δηλώνουν ασθένεια για έως τρεις ημέρες χωρίς ιατρική βεβαίωση, ενώ οι εργοδότες θα έχουν τη δυνατότητα να ζητούν πιστοποιητικό γιατρού από την πρώτη ημέρα απουσίας.

Παράλληλα, καταργείται η δυνατότητα έκδοσης βεβαίωσης αναρρωτικής άδειας διάρκειας

μιας εβδομάδας μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας με γιατρό, χωρίς φυσική εξέταση. Ο Μερτς έχει επανειλημμένως υποστηρίξει ότι τα υψηλά ποσοστά αναρρωτικών αδειών επιβαρύνουν την παραγωγικότητα της γερμανικής οικονομίας.

• **Μείωση της γραφειοκρατίας.** Η κυβέρνηση δεσμεύεται επίσης για περιορισμό των διοικητικών βαρών που αντιμετωπίζουν επιχειρήσεις και πολίτες. Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπεται κατάργηση σειράς υποχρεώσεων αναφοράς και τεκμηρίωσης, απλοποίηση των φορολογικών δηλώσεων και περιορισμός των απαιτήσεων για την προστασία δεδομένων στο ελάχιστο που προβλέπει το ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Η Γερμανία βρίσκεται αντιμέτωπη με πολλαπλές προκλήσεις. Ανάμεσά τους ο αυξανόμενος ανταγωνισμός από κινεζικές επιχειρήσεις, το υψηλότερο ενεργειακό κόστος μετά τη ρωσική

εισβολή στην Ουκρανία, οι εμπορικές πιέσεις από τις ΗΠΑ, αλλά και εσωτερικά διαρθρωτικά προβλήματα, όπως το υψηλό κόστος παραγωγής, οι χαμηλές ιδιωτικές επενδύσεις και η πίεση στα συστήματα υγείας και συντάξεων.

Για τον Μερτς, το πακέτο μεταρρυθμίσεων έχει και πολιτικό βάρος. Ο κυβερνητικός συνασπισμός του, που αποτελείται από κεντροδεξιές και κεντροαριστερές δυνάμεις, έχει δεχθεί έντονη κριτική για εσωτερικές διαφωνίες και περιορισμένο έργο.

«Από την πρώτη στιγμή θέσαμε μια ατζέντα με έναν στόχο: να επαναφέρουμε τη Γερμανία σε τροχιά. Τώρα είναι σαφές ότι αυτό είναι δυνατό», υπογράμμισε ο καγκελάριος.

Κλείνοντας, κάλεσε τους πολίτες να στηρίξουν τις αλλαγές. «Ξέρουμε ότι οι πολίτες αυτής της χώρας θέλουν αποφάσεις, όχι συγκρούσεις. Και αυτό ακριβώς παραδώσαμε», τόνισε.

Ρομποτική με AI, ο συνδυασμός που φέρνει χρήματα στις startups

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Σε επίπεδα-ρεκόρ έχουν σκαρφάλλωσει οι χρηματοδοτήσεις παγκοσμίως προς νεοφυείς επιχειρήσεις που συνδυάζουν τη ρομποτική με τη τεχνητή νοημοσύνη, ενώ ελληνικές καινοτομίες διεκδικούν επίσης τη θέση τους σε αυτή τη ραγδαία αναπτυσσόμενη και ανατρεπτική αγορά. Από ανθρωποειδή ρομπότ μέχρι και εξωσκελετικά συστήματα που καθιστούν τα ρομπότ πιο επιδέξια, έτοιμα να αναλάβουν ακόμη και τις πιο απαιτητικές εργασίες στις γραμμές παραγωγής, οι τεχνολογίες αυτές κεντρίζουν τελευταία όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον κορυφαίων επενδυτών παγκοσμίως.

Σύμφωνα με την πλατφόρμα Crunchbase, οι επενδύσεις σε νεοφυείς επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της ρομποτικής σκαρφάλωσαν στα 18,8 δισ. δολ. από τις αρχές του 2026 μέχρι σήμερα, όταν 15 δισ. δολ. ήταν οι επενδύσεις όλο το 2025 στον συγκεκριμένο κλάδο. Το σύνολο των χρηματοδοτήσεων ξεπέρασε ακόμη και τα επίπεδα του 2021 (14,1 δισ. δολ.), περίοδο όπου γενικώς είχε σημειω-

στον κλάδο των startups παγκοσμίως. Φέτος φαίνεται πως καταγράφονται λιγότερα deals σε σύγκριση με πέρσι, ωστόσο τα κεφάλαια που εξασφαλίζονται από τις εταιρείες είναι σημαντικά υψηλότερα. Όπως επισημαίνει το crunchbase, η εντυπωσιακή άνοδος της χρηματοδότησης καταδεικνύει και μια στροφή των επενδυτών σε έναν κλάδο, όπως αυτός της ρομποτικής, ο οποίος παραδοσιακά θεωρείτο ένα ακριβό επενδυτικό στοίχημα, καθώς βασίζεται κυρίως στο hardware.

Παγκοσμίως, τα βλέμματα είναι στραμμένα σε εταιρείες όπως η αμερικανική Skill AI, η οποία αναπτύσσει ένα ενιαίο μοντέλο –σαν έναν καθολικό εγκέφαλο– ικανό να ελέγχει οποιοδήποτε ρομπότ για οποιαδήποτε εργασία στον φυσικό κόσμο, είτε πρόκειται

για βιομηχανικούς βραχίονες είτε για ανθρωποειδή ρομπότ κ.λπ. Η εταιρεία άντλησε τον Ιανουάριο 1,4 δισ. με τη συνολική της αποτίμηση να ανεβαίνει στα 14 δισ. δολ., από κολλοσοούς όπως η SoftBank και ο επενδυτικός βραχίονας της Nvidia. Στη λίστα εντοπίζονται και η Saronic Technologies του Ελληνοαμερικανού Ντίνο Μαυρούκα, η οποία κατασκευάζει αυτόνομα σκάφη επιφανείας και αποτελεί στενή συνεργάτιδα του αμερικανικού Ναυτικού. Η εταιρεία ιδρύθηκε πριν από περίπου 4 χρόνια, εξασφαλίζοντας τον Μάρτιο 1,75 δισ. δολ., με την κεφαλαιοποίησή της να ξεπερνά τα 9 δισ. δολ. Σε αυτό το περιβάλλον, όπου αμερικανικές αλλά και κινεζικές εταιρείες κυριαρχούν στις εξελίξεις, μια μικρή αλλά σημαντική μάζα εταιρειών με ελληνικές καταβολές αναπτύσσει καινοτομίες γύρω από τον λεγόμενο physical AI.

Πριν από λίγες ημέρες, η Acumino του Μηνά Λιαροκάπη, με παρουσία σε Ελλάδα, ΗΠΑ και Νέα Ζηλανδία, έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης από ξένες εταιρείες όπως η γερμανική Schaeffler, διεθνείς και Ελληνες επενδυτές. Η εταιρεία θεί αθρόα άντληση κεφαλαίων στον κλάδο των startups παγκοσμίως. Φέτος φαίνεται πως καταγράφονται λιγότερα deals σε σύγκριση με πέρσι, ωστόσο τα κεφάλαια που εξασφαλίζονται από τις εταιρείες είναι σημαντικά υψηλότερα. Όπως επισημαίνει το crunchbase, η εντυπωσιακή άνοδος της χρηματοδότησης καταδεικνύει και μια στροφή των επενδυτών σε έναν κλάδο, όπως αυτός της ρομποτικής, ο οποίος παραδοσιακά θεωρείτο ένα ακριβό επενδυτικό στοίχημα, καθώς βασίζεται κυρίως στο hardware.

Παγκοσμίως, τα βλέμματα είναι στραμμένα σε εταιρείες όπως η αμερικανική Skill AI, η οποία αναπτύσσει ένα ενιαίο μοντέλο –σαν έναν καθολικό εγκέφαλο– ικανό να ελέγχει οποιοδήποτε ρομπότ για οποιαδήποτε εργασία στον φυσικό κόσμο, είτε πρόκειται

Οι κεντρικοί τραπεζίτες κρατούν κλειστά τα χαρτιά τους για τα επιτόκια

Της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΛΑΗ

Κανένα απολύτως «σήμα» για το ενδεχόμενο αύξησης των επιτοκίων δεν θέλησαν να δώσουν οι επικεφαλής των μεγάλων κεντρικών τραπεζών, κρατώντας κλειστά τα χαρτιά τους ενόψει των επόμενων συνεδριάσεων νομισματικής πολιτικής που θα διεξαχθούν αυτόν τον μήνα, μετά την απότομη πτώση των τιμών της ενέργειας.

Μιλώντας σε πάνελ στο πλαίσιο του ετήσιου συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στη Σίντρα της Πορτογαλίας, η Κριστίν Λαγκάρντ της ΕΚΤ, ο Κέβιν Γουόρς, νέος επικεφαλής της Fed, ο Αντριου Μπέιλι, διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας, και ο διοικητής της Τράπεζας του Καναδά, Τιφ Μάκλεμ, συμφώνησαν πως το forward guidance, δηλαδή η εκτίμηση για την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής, δεν ταιριάζει στο σημερινό περιβάλλον.

«Οι υπεύθυνοι χάραξης νομισματικής πολιτικής της Fed θα αποφασίσουν εάν θα αυξήσουν τα επιτόκια όταν «κλείσουν την πόρτα» και ξεκινήσουν την επόμενη συνεδρίασή τους σε τέσσερις εβδομάδες από σήμερα», δήλωσε ο Γουόρς στην πρώτη δημόσια εμφάνιση μετά τη συνεδρίαση νομισματικής πολιτικής της Fed στις 16-17 Ιουνίου, ξεκαθαρίζοντας ότι όσοι προσπαθήσουν να αποσιωπήσουν ενδείξεις για τις επόμενες κινήσεις της κεντρικής τράπεζας «θα αποτύχουν».

Ο Γουόρς επαινέσε μάλιστα

τη στάση της Λαγκάρντ και της ΕΚΤ όσον αφορά την πρακτική του forward guidance. Όπως είπε η Λαγκάρντ, ερωτώμενη εάν η ΕΚΤ θα συνεχίσει τις αυξήσεις επιτοκίων, «εδώ και αρκετό καιρό έχουμε εγκαταλείψει την πολιτική της καθοδήγησης σχετικά με τα επιτόκια», προσθέτοντας πως ένα πράγμα για το οποίο μετανιώνει είναι ότι έπρεπε στο παρελθόν να δίνεται αυτή η καθοδήγηση.

Η επικεφαλής της ΕΚΤ εξήγησε ότι η κεντρική τράπεζα ακολουθεί πλέον μια προσέγγιση που περιέγραψε ως «καθοδήγηση πλαισίου». Αντί να σηματοδοτεί εκ των προτέρων την πιθανή πορεία των επιτοκίων, η ΕΚΤ εξηγεί τη μεθοδολογία πίσω από τις αποφάσεις

Το forward guidance, δηλαδή η εκτίμηση για την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής, δεν ταιριάζει σήμερα, τονίζουν ΕΚΤ και Fed.

της, ενημερώνει τους συμμετέχοντες στην αγορά για το πώς καταλήγει στη στάση της νομισματικής πολιτικής, ποιους δείκτες και ποια αναλυτικά διαδικασία ακολουθεί, επιτρέποντάς τους να αξιολογούν τις οικονομικές εξελίξεις ανεξάρτητα από τις βασίζο-

Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Κριστίν Λαγκάρντ και ο αντιπρόεδρος του Εποπτικού Συμβουλίου της ΕΚΤ Φρανκ Ελντερσον, στο ετήσιο συνέδριο της ΕΚΤ στη Σίντρα της Πορτογαλίας. «Εδώ και αρκετό καιρό έχουμε εγκαταλείψει την πολιτική της καθοδήγησης σχετικά με τα επιτόκια», υπογράμμισε η Λαγκάρντ, προσθέτοντας πως ένα πράγμα για το οποίο μετανιώνει είναι ότι έπρεπε στο παρελθόν να δίνεται αυτή η καθοδήγηση.

ντα σε προαναγγελθέντα σήματα. «Βρήκαμε κοινό σκοπό», τόνισε ο Γουόρς, «την απάντηση σχετικά με το forward guidance, δεν θα μπορούσα να την είχα πει καλύτερα ο ίδιος».

Οι τέσσερις κεντρικές τράπεζες –ΕΚΤ, Fed, Τράπεζα της Αγ-

γλίας και Τράπεζα του Καναδά– είναι όλες αντιμέτωπες με υψηλό πληθωρισμό και τις επιπτώσεις του πολέμου με το Ιράν, ωστόσο οι πολιτικές τους ακολουθούν διαφορετικές κατευθύνσεις. Οι δηλώσεις του Γουόρς μετά τη συνεδρίαση του Ιουνίου οδήγησαν

τους επενδυτές να «ανεβάσουν» τις πιθανότητες για αύξηση των επιτοκίων από τη Fed από τον Σεπτέμβριο, ενώ η ΕΚΤ έχει ήδη αυξήσει τα επιτόκια. Αντιθέτως, οι κεντρικές τράπεζες της Αγγλίας και του Καναδά εμφανίζονται πιο επιφυλακτικές ως προς την περαιτέρω σύσφιξη της νομισματικής πολιτικής, λόγω της αδυναμίας των οικονομιών τους.

Εξηγώντας το γεγονός ότι η ΕΚΤ ήταν η πρώτη που αύξησε τα επιτόκια σε απάντηση στο ενεργειακό σοκ, η Λαγκάρντ υπογράμμισε ότι «είχε τις ιδανικές συνθήκες νομισματικής πολιτικής» για να το κάνει. «Όταν οι προοπτικές για τον πληθωρισμό είναι ανοδικές, ο δομικός πληθωρισμός έχει αυξηθεί, ο υποκείμενος έχει επίσης ανοδική τάση και η επετροφή στον στόχο του 2% δεν μπορεί να πάρξει πριν από το τέλος του 2028, η απόφαση είναι προφανής, και ήταν τόσο προφανής που είχαμε ομοφωνία στο διοικητικό συμβούλιο», όπως είπε.

Λιγότερη πίεση για αυξήσεις

Η Λαγκάρντ, επισήμανε ότι οι κίνδυνοι για τον πληθωρισμό και την ανάπτυξη της Ευρωζώνης έχουν γίνει λιγότερο έντονοι. «Θεωρώ ότι οι κίνδυνοι για την ανοδική πορεία του πληθωρισμού και την καθοδική πορεία της ανάπτυξης είναι σε γενικές γραμμές πιο ισορροπημένοι από ό,τι ήταν πριν από μερικές εβδομάδες». Αυτό κατά τους αναλυτές σημαίνει ότι υπάρχει λιγότερη πίεση πλέον

στην ΕΚΤ για νέα αύξηση επιτοκίων άμεσα.

Και ο Γουόρς παρατήρησε, ωστόσο, ότι αν και ο πληθωρισμός παραμένει πολύ υψηλός, οι προσδοκίες για αυτόν και οι κίνδυνοι έχουν αμβλυνθεί τις τελευταίες εβδομάδες.

Ο Μπέιλι, από την πλευρά του, επανέλαβε ότι η Τράπεζα της Αγγλίας δεν χρειάζεται να βιαστεί να λάβει αποφάσεις και θα μπορούσε να περιμένει λίγο χρόνο για να δει πώς η απότομη αύξηση των τιμών του πετρελαίου –οι οποίες τώρα υποχωρούν– θα επηρεάσει την οικονομία της Βρετανίας. Αυτό που ξεκαθάρισε είναι πως δεν υπάρχει πλέον ενδεχόμενο μείωσης των επιτοκίων. «Υπήρχε η προσδοκία ότι θα μειώναμε τα επιτόκια φέτος, κάτι που δεν ήταν παράλογο. Ωστόσο, βγήκε εκτός συζήτησης τον Μάρτιο και παραμένει». Ο Μπέιλι πάντως εξήγησε πως η Τράπεζα της Αγγλίας δεν έχει αυξήσει τα επιτόκια φέτος λόγω «εξασθένσης της οικονομίας».

Ο Μάκλεμ σχολίασε ότι ο Καναδάς βρίσκεται σε παρόμοια κατάσταση –υψηλός πληθωρισμός και αποδυνάμωση της οικονομίας– δημιουργώντας ένα «δίλημμα» για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, που είναι επιφυλακτικοί στο να αυξήσουν τα επιτόκια πολύ γρήγορα και να προσθέσουν περαιτέρω βάρος στην αδυναμία της οικονομίας «Υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα και οι κίνδυνοι θα μπορούσαν να μετατοπιστούν γρήγορα», σημείωσε.

Αύξηση ξένων επενδύσεων 43,4% στην Ελλάδα

Στο α' τρίμηνο του έτους, παρά τη σημαντική μείωση των αιτήσεων για «χρυσή βίζα» κατά 52,2% – Ποιοι αγοράζουν και πού

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΖΑΝΟΓΛΟΥ**

Με άνοδο κατά 43,4% σε ετήσια βάση ολοκληρώθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2026 σε ό,τι αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην αγορά ακινήτων, παρότι την ίδια περίοδο οι αιτήσεις για τη λήψη άδειας διαμονής μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα» υποχώρησαν κατά 52,2%. Πρόκειται για μια εξέλιξη η οποία καταδεικνύει το γεγονός ότι η ελληνική αγορά ακινήτων εξακολουθεί να προσελκύει διεθνές αγοραστικό ενδιαφέρον, ακόμη και χωρίς το πρόσθετο κίνητρο της εξασφάλισης μιας άδειας διαμονής. Ουσιαστικά, δηλαδή, οι ξένοι που τοποθετούν πλέον τα κεφάλαιά τους δεν το κάνουν εξαιτίας της προοπτικής της «χρυσής βίζας», αλλά επειδή όντως επιθυμούν να αποκτήσουν ένα ακίνητο στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, οι ροές κεφαλαίων από το εξωτερικό κατά τους πρώτους τρεις μήνες του έτους ανήλθαν σε 511,6 εκατ. ευρώ, όντας κατά 43,4% υψηλότερες από τα 356,8 εκατ. ευρώ του αντίστοιχου διαστήματος του 2025. Στον αντίποδα, τα αιτήματα για λήψη «χρυσής βίζας» (που προϋποθέτουν την αγορά ακινήτου) περιορίστηκαν σε 1.677, έναντι 3.507 το ίδιο διάστημα του 2025. Υπενθυμίζεται ότι το περυσινό πρώτο τρίμηνο δεν είναι τόσο αντιπροσωπευτικό, μια και είχε παρατηρηθεί έξαρση αιτημάτων, λόγω της τότε ολοκληρώσεως της προθεσμίας που είχαν οι επενδυτές για την κατοχύρωση άδειας διαμονής με τα παλιά, χαμηλότερα επενδυτικά όρια. Ακόμη κι έτσι, η φετινή

εξέλιξη κρίνεται σημαντική, ειδικά μάλιστα αν έχει και συνέχεια τους επόμενους μήνες. Πηγές της αγοράς επισημαίνουν ότι οι ξένοι που αγοράζουν ακίνητα στην Ελλάδα ενδιαφέρονται τόσο για πολυτελείς κατοικίες στην Αττική και στα νησιά, όσο και για νεόδημες εξοχικές κατοικίες κόστους 400.000-600.000 ευρώ, σε διάφορες περιοχές της χώρας. Μάλιστα, παρότι ένα σημαντικό μέρος της ζήτησης αφορά ανθρώπους εκτός Ε.Ε., όπως τις ΗΠΑ, τη Μέση Ανατολή και

Το ενδιαφέρον των ξένων επικεντρώνεται σε πολυτελείς κατοικίες στην Αττική και στα νησιά, όσο και σε νεόδημες εξοχικές κατοικίες κόστους 400.000-600.000 ευρώ, σε διάφορες περιοχές της χώρας.

τη Μεγ. Βρετανία, λίγοι είναι εκείνοι που συνδυάζουν πλέον την απόκτηση ακινήτου με τη λήψη άδειας διαμονής, παρότι πληρούνται τα απαιτούμενα κριτήρια (π.χ. ελάχιστη επένδυση 800.000 ευρώ για την Αττική, τον Δήμο Θεσσαλονίκης και τα μεγάλα νησιά, ή 400.000 ευρώ για την υπόλοιπη χώρα).

Όπως επισημαίνει στην «Κ» ο Γιώργος Γαβριηλίδης, διευθύνων σύμβουλος της Elxis-At Home in Greece, «από την ανάλυση των

Στην κατηγορία των πολυτελών κατοικιών (αξίας άνω των 2 εκατ. ευρώ), πρόσφατη ανάλυση της Greece Sotheby's International Realty σημειώνει ότι κατά την περίοδο από την 1η Μαρτίου μέχρι και τις 22 Απριλίου του 2026 παρατηρήθηκε αύξηση κατά 22% της αξίας των νέων συμφωνιών αγοραπωλησίας.

δεδομένων μας κατά τους πρώτους μήνες του 2026 προκύπτει κατακόρυφη πτώση της ζήτησης των πελατών μας για το πρόγραμμα «χρυσή βίζα» της τάξης του 83%, σε σύγκριση με το 2025. Παράλληλα, όμως, βλέπουμε αύξηση κατά 50% στις πωλήσεις εξοχικών κατοικιών από Αμερικανούς και Καναδούς κατά το πρώτο εξάμηνο του 2026. Αυτό συμβαίνει διότι οι αγοραστές της συγκεκριμένης κατηγορίας τείνουν να αξιοποιούν τα ακίνητα

τους για επενδυτικούς σκοπούς ή ως εξοχικές κατοικίες τους θερινούς μήνες. Αυτός είναι και ένας βασικός λόγος που επικεντρώνονται σε νεόδημες κατοικίες, κυρίως στην Κρήτη. Επίσης, ορισμένοι εξ αυτών είναι ομογενείς ή ελληνικής καταγωγής και, ως εκ τούτου, αποζητούν την επιστροφή στις ρίζες τους».

Παράλληλα, σύμφωνα με την Elxis, η μείωση της ζήτησης για τη «χρυσή βίζα» οφείλεται στο ότι τα ακίνητα που αγορά-

ζονται δεν μπορούν να διατεθούν για βραχυχρόνια μίσθωση, μετά την πρόσφατη αλλαγή στους όρους του προγράμματος. Έτσι, χάνουν επενδυτική αξία και ως εκ τούτου αλλάζει και η «ανθρωπογεωγραφία» της ζήτησης. Συγκεκριμένα, περιορίζονται οι αγορές που γίνονταν μέχρι πρόσφατα από μια μερίδα, κυρίως νεότερης ηλικίας αγοραστών από το εξωτερικό, από 30 έως 45 ετών, που ενδιαφέρονταν για κατοικίες σε Αττική και

Θεσσαλονίκη, πρωτίστως για να τα εκμεταλλευθούν μέσω των πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης και δευτερευόντως για να μείνουν και οι ίδιοι κάποιες μέρες τον χρόνο.

Στον αντίποδα, αυξάνεται το μερίδιο των πιο «παραδοσιακών» αγοραστών στην ελληνική αγορά. «Άνθρωποι ηλικίας από 45 έως 60 ετών από τη Δυτική Ευρώπη, που δεν μπορούν να διαχειρευτούν τα χρήματά τους στις δικές τους χώρες και πλησιάζουν την ηλικία της συνταξιοδότησης, ή είναι ήδη συνταξιούχοι, αποτελούν πλέον το βασικό κοινό των αγοραστών», επισημαίνει ο κ. Γαβριηλίδης.

Αντιστοίχως, στην κατηγορία των πολυτελών κατοικιών (αξίας άνω των 2 εκατ. ευρώ), πρόσφατη ανάλυση της Greece Sotheby's International Realty, σημειώνει ότι κατά την περίοδο από την 1η Μαρτίου μέχρι και τις 22 Απριλίου 2026 παρατηρήθηκε αύξηση κατά 22% της αξίας των νέων συμφωνιών αγοραπωλησίας και κατά 18,5% της εκδηλωσής ενδιαφέροντος, σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Σύμφωνα με τον Σάββα Σαββαΐδη, «το βασικό ενδιαφέρον από ξένους αγοραστές διατηρείται και ενισχύεται σε όγκο εκδηλώσεων και σε αξία ακινήτων υπό εξέταση. Η άνοδος της διάρκειας αξίας των ακινήτων υπό εξέταση κατά 43% αντανακλά μια ακριβή αλλαγή στη σύνθεση της ζήτησης: όσοι παραμένουν ενεργοί σ' αυτή την περίοδο στοχεύουν ακίνητα υψηλότερης κατηγορίας – όπως επιβεβαιώνει και η πρόσφατη συμφωνία ρεκόρ άνω των 15 εκατ. ευρώ που υπογράφηκε πρόσφατα».

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Περιμένοντας τη «φούσκα» που δεν έρχεται: Γιατί το κυπριακό real estate άλλαξε πίστα

Στα είκοσι επτά χρόνια που δραστηριοποιούμαι στην κυπριακή αγορά ακινήτων (και by the way συμπληρώνω σήμερα και 500 δημοσιευμένα άρθρα στην Καθημερινή της Κυριακής), έχω δει τον κύκλο του real estate να επαναλαμβάνεται με διαφορετικές εντάσεις, αλλά με τους ίδιους πάντα ανθρώπινους φόβους και προσδοκίες. Έχω ζήσει την τρέλα των αρχών της δεκαετίας του 2000, τη βίαιη διόρθωση της παγκόσμιας κρίσης του 2008, το σοκ του 2013 και, πιο πρόσφατα, το απότομο τέλος του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος. Κάθε φορά που οι τιμές των ακινήτων κατέγραφαν άνοδο, η ίδια μόνιμη επιβόλι επέστρεφε στα χείλη αναλυτών και πολιτών: «Είμαστε σε φούσκα... που θα πάει... θα σκάσει».

Σήμερα, κοιτάζοντας τις τιμές των διαμερισμάτων στη Λεμεσό, τις ραγδαίες αναπτύξεις στη Λάρνακα και τις αποδόσεις στην Πάφο, το ίδιο ερώτημα πλανάται πάνω από την αγορά. Είναι όμως η σημερινή κατάσταση μια «φούσκα» έτοιμη να εκραγεί, ή μήπως αρνούμαστε να δούμε ότι η κυπριακή αγορά έχει αλλάξει δομικά και έχει μεταβεί σε μια εντελώς νέα πίστα;

Για να απαντήσουμε ψυχραιμά, πρέπει να κοιτάξουμε τα δεδομένα και όχι το συναίσθημα. Η μεγάλη κραχ-φούσκα του 2008-2013 στην Κύπρο τροφοδοτήθηκε από έναν βασικό παράγοντα: τα αλόγιστα, «τοξικά» τραπεζικά δάνεια. Οι τράπεζες χρηματοδότησαν developers και αγοραστές στο 100% της αξίας, χωρίς ουσιαστικά κριτήρια βιωσιμότητας. Όταν η ρευστότητα στέρηψε, το οικοδόμημα κατέρρευσε. Η σημερινή πραγματικότητα δεν έχει καμία σχέση με εκείνη

Η Κύπρος έχει μετατραπεί σε διεθνές επιχειρηματικό κέντρο, προσελκύνοντας εκατοντάδες εταιρείες τεχνολογίας, fintech, ναυτιλίας και operations.

την εποχή. Σήμερα, η άνοδος των τιμών δεν οδηγείται από εγκώριο, φτηνό δανεισμό. Αντίθετα, οι κυπριακές τράπεζες είναι εξαιρετικά αυστηρές, με τα κριτήρια παραχώρησης στεγαστικών δανείων να θυμίζουν «κόσκινο». Η κινητήριος δύναμη πίσω από τη σημερινή ζήτηση είναι το πραγματικό, ζεστό χρήμα (real equity) που εισρέει από το εξωτερικό.

Η Κύπρος έχει μετατραπεί σε ένα διεθνές επιχειρηματικό κέντρο, προσελκύνοντας εκατοντάδες εταιρείες τεχνολογίας, fintech, ναυτιλίας και operations. Η κάθετος χιλιά-

Η Κύπρος έχει πλέον διεθνοποιηθεί. Αντιμετωπίζει τις ίδιες πιέσεις και τις ίδιες τάσεις που αντιμετώπισαν πόλεις όπως το Ντουμπάι, η Μάλτα, ή ακόμα και η Λισαβόνα πριν από μερικά χρόνια.

δων ξένων επαγγελματιών υψηλής εισοδηματικής στάθμης (για headquartering/ relocation) έχει δημιουργήσει μια οργανική, μόνιμη και πιεστική ανάγκη για στέγαση. Αυτοί οι άνθρωποι και οι εταιρείες τους δεν ψάχνουν απλώς για ένα ακίνητο για να πάρουν ένα διαβατήριο και να φύγουν. Ζουν εδώ, εργάζονται εδώ, γράφουν τα παιδιά τους σε σχολεία εδώ. Ψάχνουν στέγη για ιδιοκατοίκηση ή μακροχρόνια ενοικίαση. Επιπλέον, έχουμε τις χιλιάδες των φοιτητών ως αποτέλεσμα της επιτυχούς επέκτασης και διεθνοποίησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσής μας.

Όταν, λοιπόν, η ζήτηση είναι πραγματική και η προσφορά περιορισμένη (λόγω της καθυστέρησης στην ανέγερση νέων έργων και του αυξημένου κατασκευαστικού κόστους), οι νόμοι της οικονομίας είναι αμείλικτοι. Οι τιμές ανεβαίνουν. Αυτό δεν είναι «φούσκα». Είναι η νέα ισορροπία της αγοράς.

Φυσικά, αυτό δημιουργεί ένα τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα, καθώς ο μέσος Κύπριος εργαζόμενος εκτοπίζεται από τα αστικά κέντρα. Πρόκειται για μια σκληρή πραγματικότητα, την οποία το κράτος οφείλει να αντιμετωπίσει με γενναία στεγαστικά κί-

νητρα και προγράμματα προσιτής κατοικίας, και όχι να ελπίζει σε μια υποθετική πτώση των τιμών που θα λύσει το πρόβλημα «μαγικά».

Τι σημαίνει αυτό για τον υποψήφιο αγοραστή ή επενδυτή; Σημαίνει ότι όποιος κάθεται στο περιθώριο τα τελευταία τρία-τέσσερα χρόνια περιμένοντας το «μεγάλο κρακ» για να αγοράσει φτηνά, απλώς βλέπει το τρένο να απομακρύνεται. Η αγορά μπορεί να παρουσιάσει σταθεροποίηση ή επιβράδυνση του ρυθμού άνοδου σε κάποιες περιοχές, αλλά ουσιαστικά, κατακόρυφη πτώση των τιμών δεν πρόκειται να δούμε, εκτός αν υπάρξει ένα απρόβλεπτο, γεωπολιτικό σοκ τεραστίων διαστάσεων. Κάποιοι θα πουν πως το είδαμε και αυτό, και πάλι χωρίς αντίκτυπο ως προς το να πέσουν οι τιμές• αντίθετα τις αύξησαν ως αποτέλεσμα της αύξησης του κατασκευαστικού κόστους.

Η Κύπρος έχει πλέον διεθνοποιηθεί. Αντιμετωπίζει τις ίδιες πιέσεις και τις ίδιες τάσεις που αντιμετώπισαν πόλεις όπως το Ντουμπάι, η Μάλτα, ή ακόμα και η Λισαβόνα πριν από μερικά χρόνια. Ως ειδικός που έχει περπατήσει την κυπριακή γη σπιθαμή προς σπιθαμή για σχεδόν τρεις δεκαετίες, η συμβουλή μου είναι σαφής: Σταματήστε να αναζητάτε τη «φούσκα» και αρχίστε να προσαρμόζεστε στα νέα δεδομένα. Η αγορά δεν πρόκειται να γυρίσει πίσω στο 2015. Το στοίχημα τώρα είναι πώς θα πλοηγηθούμε έξυπνα στη νέα, απαιτητική αλλά και γεμάτη ευκαιρίες εποχή.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

NAMA DAMA

Ο περίεργος
και ρευστός κόσμος
του «Ιώνα»

Σελ. 3

ΣΙΝΕΜΑ

Η γενιά Z γεμίζει
τα θερινά για να δει
την «Αμελί»

Σελ. 8

ΤΑΤΙΑΝΑ ΣΤΕΠΑΝΤΣΕΚΟ-ΜΠΟΓΚΝΤΑΝΑ

Αναζήτηση της ιστορίας
της συμπόνιας
στην «Εκάβη»

Σελ. 4

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

Κυριακή 5 Ιουλίου 2026

Η Ζωγράφος και γλύπτρια Ευγενία Βερελή στο στούντιό της στην οδό Ωλένου. Το εργαστήριό της, ένα πρώην παρασκευαστήριο ψωμιού, το βρήκε κάνοντας βόλτα στην Κυψέλη. Θεωρεί πως ο βασικός λόγος πίσω από τη μετακίνηση των καλλιτεχνών ήταν τα ακριβά ενοίκια στις άλλες περιοχές, όμως η Κυψέλη καταφέρνει ακόμη να γοητεύει, γιατί προσφέρει την αίσθηση της γειτονιάς.

Στα ατελιέ της Κυψέλης

Γιατί η αθηναϊκή γειτονιά έχει μετατραπεί σε εστία εικαστικών; Ζωγράφοι, γλύπτες και περφόρμερ ανοίγουν στην «Κ» τα στούντιό τους, τα οποία πριν από μερικά χρόνια ήταν σούπερ μάρκετ, παλιές βιοτεχνίες ρούχων και διαμερίσματα σε μεταπολεμικές πολυκατοικίες. Τώρα απειλεί να τους εκτοπίσει το AirBnb.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

5.7 - 11.7.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

«Ο Ξένος» στο Πάνθεον

Προβάλλεται στον κινηματογράφο «Πάνθεον» από τις 4 Ιουλίου μία από τις πιο εμβληματικές ιστορίες του 20ού αιώνα, «Ο Ξένος». Το κλασικό αριστούργημα του Αλμπέρ Καμύ μεταφέρεται στη μεγάλη οθόνη από τον François Ozon, σε μια νέα κινηματογραφική προσέγγιση που κινείται ανάμεσα σε υπαρξιακό δράμα, αστυνομικό θρίλερ και δικαστική ταινία. Με φόντο το Αλγέρι της δεκαετίας του '30, «Ο Ξένος» δεν παίζει το παιχνίδι των κοινωνικών συμβάσεων, γι' αυτό γίνεται ξένος μέσα στον ίδιο του τον κόσμο. **Προβολές από 4 έως 15 Ιουλίου, καθημερινά στις 8:30 μ.μ. και Σαββατοκύριακα στις 6:00 και 8:30 μ.μ.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Μάρθα Φριντζήλα και Kalogeraki Bros

Το 21ο Cyprus Rialto World Music Festival ξεκινά με τη Μάρθα Φριντζήλα The Kubara Project και τους Kalogeraki Bros. Μετά την ιδιαίτερα θερμή υποδοχή που γνώρισαν στη σκηνή του Θεάτρου Ριάλτο τον Νοέμβριο του 2025, οι αδελφοί Καλογεράκη επιστρέφουν στη Λεμεσό, αυτή τη φορά στο πλευρό της Μάρθας Φριντζήλα και του The Kubara Project, σε μια συνεργασία που φέρνει κοντά τρεις ξεχωριστές δημιουργικές δυνάμεις της σύγχρονης ελληνικής μουσικής σκηνής. Το Kubara Project, αφού δοκιμάστηκε για πάνω από είκοσι χρόνια σε συναυλίες και περιοδείες στην Ελλάδα και το εξω-

τερικό, παρουσιάζεται στο κοινό με τον αυθορμητισμό και τη ζεστασιά που χαρακτήρισαν και την πρώτη τους εμφάνιση, με μία ερμηνεύτρια στην καλύτερη της στιγμή και δεξιοτέχνες μουσικούς που δένουν ακόμη περισσότερο μέσα από τους κυριολεκτικούς προσωπικούς δεσμούς τους: Προσωπικές ιστορίες μπερδεύονται με παγκόσμια βιώματα για την αγάπη, τη φιλία τη μοναξιά, τον έρωτα, τη σκέψη με τους άλλους, την επίθεση στη φύση. Τετάρτη 8 Ιουλίου, ώρα 9:00 μ.μ. Θέατρο Ριάλτο, Λεμεσός. **Πληροφορίες, εισιτήρια** <https://rialtointerticket.com>, **τηλέφωνο 7777745**.

ΣΙΝΕΜΑ

Καλοκαιρινές προβολές του ISFFC

Το 16ο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου από τις 10 Ιουλίου ετοιμάζεται για την έναρξή του το φθινόπωρο, ωστόσο το καλοκαίρι δίπλα στη θάλασσα αποτελεί για ακόμη μια χρονιά την καλύτερη αφορμή για να θυμηθούμε κάποιες από τις ταινίες της περσινής επιλογής. Πέντε ταινίες από τη Φινλανδία, την Κύπρο, την Ολλανδία, τη Γαλλία και τον Λίβανο επιστρέφουν για μία βραδιά στο θεατρικό του Μόλου στη Λεμεσό. Πέντε ταινίες με διαφορετικές ιστορίες που προσεγγίζουν τον κόσμο γύρω μας με κίουμορ, ευαισθησία και ανησυχία. Όλες οι ταινίες προβάλλονται στην αυθεντική τους γλώσσα με αγγλικούς υπότιτλους. Οι προβολές δεν είναι κατάλληλες για άτομα κάτω των 18 ετών. Πρόγραμμα: «Fish River Anthology» (Φινλανδία), «Inreal Estate Agent» (Ολλανδία), «Little Monsters» (Γαλλία), «What If They Bomb Here Tonight?» (Λίβανος) και «Ο Μεγάλος Περίπατος του Νίκου» του Ανδρέα Σεϊττάνη (Κύπρος). Θεατρικό Μόλου, Λεμεσός, ώρα έναρξης προβολών 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες** www.isffc.com.cy. **Ελεύθερη είσοδος.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ένα μέρος που διώχνει τον φόβο

«Εμείς είμαστε ο παλιός κόσμος», είπε η Μαρία Γεωργοπούλου, διευθύντρια της Γενναδείου Βιβλιοθήκης. Και ήταν μια δύσκολη αποδοχή. «Πρέπει να δούμε πως θα εμπνεύσουμε τους νεότερους», πρόσθεσε, συνοψίζοντας μια αλήθεια και ένα φόβο. Το ερώτημα είναι παλιό και επίμονο. Ποιο είναι «Το μέλλον των βιβλιοθηκών». Η συζήτηση, στο πλαίσιο του Nostos 2026 του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, με συντονιστή τον Σταύρο Ζουμπουλάκη, επικεφαλής της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, και συμμετέχοντες, εκτός από την κ. Γεωργοπούλου, τον Αλεξάντρ Ασάνοβιτς και την Ελένη Κωβαίου (επικεφαλής της Βιβλιοθήκης της Γαλλικής Σχολής Αθηνών και της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κρήτης, αντίστοιχα), είχε μια συνειδητή αγωνία, αλλά και ένα υψηλό φρόνημα: τη συνειδηση ότι η μάχη πρέπει να δοθεί.

Παρακολουθώντας τη συζήτηση online, δεν μπορούσε κανείς παρά να αφογκραστεί την αβεβαιότητα αλλά και το πείσμα, το συναίσθημα και τη συναίσθηση που γεννεί η επαφή με μια επιστολή του Ερρίκου Σλήμαν για τις Μυκήνες ή με το αρχείο του Σεφέρη. «Πάνει στα χέρια σου υλικό που σε εμπνέει. Αυτό πρέπει να το μοιραστείς και είναι πραγματικά πάνω μας το πως θα το κάνουμε. Δεν είμαι σίγουρη ότι το έχουμε βρει ακόμη», διαπίστωσε η διευθύντρια της Γενναδείου.

Είναι η ψηφιοποίηση και η Τ.Ν. το μέλλον; «Ενας γιατρός δεν έχει κανένα λόγο να επισκεφθεί βιβλιοθήκες», παρατήρησε ο Σταύρος Ζουμπουλάκης. «Τα έχει όλα στο κινητό του». Ήταν ο ίδιος που λίγο αργότερα παραδεχόταν ότι κυρίως το αναγνωστήριο, προοπτικά, αντιμετωπίζει τον κίνδυνο του αφανισμού, αφού ο καθένας θα μπορεί να διαχειρίζεται ό,τι αναζητεί από το σπιτί του. Αν δουλεύουμε ο καθένας μόνος του, δεν συνιστά αυτό μια απειλή; Η ζύμωση, η ανταλλαγή, η κουβέντα, γίνεται στο αναγνωστήριο.

Όπως πιτυχή του θέματος και αν άνοιγαν, η σύνδεση ήταν αυτόματη με το μέλλον των ανθρωπιστικών σπουδών. Πώς ενδυναμώνεται η παρουσία τους σε έναν κόσμο που τους γυρίζει την πλάτη; Μετατοπίζονται τα ενδιαφέροντα; Χρειάζεται περισσότερη δημόσια παρουσία με προγράμματα, διαλέξεις, συμπίνα, περισσότερη «εξωστρέφεια», ίσως, θα μεταφράζαμε την πρόταση των ομιλητών. Η κ. Γεωργοπούλου υπογράμμισε ότι «όταν οι εκθέσεις μας είναι ψηφιακές, η διάχυση είναι τεράστια. Δεν σημαίνει ότι όλοι αυτοί διαβάζουν. Δεν είναι το ίδιο σαν να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη. Αλλά, ενδεχομένως, από τις εκατοντάδες χιλιάδες που θα δουν τέτοιες εκθέσεις κάποιος θα έρθει. Και αυτόν τον θέλεις».

Όπως «θέλεις» και τη σύνδεση με τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς. Όχι μόνο γιατί αυτή είναι η καινούργια γενιά: αποτελεί και τον πιο κρίσιμο δίαυλο με την κοινωνία, που πρέπει να κρατηθεί ανοικτός. «Σε κίνηση», όμως, οφείλουν να είναι και οι βιβλιοθήκες: να μη συσσωρευτούν μόνο και να μετατρέπονται σε αποθετήριο βιβλίων, αλλά να ανανεώνουν το υλικό τους. Όπως πολύ εύστοχα κατέληξε ο Αλεξάντρ Ασάνοβιτς: «Η βιβλιοθήκη είναι ένας ζωντανός οργανισμός σε διαρκή εξέλιξη. Όπως ένας κάποιος. Πρέπει να κόβεις κάποια δέντρα, να φυτεύεις κάποια άλλα, να συνεχίζεις». Το τελευταίο πλάνο της συζήτησης ήταν μια λήψη από ψηλά του εντευκτηρίου της ΕΒΕ. Το μακρινό 2010 συναντήσαμε τον αρχιτέκτονα του ΚΠΙΣΝ Πέντο Πιάνο, στην έδρα του στο Παρίσι, για ένα «Γεύμα» με την «Κ», πριν αρχίσει η κατασκευή αυτού του μοναδικού έργου. Ο Πιάνο στάθηκε ιδιαίτερα στο αναγνωστήριο: «Εναν τόπο συνάντησης, ένα μέρος που θα διώχνει τον φόβο, δημιουργώντας μια κοινότητα αισθημάτων. Την πεποίθηση ότι μοιραζόμαστε τα ίδια πράγματα ανεξάρτητα από το χρώμα και την προέλευσή μας».

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Φεστιβάλ Σατιρικού Θεάτρου 2026

Το Σατιρικό Θέατρο παρουσιάζει από τις 7 Ιουλίου το Φεστιβάλ Σατιρικού Θεάτρου 2026, με ένα πρόγραμμα που περιλαμβάνει επτά παραγωγές, αναδεικνύοντας ένα ευρύ φάσμα σύγχρονων σατιρικών και παραστατικών προσεγγίσεων. Το Φεστιβάλ ανοίγει με το «Hear Me Raw», μια σατιρική κωμωδία γύρω από τη βιομηχανία της ευεξίας και την εμμονή με την «τέλεια» υγιεινή ζωή. Ακολουθεί, στις 10 Ιουλίου η παιδική παράσταση «Η Αλίκη στη Χώρα του Ποδοσφαίρου» μιλά με κίουμορ και φαντασία για την αυτοεκτίμηση, την αποδοχή και τη δύναμη της προσπάθειας, ενώ την ίδια ημέρα το Sessions συνδυάζει κίνηση και λόγο. Στις 11 Ιουλίου, η «Ηλέκτρα Άπιπλη» προτείνει μια σύγχρονη, πειραματική και εικαστική επανασυνέπηση

της Ηλέκτρας μέσα από το γυναικείο και το κούιρ βλέμμα. Στις 13 Ιουλίου, το Paraphernalia παρακολουθεί δύο μορφές που προσπαθούν να δώσουν νόημα σε έναν κόσμο που έχει χάσει τα σταθερά του σημεία. Στις 14 Ιουλίου, τα «Φλατ Παπούτσι» παρουσιάζουν με ωμό κίουμορ, μουσική και εξομολογητική διάθεση τις αντιφάσεις της ζωής στα τριάντα. Το Φεστιβάλ ολοκληρώνεται στις 17 Ιουλίου με το «Ημερολόγιο in Progress», μια παράσταση για τη μοναξιά, την αγωνία της ύπαρξης και τα εσωτερικά «τέρατα» που κουβαλάμε. **Πληροφορίες** www.satirikotheatro.com. **Εισιτήρια** www.soldoutticketbox.com. **Εισιτήρια θα διατίθενται και στην είσοδο του θεάτρου την ημέρα κάθε παράστασης.**

ΕΚΘΕΣΗ

Καλλιτεχνικής Φωτογραφίας «ΦΩΤΟΔΟΣ»

Στην 23η ετήσια ομαδική καλλιτεχνική έκθεση φωτογραφίας συμμετέχουν δεκαεπτά φωτογράφοι, μέλη της Φωτοδομής με ένα σύνολο 72 φωτογραφιών: Γιάννης Αναστασίου, Γιαννάκης Βάκης, Βαρνάβας Βαρνάβα, Ιωάννης Γέρου, Μιχάλης Γεωργιάδης, Δώρος Δημητρίου, Gerhard Ziegler, Μιχάλης Θεοχαρίδης, Αλέξανδρος Κόρμπιτς, Μάριος Νικολάου, Anastasia Potekhina, Ζήνων Σιερεπεκλής, Βασίλης Χρυσάνθου. Εκθεσιακός χώρος της Φωτοδομής, Λεωφόρος Στασίου 25B, Λευκωσία. **Διάρκεια έως 14 Ιουλίου, ωράριο Δευτέρα με Παρασκευή από τις 6:30 μέχρι τις 8:30 μ.μ.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Long Way Home Dimitris Angelakis Quartet

Ο βιμπραφώνιστας Δημήτρης Αγγελάκης και το κουαρτέτο του συμμετέχουν στο 29ο Πολιτιστικό Φεστιβάλ του Πανεπιστημίου Κύπρου, και μοιράζονται με το κοινό συνθέσεις που αποπνέουν θέρμη και λυρισμό από την πρώτη του προσωπική δισκογραφική δουλειά Long Way Home. Ο τίτλος του έργου, εμπνευσμένος από την «Ιθάκη» του Κ. Π. Καβάφη, πηγάζει από την πεποίθηση του συνθέτη ότι γινόμαστε αυτοί που είμαστε μέσα από ταξίδια μας. Πολυταξιδεμένος ο ίδιος, με επαγγελματικές συνεργασίες και προσωπικά βιώματα από την Ευρώπη, τη Φιλαδέλφεια, τη Νέα Υόρκη, την Ανατολική Ακτή των ΗΠΑ και την Κίνα όπου έζησε για έναν χρόνο, ο Δημήτρης Αγγελάκης αξιοποιεί σε δημιουργικά αυτές τις εμπειρίες και τις μετουσίωσε σε έναν ήχο βαθιά λυρικό, με δυνατό ρυθμικό χαρακτήρα, περίπλοκες αρμονίες και έντονη swing αίσθηση. Κάθε μία από τις πρωτότυπες συν-

θέσεις αφηγείται μια ιστορία, με τις περισσότερες να αντλούν έμπνευση από την Ελλάδα, ακόμα κι όταν φέρουν το ηχώχρωμα και την κουλτούρα της αμερικανικής τζαζ. Τρίτη 7 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μιχάλης Πιερίδης», οδός Αξιοθέας 7, Παλιά Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22894531, culture@ucy.ac.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πρόγραμμα «Νόστος»: Μία σημαντική πρωτοβουλία

Η υφυπουργός Πολιτισμού Λίνα Κασσιανίδου την περασμένη Τετάρτη παρέυρεθηκε στην Επιτροπή Παιδείας και Πολιτισμού, με τη νέα σύνθεσή της για ενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων σε θέματα αρμοδιότητάς τους. Μεταξύ πολλών και ενδιαφερόντων που συζητήθηκαν η κα Κασσιανίδου έκανε ειδική αναφορά σε ένα νέο κορνηκό πρόγραμμα, το οποίο πρόκειται να ανακοινωθεί (ανέφερε ότι θα ανακοινωθούν ως το τέλος της περασμένης εβδομάδας) με τον τίτλο «Νόστος». Το εν λόγω πρόγραμμα θα είναι αφιερωμένο στη διάσωση, τεκμηρίωση και ανάδειξη της τοπικής μνήμης των κατεχόμενων κοινοτήτων. Δικαιούχοι, είπε η κα Κασσιανίδου ενώπιον των μελών της Επιτροπής, θα είναι οι κατεχόμενες κοινότητες, προσφυγικά σωματεία κατεχόμενων κοινοτήτων αλλά και πολιτιστικοί φορείς και φυσικά πρόσωπα. Πρόκειται για μία εξαιρετικής σημασίας πρωτοβουλία του υφυπουργείου Πολιτισμού, την οποία είχε ανάγκη η Κύπρος, η διαιρεμένη Κύπρος. Πενήντα δύο χρόνια μετά την εισβολή οι μνήμες αρχίζουν και ξεθωριάζουν και οι παλαι-

ότερες γενιές, εκείνες οι γενιές που θυμούνται ακόμα τους τόπους τους (και από τις δύο πλευρές) σιγά-σιγά φεύγουν από τη ζωή, και μαζί τους παίρνουν και τον κόσμο τους, τις μικροίστορίες τους τόπου τους. Είναι μία πολύ καλή ευκαιρία, μέσω αυτού του προγράμματος, να ενεργοποιηθούν και να συμπληρωθούν συνεργασίες μεταξύ και δημοσίων φορέων, όπως το Κρατικό Αρχείο και το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, ή ακόμα και το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, ιδρύματα που διαφυλάσσουν πολύτιμο υλικό. Για παράδειγμα στο Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών υπάρχουν το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης και το Λαογραφικό Αρχείο, που δισώζουν εκατοντάδες ώρες εκατοντάδες ώρες συνεντεύξεων από κατεχόμενες κοινότητες.

Κοινότητες και σωματεία, αλλά και φυσικά πρόσωπα παλεύουν να βρουν μερικές εκατοντάδες ευρώ για να εκδώσουν ένα βιβλίο, ένα ημερολόγιο, να δηλώσουν το παρών τους στα πολιτιστικά πράγματα. Προσπαθούν να ενεργοποιήσουν κάθε δημιουργικό πόρο τους ακόμα και για τα πιο απλά πράγματα. Και

σίγουρα αυτό το πρόγραμμα θα φανεί χρήσιμο σε πολλούς και θέλω να ελπίζω πως το υφυπουργείο Πολιτισμού θα δει τα οφέλη από αυτό και δεν θα το αφήσει να γίνει απλώς ένα κορνηκό πρόγραμμα, αλλά θα διαθέτει τα κονδύλια μέσα από διαφανείς και καλά εξεργασμένες διαδικασίες. Οι κατεχόμενες κοινότητες και τα προσφυγικά σωματεία και οι άνθρωποι τους έχουν καλές ιδέες, αλλά χρειάζεται πάντοτε ένα καλό ξεσκάρτημα, ώστε το «Νόστος» να είναι ανταγωνιστικό. Φυσικά, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι αλλιώς κάνει πρόταση μία κοινότητα που πριν από το 1974 είχε 150 ή λιγότερους κατοίκους και αλλιώς μία κοινότητα εύρωστη και πολυπληθέστερη. Χρειάζεται λοιπόν διάκριση και λογική.

Μέσα από το πρόγραμμα «Νόστος», το οποίο αναμένουν οι κατεχόμενες κοινότητες εδώ και πολλά χρόνια –και επαναλαμβάνω ήταν αναγκαιότητα, δεν θα αναδειχθούν μόνο οι ιστορικές πτυχές του κάθε χωριού και σημαντικές προσωπικότητές τους, αλλά και πολύ χρήσιμα κοινωνιολογικά, πολιτιστικά, γαστρονομικά, λαογραφικά και δημογραφικά

στοιχεία, που μπορούν να συμπληρωθούν με το παρόν και το μέλλον των κοινοτήτων αυτών. Δεν πρέπει να θεωρούμε τις κατεχόμενες κοινότητες ως «ιστορικές» κοινότητες, αλλά τόπους ζωντανούς που οι άνθρωποι τους παλεύουν μέσα σε αντίζους συνθήκες να υπάρχουν.

Σκέφτομαι για παράδειγμα ότι ένα μεγάλο γαστρονομικό συνέδριο ή ένα γλωσσολογικό συνέδριο, το οποίο θα ασχοληθεί με τις ποικιλίες της κυπριακής διαλέκτου που χάθηκαν, μετά την εισβολή. Μία μεγάλη φωτογραφική έκθεση, με θέμα τη νέα εκκλησιαστική ή κοσμική αρχιτεκτονική. Διοργανώσεις δηλαδή που το «Νόστος» θα μπορούσε να ενισχύσει, μέσω αιτήσεων των Ενώσεων Κατεχομένων Κοινοτήτων των διαφόρων επαρχιών. Ή μία έκθεση βιβλίου, με θέμα τη βιβλιογραφία των κατεχόμενων (ιστορικά, λαογραφικά, λογοτεχνικά έργα). Πολλά μπορούν να γίνουν, είμαι βέβαιος.

Έχοντας ασχοληθεί με αρκετές κατεχόμενες κοινότητες, τολμώ να πω ότι υπάρχει πολύ ψωμί, κατά το κοινώς λεγόμενο και να είστε σίγουροι: «μυδείς εξέληθ πεινών».

Ο περίεργος και ρευστός κόσμος του «Ίωνα»

Η μουσικός Nama Dama λέει στην «Κ» πως αυτή η τραγωδία του Ευριπίδη δεν σου χαρίζει εύκολα τη μουσική του

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου παρουσιάζει το έργο «Ίων» του Ευριπίδη, σε σκηνοθεσία Θωμά Μοσχόπουλου, και με αυτή θα συμμετάσχει και στο Φεστιβάλ Αθηνών – Επιδαύρου. Τη μουσική σύνθεση, τον σχεδιασμό ηχοτοπιών και τη μουσική διδασκαλία έχει αναλάβει η Nama Dama (Αναστασία Δημητριάδου), η οποία μιλάει στην «Κ» και λέει πως η μουσική της παράστασης περνά από ήχους που παραπέμπουν σε αρχαία τραγωδία, σε trip hop, post rock, punk και κλασική μουσική, αλλά και πιο αφαιρετικά, αρχέγονα ηχοτοπία και είναι μία εν εξελίξει διαδικασία, μιας και όπως λέει ήθελαν μαζί με τον σκηνοθέτη της παράστασης η μουσική να μεταμορφώνεται μαζί με το έργο και να ακολουθεί τις συνεχείς αλλαγές του.

–Υποθέτω πως ο σκηνοθέτης σου έδωσε οδηγίες για τη μουσική της παράστασης... Πού θέλησε να κινηθεί;

–Η αλήθεια είναι πως η συζήτηση για τη μουσική της παράστασης συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Με τον Θωμά δουλεύουμε

πολύ μέσα από τη διαδικασία της πρόβας, οπότε η μουσική εξελίσσεται μαζί με το ίδιο το έργο και πιθανότατα θα ολοκληρωθεί λίγο πριν από την πρεμιέρα. Αυτή τη φορά η κατεύθυνση είναι αρκετά πιο ρευστή. Η μουσική περνά από ήχους που παραπέμπουν σε αρχαία τραγωδία, σε trip hop, post rock, punk και κλασική μουσική, αλλά και πιο αφαιρετικά, αρχέγονα ηχοτοπία. Δεν θέλαμε να περιοριστούμε σε ένα μόνο μουσικό ύφος. Θέλαμε η μουσική να μεταμορφώνεται μαζί με το έργο και να ακολουθεί τις συνεχείς αλλαγές του.

–Εσύ πώς λειτουργήσες μουσικά για να φτιάξεις τον κόσμο του «Ίωνα»;

–Αυτή τη φορά λειτουργήσα περισσότερο με τη συγκίνηση ως πυξίδα, παρά με την ανάγκη να ακολουθήσω το «πρέπον». Είναι πιστεύω μία από τις πιο ενστικτώδεις δουλειές που έχω κάνει μέχρι σήμερα. Η μουσική γεννιόταν μαζί με την παράσταση, μέσα από τις πρόβες και τις συνεχείς ανακαλύψεις μας. Όμως, αν υπάρχει ένας κοινός πνεύμονας του έργου, αυτός είναι η αίσθηση μυστηρίου και μια στοιχειωμένη, σχεδόν απόκοσμη, ατμόσφαιρα.

Νομίζω πως αυτή είναι η κλωστή που ενώνει τις συνθέσεις και το ηχοτοπικό της παράστασης.

–Η μουσική και τα μέσα που υπάρχουν σήμερα λειτουργήσαν στο πώς εσύ αντικρίζεις το ηχοτοπικό των λέξεων μιας τραγωδίας;

–Σίγουρα σήμερα έχουμε την ελευθερία να αντλούμε από πολύ διαφορετικούς μουσικούς κόσμους και αυτό είναι μεγάλο δώρο. Για μένα όμως τα μέσα δεν ήταν ποτέ ο πρωταγωνιστής. Ήταν εργαλεία που με βοήθησαν στο να αναδείξω το κείμενο, την ατμόσφαιρα και το μυστήριο που ήδη υπήρχαν μέσα στο έργο. Τα χρησιμοποίησα δηλαδή για να υπηρετήσω αυτόν τον περίεργο και ρευστό κόσμο του «Ίωνα».

–Μπήκες στον πειρασμό να αναβιώσεις ή έστω να προσπαθήσεις να πλησιάσεις σε κάτι αρχαιοπρεπές;

–Οχι ιδιαίτερα. Δεν ένιωσα την ανάγκη να αναβιώσω κάτι που στην πραγματικότητα δεν γνωρίζουμε πώς ακριβώς ακουγόταν. Για μένα η αρχαία τραγωδία είναι μια ζωντανή σύνδεση με μια συλλογική συνείδηση. Ταυτόχρονα, όμως, δεν πιστεύω ότι χρειάζεται να την

Για μένα η αρχαία τραγωδία είναι μια ζωντανή σύνδεση με μια συλλογική συνείδηση. Ταυτόχρονα, όμως, δεν πιστεύω ότι χρειάζεται να την προσεγγίζουμε ούτε με μια σοβαροφάνεια που την απομακρύνει από τον θεατή, ούτε με μια επιτηδευμένη μοντερνιά μόνο και μόνο για να δείξουμε ότι είμαστε σύγχρονοι!

προσεγγίζουμε ούτε με μια σοβαροφάνεια που την απομακρύνει από τον θεατή, ούτε με μια επιτηδευμένη μοντερνιά μόνο και μόνο για να δείξουμε ότι είμαστε σύγχρονοι! Για μένα το ζητούμενο ήταν η ειλικρίνεια. Να ακούσω πραγματικά τι ζητάει το ίδιο το έργο και να το υπηρετήσω. Αν αυτό οδηγούσε σε κάτι τελετουργικό, το ακολουθούσα. Αν οδηγούσε σε κάτι πιο σύγχρονο, επίσης το ακολουθούσα.

–Ποια ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση που είχες να αντιμετωπίσεις, δουλεύοντας στον «Ίωνα»;

–Η μεγαλύτερη πρόκληση ήταν, χωρίς αμφιβολία, η μελοποίηση των χορικών. Δεν είχα ξαναδουλέψει με χορικά αρχαίας τραγωδίας και πρόκειται για ένα κείμενο με μεγάλη πυκνότητα, που δεν σου χαρίζει εύκολα τη μουσική του. Έπρεπε πρώτα να το ακούσω, να καταλάβω τον

εσωτερικό του ρυθμό, τη φλέβα του δηλαδή, και να αφήσω το ίδιο το κείμενο να μου πει τι χρειάζεται. Ήταν μια διαδικασία που απαιτούσε πολλή υπομονή, αλλά και εμπιστοσύνη στο ένστικτο.

–Ποιες «χορδές» του κειμένου σε ακούμπησαν περισσότερο;

–Με άγγιξε πολύ η πολυπλοκότητα της αναζήτηση της αλήθειας. Ο κάθε ήρωας κουβαλά τη δική του και ακόμη κι όταν το έργο τελειώνει, αναρωτιέσαι αν τελικά γνωρίζουμε όλη την αλήθεια ή μόνο ένα μέρος της. Με προβληματίσε επίσης πολύ ο μύθος του Απόλλωνα και η σχέση του με την Κρέουσα. Με έκανε να σκεφτώ πόσες γυναίκες στην ιστορία δεν είχαν ποτέ πραγματικά επιλογή και πόσο διαφορετικά βλέπουμε σήμερα έννοιες όπως η συναίνεση και η ελευθερία. Αυτό είναι κάτι που κάνει τον «Ίωνα» να μοιάζει απίστευτα σύγχρονος.

Πληροφορίες

«Ίων» του Ευριπίδη, σε σκηνοθεσία Θωμά Μοσχόπουλου, παραγωγή Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου

Παραστάσεις Κύπρου

Λευκωσία: Αμφιθέατρο Μακάριος Γ', Σχολής Τυφλών, Πέμπτη 16 Ιουλίου (με αγγλικούς και τουρκικούς υπέρτιτλους). Παρασκευή 17 Ιουλίου (με ελληνικούς υπέρτιτλους) και Σάββατο 18 Ιουλίου.

Λάρνακα: Πατίκειο Δημοτικό Αμφιθέατρο, Τετάρτη 22 Ιουλίου (στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Λάρνακας 2026)

Λεμεσός: Αρχαίο Θέατρο Κουρίου, Παρασκευή 24 Ιουλίου (με αγγλικούς και τουρκικούς υπέρτιτλους)

Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου στις 28 και 29 Αυγούστου.

21st Cyprus Rialto World Music Festival

08/07 ΜΑΡΘΑ ΦΡΙΝΤΖΗΛΑ THE KUBARA PROJECT + KALOGERAKI BROS
21:00 | ΘΕΑΤΡΟ ΡΙΑΛΤΟ RIALTO THEATRE

12/07 ΚΟΒΡΑΗ HABIIBI

21:00 | ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΣΕΚ SEK PARKING AREA

16/07 NABUMA

21:00 | ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΣΕΚ SEK PARKING AREA

17/07 ... BULLETPROOF TOUR ... KOZA MOSTRA

21:00 | ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΣΕΚ SEK PARKING AREA

21/07 NEAR TO FAR EAST - CYPRUS KOLLECTIVE BIG BAND

21:00 | ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΣΕΚ SEK PARKING AREA

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ
INFORMATION

8/7 ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ €22
8/7 TICKETS €22

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ 12/07 | 16/07 | 17/07 | 21/07
ΕΙΣΟΔΟΣ ΔΩΡΕΑΝ | ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ
Η ΠΡΟΚΡΑΤΗΣΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

PERFORMANCES 12/07 | 16/07 | 17/07 | 21/07
FREE ENTRY | TICKET RESERVATION REQUIRED

ORGANIZER
ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

INSTITUTIONAL SPONSOR
ΘΕΣΜΙΚΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

IN COLLABORATION WITH
ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΣΜΙΚΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
OFFICIAL COMMUNICATIONS PARTNER

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
MEDIA SPONSORS

Rialto

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΚΥΠΡΟΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

WINDCRAFT MUSIC FEST

24-26 JULY 2026 KATYDATA, NICOSIA

CONCERTS - WORKSHOPS - ACTIVITIES

FRIDAY 24 JULY 2026

WINDCRAFT VOICES (CY), MISHAROZ (CY/UK), WINDCRAFT BAND (CY)
POSTCARDS FROM MY HOMETLAND (CY), TA TAKOURIA (CY)

SATURDAY 25 JULY 2026

TIP TOE TAP (CY/UK), ERMIS MICHAIL AMPED QUINTET (CY/UK)
HAYDEN CHISHOLM (NZ), SYLVAIN RIFFLET TRIO (FR), VEX (DE)
BOJAN RISTIC BRASS BAND FEAT. FEDERICO PASCUCCI (RS/IT)

SUNDAY 26 JULY 2026

SOUNDS OF THE FOUNTAINS (CY), MILAD KHAWAM &
ANNIE KHOURY "RITES OF LIFE" (DE/CY), CHRISTOS YEROLATSITIS
"DAYDREAMING" (CY/HU/CA/US), OGMIOS FEAT. DEMETRIS YIASEMIDES (CY)
KRÜE (CY), MEGA JAM

SUPPORTED BY
WINDCRAFT LOUD

SPONSORED BY
DEPUTY MINISTRY OF CULTURE

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

OFFICIAL BEER
ANTY

TICKETS: MORE.COM WWW.WINDCRAFTMUSICFEST.COM

Αναζήτηση της ιστορίας της συμπόνιας στην «Εκκάβη»

Επηρεάστηκα βαθιά από τους γυναικείους χαρακτήρες του Ευριπίδη, λέει στην «Κ» η σκηνοθέτρια Τατιάνα Στεπαντσέκο-Μπογκντάνα

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η σκηνοθέτρια Τατιάνα Στεπαντσέκο-Μπογκντάνα έρχεται στην Κύπρο με το Θέατρο του Ντάουγκαβπιλς, ένα από τα παλαιότερα επαγγελματικά θέατρα της Λετονίας, σκηνοθετώντας την «Εκκάβη» του Ευριπίδη, στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος 2026. Λέει στην «Κ» ότι η Εκκάβη ξετυλίγει ένα εντελώς διαφορετικό μυστήριο. Ξέρει ότι δεν υπάρχει δικαιοσύνη. Ξέρει πού θα οδηγήσει η εκδίκηση. Τα έχει περάσει όλα.

Αλλά προκύπτουν άλλα ερωτήματα και ανάγκες. Η σκηνοθέτρια μιλάει και Ερωτώμενη για το αν ό,τι είναι νόμιμο, τελικά είναι και ηθικό, απαντά: «Έχουμε νομιμότητα και πρέπει να τη χρησιμοποιήσουμε, αντί να ελπίζουμε ότι ο γείτονάς μας θα λύσει τα προβλήματά μας» και αναρωτιέται: «Αρνήθηκε η Αντιγόνη να υπακούσει στον νόμο, ξεπέρασε όντως τα όρια της ηθικής, θάβοντας τον αδελφό της...»

Σε σχέση με τη σκηνοθετική της προσέγγιση λέει πως θέλησε να εντοπίσει το κεντρικό θέμα του Ευριπίδη, να αποκαλύψει τον δραματικό μηχανισμό που θα οδηγούσε την ομάδα σε αυτή τη λεπτή αίσθηση ευτυχίας, «το συναίσθημα ότι έχουμε αγγί-

«Ολόκληρο το ταξίδι που διανύει από την αρχή του έργου μέχρι το τέλος, μαζί με τις εσωτερικές της παρορμήσεις, τα κίνητρα και τα θέματά της - δεν μου αφήνει καμία αμφιβολία ότι η Εκκάβη ξετυλίγει ένα εντελώς διαφορετικό μυστήριο» λέει η σκηνοθέτρια της «Εκκάβης» Τατιάνα Στεπαντσέκο-Μπογκντάνα.

ξει κάτι ουσιαστικό και αθάνατο στο έργο».

—Γιατί επιλέξατε να δουλέψετε σκηνοθετικά στην «Εκκάβη» του Ευριπίδη;

—Πόνος. Κοσμική αδικία. Μια συντριπτική αίσθηση ότι ο κόσμος σου καταρρέει μπροστά στα μάτια σου και δεν υπάρχει τίποτα που να μπορείς να κάνεις. Ο πόλεμος που κήρυξε η χώρα μου ενάντια στη γη των προγόνων μου, έστρεψε τελικά την προσοχή μου σε αυτή την εκπληκτική απεικόνιση της Εκκάβης, που δημιουργήσε ο Ευριπίδης. Είχα ήδη

μελετήσει τους γυναικείους χαρακτήρες στα έργα του Ευριπίδη και επηρεάστηκα βαθιά από αυτούς.

—Προς τα πού κινήθηκαν σκηνοθετικά;

—Να εντοπίσουμε το κεντρικό θέμα του Ευριπίδη, να αποκαλύψουμε τον δραματικό μηχανισμό που θα μας οδηγούσε σε αυτή τη λεπτή αίσθηση ευτυχίας, το συναίσθημα ότι έχουμε αγγίξει κάτι ουσιαστικό και αθάνατο στο έργο. Να βρούμε την ιστορία της συμπόνιας στην Εκκάβη. Να βρούμε το κλειδί, αυτό είναι που έχει μεγαλύτερη σημασία.

—Πώς θα περιγράψετε την Εκκάβη; Αναζητεί εκδίκηση ή δικαιοσύνη;

—Στην «Εκκάβη» η επιθυμία του Ευριπίδη να οριοθετήσει δύο δικαιοσύνη. Στην αρχή του έργου, η Εκκάβη είναι μια έκπτωτη βασίλισσα που έχει χάσει τα πάντα, τώρα σκλάβη, μια σύζυγος που είδε τον άντρα της να διαμελίζεται μπροστά στα μάτια της. Έχει χάσει τα παιδιά της και την πόλη της. Η Εκκάβη είναι κομματιασμένη. Αλλά στο δεύτερο μέρος, βλέπουμε μια Εκκάβη που κινείται από έναν μοναδικό σκοπό και

σκέφτεται καθαρά, στην ένταση της στιγμής. Είναι ικανή όχι μόνο να υποφέρει αλλά και να επιβάλλει τιμωρία.

Αυτή η ένταση, αυτή η μεταμόρφωση -ολόκληρο το ταξίδι που διανύει από την αρχή του έργου μέχρι το τέλος, μαζί με τις εσωτερικές της παρορμήσεις, τα κίνητρα και τα θέματά της - δεν μου αφήνει καμία αμφιβολία ότι η Εκκάβη ξετυλίγει ένα εντελώς διαφορετικό μυστήριο. Ξέρει ότι δεν υπάρχει δικαιοσύνη. Ξέρει πού θα οδηγήσει η εκδίκηση. Τα έχει περάσει όλα. Αλλά προκύπτουν άλλα ερωτήματα και ανάγκες. Ποια είμαι εγώ; Γιατί βρίσκομαι εδώ; Ποια είναι η ουσία μου; Η ουσία ενός ανθρώπου. Υπάρχει μια στιγμή στο έργο όπου απαντά, σαν σε μια ερώτηση που άκουσε τυχαία κάποιον άλλον να κάνει: «Α, γι' αυτό δεν μου πήρες τη ζωή! Γι' αυτό με αναγκάζεις να σκωθώ και να συνεχίσω να ζω...!»... με ποιον μιλάει; Ποιος είναι ο συνομιλητής της; Ποια δύναμη; Σε ποιο σύμπαν αναζητεί τον θεό της, με ποιον δίνει μια ισότιμη μάχη; Αυτό το μυστήριο της ανεξάντλητης εσωτερικής πηγής της ανθρώπινης θέλησης - την αληθινή γνώση του τι είναι η ζωή και πώς γεννιέται. Πώς μπορεί να διατηρηθεί αυτή την ευθραυστή, όμορφη και μοναδική ζωή αυτής που δημιουργήσε;

Πληροφορίες

«Εκκάβη» του Ευριπίδη, από το Daugavpils Theatre της Λετονίας, σε σκηνοθεσία Τατιάνα Στεπαντσέκο-Μπογκντάνα.

Παραστάσεις:

Παρασκευή, 10 Ιουλίου και Σάββατο, 11 Ιουλίου, Αρχαίο Ωδείο Πάφου, ώρα 9:00 μ.μ.

Επικοινωνία

7000 2414, www.greekdramafest.com

Ο πόλεμος που κήρυξε η χώρα μου ενάντια στη γη των προγόνων μου, έστρεψε τελικά την προσοχή μου σε αυτή την εκπληκτική απεικόνιση της Εκκάβης, που δημιούργησε ο Ευριπίδης.

«Εκκάβη» του Ευριπίδη, από το Daugavpils Theatre της Λετονίας, σε σκηνοθεσία Τατιάνα Στεπαντσέκο-Μπογκντάνα.

Παραστάσεις:

Παρασκευή, 10 Ιουλίου και Σάββατο, 11 Ιουλίου, Αρχαίο Ωδείο Πάφου, ώρα 9:00 μ.μ.

Επικοινωνία

7000 2414, www.greekdramafest.com

Τις περισσότερες φορές αυτό που είναι «νόμιμο» αποδεικνύεται «άσκοπα κενό»

—Έχετε επιλέξει να χρησιμοποιήσετε και τη λατγαλική, μιας τοπική γλώσσα της ανατολικής Λετονίας. Είναι μια επιλογή επιστροφής σε χρόνους αρχέγονους, με έναν διαφορετικό τρόπο;

—Η απόφαση να χρησιμοποιήσω τη λατγαλική γλώσσα υπαγορεύτηκε από τις συνθήκες που προέκυψαν στο θέατρο. Και αυτές οι συνθήκες αύξησαν το ενδιαφέρον μου για αυτό το έργο. Το ανέβασμα ενός αρχαίου δράματος στα λατγαλικά μου φάνηκε η σωστή κίνηση από κάθε άποψη.

—Φοβάστε για τη βία που βλέπουμε στην εποχή μας σε όλον τον πλανήτη; Θα έρθει κάποτε

Η κοινωνία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς νόμους. Έχουμε νομιμότητα και πρέπει να τη χρησιμοποιήσουμε, αντί να ελπίζουμε ότι ο γείτονάς μας θα λύσει τα προβλήματά μας.

η δικαιοσύνη;

—Δικαιοσύνη;! Δυστυχώς, σήμερα προσπαθούμε μόνο να την αποκαταστήσουμε - δηλαδή, να τη λατράμε με πάθος, να αγωνιζόμαστε γι' αυτή, αλλά η ίδια η δικαιοσύνη, σαν το ψάρι στο

«Σήμερα προσπαθούμε μόνο να αποκαταστήσουμε τη δικαιοσύνη, να τη λατράμε με πάθος, να αγωνιζόμαστε γι' αυτή, αλλά η ίδια η δικαιοσύνη, σαν το ψάρι στο νερό, σου γλιστράει στα τρεχούμενα νερά».

νερό, σου γλιστράει στα τρεχούμενα νερά...

—Ό,τι είναι νόμιμο, τελικά είναι και ηθικό;

—Τις περισσότερες φορές αυτό που είναι «νόμιμο» αποδεικνύεται «άσκοπα κενό». Οι άνθρωποι γράφουν οι ίδιοι τους νόμους και μετά τους παραβιάζουν οι ίδιοι. Πού είναι η ηθική; Αλλά η κοινωνία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς νόμους. Έχουμε νομιμότητα και πρέπει να τη χρησιμοποιήσουμε, αντί να ελπίζουμε ότι ο γείτονάς μας θα λύσει τα προβλήματά μας. Αρνήθηκε η Αντιγόνη να υπακούσει στον νόμο, ξεπέρασε όντως τα όρια της ηθικής, θάβοντας τον αδελφό της;

—Υπάρχει κάποιος συγκεκρι-

μένος τρόπος αντίκρισης του αρχαίου ελληνικού δράματος στη βόρεια Ευρώπη;

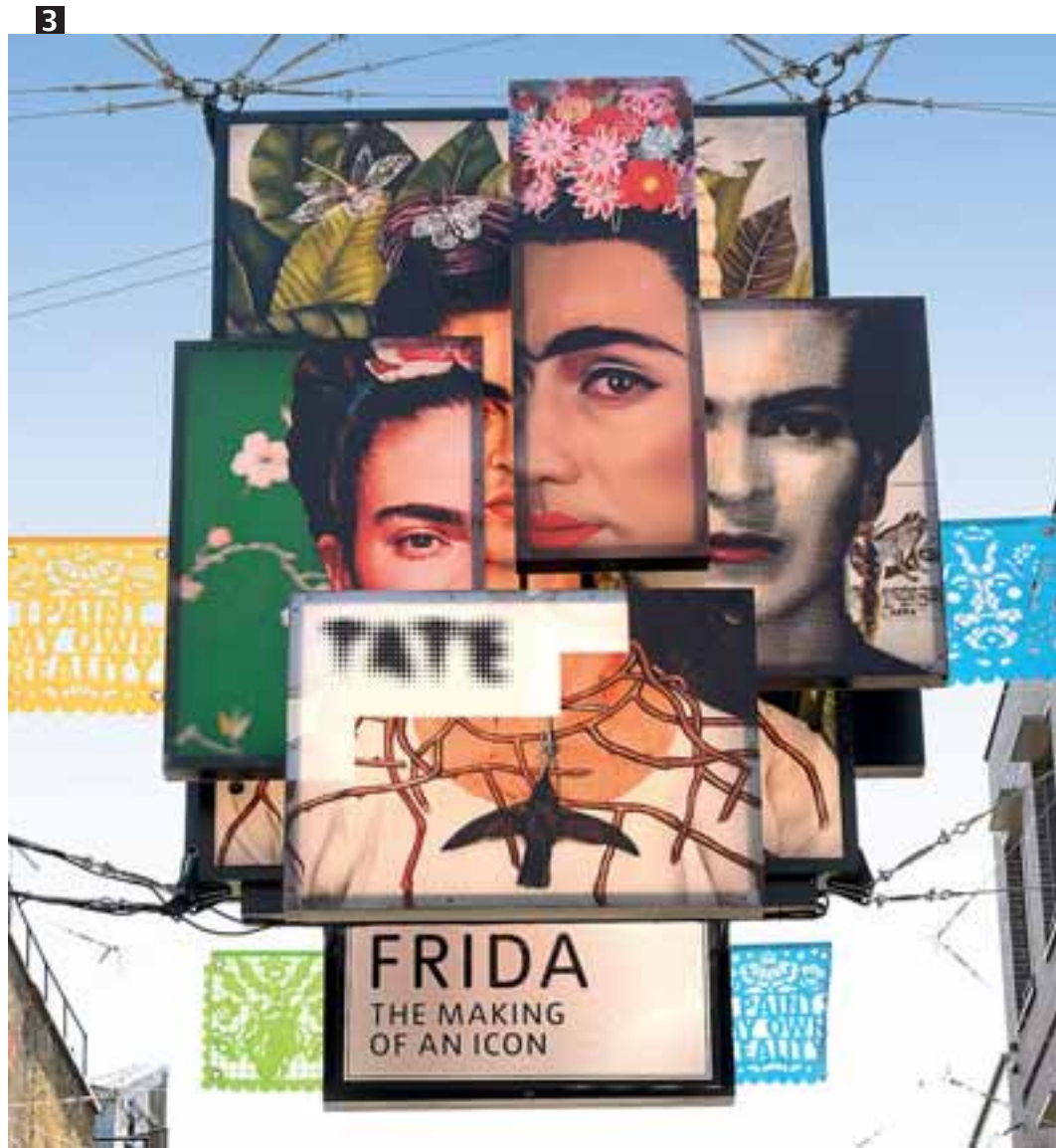
—Δεν γνωρίζω καμία επίσημη αναγνωρισμένη προσέγγιση στην ερμηνεία του ελληνικού δράματος! Στη Γερμανία, η ερμηνεία της αρχαίας τραγωδίας διαφέρει πολύ από τη γαλλική προσέγγιση. Στη Ρωσία, τα πράγματα είναι διαφορετικά, και στην Πολωνία είναι ακόμα διαφορετικά. Ένα πράγμα είναι σαφές: το ελληνικό «θαύμα» παραμένει μια ανεξάντλητη πηγή για να κατανοήσουμε τον εαυτό μας και τη σημερινή μας πραγματικότητα. Για να σκιαγραφήσουμε μια εικόνα των πνευματικών μετατοπίσεων κατά τη διάρκεια και μετά τον πόλεμο. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για μένα.

LADINA FERNANDES

2

JACK HALL

1. Επισκέπτρια παρατηρεί πίνακα της Φρίντα Κάλο στους χώρους της Tate Modern. **2.** Παραδοσιακό Tehuana φόρεμα από τη συλλογή της ζωγράφου. **3.** Διαφημιστική εγκατάσταση στην οδό Carnaby για την έκθεση «Φρίντα: Η δημιουργία ενός είδωλου», η οποία κατέγραψε ρεκόρ προπωλήσεων με 41.000 εισιτήρια. **4.** Ο πίνακας «Μνήμη της καρδιάς».

4

Φρίντα, εσύ, σουπερ σταρ

Η ζωγράφος που έγινε τατουάζ και στάμπα σε T-shirt. Τρεις ειδικοί εξηγούν τη μετατροπή της σε ποπ είδωλο

Αν στη δεκαετία του '90 ξεκίνησε η «Φρίνταμάνια», τότε σήμερα μιλάμε για ένα φαινόμενο σταθερό και ενίοτε εντεινόμενο. Εκτός από την έκθεση που άνοιξε πριν από μερικές ημέρες στην Tate Modern, πτυχές της σύγχρονης δημοφιλίας της Μεξικανής ζωγράφου Φρίντα Κάλο (1907-1954) εντοπίζονται και σε μια πρόσφατη παραγωγή της Μητροπολιτικής Οπερας της Νέας Υόρκης, στη σειρά που ετοιμάζει το Netflix, στις υψηλές τιμές των έργων της κ.λπ. Γιατί παραμένει δημοφιλής η Φρίντα Κάλο; Τρεις ειδικοί δίνουν μια απάντηση.

N. Z.

ΘΟΥΑΗ ΜΙΣΙΡΛΟΓΛΟΥ

Καλλιτεχνική διευθύντρια MOMUS
- Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης

Κομβικό σημείο το τραύμα

Ο «Τσε» της ζωγραφικής Μια γυναίκα ζωγράφος έγινε ο Τσε Γκεβέρα της εποχής: η εικόνα της τυπώνεται σε αφίσες, μπλουζάκια, τσάντες, κούπες, και κυκλοφορεί πέρα από το έργο της.

Χριστόφορος Μαρίνος

Η Φρίντα Κάλο είναι ο τόπος όπου συναντιούνται, ήδη από τη δεκαετία 1970, η κοινή γνώμη με τους ειδικούς, ο φεμινισμός και η πολιτική με την τέχνη, το έργο με την προσωπικότητα, η ζωή με το έργο. Χωρίς προσπάθεια, η Φρίντα Κάλο έγινε, κυρίως μεταθανάτια, η «Φρίντα». Οπως και στην περίπτωση της Νίκι ντε Σεν Φάλ που έγινε «Νικν», το τραύμα, ειδικά το εκτεθειμένο –και στην περίπτωση της Φρίντα περήφανα διατρανωμένο–, είναι ένα κομβικό σημείο. Σε μια εποχή που μιλάει ανοιχτά για τραύματα και αποκλεισμό και διεκδικεί εκ νέου κάθε είδους δικαιώματα, η Φρίντα έγινε ύψιστο σύμβολο επανάστασης και ανθεκτικότητας, μιλώντας στην καρδιά φεμινιστικών κινήσεων, ανθρώπων με αναπηρία, κοινότητες LGBTQ+ και όσων ενδιαφέρονται για τη μεξικανική ταυτότητα. Παρά το ερώτημα μήπως η «Φρίντα-είδωλο», που βασίζεται στον μύθο της ζωής της και στην εμπορική αξιοποίηση της εικόνας της, έχει επισκιάσει τη «Φρίντα-καλλιτέχνη», στο κοινό μοιάζει να αρκούν η τόλμη της αυτοέκθεσης, ο ανάμεικτος ρεαλισμός με φαντασία και το έντονο προσωπικό στυλ της για να την αποθεώσουν. Τα ενδύματα, τα αξεσουάρ, τα χρώματα, στα έργα της και σε κάθε είδους αναπαραστάσεις, την κάνουν και εικόνα, που λατρεύει η μόδα. Σύμβολο δύναμης και

αντοχής, ασθενής και δυνατή ταυτόχρονα, ταλαιπωρημένη και παθιασμένη, η Κάλο μοιάζει να τους χωράει όλους. Οπως έχει γράψει η Οριάννα Μπαντελέι, η Κάλο έχει γίνει σύμβολο της μη συμμόρφωσης και «το αρχέτυπο μιας πολιτισμικής μειονότητας», η οποία θεωρείται ως «θύμα, σακατεμένη και κακοποιημένη», αλλά και ως «επιζώσα που αντεπιτίθεται». Η επαναστατική διάθεση αυτής της αντεπιθέσεως μοιάζει λειτουργική, τόσο για τον διευρυμένο χώρο της πολιτικής όσο και για την αγορά.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

Ιστορικός τέχνης και επιμελητής

Ένα είδωλο της εποχής μας

Τις προάλλες είδα στο τρένο μια

κοπέλα που είχε στο μπράτσο ένα τατουάζ με το πρόσωπο της Φρίντα Κάλο. Δεν παραξενεύτηκα· θα έλεγα μάλιστα ότι χάρηκα. Το πρόσωπό της έγινε σύμβολο διαφορετικότητας, ανεξαρτησίας και αντοχής, σημείο αναφοράς για τον σύγχρονο φεμινισμό, με τεράστια απήχηση στα νέα παιδιά, ειδικά σε εκείνα που αντιδρούν στα καταπιεστικά κοινωνικά πρότυπα. Μια γυναίκα ζωγράφος έγινε ο Τσε Γκεβέρα της εποχής: η εικόνα της τυπώνεται σε αφίσες, μπλουζάκια, τσάντες, κούπες, και κυκλοφορεί πέρα από το έργο της. Βέβαια, το ερώτημα της υπέρμετρης δημοφιλίας της είχε τεθεί ήδη στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν το ενδιαφέρον για τη Μεξικανή ζωγράφο άρχισε να λαμβάνει παγκόσμιες δια-

στάσεις. Υπάρχουν σταθμοί που εξηγούν τη μυθοποίησή της: η βιογραφία της Χένιεν Χερέρα (1983), η αγορά έργου της από τη Μαντόνα, η μεταφορά της ζωής της στον κινηματογράφο, καθώς και τα διαχρονικά θέματα της: πόνος, μοναξιά, θλίψη, θάνατος, πάσχιον σώμα, προσωπική και εθνική ταυτότητα. Και η ίδια η Κάλο φρόντισε, εν ζωή, να χτίσει τον μύθο της – χαρακτηριστική είναι η προσωποποίηση των μαθητών της: τα «Φρίντακια» (Los Fridos). Ωστόσο, δεν χρειάζεται η δημοφιλία της και ο αντίκτυπος του έργου της να παρουσιάζονται ως μέρος της ζωγραφικής της παραγωγής, όπως συμβαίνει με την έκθεση στην Tate Modern, ιδίως όταν η αναφορά στο έργο και στη χαρακτηριστική περσόνα της έχει οδη-

γήσει σε άνια εικαστικά αποτελέσματα. Το σίγουρο είναι πως η κληρονομιά της Κάλο και η «Φρίνταμάνια» θα συνεχίσουν να μας απασχολούν.

ΕΡΑΤΩ ΚΟΥΤΣΟΥΔΑΚΗ-ΓΕΡΟΛΥΜΠΟΥ

Μουσειολόγος

Εκφράζει μια σειρά από ορατότητες

Η Φρίντα Κάλο είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα ζωγράφος. Το ίδιο, όμως, μπορούμε π.χ. να πούμε για τον Γουίλιαμ Τέρνερ ή τον Πιέτ Μοντριάν. Τι προκαλεί την πρόσφατη «φρενιτίδα» με εκείνη; Νομίζω –και αυτό δεν μειώνει την αξία της– η «περίπτωση» της. Η ζωή της προσφέρει στοιχεία μυθιστορήματος, που εξηγούν τις πολλές ταινίες, σειρές και ντοκιμαντέρ. Διέθετε, επιπλέον, μια μαγνητική, ιδιαίτερη ομορφιά. Πέρα πάντως από τη μυθιστορηματική ζωή, νομίζω πως η Κάλο συνοψίζει –και ταυτόχρονα εκφράζει– μια σειρά από «ορατότητες», τις οποίες εσχάτως ο δυτικός πολιτισμός προσπαθεί να θεωρεί κατακτημένες. Στον δύσκολο αυτό δρόμο, χρησιμοποιεί (και καλά κάνει) όσα πρότυπα (ή είδωλα) μπορεί. Ετσι, η Κάλο δεν ήταν μόνο μια ιδιαίτερη, αυτοαναφορική ζωγράφος, ήταν και μέλος της LGBTQ+ κοινότητας, ΑμεΑ, ερχόταν από τον κόσμο των αναπιεσμένων οικονομικών, πάλευε με θέματα ψυχικής υγείας, ήταν αριστερή και αντλούσε έμπνευση από την παράδοση. Ως προσωπικότητα, αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα γυναικείας ενδυνάμωσης, εξ ου και τα αρκετά παιδικά βιβλία για την περίπτωση της. Αν ζούσε, θα μπορούσε να πρωταγωνιστεί στη διεθνή σκηνή της τέχνης μόνο για τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Ας αναρωτηθούμε τώρα πόσες από αυτές τις λέξεις υπήρχαν σε χρήση όσο ζούσε. Και πόσο καλό είναι που τις διαθέτουμε τώρα. Ταμπέλες και συμπεριλήψεις. Αρκεί να τη ζούμε ουσιαστικά. Μειώνουν τα παραπάνω την αξία της δουλειάς της; Ουδόλως. Η φρενιτίδα ίσως λείπει περισσότερο για τη σημερινή κοινωνία παρά για την ίδια και το έργο της.

Κατακτημένες «ορατότητες»

Πέρα από τη μυθιστορηματική ζωή, νομίζω πως η Κάλο συνοψίζει –και ταυτόχρονα εκφράζει– μια σειρά από «ορατότητες», τις οποίες εσχάτως ο δυτικός πολιτισμός προσπαθεί να θεωρεί κατακτημένες.

Ερατώ Κουτσουδάκη-Γερολύμπου

Η έκθεση στην Tate και η μανία

Της ΤΙΝΑΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗ

Η έκθεση της Φρίντα Κάλο στην Tate Modern κατέγραψε ρεκόρ προπωλήσεων –περισσότερα από 41.000 εισιτήρια πριν από το άνοιγμά της– επιβεβαιώνοντας τη θέση της ως μια από τις πιο αναγνωρίσιμες καλλιτεχνικές μορφές παγκοσμίως. Περισσότερα από 30 έργα της, προσωπικά αντικείμενα, φορέματα και σπάνιες φωτογραφίες αποκαλύπτουν τη βαθιά σύνδεση ανάμεσα στη βιοματική εμπειρία και στην καλλιτεχνική της έκφραση. Πολλά από τα εμβληματικά έργα της, όμως, απουσιάζουν, επειδή σημαντικές ιδιωτικές συλλογές δεν τα δάνεισαν. Οι πρώτες αιθουσές που είναι και οι πιο συναρπαστικές, συγκεντρώνουν την πλειονότητα των έργων της. Τολμηρές αυτοπροσωπογραφίες μιλούν για την αναπηρία της, το φύλο, τη σεξουαλικότητα, τον θάνατο, την πολυκύμαντη σχέση με τον σύζυγό της Ντιέγο Ριβέρα, την εθνική καταγωγή, την πολιτική ταυτότητα και τη δικασμένη αίσθηση του εαυτού της.

Σε ένα σχέδιο η Κάλο σκιαγραφεί πεπλατυσμένα σώ-

ματα σκορπισμένα γύρω από το συντρίμμα του τραμ, ενώ στο προσκήνιο βρίσκεται τυλιγμένη με επιδέσμοις και ξαπλωμένη σε ένα φορείο του Ερυθρού Σταυρού. Μια φωτογραφία τη δείχνει να ζωγραφίζει από το κρεβάτι της, με το καβαλέτο κατάλληλα προσαρμοσμένο. Εικόνες πόνου, επιβίωσης και θριάμβου. Αυτοπροσωπογραφίες με τον χαρακτηριστικό κότσο με τα λουλούδια και τις πολύχρωμες κορδέλες, όπως και οι Tehuana ενδυμασίες της, είναι ενδεικτικές της πολιτισμικής της υπερφάνειας. Το έργο «My Dress Hangs There» αποτελεί σχόλιο πάνω στην αμερικανική κουλτούρα, ως εικόνα αποξένωσης. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960, μέσα στο κλίμα των κινήσεων πολιτικών δικαιωμάτων στις Ηνωμένες Πολιτείες, η Κάλο γίνεται σύμβολο για το κίνημα Chicana/o.

Εξαιρετική είναι η αυτοπροσωπογραφία σε μια περιπλοκή κορνίζα, διακοσμημένη με κελύφη αχιβάδων, που ενσωματώνει το πρόσωπο του Ριβέρα αναδεικνύοντας τη στενή σχέση τους.

Οι επόμενες αιθουσές πα-

ρουσιάζουν έργα 80 καλλιτεχνών που εμπνεύστηκαν από την Κάλο. Μερικά είναι δυναμικά, επιδραστικά και στοχαστικά, ενώ άλλα σχεδόν ανόπια. Στο σύνολό τους, ωστόσο, φέρουν μια βαθιά εκτίμηση και επικυρώνουν τη διαχρονικότητα του έργου της. Ο Γιάσουμια Μοριμούνο μεταμορφώνεται σε μια θριαμβεύτρια Κάλο μετατρέποντας τη σπασμένη σπονδυλική στήλη της σε γροθιά, ενώ η φωτογραφία της Τρέισι Εμιν, ντυμένης ως κατάκοιτος αλλά ανθεκτικής Κάλο, είναι συγκλονιστική.

Στο επίκεντρο της πρώτης αίθουσας, ένας κορσές διακοσμημένος με σφυροδρέπανο έρχεται σε αντίφαση με την τελευταία αίθουσα της «Φρίνταμάνια»: η ένταση ανάμεσα στη Φρίντα ως πολιτικό σύμβολο και στη Φρίντα ως εμπορικό προϊόν. Μια γυναίκα με σαφή πολιτική τοποθέτηση παρουσιάζεται μέσα σε ένα σύστημα που βασίζεται στην εμπορευματοποίηση.

Η κ. Τίνα Σωτηριάδη είναι επιμελήτρια εκθέσεων και κριτικός τέχνης που ζει και εργάζεται στο Λονδίνο.

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Οχι μόνο Αθηναίοι

Μια Χανιώτισσα κυνηγάει τον Τζόνθαν Κόου να της υπογράψει το αγαπημένο της βιβλίο του, «Σαν τη βροχή πριν πέσει» («α, κι εμένα αυτό είναι το αγαπημένο μου!» λέει εκείνος), η Κέτι Κιταμούρα πίνει καπουτσίνο στο Πόρτο Βενετσιάνο και ο δημοσιογράφος Γκίντεον Λέβι γυρνάει σαν ροκ σταρ γύρω από τη συναγωγή της πόλης, που όμως έχει γίνει μπαρ. Επί μία εβδομάδα, η πιο όμορφη πόλη της Κρήτης γίνεται συνώνυμη των βιβλίων. Δεν είναι μόνο ένας αθηναϊκός θίασος που «καπελώνει» το Μεγάλο Αρσενάλι, οι ντόπιοι συμμετέχουν ολόψυχα. Ακόμη και το νεαρό κορίτσι στο Μαράθι καταφέρνει να συγκεντρωθεί μέσα στο λιούρι και διαβάσει Ντοστογιέφκι.

Ξ. Κ.

Ένας άλλος Λυκαβηπτός

Θέατρο Λυκαβηπτού, 9.40 μ.μ., παράσταση «Μια άλλη θήβα». Ο ηθοποιός Θάνος Λέκκας απολογείται από σκηνής για την καθυστέρηση στην έναρξη (κανονικά στις 9.15), παρόλο που δεν φέρει ευθύνη - ο κόσμος συνεχίζει να εισέρχεται στο θέατρο σε μεγάλους αριθμούς. Κάποιος από την κερκίδα πετάγεται φωνάζοντας: «Δεν μας σέβεστε!». Ένας ακόμη τον σιγοντάρει: «Ξεκινήστε επιτέλους!», αν και είναι ολοφάνερο ότι η παράσταση δεν μπορεί να αρχίσει με τους θεατές να περνούν διαρκώς μέσα από τη σκηνή. Ώρα 9.55. Οι τελευταίοι καθυστερημένοι μπαίνουν στο θέατρο: κάποιος κρατάει στο χέρι μια εξάδα μπίρες και πατατάκια, σαν να πηγαίνει σε συναυλία των Led Zeppelin... Ο κύριος από πάνω δεν είνε τίποτα. Η παράσταση αρχίζει.

ΑΙΜ. Χ.

Σινεμά με θέα

Εκει το μοναδικό χαρακτηριστικό να μετακινείται όπου χρειάζεται και το κυριότερο, όπου δεν φυσάει. Το Cine Kalisperites της Κιμώλου είναι το μόνο μεταφερόμενο σινεμά του Αιγαίου, που από το 2014 στήνει την οθόνη του σε διαφορετικές και πανέμορφες τοποθεσίες του νησιού με τη φροντίδα της εθελοντικής ομάδας «Κιμωλίστες». Φέτος ξεκίνησε προβολές στα τέλη Μαΐου με το «Υπάρχω» του Γιώργου Τσεμπερόπουλου, ενώ ο Ιούλιος έκλεισε με το «Mama Mia» της Φιλίνας Λόνιτ. Οι φωτογραφίες του υπαίθριου σινεμά έκαναν (ξανά) τον γύρο του Διαδικτύου και παρόλο που κάποιος φαίνεται να το ανακάλυψαν τώρα, η εικόνα του δεν παύει να μας εντυπωσιάζει.

Σ. Ι.

Η σινε-ονειρώξη του Ελον

Πόσο σουρεαλιστικό... Μια ταινία του ανεκδιήγτου Ούβε Μπολ έχει εσχάτως κατακλύσει τις σινεφίλ(;) εστίες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ίσως σήμερα ο Μπολ να νιώθει και αυτός εκδικητής απέναντι σε εκείνους που διαχρονικά έθραβαν το έργο του. Βέβαια, το «Citizen Vigilante» δεν παύει να αποτελεί ακόμη μια άθλια ταινία. Με τη διαφορά ότι τη λήτρεψε -και την κοινοποίησε στο X- ο Ελον Μασκ. Καθόλου περίεργο αν σκεφτεί κανείς ότι ο πρωταγωνιστής Αρμι Χάμερ (άουτς) υποδύεται έναν κοινωνιοπαθή ζήλο που γαζώνει γουοκισιά και μετανάστες - τσεπώνοντας παράλληλα προσόδους από αμφιλεγόμενες real estate μπίζνες.

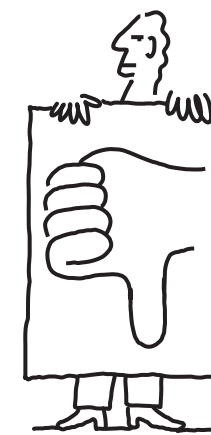
Θ. Α.

Τα μπάνια του λαού

Ζηλεύω πολύ τους Ευρωπαίους που παίρνουν το τρένο κυριακάτικα και πηγαίνουν για μπάνιο σε κοντινές παραλίες με χαμηλό κόστος. Θα ένιωθα κι εγώ μια μικρή περηφάνια κάθε φορά που παίρνω τον προαστιακό για μια βουτιά στους Αγίους Θεοδώρους, αλλά οι εικόνες που βλέπω με απομακρύνουν από αυτήν. Ο σταθμός παραμένει ανύπαρκτα συνδεδεμένος με τις παραλίες, ενώ στην επιστροφή τα μεταλλικά καθίσματα είναι ελάχιστα και τσουρουφλίζουν στον ήλιο. Είναι απορίας άξιον γιατί συνεχίζεται η παραμέληση του προαστιακού, ενώ στην πραγματικότητα είναι ένα μεγάλο δώρο για όσους θέλουν να αποδράσουν γρήγορα.

Π. ΤΣ.

Οδός Αδριανού, 2026

Θα μπορούσε να είναι ο πιο περιζήτητος πεζόδρομος της Αθήνας. Θέα απρόσκοπτη και μεγαλειώδης προς τον Παρθενώνα, τα τελευταία σπίτια της Πλάκας σκαρφαλωμένα στους πρόποδες του Ιερού Βράχου ανάμεσα σε φοινίκες και κυπαρίσσια, το θεαματικό πέρασμα του τρένου κάτω από τη Στοά του Αττάλου και ο ναός του Ηραΐστου χαμένος στις πυρετικές αποχρώσεις του καλοκαιρινού ηλιοβασιλέματος. Αλλά τι να τα κάνεις όλα αυτά, όταν κάθε βήμα σου ισοδυναμεί με μια μικρή περιπέτεια; Κι επιτέλους, γιατί δεν βάζουν τραπεζοκαθίσματα και μέσα στην Αρχαία Αγορά, έτσι ώστε να ξεμπερδεύουμε και με τις τελευταίες ψευδαισθήσεις περί δημοσίου χώρου;

Α. Ρ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Ο Ελίας Κανέτι εναντίον του θανάτου

Πριν από αρκετό καιρό, ο κύριος Γκρι ανακάλυψε στο Shakespeare & Co. της Βιέννης ένα βιβλίο του Ελίας Κανέτι (1905-1994) το οποίο δεν γνώριζε καν ότι υπήρχε. Τίτλος της αγγλικής έκδοσης: «The Book Against Death» - Το Βιβλίο εναντίον του Θανάτου.

Το 1937, λοιπόν, ο Κανέτι άρχισε να κρατάει σημειώσεις πάνω σε ένα συγγραφικό έργο μακράς πνοής το οποίο, «εξ ορισμού, δεν θα μπορούσε ποτέ να ολοκληρωθεί», γράφει ο Πίτερ Φίλκινς, μεταφραστής του βιβλίου στα αγγλικά στο επίμητρο της αγγλικής έκδοσης (Fitzcarraldo Editions).

Τι έκανε εδώ ο Κανέτι (ο οποίος πήρε το Νομπέλ Λογοτεχνίας το 1981); Συγκέντρωνε σκέψεις,

στοχασμούς, αφορισμούς, μαρτυρίες, μνήμες, μικρά ή μεγάλα πεζά, αντιγραφές από μεγάλους του παρελθόντος αλλά και της εποχής του (από τον Γκαίτε έως τον Βάλτερ Μπένγιαμιν), με πυρηνικό θέμα τον θάνατο. Τον θάνατο τον δικό μας και τον θάνατο των αγαπημένων μας. Τον θάνατο μιας εποχής, μιας ηλικίας και μιας ανάμνησης, αλλά και τους μαζικούς θανάτους των κιλάδων και των εκατομμυρίων που πιάνονται στον τροχό της Ιστορίας.

Ο κύριος Γκρι μου υπενθυμίζει την εβραϊκή καταγωγή του συγγραφέα και το γεγονός ότι έζησε τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Πρόλαβε το 1938, με το Άνσλους της Αυστρίας από τη ναζιστική Γερ-

Ο Ελίας Κανέτι στην τελετή των Βραβείων Νομπέλ, το 1981. Το 1947 ξεκίνησε τη συγγραφή του «Βιβλίου του Θανάτου». Δεν το ολοκλήρωσε ποτέ.

μανία, να διαφύγει στο Λονδίνο και να γλιτώσει.

«Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας», λέει ο κύριος Γκρι, «πως, όπως όλα τα σημαντικά και μεγάλα βιβλία, που εκκινούν από κάτι βαθιά προσωπικό για να εξακτινωθούν στο συλλογικό, και όχι από αφηρημένες ιδεολογικές θεωρητικολογίες και πολεμικές, έτσι και αυτό το βιβλίο εκκινεί από τον θάνατο της μητέρας του Κανέτι».

Η μητέρα του πεθαίνει το 1937, χρονιά που συλλαμβάνει την ιδέα για το «Βιβλίο εναντίον του Θανάτου». Στέκεται στο γεγονός, στον πρόλογο της αγγλικής έκδοσης, ο συγγραφέας Τζόσουα Κόεν.

Πέντε χρόνια μετά, το 1942, ο Κανέτι ξεκινά επί της ουσίας το

βιβλίο, γράφοντας ότι την ημέρα του θανάτου της μητέρας του ο κόσμος του αναποδογύρισε.

«Θέλω να την επαναφέρω στη ζωή», γράφει. «Πού μπορώ να βρω κομμάτια της; Κυρίως στα αδέρφια μου και πάνω μου. Αλλά αυτό δεν μου φτάνει. Θέλω να βρω κάθε πρόσωπο που τη γνώρισε. Θέλω να επαναφέρω κάθε λέξη που εκστόμισε η ίδια. Θέλω να βαδίσω στα ίχνη της και να μυρίσω τα λουλούδια που μυρίσει, το δισέγγονο κάθε άνθους που κράτησε κοντά στα παντοφύκια ρουθούνια της. Θέλω να ενώσω ξανά τους θρυμματισμένους καθρέφτες πάνω στους οποίους έπεσε η αντανάκλασή της. Θέλω να ξέρω κάθε συλλαβή την οποία

θα μπορούσε να έχει προφέρει σε οποιαδήποτε λέξη. Πού βρίσκεται η σκιά της; Πού είναι η αντάρα της; Θα της δανεισω την πνοή μου».

Το βιβλίο θα πρωτοκυκλοφορήσει στα αγγλικά το 1994, χρονιά του θανάτου του Κανέτι. Το ότι έμεινε ανολοκλήρωτο, ημιτελές, δεν σημαίνει τίποτα.

«Οχι», σημειώνει ο κύριος Γκρι. «Σημαίνει τα πάντα: το βιβλίο αυτό δεν πέθανε ποτέ διότι δεν τελείωσε ποτέ. Δεν έκλεισε ποτέ ο τίτλος του. Είναι ένας θρίαμβος της ζωής, η ατελής μορφή του. Της άναρχης, απίθανης ζωής. Έτσι πάει: ένα βιβλίο με θέμα τον θάνατο δεν θα μπορούσε παρά να είναι ένας διθύραμβος στη ζωή».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Η πτώση του δύο σε ένα

Ενα ζευγάρι χωρίζεται και έρχεται η συντέλεια. Ο Πάνος πηγαίνει στη Νορβηγία για να ρεμβάσει τους πάγους, η Μαρία σπάζει την κλειδαριά στην πόρτα της τάρτσας και μένει να χαζεύει τον ουρανό. Δεν χρειάζονταν να το κάνει, το κλειδί ήταν πάνω στην κλειδαριά. Ο Πάνος ρημάζεται από ρίγη, από ένα εσώτατο βουητό που τον τράνταζε σύγκορπο. «Το μαύρο πράγμα έχωνε νύχια στο στέρνο του». Η λύπη παραμόρφωνε την πραγματικότητα, απλώνοντας στο βλέμμα του σουρεαλιστικά τοπία. Όμως του ήταν αναγκαία η λύπη. «Δεν είχε τίποτε άλλο πέρα από αυτή τη λύπη. Μόνο όταν τον έπανε ένιωθε πραγματικός». Η Μαρία κοιτούσε τον ουρανό και συντριβόταν. «Ο ουρανός της έκανε κακό. Η φαντασία της την οδηγούσε σ' εκείνον».

Στο δεύτερο μυθιστόρημά του ο Φώτης Μανίκας (Αθήνα 1982) διεκτραγωδεί τη συμφορά του χαμένου έρωτα. Σε αντίθεση με τους ήρωές του, ο ίδιος δεν φαίνεται να παίρνει στα σοβαρά την κατάστασή τους. Μια υπόρρητη γελοιογράφηση δυναμιτίζει τον οδυρμό. Σε κάθε εκδήλωση πένθους παρεισφύρει η ειρωνεία. Ο Πάνος και η Μαρία θρηνούν με κλοουνίστικα φερσίματα. Φέρονται σαν αλλόφρονες παλιότατοι, εξόριστοι από καθετί καθημερινό, εγκλωβισμένοι στις φάρσες που σπίνουν στον εαυτό τους. Αποζητούν με μανία το γέλιο. Κινούνται αλλοπρόσאלα στον χώρο, δίχως κανέναν προσανατολισμό, διαγράφοντας ασυνάρτητες τροχιές, μολονότι και οι δύο ξέρουν πως μόνο μία διαδρομή υπάρχει, μια ισάδια που οδηγεί στο άπειρο, στην ανυπαρξία.

Όπου και αν πάνε, αμέσως συνειδητοποιούν πως δεν μπορούν να διαφύγουν ο ένας από τον άλλο. Ο Πάνος στέκεται δίπλα στη Μαρία στην τάρτσα. «Το καθετί μπορούσε να γίνει Πάνος. Οχι μόνο στην τα-

ράτσα. Παντού». Αλλά και η Μαρία βρίσκεται παντού στο Οσλο. Με τα καμώματά τους, βουτηγμένοι σε μια σωματική και ψυχική δίνη, δοκιμάζονται σε ασκήσεις λήθης. Αν και περιρλουπι, δείχνουν τρομερά κωμικοί. «Πόσο αστεία γίνονται τα πράγματα όταν δεν αντέχεις».

Το βράδυ του ταξιδιού του ο Πάνος είδε στην Ακαδημία ένα τσούρμιο παιδί να σπάνε ένα γυναικείο άγαλμα. Η Μαρία θρυμματιζόταν σε θρύψαλα. Ωστόσο, λίγες μέρες αργότερα την είδε ξανά μπροστά του, ακέραιη. Η Μαρία ανασταίνονταν ανέναν μέσα από τα διαμελισμένα μάρμαρα, έσπαγε τη μαρμάρηνη κρούστα και ανέθρωσκε σαν φρέσκο λουλούδι. Πάντως η αληθινή Μαρία απολάμβανε ένα όργιο μαυρίλας, τριγύριζε στα νεκροταφεία, στολίζοντας με στόμφο τον παραδαρμό της. Ο Πάνος «της έλειπε

ΦΩΤΗΣ ΜΑΝΙΚΑΣ
«Δεν υπήρχε πιο πιστό
επιχείρημα ότι ήταν
Ζευγάρι από τον τρόπο που
κοιτάζανε τον ουρανό»
εκδ. Μεταίχμιο, 2026
σελ. 296

Η θραυσματική γραφή του Φώτη Μανίκα αποδίδει τέλεια την υπαρξιακή διχοτόμηση του πρωταγωνιστικού ζεύγους του μυθιστορήματος. Από τη στιγμή που χώρισαν, έγιναν σμπαράλια.

συνολικά και μοιραία». Εκλαίγε και οδυρόταν πάνω από τις μαρμάρινες πλάκες, έβλεπε τον Πάνο στα οστεοφυλάκια, να γλείφει τη σκόνη από τα κουτιά με τα κόκαλα, συλλογιζόταν πως με το ζόρι ζούσε, «πόνναγε μέχρι τη νύχια των ποδιών της». Κάποια στιγμή διακόπτει τον ολοφυρμό και αναρωτιέται: «Εγώ γιατί ζω το δράμα που ζω».

Κάποτε ο Πάνος και η Μαρία κοιτούσαν τον ίδιο ουρανό. «Δεν υπήρχε πιο πιστό επιχείρημα ότι ήταν ζευγάρι από τον τρόπο που κοιτάζανε τον ουρανό». Το επίθετο «πιστό» είναι κραυγαλέο λάθος, όχι όμως για τους δύο ερωτευμένους, οι οποίοι δεν νοιάζονται να πείσουν αλλά να πιστέψουν, να ανακτήσουν την πίστη τους στις δυνατότητες της ζωής, στο ενδεχόμενο να είναι κάτι καλύτερο από σκέτη πλήξη. Η Μαρία στέκεται κάτω

από τον ήλιο και φωνάζει πως θέλει να κρατήσει για πάντα τη ζεστασιά του. «Αυτό που φώναζε έμοιαζε απίστευτα με πίστη». Μακριά της, σε μια παγωμένη χώρα, όπου ο ήλιος είχε για πάντα σβήσει, ο Πάνος συνέχιζε να κλαίει με αναφιλητά. «Τον πήρανε τα ζουμιά για τον εαυτό του που ήταν έτσι χωρίς πίστη».

Η γραφή συνιστά το μείζον προτέρημα του μυθιστορήματος, αλλά και το πιο σοβαρό πρόβλημα. Ο Μανίκας συνθέτει μια αφήγηση τριακοσίων περίπου σελίδων από μικρότατες φράσεις. Στην αρχή υπάρχει ρυθμός, ο οποίος βαθμιαία αποδυναμώνεται από τις διαρκείς παύσεις. Οι σύντομες φράσεις μπορούν να φανούν χρήσιμες δραματικά σε περιορισμένη έκταση, όπως, λόγου χάριν, στα παραμιλητά των δύο ηρώων, που εκφέρονται σε άπταιστη παραφορά. Όμως δεν γίνεται ένα εκτενές κείμενο να έχει τόσο πολλές τελείες, καταντά εξουθενωτικό και μοιάζει ξεχαρβαλωμένο. Από την άλλη, η θραυσματική γραφή αποδίδει τέλεια την υπαρξιακή διχοτόμηση του Πάνου και της Μαρίας. Από τη στιγμή που χώρισαν, έγιναν σμπαράλια. Η κοφτή γραφή αναπαριστά αυτόν ακριβώς τον διαμελισμό, ο οποίος επηρεάζει και την εικονοποιία του βιβλίου. Ο χώρος διασπάται σε αποσπασματικές, διακεκομμένες εικόνες, χάνοντας κάθε επίφαση αλθοφάνειας.

Αν ο Μανίκας έλεγχε πιο προσεκτικά την αφηγηματική οικονομία της μυθοπλασίας, θα αναδείκνυε τη βασική αρετή της γραφής του, τη γλωσσική πρωτοτυπία. Ακόμα και στις σύντομες φράσεις, οι συνδυασμοί των λέξεων συχνά αιφνιδιάζουν, δανειζόμενοι ενίοτε τη φαινή αυθαρεσία της ποίησης. Εν ολίγοις, ο Μανίκας κατέχει την τέχνη των λέξεων. Μένει να δείξει πόσο ικανός είναι στην τελειότερη αξιοποίησή τους.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

Καρτ ποστάλ οικείων καταστάσεων

Τα **Θερμοκήπια** μπορεί να περιττεύουν τον Αύγουστο, αλλά στη συλλογή διηγημάτων του Ακη Παπαντώνη ανάγονται σε συνεκτικό σημασιολογικό κρίκο. Η περιβαλλοντική θερμοκρασία υποδηλώνει τη μεταφορική. Εφηβικές (και όχι μόνο) ερωτικές αφυπνίσεις, αψιμαχίες, εμμονές, κρυφά πάθη, συντροφικότητα και ζωές που πνέουν τα λείψια ή ακοφορμίζουν. Ο Παπαντώνης διακρίνεται στον μυθοπλαστικό ιμπρεσιονισμό: λεπτοδουλεμένη εικονοποιία, σκηναίσεις, αμφισβησίες, πειραγμένη προοπτική. «Ο πράσινος Βίς με τον ήλιο του ΠΑΣΟΚ», «εκεί που ακουμπούσε η γυμνή της μέση», «μια μπουκαμβίλια [που] έκρυβε όλο το δεξί μισό του σπιτιού», «ένα κωράφι ξερό [...] με ταμπέλα "Πωλείται" κι ένα νοήμερο κινητό».

Στη ζωγραφική, ο ιμπρεσιονιστής αποτυπώνει τη στιγμή, το φως, τη μεταβλητότητα της αίσθησης. Η εικόνα σαγηνεύει το βλέμμα. Ο παρατηρητής θυμάται την ατμόσφαιρα περισσότερο από το αντικείμενο ή τη θεματική.

Οι αρετές της ζωγραφικής δύσκολα προκρίνονται στη γραφή, ειδικά όταν η λεπτομέρεια της αίσθησης υποσκελίζει το βάρος της δραματουργίας. Ο Παπαντώνης αναδεικνύεται εξαιρετός κατασκευαστής διαθέσεων, εποχών, φωτισμών και ψυχικών αποκρώσεων, χωρίς όμως να κατορθώνει να μετουσιώσει αυτές τις σκιαγραφίες

σε εξελικτική σύγκρουση ή τραγική αναγκαιότητα. Οι χαρακτηρισμοί του μοιάζουν να αιωρούνται σε ένα νεφέλωμα αισθήσεων αντί να δρουν μέσα σε έναν κόσμο συνεπειών. Ο ήρωας στο «Πάργα (I)» θα περιπλανηθεί χωροχρονικά στα υποδειγματικά αποτυπωμένα περιχώρα της τουριστικής κωμωπύλης προς αναζήτηση της Γιούντιθ. Το αδιέξοδό του, όμως, θα καταστεί και αδιέξοδο του αναγνώστη.

Η γλώσσα θαυμάζει τις ικανότητες της να παράγει εικόνες. Δεν προσάπτω όμως στον Παπαντώνη αισθητικό ναρκισσισμό. Η ατμόσφαιρα μπορεί να μη γίνεται αυτοσκοπός —για αυτό φροντίζουν οι πολυάριθμες υποσημειώσεις/ παρεμβάσεις που προσδίδουν ιστορικότητα στα στιγμιότυπα— αλλά η ισορροπία διαταράσσεται αδόκιμα. Το ύφος και τα συστατικά στοιχεία του μυθοπλαστικού ορίζοντα διογκώνονται εις βάρος της πλοκής: η αισθηματολογία παραγκωνίζει τη σκέψη. Ενώ το αφήγημα εργαλειοποιεί τις αισθήσεις για να υπαινιχθεί την ανθρώπινη κατάσταση, τείνει να αναλώνεται στην αποτύπωση μιας υπερευαίσθησης.

Στο «Ευαγγελισμός», ο ήρωας, έπειτα από μια επίσκεψη στην ετοιμοθάνατη σύντροφό του, για να εκτονωθεί η έντασή του, θα καταφύγει σε παρακείμενο καφεναείο όπου θα πει αλκοόλ, ξεχνώντας ότι όταν πίνει του «έρχονται κλάματα». Στην κηδεία, διαβάζουμε στην

ΑΚΗΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΗΣ
«Στα Θερμοκήπια
του Αυγούστου»
εκδ. Κίχλη, 2026
σελ. 144

κατακλείδα, «δεν άγγιξε αλκοόλ, κι όμως έκλαιγε με αναφιλητά».

Ο Παπαντώνης αναπτύσσει τη δεξιότητα του στην ανατομία των συναισθημάτων, τα οποία όμως τείνουν να παρουσιάζονται σε άμεσα αναγνωρίσιμες, εύληπτες και συχνά προβλέψιμες μορφές. Στο «Ριτσώνα», η καρκινωπαθής ηρώδα συνειδητοποιεί ότι στο ημερολόγιο αναγνώσεών της «έχει καταχωρήσει δύο φορές τον στίχο του Γκανά "Αν είναι να μιλήσει κάποιος απ' για την αγάπη"». Δύο γραμμές πιο πάνω έχουμε διαβάσει ότι δεν είχε «νιώσει άλλη φορά τόσο μόνη».

Η πολυπλοκότητα της εμπειρίας δίνει τη θέση της στην εκλαϊκευμένη συναισθηματική αναγνωρισιμότητα. Ο αναγνώστης βιώνει τον αυτοματισμό της ταύτισης, αλλά δύσκολα αποκομίζει την πρώτη ύλη που θα τον ωθήσει να κοιτάξει τον κόσμο με άλλο βλέμμα. Αντί γόνιμης αμφιβολίας, κανακεύεται, λαμβάνει την εκλεπτυσμένη επιβεβαίωση όσων ήδη αισθάνεται: «Υπάρχει όμως κανείς που να μην ονειρεύεται μία θάλασσα που φτάνει ως την πίσω αυλή ενός σπιτιού, με μια ομπρέλα στερεωμένη στο πυθναμένο μωσαϊκό και δύο ανθρώπους δίπλα δίπλα, με το δέρμα τους να ανατριχιάζει στον αυγουστιακό αέρα και τα δάχτυλά τους μπλεγμένα».

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, το οποίο φιγουράρει και στο οπι-

σθόφυλλο, ο συγγραφέας διολισθαίνει σε μια μορφή αισθητικού λαϊκισμού: επιδαψιλεύει την εύκολη συγκίνηση, την καλαισθητή μελαγχολία της απώλειας. Τελικά, υποσκάπτει το βιβλίο με έναν πολύ ερεθιστικό τρόπο: γεννάει την παράδοξη νοσταλγία για αυτό που δεν έχει συμβεί, αλλά ο λόγος του δυναμιτίζει την αξία των προθέσεων. Γράφει ο Μορίς Μέτερλικ στον «Θησαυρό των ταπεινών»: «Μόλις ντύσουμε κάτι με λέξεις, κατά έναν παράξενο τρόπο το υποτιμούμε. Νομίζουμε πως καταδυθήκαμε στα έγκατα της αβύσσου, κι όμως, όταν επιστρέφουμε στην επιφάνεια, η σταγόνα νερού που τρεμοπαίζει στις χλωμές άκρες των δαχτύλων μας δεν μοιάζει πια με τη θάλασσα από την οποία προήλθε. Πιστεύουμε πως ανακαλύψαμε έναν θησαυρό· όταν όμως ξαναβγαίνουμε στο φως, διαπιστώνουμε ότι δεν φέραμε μαζί μας παρά πέτρες και θραύσματα γυαλιού. Κι όμως, ο θησαυρός εξακολουθεί να λαμπυρίζει στο σκοτάδι, ανέγγιχτος».

Τα διηγήματα του Παπαντώνη στέκουν ως ιδιότυπες καρτ ποστάλ: αποκρυσταλλώνουν οικείες καταστάσεις, χωρίς να οδηγούν σε βαθύτερη κατανόηση του εαυτού ή του κόσμου. Τις καρτ ποστάλ, εξάλλου, δεν τις αγοράζαμε για την εγγενή αξία τους, αλλά για να τις ταχυδρομήσουμε, αφού είχαμε εναποθέσει δικά μας λόγια.

ΠΡΩΤΑ
ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Μελέτες, δοκίμια,
βιογραφίες

1 «Πατριδογνωσία»,
του Τάσου Τέλλογλου
(Μεταίχμιο).

**2 «Μας δίνει η Ιστορία
μοθήματα;»,** του Εντγκάρ
Μορέν (Πατάκη).

3 «Ερημη χώρα», του
Ρόμπερτ Ντ. Κάλαν
(Διόπτρα).

4 «Η σεζόν», της Κωνστα-
ντίνας Τσουκαλά-Σταθάκη
(Αντίποδες).

5 «Η τελευταία μπλόφα»,
των Ελένης Βαρβισιώτη,
Βικτώριας Δενδρινού
(Πατάκη).

Λογοτεχνία

**1 «Η κερσόνησος με τα
άδεια σπίτια»,** του Νταβίντ
Ουκλές (Μεταίχμιο).

**2 «Μαρία, η γυναίκα
των συμπτώσεων»,**
του Τζόνθαν Κούου (Πόλις).

3 «Είκοσι», του Παντελή
Μπουκάλα (Αγρα).

4 «Γυμναστήριο», της
Βερένα Κέσσελερ (Δώμα).

5 «Σάτρι», του Κόρμακ
Μακάρθι (Gutenberg).

Αυτή την εβδομάδα
τα στοιχεία παρέχονται από
το βιβλιοπωλείο «Πλειάδες»
(Σπ. Μερκούρη 62, Παγκράτι).

Το Σινέ Παρί ήταν κατάμεστο στην προβολή της «Αμελί», 25 χρόνια μετά τον Σεπτέμβριο που έκανε πρεμιέρα στην Αθήνα το φιλμ του Ζαν-Πιερ Ζενέ. «Αυτές οι ταινίες έχουν ένα κοινό που τις αγάπησε και θέλει να τις θυμηθεί και ένα άλλο που έχει ακούσει για αυτές και επιθυμεί να τις γνωρίσει», λέει ο Χρήστος Μπεχτσής, ο οποίος διαχειρίζεται τον ιστορικό κινηματογράφο της Πλάκας.

Θερινή επιστροφή στο κλασικό

Γιατί η γενιά Z γεμίζει τα σινεμά που προβάλλουν ταινίες που πρωτοκυκλοφόρησαν όταν γεννήθηκαν;

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Αν κάποιος βρισκόταν ξαφνικά στο Σινέ Παρί το βράδυ του περασμένου Σαββάτου, θα νόμιζε ότι είχε μεταφερθεί στο... 2001. Χαλαρή ατμόσφαιρα, νεολαία – καπνίζουσα και μπ– γύρω από τα τραπέζια του θερινού σινεμά, Απερολ στα ποτήρια και στην οθόνη η «Αμελί». Είκοσι πέντε χρόνια μετά, σε sold out προβολή, σαν να μην πέρασε μια μέρα από εκείνον τον μακρινό Σεπτέμβριο που έκανε πρεμιέρα στην Αθήνα το φιλμ του Ζαν-Πιερ Ζενέ.

Από την άλλη, «όλες ανεξαιρέτως οι επανεκδόσεις γίνονται sold out στο Σινέ Παρί», όπως λέει ο Χρήστος Μπεχτσής του Σίνοβο, που διαχειρίζεται τον ιστορικό κινηματογράφο της Πλάκας. Τα περισσότερα βράδια, αν περάσει κάποιος από τον πεζόδρομο της Κυδαθηναίων, θα δει μια μακριά ουρά από κόσμο που περιμένει υπομονετικά για να ανέβει στην ταρατσα με τη θέα στην Ακρόπολη.

Οικονομική επιλογή

Φυσικά, δεν κόβονται παντού εισιτήρια όπως εκεί. Είναι αλήθεια, όμως, ότι κάθε καλοκαίρι οι κινηματογραφικές αυλές της Αθήνας – και όχι μόνον – τιμούν τις ταινίες περασμένων δεκαετιών, μια συνήθεια που ξεκίνησε μάλλον ως ανάγκη, αλλά βρήκε το κοινό της και με τον καιρό στέρωσε στη συνείδηση των σινεφίλ. «Ιστορικά στα θερινά έπαιζαν παλιές ταινίες, επειδή ήταν πιο φθηνό να εξασφαλίσεις τις κόπες από εκείνες των ταινιών πρώτης προβολής. Μέχρι και μία δεκαετία πριν ίσχυε αυτό – πλέον, στην εποχή της ψηφιακής κόπας, τα πράγματα είναι πιο εύκολα, μπορείς να βρεις ό,τι θέλεις, ωστόσο η επανεκδοση της κλασικής ταινίας επιβιώνει γιατί έχει σταθερό κοινό», εξηγεί σχετικά ο κ. Μπεχτσής.

Είναι αλήθεια ότι τα τελευταία χρόνια και η τεχνολογία βοηθάει. Οσοι έχουν προσπαθήσει να δουν π.χ. την «Καζαμπλάνκα» σε θερινό από κόπια που ανάγεται περίπου στα χρόνια του Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ, προφανώς δεν είχαν την ίδια εμπειρία με εκείνους που απόλαυσαν το αριστούργημα του Μάικλ Κέρτιζ στην ψηφιακή

αποκατεστημένη 4K μορφή του. Γενικότερα, οι αποκαταστάσεις και ειδικότερα εκείνες που γίνονται με δέουσα προσοχή και επαγγελματισμό, μας επιτρέπουν να έρθουμε σε επαφή με διαμάντια του παρελθόντος και να τα εκτιμήσουμε με καινούργια ματιά. Το ίδιο ισχύει και για ταινίες του ελληνικού σινεμά, με το έργο της αποκατάστασης και της διαφύλαξης της κινηματογραφικής κληρονομιάς να έχει περάσει τα τελευταία χρόνια (και) υπό τη σκέπη του ΕΚΚΟΜΕΔ.

Αυτές τις μέρες στα αθηναϊκά θερινά μπορεί κανείς να βρει κλασικά αριστουργήματα όπως «Η γκαρσονιέρα» του Μπίλι Γουάιλντερ, «Η ζούγκλα της ασφάλτου» του Τζον Χιούστον, το «Ψυχώ» του Άλφρεντ Χίτσκοκ, αλλά και η «Αμελί», που αναφέραμε παραπάνω, «Οι Άλλοι» του Αλεχάντρο Αμενάμπαρ, «Το μίσος» του Ματιέ Κασοβίτς και «Οι ονειροπόλοι» του Μπερνάρντο Μπερτολούτσι – ταινίες δηλαδή που πρωτοκυκλοφόρησαν στην αυγή του 21ου αιώνα και πλέον συμπληρώνουν τα 20 ή 25 χρόνια τους.

Χωρίς ηλικία

«Το κλασικό δεν έχει ηλικία. Κλασικό είναι εκείνο που περνάει από τη μια γενιά στην άλλη.

Αυτές οι ταινίες έχουν ένα κοινό που τις αγάπησε παλιότερα και θέλει να τις θυμηθεί και ένα άλλο που έχει ακούσει για αυτές και επιθυμεί να τις γνωρίσει. Κι εμένα, πάντως, μου κάνει εντύπωση πώς π.χ. η «Ερωτική επιθυμία» του Γουόνγκ Καρ Γουάι, ένα φιλμ που έκοψε ελάχιστα εισιτήρια όταν κυκλοφόρησε το 2000, γίνεται sold out όπου προβάλλεται τα τελευταία χρόνια», σημειώνει ο κ. Μπεχτσής. Το αμέσως επόμενο διάστημα το Σινέ Παρί θα κάνει αφιέρωμα στις «ωραιότερες ιστορίες αγάπης του 2000», με φιλμ όπως «Η αιώνια λιακάδα ενός καθαρού μυαλού» του Μισέλ Γκοντρί, το «Moulin Rouge» του Μπαζ Λούρμαν και το «Χαμένοι στη μετάφραση» της Σοφία Κόπολα να έρχονται στην οθόνη.

Αντιστροφή

Και αν τα προηγούμενα χρόνια οι επανεκδόσεις αφορούσαν κατά κανόνα ένα μεγαλύτερο ηλικιακό κοινό, πλέον η κατάσταση μοιάζει να έχει αντιστραφεί ολοκληρωτικά, με την «εισβολή» της γενιάς Z στα θερινά. «Νομίζω ότι η γενιά μας πηγαίνει να δει αυτές τις ταινίες λόγω νοσταλγίας για κάτι που ουσιαστικά δεν έχουμε ζήσει. Προσπαθούμε με έναν τρόπο

να επιστρέψουμε σε έναν αναλογικό τρόπο ζωής, εξιδανικεύοντας πιθανότατα ή έχοντας στο μυαλό σαν περισσότερο ρομαντικές κάποιες παλιότερες εποχές», μας λέει ο 24χρονος Νίκος Χρονόπουλος. Ο ίδιος είδε σε μικρή ηλικία το «Μανχάταν» του Γούντι Άλεν, ενθουσιάστηκε, και από τότε αποτελεί τακτικό θαμώνα των θερινών, κυρίως για να παρακολουθήσει επανεκδόσεις.

Η γενιά Z μοιάζει πράγματι να έχει αξιοπρόσεκτο ενδιαφέρον για αυτού του είδους τις ταινίες και όχι μόνο στο πλαίσιο της vintage μόδας. «Είναι και θέμα αισθητικής. Μιλάμε για άλλες κάμερες, γύρισμα σε φιλμ, θρυλικούς αστέρες και, φυσικά, κάποιες γενιές φοβερών σκηνοθετών. Είναι αλήθεια ότι σε μερικές από αυτές τις ταινίες υπάρχουν στοιχεία (π.χ. στο σενάριο) που σήμερα φαντάζουν οριακά απλοϊκά, όμως τις βλέπεις για να ταξιδέψεις σε ένα πιο «σινεματικό» περιβάλλον», συμπληρώνει ο Ν. Χρονόπουλος.

Υπάρχουν πάντως και οι πιο... σκληροπυρηνικοί. Η 28χρονη Νεφέλη Τσιγγέλη αποφεύγει τα θερινά, τουλάχιστον τα πιο δημοφιλή, «γιατί είναι γεμάτα κόσμο που μασουλάει και μιλάει ακατάπαυστα», ωστόσο αγαπά

πολύ το κλασικό σινεμά, περισσότερο μάλιστα σε σχέση με αυτό που παράγεται σήμερα. «Νιώθω σαν οι τωρινές ταινίες να προσπαθούν υπερβολικά, ώστε να είναι ρεαλιστικές, με αποτέλεσμα πολλές να μοιάζουν με βιντεο κλιπ ή να έχουν ελάχιστη πρωτοτυπία. Αντιθέτως, όταν δεις Χίτσκοκ, Κιούμπρικ, Φελίσι, Μπουγιουέλ κ.ο.κ., βλέπεις όντως τη μαγεία του κινηματογράφου», υπογραμμίζει η ίδια, αναφέροντας πως η ταινία που τη μύησε στο κλασικό σινεμά στην ηλικία των 11-12 ήταν «Η ψίσιν» του 1969 με τον Άλεν Ντελόν και τη Ρόμι Σνάντερ.

Αυτή την κινηματογραφική μαγεία μαζί με το ρομαντικό σλόγκαν «ακόμη κι αν οι ταινίες δεν αλλάζουν τον κόσμο, εμείς πιστεύουμε ότι μπορούν να το κάνουν», έχουν για προμετωπίδα τους οι υπεύθυνοι του Athenee, του θερινού σινεμά των Πατισίων, το οποίο έχει επανειληπτομένη ριζικά ανακαινισμένο, εδώ και μερικά χρόνια. Το φετινό καλοκαιρινό πρόγραμμα περιλαμβάνει αρκετά και ενδιαφέροντα, από τον «Ταξιδιζή» του Μάρτιν Σκορσέζε και το «Εξήτρεις του Μεσονυκτίου» του Άλαν Πάρκερ μέχρι τα πιο σπάνια «Ωραία μου κυρία» του Τζορτζ Κιούκορ και «Σταυροί στο μέτωπο» του Στάνλεϊ Κιούμπρικ.

Συζήτηση για τις ταινίες

«Έχουμε φτιάξει ένα πρόγραμμα κλασικού Χόλιγουντ, με ταινίες που κατά κανόνα έχουν να προβληθούν πολλά χρόνια στη μεγάλη οθόνη, όλες ψηφιακά αποκατεστημένες. Σίγουρα είναι θετικό που έρχεται πολύς νεαρός κόσμος 18-22 ετών, όμως ακόμη πιο θετικό είναι νεότεροι και μεγαλύτεροι να συζητούν μεταξύ τους για τις ταινίες. Βλέπεις δηλαδή ξανά αυτό που συνέβαινε στη δική μας γενιά, να κουβεντιάζει ο κόσμος μετά την προβολή, όμως δίχως τα διαγενεακά στεγανά που είχαμε εμείς», παρατηρεί ο Βελισσάριος Κοσσυβάκης, υπεύθυνος προγράμματος του Athenee.

Ο ίδιος υποστηρίζει επίσης ότι «το κοινό έρχεται πλέον ενημερωμένο» και «κάθε τέτοια ταινία αποτελεί αφορμή για να ψάξει κάποιος περισσότερο και να έρθει στην επόμενη».

Αναλογική εξιδανίκευση

«Προσπαθούμε με έναν τρόπο να επιστρέψουμε σε έναν αναλογικό τρόπο ζωής, εξιδανικεύοντας πιθανότατα ή έχοντας στο μυαλό σαν περισσότερο ρομαντικές κάποιες παλιότερες εποχές», λέει ο 24χρονος Νίκος Χρονόπουλος.

Αντιστροφή μέτρηση πριν από την προβολή στον κινηματογράφο Athenee, ο οποίος το καλοκαίρι θα παρουσιάσει ταινίες κλασικού Χόλιγουντ που έχουν πολλά χρόνια να προβληθούν στη μεγάλη οθόνη.

Ελλειψη πρωτοτυπίας

«Νιώθω σαν οι τωρινές ταινίες να προσπαθούν υπερβολικά, ώστε να είναι ρεαλιστικές, με αποτέλεσμα πολλές να μοιάζουν με βιντεοκλιπ ή να έχουν ελάχιστη πρωτοτυπία», αναφέρει η 28χρονη Νεφέλη Τσιγγέλη.

Εγκώμιο στη «σαλή» αγιότητα

Τον **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Η Λέσχη Ανάγνωσης της Εθνικής Βιβλιοθήκης συμπλήρωσε τον Ιούνιο που μας πέρασε τον πρώτο χρόνο της ζωής της και θα συνεχίσει τον Σεπτέμβριο με ανανεωμένο κέφι. Στην τελευταία συνάντηση συζητήθηκε το βιβλίο του Ισαάκ Μπασέβιτς Σίνγκερ «Γκίμπελ ο σαλός και άλλες ιστορίες» (Κίχλη, 2002), εξαιρετικά μεταφρασμένο από τον Βάιο Λιαπιά.

As διευκρινίσω αρχικά ότι το βιβλίο που εκδόθηκε στα ελληνικά με τον τίτλο αυτό δεν αποτελεί μετάφραση του βιβλίου που εξέδωσε ο Σίνγκερ το 1957 με τον ίδιο ακριβώς τίτλο («Gimpel the Fool and Other Stories»). Από την πρωτότυπη αμερικανική έκδοση του 1957, που περιελάμβανε έντεκα διηγήματα, η ελληνική κράτησε μόνο τέσσερα και τα συμπλήρωσε με άλλα πέντε.

Πρόκειται ουσιαστικά για ανθολογία. Θα συζητήσω το πρώτο διήγημα της συλλογής, αυτό που έδωσε τον τίτλο του στην πρωτότυπη έκδοση του 1957 και στην ελληνική ανθολογία. Το διήγημα «Gimpel the Fool» πρωτοδημοσιεύθηκε σε περιοδικό στα γίντις (Gimpel tam), το 1945, μεταφράστηκε στα αγγλικά από τον Σολ Μπέλουου (Saul Bellow) και δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Partisan Review (Μάιος 1953). Η μετάφραση από τον Μπέλουου και η δημοσίευσή της στο περιώνυμο περιοδικό έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην προβολή του έργου του Σίνγκερ και οφείλονται στον ενθουσιασμό για το διήγημα αυτό των σπουδαιών κριτικών Ελιέζερ Γκρίνμπεργκ (Eliezer Greenberg) και Ερβινγκ

Χάου (Irving Howe), που το συμπεριέλαβαν και στην ανθολογία τους «A Treasury of Yiddish Stories» (Viking Press, 1954).

Ο Γκίμπελ είναι το μπαίγνιο όλων, στο Φράμπολ, όπου γεννήθηκε και ζει, τον περιπαίζουν, τον προσβάλλουν και τον εκμεταλλεύονται. Θεμέλιο του εμπαιγμού είναι η ευπιστία του: ο Γκίμπελ δεν κρίνει ποτέ, τα πιστεύει όλα, ακόμη και τα πιο τερατώδη.

Κορύφωση της γελοιοποίησης του είναι ο γάμος στον οποίο τον παγίδεψαν, με μια κωλή πόρνη, την Ελκα, η οποία δεν τον αφήνει να την πλυσίσει και σπέρνει παιδιά με άλλους. Εκείνος πάντως τα αγαπάει σαν δικά του και την ίδια δεν την κακίζει.

Θύμα κοροϊδίας

Σε τούτο το διαρκές περιγέλασμα του Γκίμπελ συνοψίζεται όλη η ζωή της Ελκα, κατά πως παραδέχεται πικρά και η ίδια: «Κοροϊδεύα τον Γκίμπελ. Αυτό ήταν το νόημα της μικρής μου ζωής» (σ. 29). Και το νόημα της ζωής του Γκίμπελ ποιο είναι τάχα; Οτι ήταν θύμα κοροϊδίας και εκμετάλλευσης; Μπορεί πράγματι να το πει κανείς. Ο Σίνγκερ όμως βλέπει διαφορετικά: το νόημα της δικής του ζωής ήταν η εμπιστοσύνη, η αθωότητα, η καλοσύνη, το έλεος, η συγχώρηση, η αγάπη. Ναι, ο Γκίμπελ ήταν άγιος, πάει να πει ό,τι πιο άβολο υπάρχει σε τούτο τον κόσμο, ένας άνθρωπος που αναποδογυρίζει όλα όσα είμαστε συνηθισμένοι να κάνουμε, που ανατρέπει όλους τους κώδικες, γι' αυτό και δεν είναι διόλου εύκολο να τον έχεις δίπλα σου.

Δεν ξέρω τη νοηματική από-

Ο βραβευμένος με Νομπέλ Λογοτεχνίας Ισαάκ Μπασέβιτς Σίνγκερ, στο σπίτι του στο Μαϊάμι, το 1978. Το διήγημά του «Γκίμπελ ο σαλός» το πρωτοέγραψε στα γίντις και δημοσιεύθηκε το 1945, πριν μεταφραστεί στα αγγλικά από τον -έτερο νομπελίστα- Σολ Μπέλουου και δημοσιευθεί στο περιοδικό Partisan Review τον Μάιο του 1953.

χρωση της λέξης tam στα γίντις, αλλά η λέξη fool με την οποία μεταφράστηκε από τον Μπέλουου και εγκρίθηκε από τον Σίνγκερ δεν αποδίδει αυτό που είναι ο Γκίμπελ. Μόνο η ελληνική λέξη σαλός το αποδίδει.

Συμβαίνει και αυτό στη λογοτεχνία: η λέξη της μετάφρασης να αποδίδει καλύτερα από την πρωτότυπη λέξη (αν θεωρήσουμε το αγγλικό κείμενο πρωτότυπο, όπως απαιτεί ο ίδιος ο Σίνγκερ).

Η λέξη είναι ενεργός ακόμη στη γλώσσα μας, χάρη στο αγιολόγιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας, που αριθμεί στις τάξεις της σαλούς αγίους, δηλαδή αγίους που κρύβουν την αγιότητά τους κάτω από αλλόκοτη συμπεριφορά και προκαλούν σκόπημα τη κλεψύδα του κόσμου, για να αποφύγουν την κενοδοξία, ή εκτίθενται ζώντας κοντά σε αμαρτωλούς (πόρνες, λαστές, μέθυσους) για να τους οδηγήσουν στη μετάνοια. Ο Γκίμπελ δεν είναι τρελός, ο Γκίμπελ είναι άγιος σαλός, και μάλιστα χωρίς να προσποιείται.

Η εκδίκηση

Μια μέρα ο Σατανάς πειθεί τον Γκίμπελ να πάρει την εκδίκη από τους κατοίκους του Φράμπολ για όσα του έκαναν και μαγαρίζει -είναι φούρναρης- τα ψωμιά που έψαψε. Θα εμφανιστεί τότε στον ύπνο του η Ελκα, με κατάμαυρο πρόσωπο, από την Κόλαση όπου βρίσκεται, και θα τον συγκρατήσει: «Επειδή ήμουν εγώ ψεύτρα, πάει να πει πως είναι όλα ψέμα; [...] Και τώρα το πληρώνω, Γκίμπελ. Εδώ που είμαι δεν έχει λύπηση καμιά» (σ. 31). Ο Γκίμπελ κλονίζεται, συνειδητοποιεί ότι παρά τρία να έχανε την αιώνια

ζωή (σ. 31) και παίρνει πίσω τη απόφασή του. Υστερα από αυτό μοιράζει τα λεφτά του στα παιδιά της Ελκα και φεύγει από το Φράμπολ. Γυρίζει τον κόσμο λέγοντας ιστορίες, πεπεισμένος πως όλα είναι δυνατά!

Όταν κλείνει τα μάτια του ξαναβρίσκεται στο Φράμπολ και βλέπει την Ελκα: «Στέκεται πλάι στη σκάφη, όπως την πρώτη φορά που την είδα, μα το πρόσωπό της λάμπει και τα μάτια της ακτινοβολούν όπως τα μάτια των αγίων» (σ. 33). Την ικετεύει να πάει κοντά της, μα εκείνη του λέει να υπομονέψει ακόμη λίγο, και τον καίδευει και τον φιλάει!

Ο Γκίμπελ δεν φοβάται τον θάνατο: «Όταν έρθει η ώρα μου, θα φύγω πασιχαρος. Οτι κι αν υπάρχει εκεί πέρα θα είναι αληθινό, δίχως μπερδέματα, δίχως περιγελάσματα, δίχως κοροϊδίες. Δόξα να 'χει ο Μεγαλοδύναμος, εκεί πέρα δεν πιάνεται κοροϊδομάτε καν ο Γκίμπελ» (σ. 34).

Στον κόσμο του Σίνγκερ, στον αφανισμένο εβραϊκό κόσμο της Ανατολικής Ευρώπης, ο Γκίμπελ είναι άγιος, επειδή ο Θεός είναι άγιος και εν αγίοις επαναπαύεται, επειδή υπάρχει άλλη ζωή, αιώνια ζωή αλήθειας και δικαιοσύνης.

Η ιστορία του Γκίμπελ με συγκινεί μέχρι δακρύων, κάθε φορά που τη διαβάζω, όπως και πολλούς άλλους, ανεξαρτήτως μεταφυσικών πεποιθήσεων. Και θέτω στον εαυτό μου το ερώτημα: Θα ήθελα ο γιος μου να είναι σαν τον Γκίμπελ;

Υπάρχει πράγματι κάποιος που να το ήθελε; Και τότε γιατί τις διαβάζουμε αυτές τις παλιές ιστορίες, για να συγκινούμαστε όσο κρατάει η ανάγνωση;

ΟΡΑΜΑΤΙΣΤΡΙΑ; ΠΡΩΤΟΠΟΡΑ; ΨΕΥΤΡΑ;

RIEFENSTAHL / ΡΙΦΕΝΣΤΑΛ: ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΡΑΪΧ

ANDRES VEIEL ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ SANDRA MAISCHBERGER

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΙΟΥΛΙΟΥ 21:00

RIEFENSTAHL / ΡΙΦΕΝΣΤΑΛ: ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΡΑΪΧ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

Η Γερμανίδα σκηνοθέτιδα Λένι Ρίφενσταλ θεωρείται μία από τις πιο αμφιλεγόμενες προσωπικότητες στην ιστορία του κινηματογράφου λόγω των περίπλοκων δεσμών της με το ναζιστικό καθεστώς.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cytavision cablenet MOVIES MESIMVRIA

Θέση: 49 Θέση: 101

www.mesimvria.com

MINTHIS
MUSIC FESTIVAL

10 JULY
20:00

VISION
STRING QUARTET

YOUNG, COOL AND BRILLIANT:
THE STRING QUARTET OF THE FUTURE

VIOLIN FLORIAN WILLEITNER | DANIEL STOLL VIOLIN
CELLO LEONARD DISSELHORST | SANDER STUART VIOLA

Book your tickets at: soldoutticketbox.com

Organisers: Pafilia LAIMTEE.ART
Main Sponsor: PORSCHE

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΜΠΑΛΑΤΣΙΑΝΝΗΣ

Τα «λουκέτα» δημιούργησαν στούντιο

Η οικονομική κρίση, που έβαλε «λουκέτο» σε πολλές επιχειρήσεις, έδωσε την ευκαιρία σε καλλιτέχνες να βρουν χώρους που έστεκαν αναξιοποίητοι, υποστηρίζει ο ζωγράφος Δαυίδ Σαμπεθάι, το στούντιο του οποίου ήταν εταιρεία καθαρισμού πανιών ιστιοπλοΐας.

Πώς η Κυψέλη έγινε το κέντρο του καλλιτεχνικού κόσμου

Στους δρόμους όπου κάποτε ζούσαν ο Ελύτης, ο Γκάτσο και ο Κουν, σήμερα έχουν βρει καταφύγιο εικαστικοί της νεότερης γενιάς σε κλειστά σουπερ μάρκετ, παλιές βιοτεχνίες ρούχων και διαμερίσματα σε μεταπολεμικές πολυκατοικίες. Θα μείνουν; Ή θα τους εκτοπίσει το Airbnb;

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Κλειστά εδώ και χρόνια σουπερ μάρκετ, παλιές βιοτεχνίες ρούχων, ταβέρνες, πρώην εταιρείες καθαρισμού πανιών ιστιοπλοΐας, γραφεία εργολάβων, μονοκατοικίες και διαμερίσματα σε μεταπολεμικές πολυκατοικίες της Κυψέλης φιλοξενούν τα τελευταία χρόνια μεγάλο μέρος της εγχώριας εικαστικής σκηνής. Η σκέψη της Κυψέλης με τα γράμματα και τις τέχνες δεν είναι φυσικά καινούργια ιστορία. Εδώ έζησαν τις προηγούμενες δεκαετίες από τον Ελύτη, τον Γκάτσο και τον Εγγονόπουλο μέχρι τον Κουν, τον Ξενάκη και τη Σπυτέρη.

Και μόνον ο μύθος που περιβάλλει τον πεζόδρομο της Φωκίωνος Νέγρη ή το κτιριακό απόθεμα της περιοχής, με τον αρχιτεκτονικό πλούτο και τις αισθητικές επιρροές από τον νεοκλασικισμό έως τον μεταπολεμικό μοντερνισμό, αρκεί για να αιτιολογήσει κανείς τη νέα «άνοιξη» που βιώνει η Κυψέλη. Πολλοί από τους καλλιτέχνες με τους οποίους συνομιλήσαμε μιλούν για την αρχιτεκτονική και την ιστορία της· κάποιοι πάλι δεν μπορούν να προσδιορίσουν αυτό το «κάτι» που τους κρατάει σε μια περιοχή που ξεκίνησε ως εξοχικός συνοικισμός για να εξελιχθεί σε μία από τις πιο πυκνοδομημένες και πολυεθνικές γειτονίες της Αθήνας· όλοι όμως εστιάζουν στην πούσικα και στην αίσθηση οικειότητας που χαρακτηρίζει

αυτό το κομμάτι της Αθήνας, ή τουλάχιστον το χαρακτηρίζει όταν πρωτοπήγαν εκεί.

Ο ζωγράφος Αντωνάκης (Χριστοδούλου) ζούσε ακόμα στο Λονδίνο όταν άρχισε να αναζητάει επίμονα σπίτι στη Φωκίωνος Νέγρη. «Έχω γεννηθεί στο Πεδίον του Αρεως, θυμάμαι ότι είχα εμμονή με την περιοχή από παιδί. Δεν ήθελα σπίτι σε κάποιο παράλληλο δρόμο, ήθελα πάνω στον πεζόδρομο. Όταν τελικά βρέθηκε ένα διαμέρισμα, ακόμα και ο συμβολαιογράφος που ετοίμασε τα χαρτιά μου είπε ότι πετάω τα λεφτά μου. Το 2007, όταν έλεγα σε παρέες ότι ήμνα στην Κυψέλη με κοιτούσαν περίεργα, τους προσκαλούσα και έρχονταν με φόβο, με επιφύλαξη». Το 2015, το περιοδικό «Flaneur» αφιέρωσε το τεύχος εκείνης της χρονιάς στον αγαπημένο του δρόμο. «Στη λίστα τους είχαν και την Αιόλου, δεν έχει σημασία αν ο δρόμος είναι νευραλγικής σημασίας για την εμπορική κίνηση της πόλης, μπορεί να είναι οτιδήποτε. Κινούνται περισσότερο με το ένστικτο, εγώ τους ήξερα και τους πρότεινα να μου διαθέσουν 11-12 ώρες. Μπήκαμε σε σπίτι, φάγαμε σε ταβέρνες, μιλήσαμε με κόσμο, η Φωκίωνος έγινε τεύχος. Με έναν τρόπο αισθάνομαι ότι τη διαφήμισα».

Το 2022 αγόρασε και το στούντιό του στην Κυψέλη, μια παλιά, κλειστή ταβέρνα στην οδό Κλεωνής, στο ύψος του Αγίου Αθανασίου. Ωστόσο πλέον θεω-

ρεί ότι υπάρχει πολλά φασαρία, έχει αλλάξει η φυσιογνωμία της γειτονιάς. «Αγοράζουν ολόκληρα κτίρια και τα κάνουν Airbnb, κάποτε περπατούσε με γοργό βήμα το βράδυ στην Αγίας Ζώνης, τώρα δεν μπορείς να ανοίξεις το βήμα σου, πέφτεις πάνω σε τραπέζοκαθίσματα».

Στην ίδια περιοχή με τον Αντωνάκη έχει το στούντιο εδώ και οκτώ χρόνια και η εικαστικός Ολγα Μπλιάρεση-Φωκά. Δεν έχει δεσμούς με την περιοχή, δεν μεγάλωσε εδώ, ούτε πήγε γιατί πήγαν άλλοι φίλοι της, καλλιτέχνες. Βρέθηκε στην οδό Λευκάδος γιατί αναζητούσε ένα φθινόγειο για να κάνει ένα χώρο που να την εξυπηρετεί και το βρήκε σε ένα ισόγειο που λειτουργούσε ως καφέ πριν από κάποια χρόνια. «Δεν ήρθα γιατί με γοήτευσε το πιο ανθρώπινο κομμάτι της γειτονιάς, όμως δεν μπορείς να μην αναγνωρίσεις πως υπάρχει μια καλλιτεχνική κοινότητα πια εδώ».

Αθήνα - Βερολίνο

Στους πιο παλιούς, ανήκει και η Μαλβίνα Παναγιωτίδου, η οποία ενοικίασε το στούντιό της στην οδό Πέραν το 2016. Μέχρι το 2019 μοίραζε τον χρόνο της ανάμεσα στην Αθήνα και στο Βερολίνο, όπου έκανε το μεταπτυχιακό της. «Μένω στο σπίτι της γιαγιάς μου που ήταν Κυψελιώτισσα και αναζητούσα ένα χώρο σε κοντινή απόσταση», εξηγεί. Καθώς η πρακτική της περιλάμ-

«Δεν ήρθα γιατί με γοήτευσε το πιο ανθρώπινο κομμάτι της γειτονιάς, όμως δεν μπορείς να μην αναγνωρίσεις ότι υπάρχει μια καλλιτεχνική κοινότητα πια εδώ».

Ολγα Μπλιάρεση-Φωκά

«Έχει γίνει της μόδας πλέον, η Αγίας Ζώνης έχει αρχίσει να χάνει την ποικιλομορφία της, η Φωκίωνος, βέβαια, κρατάει ακόμα, εκεί θα δεις όλη την γκάμα: γιαγιάδες να τρέχουν πίσω από ποδηλατάκια, καλλιτέχνες, φοιτητοπαρέες, ζευγάρια».

Ευγενία Βερελή

βάνει και γλυπτική με κερί, έπρεπε να επισκέπτεται το στούντιο και στη διάρκεια της νύχτας για να γεμίζει τα καλούπια. «Ενιωθα ασφάλεια, ήρθα βέβαια πριν γίνει το μεγάλο buzz, ήταν όλα πιο προσιτά».

Αναφέρει ότι πάντα υπήρχαν κοινότητες στην Κυψέλη, τώρα προστέθηκε ακόμα μία, αυτή των καλλιτεχνών. «Ωραίο είναι αυτό, αρκεί να μη συμπαρασύρει κοινωνικοοικονομικές αλλαγές στην περιοχή», σχολιάζει. Κοιτάζω ψηλά και βλέπω μια περίεργη ροζέτα στο ταβάνι. Τη ρωτώ αν έχουν τέτοιες ροζέτες όλα τα ημιυπόγεια της γειτονιάς. «Εδώ ήταν εργαστήριο γύψινων παλιά, αυτό ήταν εκθεσιακό δείγμα και έμεινε από την προηγούμενη χρήση του χώρου». Με το βλέμμα μου σκανάρω έργα που έχουμε δει σε παλαιότερες εκθέσεις, προπλάσματα, χάλκινα στοιχεία από έργα που ετοιμάζει, καταρρόλες στη σειρά πάνω σε γκαζιέρες, ένα κουκλόσπιτο ψηλά σε μια ραφιέρα και έναν πλαστικό Batman να επιθεωρεί τη δημιουργική διαδικασία. Υπάρχει σαν αναφορά σε όλα αυτά τα έργα η Κυψέλη; «Υπάρχει στο κομμάτι της παραγωγής. Γύρω από το στούντιο υπάρχουν πολλά συνεργεία και μηχανουργεία, συνεργάζομαι με πολλούς τεχνίτες για την κατασκευή των γλυπτών. Νιώθω ότι αναπτύσσω ένα δίκτυο γύρω από τη δουλειά μου». Από συνεργεία και μάντρες ανταλλακτικών είναι άλλωστε και

οι εξατμίσεις και τα εξαρτήματα κάποιων γλυπτών που δείχνει αυτήν την περίοδο στο Μουσείο Αλέκος Φασιανός σε διάλογο με το αρχείο και τα ντιζάιν αντικείμενα του ζωγράφου.

Λίγο πιο πάνω στον ίδιο δρόμο συναντάμε τον ζωγράφο Παναγιώτη Λουκά. Κάτοικος Κυψέλης εδώ και αρκετά χρόνια, αναζητήσε στούντιο σε απόσταση που να μπορεί να διανύσει με τα πόδια. «Δεν μπορώ να σκέφτομαι ότι πρέπει να πάω να δουλέψω και να κάνω διαδρομές στην Αθήνα, θέλω να μπορώ στη στιγμή να το αποφασίσω. Εδώ έρχομαι ακόμα και τις Κυριακές, μου αρέσει». Όταν πρωτοήρθε στην Κυψέλη, δεν υπήρχε σχεδόν τίποτα. «Στην πλατεία Αγίου Γεωργίου υπήρχαν μόνο οι “Νοστιμιές της Μαιρς” και ένα καφενείο. Τώρα πλέον έχουν ανοίξει πολλά καφέ, δεν είναι όμως μαγαζιά που έχουν σχέση με τη γειτονιά, είναι απλώς επιχειρήσεις». Ομολογεί ότι αυτό που τον κέρδισε στην Κυψέλη ήταν η πούσικα. «Στο σπίτι μου, απέναντι από τα δικαστήρια, ούτε αυτοκίνητα δεν περνούσαν το βράδυ, εδώ στη γειτονιά που είναι το στούντιο, κάποιος είχε κόκορα».

Παρασκευαστήριο ψωμιού

Κατηφορίζω για να βρω το στούντιο της ζωγράφου και γλυπτριάς Ευγενίας Βερελή στην οδό Ωλένου. Το εργαστήριό της, ένα πρώην παρασκευαστήριο ψωμιού, το βρήκε κάνοντας βόλ-

Το δίκτυο της γειτονιάς

«Γύρω από το στούντιο υπάρχουν πολλά συνεργεία και μηχανουργεία, συνεργάζομαι με πολλούς τεχνίτες για την κατασκευή των γλυπτών. Νιώθω ότι αναπτύσσω ένα δίκτυο γύρω από τη δουλειά μου», σημειώνει η γλύπτρια Μαλβίνα Παναγιωτίδου, η οποία είναι από τους παλαιότερους εικαστικούς της γενιάς της με έδρα την Κυψέλη.

Η σημασία της εγγύτητας

«Δεν μπορώ να σκέφτομαι ότι πρέπει να πάω να δουλέψω και να κάνω διαδρομές στην Αθήνα, θέλω να μπορώ στη στιγμή να το αποφασίσω. Εδώ έρχομαι ακόμη και τις Κυριακές, μου αρέσει», αναφέρει ο ζωγράφος Δημήτρης Λουκάς, ο οποίος έψαξε να βρει στούντιο σε απόσταση αναπνοής από την κατοικία του.

Από το αλεύρι στην μπογιά

«Τα πράγματα έχουν αλλάξει πολύ. Γενικώς, αν και δεν πρέπει να το πω αυτό, έχω την αίσθηση πως όπου πάνε οι καλλιτέχνες τα πράγματα καταστρέφονται», παρατηρεί με μια δόση αυτοκριτικής η ζωγράφος και γλύπτρια Ευγενία Βερελή, η οποία δουλεύει σε ένα χώρο που υπήρξε παρασκευαστήριο ψωμιού.

Αλλαγή φυσιογνωμίας

Ο ζωγράφος Αντωνάκης Χριστοδούλου ζει στη Φωκίωνος Νέγρη από το 2007. «Εχω γεννηθεί στο Πεδίον του Αρεως, θυμάμαι ότι είχα εμμονή με την περιοχή από παιδί, λέει στην «Κ». Το 2022 αγόρασε και το στούντιό του, μια παλιά, κλειστή ταβέρνα στην οδό Κλεωνής, αλλά πλέον θεωρεί ότι έχει αλλάξει η φυσιογνωμία της γειτονιάς.

Ανταλλαγή ιστοριών

Η Ιωάννα Λημνίου «δραπέτευσε» από τα Εξάρχεια, αναζητώντας μια γειτονιά με προέμια. Ο χώρος όπου εργάζεται σήμερα ήταν παλιά βιοτεχνία ρούχων. «Ερχεται μια γαζώτρια που δούλευε στο φασόν που έδρευε εδώ και μου λέει ιστορίες, της λέω κι εγώ τα ζωγραφικά μου και ας μην καταλαβαίνω».

Ιδιαίτερος χαρακτήρας

«Δεν με εκπλήσσει που την επιλέγουν άλλοι καλλιτέχνες. Καταλαβαίνω τι μπορεί να την κάνει ελκυστική: η θέση της σε σχέση με το κέντρο είναι ιδανική, ενώ το πάρκο και οι δρόμοι της διαθέτουν ιδιαίτερο χαρακτήρα», αναφέρει για την Κυψέλη ο Σκωτσέζος καλλιτέχνης Τζακ Μακόνβιλ.

τα. Στην Κυψέλη ερχόταν από το 2011 για να κάνει μαθήματα για τις εισαγωγικές εξετάσεις στη Σχολή Καλών Τεχνών, ενώ στην περιοχή μένει από το 2018. «Τα πράγματα έχουν αλλάξει πολύ. Γενικά, αν και δεν πρέπει να το πω αυτό, έχω την αίσθηση πως όπου πάνε οι καλλιτέχνες, τα πράγματα καταστρέφονται. Η Κυψέλη έχει γίνει της μόδας πια, η Αγίας Ζώνης έχει αρχίσει να χάνει την ποικιλομορφία της, η Φωκίωνος, βέβαια, κρατάει ακόμα, εκεί θα δεις όλη την γκάμα: γαϊγιάδες να τρέχουν πίσω από ποδηλατάκια, καλλιτέχνες, φοιτητοπαρέες, ζευγάρια». Θεωρεί πως ο βασικός λόγος πίσω από αυτήν τη μετακίνηση των καλλιτεχνών ήταν τα ακριβά νοίκια στις άλλες περιοχές, όμως η Κυψέλη καταφέρνει ακόμα να γοητεύει, γιατί προσφέρει αυτήν την ιδέα της γειτονιάς. «Σου δημιουργεί και ένα αίσθημα αυτάρκειας, δεν χρειάζεται να ξεμακρύνεις, έχεις ό,τι χρειάζεσαι εδώ. Μια πόλη μέσα στην πόλη, εγώ μπορώ να κάνω μέρες να φύγω εκτός ορίων».

Σε συγκεκριμένους δρόμους κινείται και ο Αγγελος Πλέσσας. Κι αυτός έχει το Ρ.Ε.Τ. Projects από το 2018, σε ένα ημιυπόγειο χώρο, με αυλή στον ακάλυπτο, στο 87 της οδού Κερκύρας. «Επί COVID έβγαζαν στα μπαλκόνια οι ένοικοι και έβλεπαν τις περφόρμανς. Εχω σχέσεις με όλη τη γειτονιά, θα μιλήσω με τον κύριο που έχει το καθαριστήριο, θα

κουρευτώ εδώ, στο Σύνταγμα πηγαίνα μόνο γυμναστήριο. Τώρα άνοιξε ένα καινούργιο εδώ, κοιμμένο και το Σύνταγμα. Ολη μου η καθημερινότητα θα εξαντλείται στα 1.000 μέτρα». Ο Αγγελος έμεινε στην περιοχή του Μουσείου, αλλά είδε κάτι να αναδύεται στην Κυψέλη σε σχέση με τους καλλιτέχνες. «Έχει ωραία ενέργεια, έχει ψυχή, δεν έχει αυτό το βάρβαρο gentrification του Παγκρατίου, δεν είναι Κουκάκι, ακόμα ψάχνεις πού θα φας. Και γεωγραφικά, το ότι δεν ήταν τόσο κεντρικά, βοήθησε να μην καταγραφεί ως μέρος της Αυτοκρατορίας των Airbnb. Συναντάς ακόμα κανονικούς ανθρώπους εδώ, με παλιού τύπου συνήθειες και νοοτροπίες».

Κοινωνικό μωσαϊκό

Για τη σημασία της διατήρησης του κοινωνικού μωσαϊκού της Κυψέλης μιλούν και οι καλλιτέχνες Τεό Τριανταφυλλίδης και Πολίνα Μήλιου. «Η Κυψέλη φιλοξενεί πολλές διαφορετικές κοινότητες και μια μοναδική ποικιλομορφία ανθρώπων. Είναι σημαντικό αυτές οι κοινότητες να παραμείνουν δεμένες και να μην εκδιωχθούν από τη γειτονιά στο όνομα της ανάπτυξης», επισημαίνουν. Το ζευγάρι μετακόμισε από το Λος Αντζελες στην Αθήνα την περίοδο της πανδημίας. Το 2022 βρήκαν τον χώρο τους, ένα πρώην σουπερ μάρκετ στην οδό Ιθάκης, απέναντι από το κτίριο που έχει συνδεθεί με

«Έχει ωραία ενέργεια, έχει ψυχή, δεν έχει αυτό το βάρβαρο gentrification του Παγκρατίου, δεν είναι Κουκάκι, ακόμα ψάχνεις πού θα φας».

Αγγελος Πλέσσας

«Η Κυψέλη φιλοξενεί πολλές διαφορετικές κοινότητες και μια μοναδική ποικιλομορφία ανθρώπων. Είναι σημαντικό αυτές οι κοινότητες να παραμείνουν δεμένες και να μην εκδιωχθούν από τη γειτονιά στο όνομα της ανάπτυξης».

Τεό Τριανταφυλλίδης
Πολίνα Μήλιου

το όνομα του Οδυσσέα Ελύτη, το οποίο ανακαίνισαν και μετέτρεψαν σε κοινό στούντιο. Το περασμένο καλοκαίρι δημιούργησαν το Espresso Bar, ανοίγοντας ουσιαστικά τον χώρο τους στη γειτονιά και προσκαλώντας τους κατοίκους να γνωρίσουν τη δουλειά τους. Οπως λένε, η Κυψέλη διαθέτει ανέκαθεν μια ισχυρή καλλιτεχνική κοινότητα, με ανθρωπίνους του θεάτρου, του κινηματογράφου και των εικαστικών τεχνών. «Με έναν τρόπο, αυτή η παράδοση συνεχίζεται μέχρι σήμερα, παράλληλα με τις πολλές άλλες κοινότητες που συνυπάρχουν εδώ».

Από τη Σκωτία

Στην Καυκάσου επισκέπτομαι το στούντιο του Σκωτσέζου ζωγράφου Τζακ ΜακΚόνβιλ. Στο σημείο όπου τώρα υψώνεται μια πολυκατοικία του '60 ήταν κάποτε ο «Βράχος», μια ονομαστή ταβέρνα και στέκι πολλών λογοτεχνών της προπολεμικής Αθήνας. Η σχέση του Τζακ με την Κυψέλη ξεκίνησε σχεδόν τυχαία. «Βρέθηκα εδώ επειδή η σύντροφός μου, η εικαστικός Ραλλού Παναγιώτου, ήταν από τη γειτονιά», λέει. Όταν πρωτογνώρισε την περιοχή, στα χρόνια της προσφυγικής κρίσης, η εικόνα της ήταν πολύ διαφορετική. «Το πάρκο ήταν γεμάτο τοξικοεξαρτημένους και σύριγγες. Σήμερα αυτά τα φαινόμενα δεν είναι πλέον ορατά, αν και υποψιάζομαι ότι απλώς μετακινήθηκαν αλλού», παρατηρεί. Την ίδια στιγμή,

βλέπει μια γειτονιά που μεταμορφώνεται: νέα καφέ ανοίγουν διαρκώς, άνθρωποι από άλλες περιοχές της Αθήνας την ανακαλύπτουν και νέοι κάτοικοι καταφθάνουν, ενώ άλλοι αναγκάζονται να φύγουν. «Δεν με εκπλήσσει που την επιλέγουν άλλοι καλλιτέχνες. Καταλαβαίνω τι μπορεί να την κάνει ελκυστική: η θέση της σε σχέση με το κέντρο είναι ιδανική, ενώ το πάρκο και οι δρόμοι της διαθέτουν ιδιαίτερο χαρακτήρα».

Ο ζωγράφος Δαυίδ Σαμπεθιά είναι Κυψελιώτης και λέει ότι δύσκολα θα έφυγε σήμερα για να πάει κάπου αλλού. Όμως το πρώτο του στούντιο ήταν πάνω από την Πανόρμου. «Αναγκάστηκα να το αφήσω, ήθελαν να το κάνουν Airbnb, βρέθηκε αυτός ο χώρος στη Δρίνου –παλιά, στεγαζόταν εδώ μια εταιρεία καθαρισμού πανίων ιστιοπλοίας– και επέστρεψα στη βάση μου». Αναφέρει με ανακούφιση πως το κομμάτι αυτό της Κυψέλης δεν θα γίνει ποτέ της μόδας, γιατί δεν προσφέρονται οι δρόμοι για να ανοίξει κάποιος καφέ. «Μου αρέσει η Κυψέλη, είναι ένα μέρος που έχει ανθρώπους από όλο τον κόσμο, Έλληνες και ξένους και έχει επιτευχθεί με τα χρόνια μια κάποια αφομοίωση». Υποστηρίζει ότι η οικονομική κρίση, που έβαλε λουκέτο σε πολλές επιχειρήσεις, έδωσε την ευκαιρία σε καλλιτέχνες να βρουν μεγάλες χώρους που έστεκαν αναξιοποίητοι, ρημαγμένοι για χρόνια. «Μετά ήρθε και η COVID και ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο

αυτή η τάση. Βέβαια, στην πανδημία, ανακαλύψαμε ότι η γειτονιά μας έχει και πράσινο. Μέχρι τότε στο Πεδίον του Αρεως πατούσαν μόνο όσοι είχαν σκυλιά».

Η πιο καινούργια στην παρέα είναι η Ιωάννα Λημνίου: το 2025 άφησε τον χώρο που ενοικίαζε μαζί με φίλους της, ένα υπέροχο νεοκλασικό στη Θεμιστοκλέους, και μετέφερε τη δραστηριότητά της σε ένα ημιυπόγειο στην Εδισσον, ανάμεσα σε Γκύζη και Κυψέλη. «Αλλάξαν τα Εξάρχεια, είχε πολλά βαβούρα και αναζητήσαμε νέα στέγη. Είναι γειτονιά άλλων δεκαετιών εδώ, έχει προέμια, έχει δέντρα, ακούς πουλάκια, ό,τι χρειάζεται ένας καλλιτέχνης για να φτιάξει τον χωροχρόνο του». Ο χώρος όπου δουλεύει τώρα ήταν βιοτεχνία ρούχων. «Ερχεται μια γαζώτρια που δούλευε στο φασόν που έδρευε εδώ και μου λέει ιστορίες, της λέω και εγώ τα ζωγραφικά μου και ας μην καταλαβαίνω. Η τέχνη μπορεί να φαίνεται περιέργη στους απέξω, αναρωτιούνται αν κάνουν μαθήματα, πώς βιοπορίζομαι. Στους φίλους μου, καλλιτέχνες που μένουν στους γύρω δρόμους, αστεύομαι, τους λέω ότι στο στούντιο έχω τοποθετήσει κάμερες, είναι δύο κυρίες που κάθονται στο μπαλκόνι και βλέπουν ό,τι περνάει. Υπάρχει όμως έγνοια, δεν το κάνουν για κακό, οι άνθρωποι που ζουν εδώ μιλούν, χαίρεται, για μένα που μεγάλωσα στην Αλεξανδρούπολη αυτό είναι κάτι γνώριμο, φυσικό».

JULY 6
18:30

ETKØ
GATE TO MODERN CULTURE
LIMASSOL

WIZ GUIDE

30 BEST

BARS

BY

epic

MAIN PARTNER

THREE
ARTISANAL

CENTS
BEVERAGES

PARTNERS

EL DORADO
DEMIERARA RUM

MARTIN MILLER'S
GIN

MIJENTA

EMINENTE
RON DE CUBA

